(c) 200[illegible] Ministerio de Cultura

8

Opusculum Magistri Ricardi de duodecim Patriarchis.
De statu interioris hominis post lapsum.
De transitu Iordanis.
De contemplatione.

Tom. ~~[illegible]~~ 182

Omnia sunt
Ricardi de S. Victore augustinus
floruit sae XII

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Te invocamus omnipotentem deum patrem invisibilem / per unicum filium tuum ihesum christum deum 1
et dominum nostrum in virtute spiritus sancti qui ab utroque procedit / ut adesse nobis famulis tuis pariter in
unum congregatis digneris. Tu etiam mitissime domine ihesu christe dignatus es dicere / ubi duo vel
tres congregati fuerint in nomine meo ibi in medio eorum sum. Et ideo nos humiles famuli tui in 4
tuo nomine coadunati et sub montis tuis pede cupientes / te domine in medio nostrum
adesse deposcimus / Et cum itaque ... in ... in nostras civitatem / auxilium quoque
omnium sanctorum nobis petentes exoramus ut ipsos scilicet talem et talem etc. Et
omnes consentientes eorum sua copiose virtute copiose ~~resipuerint~~ et brachio
potentie sue alligare digneris / nisi resipuerint / Sequentes quoque apostolicam
sententiam / eos a liminibus ecclesie sequestratos / et a corpore et sanguine domini nostri
ihesu christi separatos et ab omni consortio sancte religionis christiane disruptos et
dirimus / ipsos videlicet et omnes ... prebentes eorum consentientes et illos qui ad
interitum eorum prebuerint ab hodierna die et de inceps usque ad dignam
satisfactionem veniat / percutiat eos dominus et omnem terram atque possessiones eorum
sicut percussit pharaonem et omnem egyptum x plagis usque ad interitum eorum faciat
eis dominus sicut illis qui in seditione chore fuerant / Et aperiat terra os suum atque
deglutiat eos / sicut deglutivit datan et abyron / descendantque in infernum
viventes / maledictio illius qui famulo suo moysi in igne flamme rubi apparuit
veniat super illos / et veniant illis omnia maledicta que contemptoribus sunt prelata
in libro legis domini nisi se correxerint / det dominus cuncta habitationem illorum in opprobrium
et exemplum et sibilatum eam sicut subvertit sodoma et gomorra cunctisque
anathema sit / corruat sicut ... sepulchro et omnia illius / maledicti in agro et
maledicti in campo ... Amen. Maledicti in via et maledicti in semita. Amen. Maledicti
stando et maledicti ambulando. Amen. Maledicti loquendo / et maledicti tacendo. Amen.
Maledicti vigilando / et maledicti dormiendo. Amen. Maledictum cellarium eorum male
dicti fructus terre illorum maledicti fructus ventris eorum / ~~et~~ et maledicti
egredientes et regredientes / Amen. Disperdat illos dominus de terra velociter. Amen. Percutiat
illos dominus fame et siti egestate febri et frigore donec pereant / tradat illos corruere
tes ante hostes eorum sint cadavera eorum in escam cunctis volatilibus celi et bestiis
terre / percutiat illos ulcere pessimo scabie quoque et prurigine. Amen. Amentia et
cecitate ac furore mentis et palpent in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris.
Maledicti edendo / et maledicti bibendo. Amen. Maledicta capita eorum / et maledicta cerebra
eorum. Amen. Maledicta lingua eorum / maledicti dentes eorum. Amen. Maledicta colla eorum et ma
ledicti humeri eorum. Amen. Maledictum pectus eorum / et maledicte spatule eorum. Amen. Maledic
dorsum eorum et maledicti lumbi eorum. Amen. Maledicta femora eorum et maledicti renes
eorum. Amen. Maledicti umbilici eorum / et maledicti venter eorum. Amen. Maledicta interiora eorum.
et maledicta exterior eorum. Amen. Maledicta brachia eorum / et maledicta genua eorum. Amen.
Maledicta membra eorum et maledicti nodi eorum. Amen. Maledicti nervi eorum et maledicte
carnes eorum. Amen. Maledicti pedes eorum / et maledicti digiti eorum. Amen. Et cum iuda traditore
partem in inferno habeant et cum belzebuth demoniorum principe in tlaustris inferni recondantur.
Amen. Psalmus deus laudem meam ne tacueris. oro
Domine deus omnipotens eterne glorie qui confregisti portas inferni confringe audaciam in
imicorum nostrorum per dominum nostrum etc.

BIBLIOTECA PUBLICA DE TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Incipit opusculum magistri ricardi de duodecim patriarchis.

Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Audiant adolescentuli sermonem de adolescente: evigilent ad vocem prophete. Beniamin adolescentulus: in mentis excessu. Quis sit beniamin iste multi noverunt: alii per scientiam alii per experientiam. Qui per doctrinam noverunt audiant patienter: qui per experientiam didicerunt audiant libenter. Qui enim eum experientie magisterio semel nosse potuit: fidenter loquor. sermo de eo quamvis prolixus illum saciare non poterit. Sed quis de eo loqui digne sufficiat. Est enim speciosus forma pre omnibus filiis iacob: et qualem rachel generare decuit. Nam lia quidem genuit plures: pulcriores tamen liberos habere non potuit. Duas namque ut legimus uxores iacob habuisse cognoscitur. una lya: altera rachel dicebatur. Lya fecundior: rachel formosior. Lya fecunda sed lippa: rachel pene sterilis sed forme singularis. Sed nunc que sint iste due uxores iacob videamus: ut qui sint earum filii facilius intelligamus. Rachel doctrina veritatis: lya disciplina virtutis. Rachel studium sapientie: lya desiderium iustitie. Sed scimus iacob septem annis pro rachel servisse: et tamen videbantur ei pauci dies pre amoris magnitudine. Quid miraris. Secundum magnitudinem pulcritudinis: erat magnitudo dilectionis. Certe si in laudem sapientie aliquid temptare voluerimus: minus erit quamlibet quod dicimus. Quid enim sapientia ardentius diligitur. quid dulcius possidetur. Eius decor omnem superat pulcritudinem: eius dulcor omnem excedit suavitatem. Est enim ut ait quidam speciosior sole: et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata: invenitur prior. Illi enim succedit nox: sapientiam autem non vincit malicia. Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia suaviter. Hanc amavi inquit. et exquisivi a iuventute mea. et quesivi sponsam michi eam assumere: et amator factus sum forme illius. Quid ergo mirum si iacob in huius sponse amore flagrabat. si talis ignis. si tante dilectionis flammas temperare non poterat. O quantum amabat: o qualiter in eius amore flagrabat qui dixit. Super salutem et omnem pulcritudinem: dilexi sapientiam. Nichil enim sicut diximus sapientia ardentius diligitur: nichil dulcius possidetur. Hinc est enim quod sapientes omnes esse volunt: pauci tamen admodum esse sapientes possunt.

De desiderio iustitie et eius proprietate

Nunc de iustitia similiter dicamus. Nunc eque iusti omnes esse volumus. sed iusti forte esse non possumus. Imo omnes utique iusti esse potuissent: si esse iusti perfecte voluissent. Iustitiam enim perfecte amare: est iam iustum esse. Sapientiam et multum amare potes: et ipsa carere potes. Omnino et absque dubio quanto amplius iustitiam dilexeris: tanto iustior eris. Sed videamus nunc que sint instituta de iustitie: et inveniemus cur homines tantum detestantur conubia lie. Querendum namque est cur fere omnes coniugia lie tantopere abhorreant: qui in amplexus rachel tantum suspirant. Perfecta iustitia iubet inimicos diligere. parentes propria quoque relinquere: illata mala patienter ferre. oblatam gloriam usque declinare. Sed ab huius mundi amatoribus quam stultus quam laboriosus

BIBLIOTECA PUBLICA DE TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

esse reputatur. Hinc est quod ab eis lia et
lippa creditur, et laboriosa vocatur.
Lia namque laboriosa interpretatur. Magnus
namque labor. Sed non minor error videtur
eis esse in tribulatione gaudere, prospera
mundi quasi pestem fugere. Sed quia copiam mun
di ad vanitatem non respuit, et ad volup
tatem non admittit, liam lippam non
cecam vocant, quam in rerum iudicio er
rare putant. Si ergo per liam desiderium
iustitie, per rachel vero sapientie studium intel
ligitur, patet vero quare vel lia ab omnibus
fere contempnitur, vel rachel tantum
diligatur. De ratione et affectione.

Sed libet adhuc de hiis duabus
uxoribus iacob diligentius inqui
rere, et quod inde animus suggerit
manifestius aperire. Omni spiritui rationali ge
mina quedam vis data est ab illo patre lu
minum, a quo est omne datum optimum et
omne donum perfectum. Una est ratio, altera est
affectio. Ratio qua discernamus, affectio qua
diligamus. Ratio ad veritatem, affectio ad
virtutem. Hec sunt sorores ille due a domino
desponsate, oolla et oolibama, iherusalem et
samaria. Hec sunt spiritus rationalis gemine uxo
res, ex quibus oritur gloriosa proles, et regni
celestis heres. Ex ratione oriuntur consilia
recta, ex affectione desideria sancta. Ex illa
spirituales sensus, ex ista ordinati affectus. Ex
ista denique omnis virtus, ex illa vero veritas omnis.
Sciendum itaque est quod affectio tunc veraciter
incipit lia esse, quando satagit seipsam ad nor
mam iustitie componere. Et ratio rachel esse in
dubitanter asseritur, quando illius summe et vere sa
pientie luce illustratur. Sed quis ignorat
quantum sit illud laboriosum, quam sit istud iocun
dum? Utique non sine magno labore animi
affectus a libitis ad licita restringitur. Et rec
te talis uxor lia, hoc est laboriosa vocatur.
Quid vero dulcius, quidve iocundius potest esse, quam

oculum mentis ad summe sapientie contemplatio
nem dirigere? Ad hanc itaque contemplandam
animus cum dilatatur, merito rachelis nomine
honoratur. Rachel visum principium vel
ovis interpretatur. Ut ergo tali nomine digna
sit, impleat quod scriptum invenit: Sentite
de domino in bonitate, et in simplicitate cor
dis querite illum. Utique qui de domino in bo
nitate sentit, iam illum qui est principium
omnium fidei oculis cernit. Sed et ovis
veraciter est, si in simplicitate querit. Videsne
quemadmodum non quelibet, sed summa sapientia
simpliciter quesita facit esse rachel? Iam
ut arbitror non miraris quod rachel tantum
diligitur, cum eius etiam pedissequa, sapi
entiam mundi loquor, que in domini sue com
paratione stultitia reputatur, tanto ut cerni
mus amore a mundi philosophis requi
ratur. Quomodo per studium sapientie animus
latenter inducatur ad celestia per utilia.

Quemadmodum autem lia suppo
nitur, dum rachel speratur,
spirituales recognoscunt, qui hoc quod
sepe contingat, non tam audiendo quam ex
periendo didicerunt. Sepe contingit ut
animus antique conversationis sordibus
minus mundatus, et ad celestium contem
plationem nondum ydoneus, dum se in cu
biculo rachel collocat, dum totum se in
eius amplexus parat, dum illam iam in
se tenere putat, subito et inopinate
inter amplexus lie se esse deprehendit.
Quid enim scripturam sacram nisi rachel
cubiculum dicimus, in qua sapientiam divinam
sub decenti allegoriarum velamine latere
non dubitamus? In tali cubiculo rachel to
ciens queritur, quociens in lectione sacra
spiritualis intelligentia indagatur. Sed
quamdiu adhuc ad sublimia penetranda
minime sufficimus, diu cupitam, diligenter
quesitam rachel nondum invenimus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Incipimus ergo gemere, suspirare, nostram cecitatem non solum plangere, sed etiam erubescere. Dolentibus ergo nobis et querentibus unde hanc cecitatem meruimus, occurrere mala que fecimus. Quin ymmo ipsa divina lectio nobis dolentibus et aliud quiddam in ea molientibus feditatem nostram frequenter ingerit, et corda nostra in eius consideratione compungit. Quociens ergo in lectione divina per contemplationem compunctionem reperimus, in cubiculo Rachel non ipsam sed Liam nos invenisse non dubitemus. Nam sicut Rachelis est meditari, contemplari, discernere, intelligere, sic profecto pertinet ad Liam flere, dolere, gemere, suspirare. Nam Lia, ut dictum est, affectio est divina inspiratione inflammata; Rachel est ratio divina revelatione illuminata. Lia affectio ad normam iusticie se ipsam componens; Rachel ratio se in celestis sapientie contemplatione attollens. Sed de ipsis hactenus; nunc de earum ancillis videamus.

Quomodo ymaginatio subserviat rationi, sensualitas affectioni.

Accepit ergo utraque illarum ancillam suam, affectio sensualitatem, ratio ymaginationem. Obsequitur sensualitas affectioni, ymaginatio famulatur rationi. In tantum utraque ancillarum domine sue necessaria esse cognoscitur, ut sine illis mundus totus nil eis posse conferre videretur. Nam sine ymaginatione ratio nichil sciret, sine sensualitate affectio nil saperet. Ut quid enim Lia circa labentium rerum amorem tam vehementer afficiatur, nisi quia in eis per ancille sue, hoc est sensualitatis obsequium, multiformiter delectatur? Item autem Apostolus dicit quia invisibilia Dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur; inde manifeste colligitur quia ad invisibilium cognitionem nunquam ratio assurgeret, nisi ei ancilla sua ymaginatio videlicet rerum visibilium formam representaret. Per rerum enim visibilium speciem surgit ad rerum invisibilium cognitionem, quociens ex his ad illa quandam trahit similitudinem. Sed constat quia sine ymaginatione corporalia nesciret, sine quorum cognitione ad celestium contemplationem non ascenderet. Visibilia enim solo intuetur sensus carnis, invisibilia vero solo videt oculus cordis. Est ergo sensus carnis totus extrinsecus, sensus vero cordis totus intrinsecus. Ratio foras exire non potest, sensus corporeus ad illam intrare non potest. Non enim decebat filiam delicatam et tenellam et singulariter formosam foris per plateas discurrere, sed nec servum conveniebat domine sue penetralia secretiora irreverenter intrare. Discurrit ergo ymaginatio, utpote ancilla, inter dominam et servum, inter rationem et sensum, et quicquid extrinsecus haurit per sensum carnis, intus representat ad obsequium rationis. Semper ergo ymaginatio rationi assistit, nec ad momentum quidem ab eius famulatu se subtrahit, nam sensu etiam desinente ipsa ministrare non desinit. Nam in tenebris positus nil video, sed quicquid libet illic ymaginari possum si volo. Sic semper et in omnibus ymaginatio presto est, et eius obsequio utique ratio uti potest. Sed et sensualitas nichilominus satagit et sollicita est circa frequens ministerium, utique et ipsa semper et ubique ad domine sue libenter parata obsequium. Hec est que illi solet carnalium delectationum cibos condire et apponere, et ad earum usum ante horam invitare, et ultra mensuram provocare. Que cum alia est quam sensualitas, que autem affectionem carnalium voluptatum desiderio inflammat et earum delectatione inebriat. Hec est que laboriosam illam dominam suam egredientem precedit, et huc illucque circumducit. Nam quia Lia lippa est et parum videt, illius manuductionem sequi eam non pudet. Hinc est quod Lia, id est affectio, nunc contemnenda diligit, nunc diligenda contempnit, quia dum eius oculus in rerum iudicio caligat, carnis appetitum sequi non erubescit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Hee sunt duarum uxorum iacob ancille due quas scriptura nominat zelpham et balam. balam rachel. et zelpham lie.

De uicio ymaginationis et sensualitatis

Diximus de earum obsequio. Sed non de earum uicio silendum puto. Est enim bala garrula. zelpha temulenta. bale namque loquacitatem nec ipsa eius domina rachel compescere potest. Sed et zelphe quid sitis. domine sue copia tanta omnino extinguere non potest. Vinum quod zelpha sitit. gaudium est voluptatis. de quo quanto plus bibit. tanto amplius sitit. Nam ad saciandum sensualitatis appetitum. totus mundus non sufficit. Ergo quantumcumque bibat. ad bibendum semper inhiat. recte zelpha. hoc est os inhians vocatur. cuius sitis numquam extinguitur. Ymaginatio autem cum tanta importunitate in auribus cordis perstrepit. quatinus eius clamorem ut diximus ipsa rachel. vix vel omnino cohibere non possit. hinc est quod sepe dum psallimus vel oramus. fantasias cogitationum. vel quaslibet ymagines rerum ab oculis cordis amovere volumus. nec valemus. Quam ergo huius perstrepentiam cogitationum tumultus cotidie etiam inuiti patimur. qualis vel quanta sit bale garrulitas. cotidiano experimento docemur. Quecumque enim visa vel audita. quecumque ipsi gessimus vel diximus ad memoriam revocat. et que ipsa iam enarrando explicavit. eadem iterum atque iterum replicare non cessat. Et sepe cum nulla voluntas cordis ei audiendi assensum prebeat. ipsa nichilominus quasi nullo cui audiente narrationem suam explicat. Sic utique decrepiti senes vel inveterate anus solent quelibet absque omni auditore referre. et quasi aliquibus presentibus cum eis sermonem conferre. Unde non immerito bala. hoc est inveterata dicitur. que inveteratorum morem imitatur. Sed de garrulitate bale. seu temulentia zelphe quis nesciat. nisi forte qui seipsum ignorat. Nunc de earum filiis. et prius de filiis lie dicendum videtur. nam et ipsa prior peperisse legitur.

De affectibus principalibus quomodo redigantur in virtutes

Filii iacob ex lia ut diximus nichil aliud sunt quam ordinati affectus. Quam quid si inordinati sunt. eius utique filii dici non possunt. Septenaria itaque lie proles. Septem sunt virtutes. Siquidem nichil aliud est virtus. quam animi affectus ordinatus et moderatus. Ordinatus quidem. quando ad illud est ad quod esse debet. Moderatus quando tantus est quantus esse debet. Principales ergo affectus septem sunt. qui ab animi affectione alternatim surgunt. Spes timor
videlicet et amor. gaudium. et dolor. odium. amor. et pudor. Isti omnes possunt esse modo ordinati. modo inordinati. Sed cum ordinati fuerint. tunc tantum inter iacob filios deputandi. Si non esset timor inordinatus. sermo divinus minime dixisset. Illic trepidaverunt timore. ubi non erat timor. Iterum si non esset timor ordinatus. scriptum non esset. Timor domini sanctus. permanens in seculum seculi. Item si non esset amor in ordinatus. modo inordinatus. scriptura sacra nec hunc preciperet. nec illum prohiberet. Diliges inquit dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota mente tua. et ex omni virtute tua. et proximum tuum sicut te ipsum. Et alibi. Nolite diligere mundum. neque ea que in mundo sunt. Similiter et de aliis affectibus intellige. aliquando ordinatos. et ideo bonos. aliquando inordinatos. et ideo malos esse. De bonis quos et iacob filios esse diximus. nunc quo ordine generentur videamus.

Quomodo vel unde oriatur ordinatus timor

Scriptum est. Initium sapientie timor domini. Hec est ergo prima virtutum proles. sine qua ceteras habere non potes. Qui talem filium habere desiderat. mala que fecit non solum frequenter. sed et diligenter attendat. hinc magnitudinem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in sceleris: illam potentiam iudicantis. Ex tali consideratione timor nascitur: filius scilicet ille qui primo ruben hoc est visionis filius vocatur. Quodammodo et enim cecus est et nequaquam videt, qui peccare non timet: qui futura mala non previdet: qui non erubescit pravitatem suam: qui non expavescit potestatem divinam. Si incipiat ista videre: incipiet pariter et timere: et quanto perfectius cognoverit, tanto vehementius timebit. Vides ut arbitror quam iuste ruben vocetur: qui ex tali visione generatur. Recte eo nato: mater eius exclamat. Vidit deus humilitatem meam. eo quod tunc veraciter incipiat videre et videri: deum cognoscere et a deo cognosci. videre deum per intuitum formidinis: videri a deo per respectum pietatis.

De ordinato dolore

Primo filio nato et paulatim crescente secundus nascitur: quia magnum timorem necesse est ut dolor sequatur. Quanto enim vehementius metuit penam quam meruit: tanto acerbius plangit culpam quam fecit. Sed scimus quia quacunque hora peccator conversus fuerit et ingemuerit: salvus erit. secundum illud. Cor contritum et humiliatum deus non despicit. Quid tibi videtur? Nonne merito talis filius simeon id est exauditio vocatur? Qui enim vere penitet qui veraciter dolet: absque dubio et absque mora indulgentiam accipiet. Oratio que ex corde contrito et humiliato procedit aliis perfectius exauditur: humiliato per timorem. contrito per dolorem. Per ruben humiliatur: per simeon conteritur et in fletu compungitur. Sed beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.

De tertio filio unde oritur ordinata spes

Sed que queso consolatio potest esse penitentibus vere et lugentibus amare: nisi una spes venie? Hic est ille tercius filiorum iacob: qui ideo levi hoc est additus vel additio vocatur: quia duobus illis prioribus prius datis hic superadditur. Non datur enim ad vitalem spiritum divinus sermo quem filium nominat: nec ante timorem et condignum penitentie dolorem. Quis de spe venie presumat. Qui enim post perpetrata scelera sine satisfactione sibi de impunitate blanditur: non tam spe erigitur quam presumptione eliditur. Ex tali itaque nonne voluit nos divina scriptura certos efficere. hunc nos videlicet filium nec ante duos illos priores posse habere: nec post illos precedentes hunc tamen posse deesse. Vere enim et absque dubio quanto quis frequentius quanto vehementius de suo reatu intimo dolore afficitur: tanto citerior tanto securior de indulgentie venia efficitur. Secundum multitudinem inquit dolorum meorum in corde meo: consolationes tue letificaverunt animam meam. Hinc namque est quod spiritus sanctus paraclitus id est consolator dicitur: quia animam penitentie lacrimis afflictam tam frequenter quam libenter consolatur. Illam namque frequenter visitat: illam libenter confortat. et ad venie fiduciam plene reformat: quam sua scelera flendo dampnare et dampnando flere considerat.

De ordinato amore

Incipit extunc quedam familiaritas inter deum et animam fieri. et amicitia confederari. eo quod se sentiat ab illo sepius visitari: et eius adventu non iam tantum consolari: immo aliquotiens quodam ineffabili gaudio repleri. Hanc amicitie confederationem ni fallor lia presensat: que iam nato levi cum magna exultatione proclamat. Nunc copulabitur mihi vir meus. Verus anime sponsus: deus est. Quem tunc veraciter nobis copulamus. quando ei per verum amorem inheremus: immo vero tunc sibi nos ille connectit. quando nos quibusdam internis commerciis ad suum amorem accendit. et arctius astringit. Quod est cor tam durum. tam ferreum quod divina pietas sua presentia non emolliat: et sua dulcedine non alliciat. Unde fit ut que prius consueverat multum formidare:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

incipiat postmodũ ardentius amare. Vides iã
ut arbitror qui quẽadmodũ post crescen
tem cotidie timorẽ. nimius sub ortus ẽ do
lor. sic utiq; p⁹ speciã natam et p coti
diana merementia pfiaciẽtẽ. nascitur amor.
hic itaq; ille ẽ filior⁹ iacob qui quarto lo
co nascitur. et iudas .i. confitens in scrip
tura nominatur. Cui⁹ nõis si rõnem que
rim⁹. aa⁹ inuenim⁹. Sam⁹ nãq; qr q̃sq;
qđ appbat hoc amat. et quo pl⁹ amat. tã
to amplius approbat. Et qđ ẽ approbare.
n laudare. Illa ista utiq; ẽ vra laudacõ. illa ẽ
pura confessio. q̃ ex casta dilecõẽ surgit.
que ex laudis admiracõẽ pcedit. Vultis
nosse appng. q̃ sit vox exultacõis et con
fessionis quã nouit Judas solus. vel ce
tis omib⁹ excellenci⁹. Attende nũc animũ
aliquẽ nimiũ amantem. et nimio amore
ferventẽ. Attende quid sentiat. quid se
cum loquatur de eo quẽ multũ amat. quẽ
valde miratur. Quid g° dicat. Quid se
cum tacit⁹ loquitur. O inquit qũ bon⁹.
qũ benign⁹. O qũ suauis. qũ dulcis. o qũ
amand⁹ quantum amplectend⁹. qũ tot⁹
admirabilis. qũ tot⁹ desiderabilis. O btm
quẽ amat. o felicem quẽ suo amore dig̃m
iudicat. Me felicem. si eo frui liceat. me
btm. si eum possidere contingat. hec ni
fallor. ẽ illa vox exultacõis 2 confessio
nis. que semp ex ore Jude resonat in au
rib⁹ diuine pietatis. Quid tu dicis lia.
Quid tu pclamas pro Juda. Quid tu
reddis dño. quid retribuis p tali puero.
Nunc inquit confitebor dño. Confite
bor inquit dño nimis in ore meo. Vere
utiq; et absq; dubio. nõ solum frequent.
s etiam indesinent dño confiteris. si tũ
pfecte diligis. Benedicam inquit dñm in
omi tpre. semp. l. e. in o. m. Semp quid
laudas. si semp amas. et semp desideras.
Nam nõ amares. si nõ approbares. Quid
ẽ enĩ ut dcm ẽ approbare. n laudare.
Et ipa laudacõ. ipa confessio ẽ. Nec pu

tes qđ sufficiat iude confiti tm corde. n etiã
confiteatur et ore. Cupit enĩ iudas et
aliis comendare. 2 ad ei⁹ amorẽ accendẽ.
quẽ omnium amore dignũ iudicat. et ab
omib⁹ amari desiderat. Hec omĩa dcã
sunt de confessione laudis. Sz quid dice
m⁹ de confessione criminis. An forte
iudas istam ignorat. qui illam tam
excellent⁹ agnoscat. Ego nõ sic existi
mo. qz et hanc et illam ad honorem
dei multũ ptinẽ cognosco. Et scio qz
qui veraciter diligit. libenter facit qđ
honori dei militare cognouit. Multũ
comendat bonitatem dei. nõ solum lar
gitas sua. s etiã iniquitas nrã. Si enĩ
magnum ẽ. nil pmerentib⁹ gratis impẽ
dere multa. quale quantũue erit retri
buere bona. pmerentib⁹ mala. O qualis
pietas. quã nulla nrã supare põt iniqui
tas. Alia sunt q̃ misericordit ignoscit. alia
q̃ affluenter tribuit. Ignoscit mala nrã.
largitur bona sua. Semp presto ad ig
noscendũ. semp parat⁹ ad largiendum. hic
largus. hic pi⁹. utrobiq; benign⁹. ubiq;
bon⁹. Confiteamur g° illi mala nrã. con
fiteamur illi bona nrã. ut cõseruet et augeat.
hoc Judas incessant actitat. ne ingrat⁹ appa
reat vel de indulta venia. vel de concessa
grã. Recte g° ut arbitror hic filius iudas
.i. confitens vocatur. qz vero amor semp
confitetur. Denique cum sceptum sit. qz de⁹
caritas ẽ. dm nõ amare conuincatur. quisq̃s
caritatem confiti erubescit. Justus inquit
scriptura inicio ẽ accusator sui. habet g°
quid agat. qui se credit vel cupit ẽẽ ama
torem dei. n forte putet aliud ẽẽ ama
re dm. qũ amare iusticiam dei. Ecce iã
hem⁹ de quatuor filiis lie pmis. Prim⁹
ẽ timor pene. scdus dolor penitencie.
tert⁹ spes venie. quart⁹ amor iusticie. 2
post hec desinit parere. Sufficere enĩ ẽ
posse existimat. cũ se vera bona viciit
amare considerat.

confiteamur ante
ẽẽ mala nra.
ut pie ignos
cat. cõfitea
m ab ipo bona
nra. ut cõseruet

6 Sed quid putas in corde Rachel agitur, quibus putas desideriorum estibus agitatur, cum videat Liam sororem suam matrem filiorum letantem, se autem sterilem permanentem? Audiamus quid dicat, et intelligamus quid doleat. Quid ergo dicit Jacob viro suo? Da mihi inquit liberos, alioquin moriar. Absque dubio studium sapientie si non proficit, cito deficit. Sed queramus diligenter quare ita esse possit, quod nato Juda, Rachel ad amorem prolis solito amplius inardescit. Diximus supra quod sicut ad Liam, id est affectionem, pertinet diligere, sic ad Rachelem, id est rationem, cognoscere. Ex illa namque oritur quilibet affectus ordinatus, ex ista sensus seu intellectus purus. Sed quid aliud per Judam intelligimus nisi amorem ordinatum, amorem celestium, amorem Dei, amorem summi boni? Nato itaque Juda, id est bonorum invisibilium desiderio excrescente atque fervente, incipit Rachel amore prolis estuare, quia incipit velle cognoscere. Ubi amor, ibi oculus. Libenter aspicimus quem multum diligimus. Nulli dubium quia qui potuit bona invisibilia diligere, quin statim velit cognoscere et per intelligentiam videre. Et quanto plus crescit Judas, affectus videlicet diligendi, tanto amplius in Rachel fervet desiderium pariendi, hoc est studium cognoscendi. Sed quis le nesciat quam sit difficile, immo quam pene impossibile mentem carnalem et adhuc in studiis spiritualibus rudem ad invisibilium intelligentiam assurgere, et in illis contemplationis oculum figere? Nulla quippe novit adhuc nisi corporalia, nil aliud cogitanti occurrit nisi que cogitare consuevit, sola visibilia. Querit invisibilia videre, et nil occurrit nisi forme rerum visibilium; desiderat incorporea intueri, et nil somniat nisi ymagines rerum corporalium. Quid ergo faciat? Quid agat? Nonne melius est qualiacumque illa cogitare quam oblivioni vel negligentie tradere? Immo si bene amat mens, ea non facile obliviscitur, multo tamen difficilius ad eorum contemplationem sublevatur. Faciat tamen quod potest, intueatur ea quomodo potest. Cogitat per ymaginationem que necdum videre valet per intelligentie puritatem. Hec ut arbitror est causa cur Rachel prius habeat liberos de ancilla quam generet de se ipsa, quia dulce est ei saltem ymaginando eorum memoriam retinere quorum intelligentiam nondum valet ratiocinando apprehendere. Sicut enim per Rachel rationem, sic per eius ancillam intelligimus ymaginationem. Suadet ergo ratio commodius esse qualiacumque in vera bona cogitare et ymaginaria quadam saltem pulcritudine ad eorum desiderium animum accendere, quam in falsis et deceptoriis bonis cogitationem figere. Et hec est ratio cur Rachel voluit ancillam suam viro suo tradere. Hanc esse primam viam omni ingredienti ad invisibilium contemplationem nemo ignorat, nisi forte quem ad hanc gratiam necdum experientia informat.

Quomodo per invisibilium amorem mens instigatur ad invisibilium investigationem - - -

Quomodo infimorum speculationi divine scripture alludunt. Titulus.

8 Sed nec hoc pretereundum quomodo divine scripture huic speculationi alludant et humane infirmitati condescendant. Res enim invisibiles per rerum visibilium formas describunt, et earum memoriam per quarumdam concupiscibilium specierum pulcritudinem mentibus nostris imprimunt. Hinc est quod nunc terram lacte et melle manantem promittunt, nunc flores, nunc odores nominant, nunc per cantus hominum, nunc per concentus avium celestium gaudiorum armoniam designant. Legite apocalipsim Johannis et invenietis celestis Jerusalem per aurum et argentum, per margaritas vel alias quaslibet gemmas preciosas ornatum multipliciter descriptum. Et scimus quidem quia horum omnium nichil ibi est, ubi tamen nichil omnino horum deesse potest. Talium namque nichil ibi est per speciem, ubi tamen totum est per similitudinem. In his omnibus habet Bala unde sive velit desumat, quandoquidem ei horum omnium memoriam ubi et quando voluerit pro voto repetat. Hec enim statim ut volumus ymaginari possumus. Numquam ymaginatio rationi utilior esse poterit quam cum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ei in tali obsequio defuit. **Quomodo ymaginacio alia est bestialis alia racionalis**

6 Sed ut de bale filiis que dicenda sunt prosequamur: sciendum est quod ymaginacio alia est bestialis, alia racionalis. Bestialis autem inter filios iacob annumerari non debet: nec talem aliquando rachel adoptiuum sibi filium facere volet. Bestialis itaque ymaginacio est: quando per ea que paulo ante vidimus, vel fecimus, sine ulla utilitate, absque omni deliberacione, huc illucque vaga mente discurrimus. Hec itaque bestialis est: namque hoc bestia facere potest. Racionalis autem est illa: quando ex hiis que per sensum corporeum nouimus, aliquid ymaginabiliter fingimus. Verbi gracia. Aurum vidimus, domum vidimus, auream autem domum numquam vidimus: auream tamen domum ymaginari possumus: si volumus. Hec utique bestia facere non potest: soli racionali creature hoc possibile est. Huiusmodi ymaginacione sepe utimur, cum atque sint future vite bona vel mala diligencius rimamur. Nusquam hic sola bona, nusquam hic sola mala: sed permixta simul et bona et mala. Et quamuis in utroque genere sint multa: numquam tamen inueniuntur sola. Ibi inueniri poterunt et bona sine admixtione malorum: et mala nichilominus sine admixtione bonorum. Item hic sicut nec sola, sic nec summa inuenimus. Ibi et summa et impermixta bona vel mala esse non dubitamus. Quociens ergo ex multis bonis vel malis que in hac vita sensus corporeus experitur, quale vel quantum esse possit illud future vite summum bonum siue malum colligitur: et ex eorum ymaginacione quedam futurorum ymago figuratur, talis utique ymaginacio racionalis esse facile comprobatur: et ad balam et ad rachel pertinere videtur. Ad balam pertinet, quoniam ymaginacio est: ad rachel autem quoniam racionalis est. Talis utique proles et ymaginacionis est per natiuitatem: et racionis per adopcionem. Huiusmodi enim prolem una generat: sed altera educat. Ex bala namque nascitur: sed per rachel moderatur. Neminem conturbet: quod et matrem et prolem ymaginacionem appellem. Sed hoc volo esse inter matrem et filium, quod est inter instrumentum et actum: vel hoc est inter mentem et eius prolem, quod est inter genus et speciem. Nam genus adiuncta sibi differencia ex se speciem generat: quemadmodum copula viri feminam ad prolem fecundat. Et sepe instrumentum et eius accionem uno nomine appellamus. Nam illud quo vidimus et illud quod videmus: visum nominamus. Sic animo vel voluntas, vel intellectus nominatur aliquando instrumentum, aliquando eius accio intelligitur. Et scimus quod instrumentum quam eius accio prius est: et sine ipsa esse potest. Habet sed accio ab instrumento esse: non instrumentum ab accione. Unde nec inconueniens est per instrumentum matrem: per accionem vero filium eius intelligere. Ymaginacio ergo quando instrumentum significat: est uis illa anime qua cum voluerit quilibet ymaginari valet. Hoc instrumento cum ad aliquid ymaginandum mens utitur, accio procul dubio quedam efficitur: que similiter ymaginacio nominatur. Hec volui breuiter commemorare: sed in hiis immorari diucius non est necesse. Sed nunc ad prosecucionis ordinem reuertamur. **De gemina speculacione que surgit ex ymaginacione**

Diximus quod sola racionalis ymaginacio ad rachel pertinere videatur: et que racionalis non est, eius adopcione prorsus indigna iudicatur. Sed racionalis ymaginacio alia est per racionem disposita: alia intelligencie permixta. Illa utimur quando secundum visibilium rerum cognitam speciem visibile aliud aliquid mente disponimus: nec tamen ex eo inuisibile aliquid cogitamus. Ista vero tunc utimur: quando per visibilium rerum speciem ad inuisibilium cognicionem nitimur ascendere. In illa est ymaginacio non sine racione: in ista intelligencia non absque ymaginacione. Isti sunt duo filii bale: quorum primogenitus dan dicitur, posterior neptalim nominatur. Ad dan itaque specialiter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pertinet consideracio futurorum malorum: ad Nep
talim autem spectacio futurorum bonorum. Dan
nichil nouit nisi corporalia: sed ea tamen rimatur.
que longe sunt a sensu corporeo remota. Nep
talim per rerum visibilium formam: surgit ad
rerum inuisibilium intelligenciam. Infernalia
tormenta longe a sensu corporeo remota non
dubitamus quia ubi vel qualia sint videre
non possumus: sed tamen hec quociens volumus per
ministerium Dan pre oculis cordis habemus.
Nemo fidelium cum infernum. flammam
gehenne. tenebras exteriores in scripturis
sanctis legit. hec figuraliter dicta credit: sed ista
vere et corporaliter alicubi esse non diffidit.
Unde fit nimirum quod cum hec quispiam an(te)
cordis aspectum per ymaginacionem ponat:
non statim eorum significacionem per spiritualem sensum
querat: quia hec non tam figuraliter. quam histo
rialiter dicta non dubitat. Recte ergo horum con
sideracionem ad Dan spiritualiter pertinere iam dixi
mus. ubi sola ymaginacione opus habemus: quamvis
eam in tali negocio non sine racionis disposicione
tractemus. Sed cum terram lacte et melle ma
nantem. celestis iherusalem muros ex lapidi
bus preciosis. portas ex margaritis. pla
teas ex auro legerit: quis sani sensus homo.
hec iuxta litteram accipere velit. Unde
statim ad spiritualem intelligenciam recurrit:
et quid misticum ibi contineatur inquirit. Vi
destis quomodo hec talis futurorum descripcio ad
neptalim tamen pertinere videatur: ubi sine intel
ligencia. sola ymaginacio sufficere non posse
minime ignoratur. Recte ergo dictum est. quod
ad Dan spiritualiter pertineat consideracio futuro
rum malorum: ad neptalim autem maxime
spectacio futurorum bonorum. Multa tamen et que
de tormentis malorum scripta sunt mistice
accipienda: et multa similiter de future vi
te bonis quamvis corporalia describantur. simpli
citer intelligenda. Titulus. de pri
ma speculacione.

Illud autem considerandum est. ymo non
hoc ignorari potest: quia illa consid
racio meditanti facilius occurrit.

que in sola ymaginacione consistit. Nam
illa que cum sola intelligencia permiscetur:
quanto subtilior tanto difficilius invenitur.
Unde est quod Dan prior: neptalim uero posterior
nascitur. Hoc autem in hac gemina consi
deracione valde notabile. quod Dan secundum presen
cium rerum ymaginacionem veram. represen
tat rerum futurarum ymaginacionem fictam:
neptalim uero semper per descripte rei yma
ginacionem fictam. surgit ad intelligenciam
veram. Nec enim licet de futuris et inui
sibilibus bonis per spiritualem intelligenciam
aliquid falsum fingere quamvis absque culpa sit tor
menta malorum multo aliter quam sunt per ymagina
cionem cernere. Quis enim ea omnino prout
sunt in hac vita contemplari sufficiat. Sed
quisque ea pro arbitrio mentis non qualia sunt.
sed qualia fingere nouit: figurando describit.
Unde fortassis hic talis filius Dan. id est iudici
um vocatur: quia in tali representacione non ex
periencie documentum. sed sue discrecionis sequitur
arbitrium. Nam quando Dan futurarum rerum re
presentacionem in angulo mentis. ex proprio iudicio
format: recte quis ut arbitror talium arti
ficem Dan. id est iudicium vocat. Officio prime
speculacionis

Est tamen huius nominis alia racio: que
forte quanto subtilior. tanto eciam in
uenitur utilior. Sancti enim viri quo
ciens se senciunt turpibus cogitacionibus pulsa
ri. et ad illicitam delectacionem incitari: to
ciens solent in ipso eciam temptacionis aditu
futura tormenta ante mentis oculos ponere:
et ex tali consideracione quod quod illicitum nascens fugit.
ante turpem delectacionem extinguere. Hoc ergo
nos in nobis statim per consideracionem penarum vel
astringuntur et dampnant blandimenta cul
pe. Quia ergo per officium Dan illecebrosas co
gitaciones deprehendimus. arguimus. damp
namus. castigamus: recte eum Dan. id est iudicium
vocamus. Sed quod hoc de turpibus tamen cogitacio
nibus loquimur: quando quidem vanas et inuti
les. perfecti viri non leuiter abhominantur. propter
illud quod scriptum est. Ve qui cogitatis inutile.

DE TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et illud. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum: et auferet se a cogitacionibus que sunt sine intellectu. Quid queso fiet de his que senti mus. non sine quodam illicito affectu? quando spiritus sanctus aufert se ab his eciam que sunt sine intellectu. Sepe fit ut in oracione constitu ti: quasdam cogitacionum fantasias cum importunitate magna se ingentes cordi toleremus. Sed numquam eas sine nostra repre hensione neglige debemus. Nonne magis eas oportet acriter arguere? et ut dictum est per representacionem pene. reprimere irrita mentum culpe? et cogitaciones cogitacionibus castigare. Unde scriptum est. Dan iudica bit populum suum: sicut alia tribus in israel. Ad filios quippe zelphe pertinet disciplina operum: ad filios lie disposicio voluntatum. Ad filios rachel sentencia affectionum: ad filios de bale moderacio cogitacionum. Que libet ergo cognacio qui in sua tribu iudicatur: quando omne erratum per suum simile corrigit? quando voluntas voluntate emendat? quando opus opere castigatur: assercio affectione cor rigitur. quociens ergo falsum aliquid sentimus? quo ciens iniustum aliquid volumus? quociens aliquid inordinatum agimus: statim nos re prehensibiles esse minime ignoramus. Sed numquam eque omnes reprehensione dignos esse se iudicant? quando aliquid inutile vel inordina tum cogitant. Multorum est seipsos repre hendere de perverso opere. vel prava vo luntate: pauci sunt qui seipsos diiudicent de inordinata cogitacione. Sed quia perfecti viri hoc faciunt. et facere eos oportet qui perfecti esse volunt: ideo iacob predixit vel precepit dicens. Dan iudicabit populum suum: sicut alia tribus in israel. Titulus. de uti litate prime speculacionis.

Si enim dan populum suum districte custodiat. si iudicium suum diligenter exerceat: fiet ut in ceteris tribu bus raro inveniatur quod iure dampnari de beat. Mens etenim que statim in ipsa sug gestione prendit illecebrosam cogitacionem. non facile rapitur in pravam delectacionem: sicut et culpa que cohibetur ante pravum con sensum. numquam transit in actum. Debet ergo dan preceteris omnibus vigil et districtus in iudicio esse: ut detur aliis ex maiori parte absque lite et disceptacione vivere. Semper inve niet dan in sua tribu. quod examinare debe at. quod iuste reprehendat: Quis in aliis pos sit fieri. ut aliquando aliqua earum sine culpa valeat inveniri. Aliarum namque culpa est in voluntate. huius autem exordinacio sepe est in necessitate. Numquam enim malum approbo. numquam malum consencio. numquam malum perficio. nisi ipse voluero: malum autem per cogitacionem oc currere potest. eciam invito. Sed ad dan per tinet exurgens malum statim cum per co gitacionem pulsat. in iudicium adducere. dili genter discutere. deprehensum dampnare. et deceptoriam cogitacionem ex alia consi deracione pariter: et temptaciones mala ex tor mentorum recordacione extinguere. Vides iam ut arbitror quod recte hic filius dan. id est iudicium vocetur: De quo solo dubitatur utrum non populum suum iudicare habeat. cum solus si fieri possit ne ceteri habeant quod iudicent: non solum assidue sed et districte iudicare habeat aut debeat. De secunda speculacione et eius utilitate

Sed sicut ad officium dan spectat. per representacionem pene reprimere exurgencia vicia: sic ad nepta lim pertinet. per consideracionem premiorum inflammare desideria bona. Mirabiliter enim animum nostrum neptalim ad eorum de siderium accendit: quociens eternorum bonorum ymaginem ante mentis oculos adducit. Quod tamen duobus modis facere consuevit. Utitur namque aliquando translacione: aliquando autem comparacione. Comparacione: quando ex pre sencium bonorum multitudine vel magnitu dine. colligit illa future vite gaudia quot vel quanta esse possunt. Verbi gracia. Inspecta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sepe solis claritate: corporeo videlicet lumine. considerat quanta futura erit lux illa spiritualis. si tanta tamque mirabilis est lux ista corporalis. Quanta namque putas erit lux illa. que erit nobis communis cum angelis. si tanta est ista. quam habemus communem cum bestiis. Qualis erit lux illa beatorum. si talis est presens ista lux miserorum. Item multiplicitatem bonorum invisibilium coniciat ex multitudine bonorum visibilium. Quot ergo putamus ea esse. Sed quis ea possit dinumerare. Quot sunt oblectamenta oculorum. Quot oblectamenta aurium. ceterorumque sensuum. Quot sunt colores. quot odores. quot sapores. Si ergo tot sunt delicie corporum. quot erunt delicie spirituum. Si tanta possidemus in tempore. quanta sunt que expectamus in eternitate. In hunc ergo modum utitur comparatione. utitur nichilominus ut dictum est translatione. quando rerum visibilium qualibet descriptionem transfert ad rerum invisibilium significationem. Verbi gratia. audit in scripturis nominari lucem. sicut de deo scriptum est. qui habitat lucem inaccessibilem. Querit ergo que sit lux ista incorporea. quam inhabitat invisibilis et incorporea dei natura. et invenit quia lux ista est ipsa dei sapientia. quia ipsa est lux vera. Sicut enim lux ista exterior illuminat oculos corporum. ita illa absque dubio illuminare consuevit oculos cordium. Ecce quomodo neptalim per rerum visibilium qualitatem. surgit ad rerum invisibilium cognicionem. Patet ergo quod recte secundum utramque interpretationem neptalim dicatur. Neptalim namque comparatio vel conversio interpretatur. Solet namque cognitam qualibet rerum visibilium naturam convertere ad spiritualem intelligentiam. Quia ergo pene quicquid scriptum reperit ad spiritualem intellectum convertit: recte conversionis nomen accepit. Et item quia assidue ut dictum est comparatione utitur: recte nichilominus neptalim id est comparatio nominatur.

Sciendum namque est quod illud contemplationis genus quod in pura intelligentia versatur: huiusmodi speculatione que per neptalim designatur. quanto subtilius. tanto nimirum excellentius esse cognoscitur. Habet tamen huiusmodi speculatio aliquid singulare: valdeque notabile. Est enim preceteris rudibus quidem adhuc mentibus minusque exercitatis et ad intelligendum facilior: et ad audiendum iocundior. Siquidem hec meditanti facilius occurrit: et audientem dulcius afflat. Est plane et promptior in meditatione: et affabilior in sermone. Unde et per iacob de neptalim dicitur. Neptalim cervus emissus: dans eloquia pulcritudinis. Cervus. animal velox nimis multum currere potest: et multum currere cupit qui emissus est. Recte ergo ni fallor. neptalim cervus emissus dicitur. quia per contemplationis gratiam multa percurrere valet: et propter contemplationis dulcedinem. multum ei currere placet. In tanta enim velocitate neptalim iste contemplantis animum in huiusmodi tamen negocio aliquantulum exercitatum. nunc ad summa erigit. nunc ad yma deponit. nunc per innumera rapit: ut ipse animus qui hec patitur semetipsum sepe miretur. Re lia magistro edoctus. quod convenienter neptalim noster cervus emissus dicatur. Notandum sane. quod recte non avi volanti: sed cervo currenti comparetur. Nam avis quidem volando longe a terra suspenditur: cervus autem ad dandos saltus terre innititur: sed nec in ipsis suis saltibus longius a terra separatur. Sic nimirum sic neptalim. dum per rerum visibilium formam. rerum invisibilium naturam querit: quosdam saltus dare. non autem ad plenum volatum consuevit convalescere: quia in eo quod se ad summa erigit: rerum corporearum secum umbram trahens. yma omnino non deserit.

Cervus namque dicitur propter facilitatem: emissus propter credendi auditum

Titulus. quanta sit iocunditas istius speculationis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ecce quod sit cervus emissus. Sed quomodo dans eloquia pulcritudinis? Fortassis hoc per exempla evidencius ostendimus, plenius persuademus. Vultis audire eloquia pulcritudinis, eloquia suavitatis, plena decore, plena dulcedine, et qualia neptalim formare consuevit, vel qualia eum formare convenit? Osculetur me osculo oris sui. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Favus distillans labia tua, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum super omnia aromata. Quid queso dulcius huiusmodi eloquiis? quid iocundius invenitur? quid talibus eloquiis libencius auditur? Ista verba carnale aliquid sonare videntur, et tamen spiritualia sunt que per ipsa describuntur. Sic novit neptalim carnalia cum spiritualibus permiscere, et per corporalia incorporea describere, ut utraque hominis natura in eius dictis inveniat unde mirabiliter reficiatur, qui ex corporea et incorporea natura constat. Hinc est fortasse quod hominibus tam suaviter sapiunt, quia quodammodo ut dictum est utramque eius naturam reficiunt. Illud autem in eius dictis est valde mirabile, dignumque admiratione, quod tunc fere semper delectabilius blandiuntur, quando iuxta sensum littere nichil sonare videntur. Quale est illud: Capilli tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro. Nasus tuus sicut turris libani que respicit contra damascum. Caput tuum sicut carmelus. Hec et huiusmodi alia cum audiuntur vel leguntur, iocunda valde esse videntur, et tamen in his omnibus si solum littere sensum sequimur, nil in eis invenimus quod digne miremur. Sed forte in huiusmodi dictis hoc est quod tam libenter amplectimur, quod ex ipsa quadam ut ita dicam littere fatuitate ad spiritualem intelligenciam confugere coartamur. Si igitur digne pensamus iste noster neptalim quam sit expeditus in meditacione, quam sit iocundus in sermone, cum adhuc licet quam recte de eo scriptura pronunciet. Neptalim cervus emissus dans eloquia pulcritudinis. Sed hec interim de filiis bale dicta sufficere volumus, restat nunc ut de filiis zelphe aliquid loquamur.

De gemina virtutum prole que nascitur ex discreta sensualitate

Videns itaque lia sororem suam rachel de adoptiva prole gaudere, provocatur et ipsa ancillam suam viro suo tradere, ut possit et ipsa cum sorore sua de filiorum adopcione exultare. Sicut supra dictum est, per zelpham sensualitatem debemus accipere. Quam aliam queso virtutis prolem potest ipsa gignere, nisi ut discat et in rebus prosperis temperanter vivere, et in adversis pacienciam tenere? Isti sunt Gad et Aser, duo filii zelphe, rigor videlicet abstinencie et vigor paciencie. Gad itaque nascitur prior, Aser autem signanter posterior, quia prius est ut temperantes simus ad propria bona, postea tamen ut fortes simus ad toleranda mala aliena. Hec est gemina virtutum proles, quam zelpha quidem parit in dolore, verumptamen ad magnam beatitudinem domine sue. Per abstinenciam siquidem vel pacienciam caro quidem affligitur, sed ad magnam inde pacem et tranquillitatem animus componitur. Hinc est quod nato Gad lia exclamat dicens: feliciter. Et item Aser nascente pronunciat dicens: Hoc pro beatitudine mea. Mea inquit non sua. Unde enim sensualitas exterius per carnem atteritur, inde cordis affectio ad puritatis integritatem reparatur. Quanta enim putas pax cordis est vel tranquillitas, nulla huius oblectamenta concupiscere, nulla eius adversa formidare? Quorum unum per Gad adipiscitur, alterum per Aser optinetur. Quid enim de huius oblectamentis concupiscat, qui oblata delectamenta amore abstinencie recusat? Vel quid de huiusmodi adversis timeat, qui virtute paciencie roboratus de illatis eciam malis triumphat? Sic de apostolis scriptum est: Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Et sic per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Paulum precepit. In tribulacione gaudentes.
Quid ergo illius gaudium imminuat qui eciam
de illata contumelia. vel qualibet pressu
ra exultat. Ad beatitudinem ergo animi spec
tat. quicquid pro dei amore caro durum tolerat.
Unde enim corpus atteritur. consciencia exhilara
tur. Et quo exterius videtur infelicior. eo
interius constat esse beatior. Duo enim sunt ex
quibus constat gaudium beatitudinis. carere
scilicet eo quod nolis. et habere quod velis. Feli
cem siquidem dicimus qui nil patitur quod
nolit. et illum beatum iudicamus cui suppetit
que cupit. Qui ergo pro celestium desiderio se
cularem voluptatem odit. profecto per abstinen
ciam hostem suum ubique declinare potest.
Recte ergo vigor abstinencie. Gad. id est felicitas
dicitur. qui ubique calcat seculi blandimenta
que detestatur. Item qui pro dei amore
afflictionem corporis diligit. ubi queso non
inveniat aliquid unde affligi possit.
Si ergo iure beatus creditur. qui ubique inve
nit quod amat. iuste vigor paciencie Asser hoc
est beatus nominatur. cui undique obviat quod
desiderat. Ecce duo amatores. unus
dei alter seculi. Iste propter deum diligit tempo
ralem afflictionem. ille desiderat tem
poralium bonorum plenitudinem. Ille qui
dem ubique invenire potest quod propter deum diligit.
iste numquam apprehendere potest bonorum ple
nitudinem quam sitit. Quis horum beatior.
Item ecce alii duo. quorum unus odit mundi
huius adversitatem. alter autem detestatur mun
danam voluptatem. Sed ut queso vel ille
hostem suum declinare potest. vel iste ini
micum suum calcare non possit. Quis
horum queso felicior. Beatus inquit scriptura
qui post aurum non abiit. nec speravit in
thesauris pecunie. Et iterum beatus vir
qui suffert temptacionem. q. c. p. f. a.
co. vite. Isti sunt Gad et Asser. quorum pri
or calcat mundanam gloriam. alter propter
deum libenter patitur mundi pressuram.
Valde itaque notandum et profunde reti
nendum. quod scriptura sacra quod abstinencie

laborem. non calamitatem sed felicitatem
appellare voluit. et paciencie rigorem. non
miseriam sed beatitudinem nomine decrevit. Hoc
autem breviter hic commemorare voluimus.
quod per Gad non solam illam que in cibo et po
tu est abstinenciam intelligere debemus. immo
per Gad et Asser. intelligimus omnis superflue
delectacionis. et cuiuslibet corporalis afflictionis
abstinenciam. vel pacienciam. in omnibus
que per quinque sensus carnem delectant aut
cruciant.

Sed quomodo queso Lia ancillam suam
viro suo traderet. vel tales filios
adoptaret. nisi sororis sue exem
plo provocata fuisset. Prius enim semper est
ut ancilla Rachel redigatur sub viri potestate.
quam ancilla Lie. Si enim ymaginacionis evagacio
que fit per inutiles cogitaciones prius non re
primitur. absque dubio sensualitatis appe
titus immoderatus minime temperatur. Qui
ergo vult carnalium voluptatum desideria
temperare. prius assuescat carnales delicias
numquam vel saltem raro cogitare. Profecto
quanto talia rarius cogitaveris. tanto ra
rius. tanto tepidius nimirum ea desiderabis.
Hec ni fallor est causa. cur sub virili dominio.
prior invenietur Bala quam Zelpha.

Patet nichilominus quod sine Gad et Asser.
abstinencia videlicet et paciencia. numquam
adoptivos filios haberet. nisi so
roris sue Rachel adoptivam sobolem
assidue cerneret. Quis enim umquam affec
cioni cordis persuadere posset mundi huius
prospera contempnere. et eius adversa non
formidare. nisi suggerentibus Dan et Nepta
lim future vite tormenta vel premia.
non solum frequenter. immo pene indesinenter
cogeretur aspicere. Nunc autem per assiduam
consideracionem futurorum malorum. facile
ei persuadetur contemptus presencium bonorum.
Et iterum per iugem contemplacionem eterne

(c) 2006 Ministerio de Cultura

felicitatis: quique inflammat ad voluntariam tolerantiam pressure temporalis. Hoc est ut arbitror. cur dan et neptalim prius nascantur: vel cur Gad et asser posterius generentur.

6 Satis itaque Gad et asser. iam tempus instat quo ruben mandragoras inveniat: si tamen eum foras exire non pigeat. Sed cur velle exire dubitemus? quem iam ad exeundum vel introeundum ydoneum esse cognoscimus? Credendum est enim. cum post tot natos matris sue. post tot liberos bale vel zelphe. iam adultum: et posse et velle ad patris sui imperium exire et intrare. Sed si per ruben ut superius dictum est timorem dei accipimus. quid per eius introitum vel exitum accipere debemus? Quid est eum vel intus esse. vel foras exire? Ruben intus est: quando in secreto cordis. in conspectu dei de nostra conscientia trepidamus. Ruben tunc foras exit: quando propter deum hominibus etiam nos ad omnem obedientiam inclinamus. Timere itaque deum propter se ipsum. homines autem propter deum: est ruben nunc intus morari. nunc foris inveniri. Exit ergo ruben tempore messis tritice: quando ex imperio obedientie exercet se in operibus iustitie. Sed quando putas ruben ad perfectam obedientiam convalesceret? nisi cum Gad et asser. id est amor abstinentie et patientie. ad contemptum voluptatis. et tolerantiam tribulationis animasset? Duo enim sunt. que solent perfectionem obedientie impedire: id est ne cogamur vel amata deserere. vel aspera tolerare. Sed si semel animus amore abstinentie vel patientie perfecte incaluerit: protinus ruben ad omnem obedientiam absque ulla contradictione se subdit. Qui enim tam adversa appetit. quod in asperis delectari apud semetipsum statuit? quid difficultas eius obedientiam ultra minuere poterit? Si enim dura et aspera queque pro dei amore etiam per memetipsum appeto: cur non magis hoc ex adiuncta obedientia. ad maioris meriti gloriam tolero? Recte ergo post natum gad et asser. ruben exire dicitur: quia timor domini ex voluntaria abstinentia et patientia. ad omnem obedientiam roboratur. Sed quantus qualisque bone opinionis odor de ipso cumque exspargitur? qui nulla molestia nulla inopia. a studio obedientie impeditur? Hee sunt mandragore quas ruben invenit: quas ab ipso mater eius lia accepit. Quid enim per mandragoras que odorem suum solent late spargere? nisi bone opinionis famam debemus accipere? Quas quidem tunc lia accipit. quando oblata laus affectum tangit? quando in laudis sue preconiis animus afflatur: et in aura popularis favoris. perfuse delectatur. Harum partem rachel petit. lia concedit: ut virum accipiat. quem plus desiderio flagrat. Mentem etenim quam suadente ratione appetitum vane laudis non temperat: profecto sponsus suus ad virtutis prolem minime fecundat. Unus utique sponsus est. qui utramque sororem plus fecunditate ditat: quia idem sponsus et rationem ad veritatis agnitionem illuminat? et affectionem ad virtutis amorem inflammat. Suadet ergo affectui ratio. summam favoris appetitum sub suo moderamine temperare: si ad multiplicandam virtutum prolem cupit se divini sponsi copula gaudere. Mandragorarum itaque possessio sub rachel potestate redigitur: quando laudis appetitus sub rationis dominio moderatur. Notandum sane quod temperate rachel. non mandragoras. sed mandragorarum partem petat: nam nec hoc rationem latet valde esse difficile. ut animus omnino plus renitens ex oblata laude non hilarescat. Debet amor humane laudis prius temperari: postmodum si possit fieri. debet etiam penitus abscidi. Unde est quod rachel partem mandragorarum petisse legitur. lia vero postmodum ad iacob

(c) 2006 Ministerio de Cultura

loquens: non ex sola parte gloriatur. Ad me inquit
intrabis: mercede enim conduxi te. pro
mandragoris filij mei. Absente adhuc vo
viro lia partem concedit: sed in eius adventu.
eius desiderio uberius accensa. nil sibi ex
eis ulterius reservari voluit. Sic nimirum
mens hominis dum spirituali dulcedine tan
gitur: quicquid prius de humana laude
concupierat. libenter obliviscitur. In huc
mandragore modum de possessione lie:
utiliter rediguntur sub rachel potestate. No
vit enim rachel. quam lia: mandragoris
melius uti. Nam quicquid affectio cordis
usurpat ad laudem sui: rectius sane vero
retorquet ad gloriam dei. Sed quid hoc di
cimus esse. quod preceteris filijs lie. ruben
bone opinionis mandragoras potuit in
venire? Sed scimus quia virtutum opera que
ceteras virtutes nutriunt: pene semper hu
militatem extingunt. Solent enim que
per gad et asser fiunt. Somnibus miran
da abstinencie videlicet et paciencie opera opera
tem non timidum sed tumidum reddere:
non tam humilem quam contumacem efficere.
Quid ergo amplius mirandum. quid ma
gis omnium laude predicandum. quam cum
unde in alijs sepe extinguitur divini
timoris reverencia inde in isto non minui
tur sed augetur. Quia ergo solemus singula
ri laude efferre. quem videmus post virtu
tum opera. non solum de dei. sed et de hominum
parva offensa non parum trepidare. recte
ruben mandragoras post natos gad et asser.
invenisse dicitur: quia quemlibet ex operibus pre
claris. ad timorem non ad tumorem profecisse
miramur.

Notandum sane. quod hec de quibus
locuti sumus mandragore. nec post
natos tot lie. nec post geminos li
beros bale: sed post nativitatem filiorum zel
phe. statim leguntur invente. Ad filios
namque lie voluntates. ad filios bale cogitacio
nes: ad filios zelphe pertinent acciones. Vo
luntates itaque seu cogitaciones quis rec

tas. quantumlibet utiles. quomodo miratur.
vel quomodo laudabimus quas minime videmus.
Et quamvis vera laus sit de recta volunta
te: eam tamen minime laudamus nisi appareat
in opere. Per opus enim bonum bona volun
tas innotescit: ut iure bone opinionis
laudem. quasi quasdam late fragrantes in
venire mandragoras possit. Recte ergo post
partum zelphe. proles lie mandragoras
invenire creditur: quia voluntas bona per
bonum opus manifestata. miris laudum
preconijs undique honoratur.

Hoc autem de duarum istarum filijs an
cillarum non negligenter pretereundum.
sed iugi memoria retinendum. quod
ex eorum vigilancia vigili custodia. con
tinue nostre civitas mire custoditur: multumque
protegitur. Primogenitus namque bale. eam
componit intrinsecus: primogenitus vero zel
phe munit eam extrinsecus. Per dan re
primuntur mala intus exurgencia. per gad re
pelluntur mala exterius insurgencia. Omnes
namque scimus: quia temptacio. omnis surgit aut
exterius aut intus. Intus per cogitatum:
exterius per sensum. Modo enim intus per cogi
tacionem pulsat: modo de exterioribus per
sensus irrumpere parat. Solet nimirum
inimicus nunc ab intus ministrare consilia
erroris: nunc a foris admovere incitamenta
voluptatis. Sed quia pertinet disciplina co
gitacionum ad dan. ad gad autem spec
tat disciplina sensuum: debet utique dan
evigilare ad discrecionis iudicium. gad
dimicare fortiter per abstinencie exercicium.
Unius est sedare civilem discordiam: alterius
est repellere hostilem pugnam. Hic vigi
lat contra civium perdicionem: ille contra
hostium incursionem. Iste contra perfidiam:
ille contra violenciam. Dan namque negli
gente. mens facile decipitur: gad segnius
agente. subito ad turpem delectacionem
rapitur. Sed quod nudius est verum civitas cordis
nostri. per vim. an per fraudem pereat. verum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

civilis. an manus hostilis eam subvertat. Hoc autem nosse oportet quod disciplina corporis sine disciplina cordis absque dubio inutilis est. disciplina vero cogitacionum sine disciplina sensuum omnino observari non potest. Unde satis constat quod sine adiutorio gad qui contra exteriora vigilare debet. dan in componenda civium pace interius inaniter laborat. Quid enim iuvat iudicante dan populum suum assidue. causam discordie amputare. si non studeat gad per portas sensuum irritamenta viciorum. quendam videlicet quasi hostilem exercitum non admittere. Cuius enim dan assidue in trono iudicii resideat. cuius rixas altercancium cogitacionum indesinenter componat. frustra utique in observanda civium concordia desudat. si non eodem studio gad civitatem nostram per sensuum disciplinam muniat. et hostilia viciorum agmina. abstinencie prelio acriter feriat. Unde eam scriptum est. Gad accinctus preliabitur ante eum. Tunc enim utiliter dan contra proditorum presidium intrinsecus vigilat. cum gad extrinsecus occursantes hostes excludit et expugnat. Prius itaque gad accingitur. ut postmodum fortiter preliet. Gad procul dubio tunc se accingit. quando sensuum dissolucionem per disciplinam restringit. Tunc gad forti prelio dimicat quando desideria carnalia per carnis mortificacionem trucidat. Magna namque hostium strages efficitur. atque odiosus ille viciorum exercitus in fugam convertitur. cum sensus corporis per disciplinam ab evagacione restringitur. et appetitus carnis. per abstinenciam a voluptate refrenatur. In hunc itaque modum. ut omnes experiri possumus. dan civitatem nostram componit intrinsecus. gad munit extrinsecus. Assistunt autem et eis fratres sui. non segnes ad auxilia ferenda. neptalim interius cum dan in civium pace componenda. asser exterius cum gad in violencia hostium expugnanda. Gad itaque et asser vigilant contra hostes. Dan et neptalim sociati sunt circa cives. Hinc quidem dan minatur. illinc neptalim blanditur. Dan terret minis. neptalim fovet promissis. Ille punit malos. iste remunerat bonos. Unus terrore gehenne corda perterret. alter spe felicitatis eterne animos demulcet. Quantum ergo putas neptalim iste dans eloquia pulcritudinis fratrem suum in tali negocio adiuvat. qui animos auditorum dulcedine eloquii sui pene absque mora quo vult inclinat. Adiuvat et asser exterius nichilominus fratrem suum. muniuntque ambo civitatem contra hostium incursum. hic latus unum protegit. ille alterum deffendit. Gad certat in dextro. asser dimicat in sinistro. Gad insidiatur mundi huius prosperitas. asser vero persequitur mundana adversitas. Sed asser hosti suo facile illudit. dum partem quam tuetur alta paciencie rupe munitam conspicit. et ideo de tuto stacionis loco hostes suos tam inaniter quam ab imo reluctantes deridet ac despicit. Unde fit ut cum hostes sui sua impugnacione non tam vexent, quam triumphandi materiam ministrent assidue. Hinc est quod sumptis suis impugnatoribus. mundanis videlicet adversitatibus. in fratris sui persecutores. carnales scilicet delectaciones totus effertur. et eos magna animadversione persequitur. Tantus autem terror impugnatores gad subito invadit. cum ei se asser in prelii sui certamine adiungit. ut omnes absque mora ad fugam se convertant. ut nec ad horam quidem vicissim sibi fratribus auxilium ferentibus resistere audeant. Veri utique sunt hostes: carnales sunt delectaciones.

6 Sed quis queso locus prave delectacioni inter tormenta relinquitur. quam iste noster asser apud deum non solum pacienter ferre. sed etiam ardenter appetere comprobatur. Ubi recte asser

(c) 2006 Ministerio de Cultura

.i. btūs dr: sm illam dni sniam. bti qui
psecucom paciunt ppt iusticiam. Quis
illud diuinum preceptum dimittite et di
mittetur vob. tam magnifice implere po
tuit. quis tam facile. quis tam ex corde
illatas sibi iniurias ignosce valuit. quam
qui de corporis sui cruciatibus exulta
re magis quam contristari didicit. Vt quod ei
inimicos non diligat. cur eis libenter non
indulgeat. cui hoc infertur quod desiderat.
Magis itaque quam suo corpori suis miseret
persecutoribus. vt sit iterum atque iterum btūs.
Bti enim misericordes: qm ipi m. c. O vi
rum gloriosum. o terque quaterque btm.
Btūs propter iusticie esuriem. btūs propter
voluntariam paupertatem. btūs ppt mansue
tudinem. btūs ppt mie compassionem. Sic
enim bti qui esuriunt et siciunt iusticiam.
sic bti qui psecucom paciuntur ppt ipam.
sic nichilominus bti mites. bti misericor
des. Et hic non ass vt sit dantes mul
tipliciterque btūs. iusticiam ardent sici
ens. ppt ipam libent patitur. nescientes
irasci. facile miseretur. Quis enim mul
tum esuriat panem iusticie. dedignatur
tamen eum comedere n sit conspsus oleo
mie. Ex multa et enim diuiciarum afflu
encia que sibi superhabundant ex spo
liis hostium pfregnti victoria. multum
est dedicatus effectus. nec ei iam sapit
panis vllus qualibet nitidus. n sit oleo
conspsus. intantum vt de eo scriptura
manifeste denunciet dicens. quia asser
pinguis panis eius. Quis sic putas de
liciis affluit vt ipse. vt dare possit
psallere. In via testimoniorum tuorum d.
s. s. in o. diuiciis. Quantum namque putas
asser iste habundat diuiciis spiritualium
gaudiorum consolacionum. quantumue affluit
deliciis spiritualium gaudiorum. cuius diuici
as quelibet aduersitas non tam minuit quam

auge solet. cuius delicias quiuis tormentum
nec saltem interpolare valet. Nam quan
to durius premit exterius. tanto delectabi
lius gratiatur interius. Hee sunt ille delicie quas
tantum siciunt. quas tam gratanter accipi
unt. non dico paupes et ignobiles. sed eciam
ipi reges vel principes. Mencior si hoc
de ipo ipa scriptura non loquitur. Asser in
quit pinguis panis eius: et prebebit
delicias regibus. Quis enim putamus sua
uius pascuntur. quam mirabiliter credimus
delectantur. quo quilibet reges. sed illi
vtique de reges quibus rex ille regum.
et dns dnancium restituit imperium cor
poris sui. et quibus distribuit regnum
patris sui. talibus inquam regibus quam putamus
dulce sit. quam intime eis sapit cum vide
ant hoiem. iusticie amore tormenta non
timere. et inter ipas psecuciones pacem cor
dis animique tranquillitatem non amittere.
Si enim gaudium est in celo super vno peccatore pe
nitenciam agente. quanta tunc solennitas
erit super quolibet iusto. pro iusticia libenter
moriente. Vere asser pinguis panis
eius et prebebit delicias regibus. O qua
lis panis. panis eius. O quales delicie
delicie eius. que tantum sapiunt regibus. re
gibus talibus. Certe reges isti iam ad nup
cias agni introierunt. iam ad illud eternum
conuiuium sederunt. iam illo angelorum
pane delicatissime eternis vescuntur. iam tor
rente voluptatis debriantur. et adhuc
huius asser delicias insaciabiliter esuriunt.
et vsque hodie esurientes et sicientes iusti
ciam. in tanta celestium gaudiorum habun
dancia hanc suam famem vel sitim seda
re non possunt. Asser pinguis panis eius. et
prebebit delicias regibus. Quis putas lar
gius esse potest in necessitates pauperum. cui
superhabundat parare delicias regum.
Quantum putas mirantur. quantumue gra
tulantur in eius constancia. quos viuentes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

adhuc in valle lacrimarum premit infirmi
tas sua. si tantum delectantur in eius
operibus illi etiam quos iam absorbuit illa
felicitas eterna. Asser pinguis panis eius
et prebebit delicias regibus. Et vere
ei tanta diviciarum habundancia. tanta
deliciarum copia. non ut dictum est de hostium
spoliis in tam frequenti victoria. Cons
tat namque quia quanto amplius atteruntur
hostes iusticie. tanto uberius cumulantur
gaudia consciencie. Gloria et divicie in domo
eius ait psalmista. Et apostolus de utroque
gloria vel diviciis quasi exponendo loquitur
ita. Gloria nostra hec est. testimonium conscie
ncie nostre. Hec est domus vel civitas illa conscia
videlicet nostra in qua spiritualium bonorum divi
cie habundant. cum eam predictarum an
cillarum filii. vigili sollicitudine custodiunt.
dan videlicet et neptalim. satagentibus in
confirmacione civium. gad et asser viri
liter agentibus in expugnacione hostium.
horum namque prudencia cives pacificantur.
illorum constancia hostes expugnantur.

Hostibus itaque fugatis. civibusque
pacificatis. nil iam obstat ut
arbitror. quin illa nostra civitas
experiatur que sit illa pax dei que ex
superat omnem sensum. vel quam sit magna
multitudo dulcedinis. quam abscondit deus
diligentibus se. Abscondit inquit. Quid
ergo mirum si eam quilibet mundi amator
nescit. quam deus diligentibus se abscondit.
Qui enim in bonis falsis et deceptoriis
spem figunt. quomodo sibi vera bona invenire
non possunt. unde est quod dicit. Quis ostendit nobis
bona. Est enim manna absconditum.
et non gustantibus omnino ignotum. Est
namque huius dulcedo cordis non carnis.
Unde nec eam nosse potest quilibet carnalis. De
disti inquit leticiam in corde meo. Corpo
rales delicie sicut et ipsum corpus corporeo

oculo videri possunt. Delicias cordis sicut nec
ipsum cor. oculi carnis videre nequeunt. Qua
ergo racione spirituales delicias cognoscat. nisi
qui ad cor suum intrare et intus habitare
non dissimulat. Unde et ei dicitur. Intra in
gaudium domini tui. Hoc itaque intimum gau
dium spiritualis illa dulcedo que intus sen
titur. est ille filius lie. qui ei quinto loco
nascitur. Est enim gaudium ut superius
iam diximus. unus de principalibus affecti
bus. Hic autem cum ordinatus est. recte
inter filios iacob et lie annumerari potest.
Ordinatum et verum gaudium vocat
tunc hebreus. quando de veris et intimis gau
diis vel bonis gaudemus. Ad talis prolis
desiderium apostolus nos animare voluit.
cum dixit. Gaudete in domino semper. iterum
dico gaudete. Et propheta. Letamini in
domino et exultate. i. r. g. o. r. c. Pro tali
prole libenter lia mandragoras contemp
sit. ut talem filium habere possit. Mens
et enim que in laude dominum delectat.
quid sit intimum gaudium experiri non meretur.
Recte autem post nativitatem gad et asser.
lia talem filium genuit. quia nisi per abstinenciam
et pacienciam mens humana ad verum gaudi
um non pertingit. Oportet ergo non solum fal
sam delectacionem. sed et vanam perturbacionem ex
cludere. qui vult de veritate gaudere.
Qui enim in infimis adhuc delectatur.
intima utique iocunditate indignus est. et qui
vano timore perturbatur. spirituali dulce
dine perfrui non potest. Falsam leticiam veri
tas dampnabat. cum dicebat. Ve vobis
qui nunc ridetis. Vanam perturbacionem ex
tirpabat. cum auditores suos admone
bat. Nolite timere eos qui occidunt corpus.
anime autem non habent quid faciant. Horum
autem unum abstinendo superamus. alterum
paciendo calcamus. Itaque per gad extirpatur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

falsa delectacionum passer vo vana perturbacio. Isti sunt gad et asser. qui excludunt gaudium falsum: et introducunt gaudium verum.

Iam ut estimo nulla erit deinceps questio. cur hic talis filius ysachar dicatur. Siquidem ysachar merces interpretatur. Quid enim aliud tot tantisque laboribus querimus. quam ut nichil aliud quam verum gaudium tam perseueranti longanimitate expectamus. Huius mercedis totiens quasdam primicias et vel ut arram quandam accipimus. quociens ad illud intimum domini nostri gaudium intramus: et ex aliqua parte gustamus. Hanc autem intime dulcedinis degustacionem scriptura sacra nunc gustum nunc ebrietatem vocat: ut quod sit parva vel magna ostendat. parva quidem ad comparacionem future plenitudinis: magna autem in comparacione cuiuslibet mundane iocunditatis. Presens etenim spiritualium virorum delectacio. future vite gaudiis comparata quantulibet excrescens invenitur parva: in cuius tamen comparacione omnis exteriorum delectacionum suavitas est nulla. O dulcedo miranda. dulcedo tam magna: dulcedo tam parva. Quomodo non magna. que mundanam omnem dulcedinem excedis. quomodo non parva. que de illa plenitudine. vix stillam modicam decerpis. Modicam quidem de tanto felicitatis pelago mentibus instillas: mentem tamen quam infundis plene inebrias. Merito tantillum de tanto. gustus quidam dicitur: merito nichilominus que mentem a se ipsa alienat. ebrietas nominatur. Gustus ergo est: et ebrietas iure dici potest. Gustate inquit propheta et videte: quoniam suavis est dominus. Et apostolus petrus. si tamen gustastis: quoniam dulcis est dominus. Et de ebrietate idem propheta. Visitasti terram: et inebriasti eam. Audi hominem hac ebrietate madentem: et quid circa se agebatur omnino ignorantem. Sive in corpore inquit. sive extra corpus: nescio deus scit. Quo putas inebriatus erat. quo mundus ei in oblivionem venerat. qui se ipsum nesciebat. Hac itaque dulcedine inebriari non merentur: qui adhuc carnalium desideriorum fluctibus agitantur. Visitasti inquit terram: et inebriasti eam. Quid putas est cause. quod solam terram dominus dicitur inebriasse. Cur non eciam mare. Scimus quia mens que per varia desideria fluctuat. quam adhuc secularium curarum procella exagitat. ad illud intimum gaudium non admittitur. et illo torrente voluptatis non potatur. quanto minus ebriatur. Scimus quia mare semper fluctuat. terra autem in eternum stat: sic et cetera elementa semper in motu sunt. et sola terra stante. stare cetera nesciunt. Quid ergo per terram. nisi firmam cordis stabilitatem debemus accipere. Debet ergo fluctuacionem cordis restringere. et ad unius veri gaudii desiderium. cogitacionum affectionumque motus colligere: qui se cupit vel credit. illo de sobrietatis poculo inebriandum fore. Hec est illa de beata terra. mentis videlicet stabilitas tranquilla: quando mens in se ipsa tota colligitur. et in uno eternitatis desiderio immobiliter figitur. Hec est illa terra quam veritas promittebat. cum dicebat. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Hec est illa terra. de qua psalmista promittens ammonebat: et ammonens promittebat. Inhabita inquit terram: et pasceris in diviciis eius. Hec est illa terra quam iste ysachar asinus fortis vidit et concupivit: et in eius concupiscencias mirabiliter exarsit. Isachar inquit asinus fortis. Situans inter terminos: vidit requiem quod esset bona. et terram quod esset optima. et supposuit humerum suum ad portandum. et factus est tributis serviens. Opor

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tet g° et nos transire d tra ad tram. d tra
aliena ad tram ppam. de exilio ad pa
triam. De gente ad gentem. et de regno
ad ppłm altum. de tra morientium ad
tram viuenciu. si volumus experiendo
nosse verum et internu gaudium. Con
cupiscamus et nos tram illam quam
ysachar iste vidit et concupiuit. Si ei
no vidiss. no cognouiss. et si no cogno
uiss. no concupisset. Pro hac tra asi
nus factus et fortis effectus. libent suppo
suit humum suum ad portandum. et
factus e tributis seruiens. Multum sibi
subito viluerat. qui se asinu. animal
videlz pene preceteris vilius reputabat.
Multum concupiuit. tram qua vidit.
qua ad omne laborem fortis pro
tauit. Viderat pane. q ad pulcritu
dine illius tre omis iusticie nre erant vt
pannus mulieris menstruate. Viderat
nichilominus q no sunt condigne panes
huius tporis. ad futuram gloria q. r.
in nob. In vno g sibi vilis. in alto for
tis effectus. de vno humiliatus. de alto
roboratus. fortitudinis sue humum ad
omem labore libent inclinauit. et in
acquirenda diuina gloria. no sua. ve
ro regi dignu tributum psoluit. Vultis
aute audire 2 altum simili rone sibi vi
luisse. 2 ad omne nichilominus laborem
conualuisse. Vt iumentu inquit factus
sum apud te. Et alibi. ppt te inquit
mortificamur tota die. Ecce q vilis.
ecce q fortis. Vilis vt iumentu. for
tis ad se mortificandum. Isachar asinus
fortis habitans int tminos. vidit req
em qd eet bona. et tram qd eet opti
ma. Pene g°. no plene hanc morien
ciu tram sperauerat. pene no plene illa
viuenciu tram apphenderat. qui int
tminos hitabat. Vr vilissimus qz pau

cissimus huius vite bonis contentus erat. huius
tre mise extrema tenebat. Vr p frequen
tes mentis excessus. phennis vite bona
pregustabat. illius beate tre intima tan
gebat. Isachar asinus fortis hitans int
tminos. Quia huius vite bona ad neccitate
no respuebat. hanc tram penitus no de
serebat. qz future vite. no ii nouissima
quedam cape potat. illam no omino
apprehendebat. et ideo int tminos ha
bitabat. Istam tolerabat ad necessitate.
illam concupierat ad iocunditatem. et
ideo int tminos hitabat. Satagebat
istam penitus deserere nec potat. ambie
bat in illam totus intrare. nec valebat.
Fecit g° quod potuit. int tminos hitauit.
Cotidie ad illam nitebatur. cotidie ad
istam relabebatur. in hunc modu int
tminos morabat. Isachar asinus for
tis habitans int terminos. vidit req
em quod eet bona. et tram quod eet
optima. Quid g° mirum q eam vidit.
qui in eius confinio hitauit. Quid ing
miru q vidit. q visam cognouit. q
cognitam concupiuit. Et ideo supposuit
humum suum ad portandu. et factus e
tributis seruiens. Vidit inquit reque
qd eet bona. Requies g° ibi e. et requi
es bona. Si enim ibi no eet. ibi eam mi
nime vidisset. Et si bona no eet. ppt
eam humum suum ad portandu mini
me supposuisset. Mansueti aute ait
ppha hereditabunt tram. et delectabu
tur in m. p. Ecce qualis tra. Pax
ibi e. requies ibi e. pax plena. requi
es bona. pax quieta. quies pacifica.
Vidit requiem quod eet bona. et tra
quod eet optima. In illa labor no est.
s ad illam sine labore perueniri no pot.
ppt ipam laboratur. s in ipa no labo
ratur. Extra hanc terram no inuenit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Contra miseriam transquillitas: contra concupiscentiam cordis stabilitas.

requies vera: nullus penitus labor inve-
nitur in hac terra. Duo sunt: terra et
requies. Duo contra duo: duo bona contra
duo mala. Duo sunt magna mala: mi-
seria et concupiscentia: pena scilicet et cul-
pa. Duo magna bona: tranquillitas
et stabilitas. Nullam molestiam sentire
est bene requiescere: nullis concupiscentie
fluctibus agitari est procul dubio iam in terra
morari. In tali terra requies talis.
Mens que ad intimum gaudium non-
dum tota colligitur: quid sit vera requies
minime experitur. Vel in misero. qui usque
hodie vivo vagus et profugus super terram:
vagus sequendo concupiscentiam: profugus de-
clinando miseriam. Semper adest quod concu-
piscam: ubique invenio quod fugiam. Con-
cupiscentia me facit vagum: miseria efficit pro-
fugum. Profecto terra mala. terra miserie:
terra talis in qua taliter vivo: terra miserie et
tenebrarum. ubi umbra est mortis. et nullus
ordo. Est procul dubio terra talis. ne dicam sta-
bilitas cordis: sed durities. et insensibilitas
mentis. Sed spiritus tuus bonus domine deducet me
in terram rectam: et qualem denique Isa-
char vidit et concupivit: eo quod esset ibi re-
quies bona. et ipsa terra optima. O feli-
cem qui potuit vel ad horam malorum omni-
um oblivisci: et illa interna pace vel re-
quie saltem ad modicum potiri. Felicem
nichilominus cui datum est dispersiones cor-
dis in unum colligere: et in illo vere felicita-
tis fonte desiderium figere. Illud utique bonum:
Verum hoc optimum. Iuxta quod Isachar vi-
dit requiem quod esset bona. et terram quod
esset optima: quia bonum quidem est longe esse
ab omni malo: multo tamen melius. immo op-
timum inhesisse summo bono. Novit hoc Isa-
char: et ideo a tali terra longius discede-
re nolebat: sed habitans inter terminos in eius
vicinia manebat: carpens et ambiens eam
raptim quidem et furtim per raros saltem

excursus tangere: sed et de illius terre fructibus
frequentius comedere. Est enim ut nosse potes-
tis fructus terre illius sublimis: fructus mira-
bilis: fructus singularis.

Huius siquidem fructibus mens ho-
minis sepius saciata. et aliquate-
nus impinguata. mirandam subi-
to contra omnia pericula fortitudinem accipit:
intantum ut mox ad omnium viciorum odium
convalescat ut parum iam ei sit nullum
in corpore ipso per consensum recipere: nisi studeat
ea et in aliis viriliter persequi. et forti ani-
madversione punire. Fit ergo mox tam fortis
contra omne periculum: quam ferox hostis
viciorum omnium. Hinc est quod post Ysachar Za-
bulon nascitur: qui habitaculum fortitudinis
interpretatur. Quid enim per zabulon intelli-
gimus: nisi odium viciorum. Odium bonum. odium
ordinatum: odium viciorum. Hunc procul dubio in
nobis affectum propheta ordinare cupiebat: cum
dixit. Irascimini et nolite peccare. Quid
est enim irascendo non peccare. et non peccando
irasci: nisi homines velle non ad odium amando.
eorum vicia indignari. Hunc hec se filium
idem propheta significabat: cum alibi dicebat.
Perfecto odio oderam illos. Et alibi. Om-
nem viam iniquam odio habui. Hic est ille
egregius dei miles. qui bella domini prelia-
ri non cessat: et quem usitato vocabulo scrip-
tura sacra zelum domini. vel zelum recti-
tudinis appellat. Zelus domus tue domine ait
propheta comedit me: et. o. e. t. c. s. me. Et he-
lias. Zelo inquit zelatus sum pro domino. Et fi-
nees zelavit zelum domini: et accepit sacerdo-
cium eternum. Sed unde istis putas fortitudo
tanta: tam mira constancia. Helias solus
contra centum quinquaginta prophetas baal
insurrexit. ffinees solus castra madianitarum
irrumpens. adulterantes gladio transver-
beravit. Ecce quantum roboris accipiunt:
ecce quam fortes fiunt. qui de illius predicte terre
fructibus comedunt: qui se interna suavitate
reficiunt. Recte ergo post Ysachar qui inces-

DE TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

interpretatur. zabulon .i. habitaculum fortitudi
nis nascitur: quia postquam degustatam interne
retribucionis dulcedinem. animus contra
temptacionum argumenta mirabiliter robo
ratur. sua subito pericula parvipendens.
dominum iniurias fortiter vlciscitur. Hinc
est quod Moyses ille mitissimus omnium qui
morabantur in terra post .xl. dierum ieiu
nium spiritualium deliciarum refectus saciata
te mirifica: intantum subito zelum contra
fabricatores vel cultores ydoli exarsit.
vt statim adiunctis eis qui domini erant. per
medium castrorum de porta ad portam per
ambulando transiret. et hominum preua
ricatorum. viginti tria milia in mortem
prosterneret. Sic post ysachar zabulon gig
nitur: quia per interne dulcedinis degusta
cionem odium viciorum generatur. et vere
fortitudinis robur acquiritur. Iste est
zabulon qui irascendo iram dei placa
re consueuit: qui pie seuiendo diuinam ho
minum vindictam prevenit. eis quidem non parcendo
melius parcit. Absque dubio nichil sic pla
cet deo. nichil sic placat deum: quomodo
zelus animarum. Vnde quod multi multas ceterarum
virtutum plenes ex dei gratia mente conceperunt.
et de se genuerunt: qui hunc filium habere
non potuerunt. Videmus multos hodie vide
licet spiritu pauperes. spe gaudentes. cari
tate feruentes. multum abstinentes.
admodum pacientes: ad zelum tamen ani
marum nimis tepidos multumque torpen
tes. Alii quidem ob custodiam humilitatis
delinquentes increpare non presumunt:
alii ne caritatem fraternam perturbare vi
deantur. peccantes arguere metuunt.
Sic et alii. aliis atque aliis adhuc modis quod
zelare pro domino nolunt. virtutis hoc esse
fingunt: vel virtutem esse credunt. E contra
multi. quod absque dubio agunt in spiritu furo
ris. agere se arbitrantur zelo rectitu
dinis: et que veraciter exercentur odio

hominum. exercere se putant. vel simulant
odio viciorum. Sed queso interrogent qui hu
iusmodi sunt. qui zabulon iam genuisse se
credunt. seipsos queso interrogent. vtrum
in veritate diligant. quos quasi instigante
zabulon tam acerbe castigant. fforte
adhuc quam sint ille spirituales delicie per ex
perienciam scire minime potuerunt. ad
quas eos quos arguunt vel flagel
lant. suis inuitare flagellis vel eciam
increpacionibus videri volunt. Illi enim
pietate potius quam crudelitate. delinquen
tes persequi credendi sunt: qui interna
illa gaudia. ad que eos tot coloribus
inuitant. per experienciam nouerunt. Iu
dam et ysachar. priusquam zabulon. liam
pepisse legimus: et per iudam caritatem.
per ysachar spiritualium gaudiorum experien
ciam significari iam diximus. Prius iu
dam et ysachar nasci necesse est: quia nemo
quam caritatis et interne suauitatis adhuc
expers est. rectitudinis normam in suo
zelo seruare minime potest. Caritas enim
docet. quomodo tractare oporteat. quos za
bulon castigat. Spiritualium noticia do
cet. quam sit illa suauitas. ad quam inuitant
vel eciam compellunt: quibus exterior io
cunditas. carnalis videlicet voluptas in
terdicatur: a qua sepe zabulon vrgente
durius arguuntur. Iudas itaque docere
debet modum. ysachar autem causam
correpcionis: vt moderante iuda fiat
in spiritu lenitatis. et ysachar suggeren
te fiat nichilominus causa [illegible] utilitatis.
Vtilitatem tamen eorum zabulon querat non
suam: vt quod delinquentes ferit ad vti
litatem sit non ad vindictam. Debet
autem zabulon non solum delinquentes
corripere: sed eos eciam tempore tribulacio
nis contra persequentes deffensare. Alio
quin verus zelus non est. nec zabulon

vaatez

(c) 2006 Ministerio de Cultura

uberant dici potest. Non paratior est ad feriendum
quam ad protegendum. Non enim frustra
iste sextus idemque novissimus filiorum Lie.
habitaculum fortitudinis dicitur. Nam zabu
lon ut supra iam dictum est. habitaculum for
titudinis interpretatur. Vide ergo quomodo
domus insistentes quosque superius protegit. et
ab omni parte cingit. Et tamen nisi fortis.
et firmiter munita sit. habitaculum forti
tudinis non erit. Sic munitum. sit perfectus
zelus ut zabulon possit iure dici. immo
vocari esse. Debet infirmiores. contra ac
rias potestates doctrina et oratione protegere. et con
tra mundana pericula undique munire. et
in utroque non solum infatigabilis. sed etiam
insuperabilis perseverare. Vigilet ergo oportet.
hinc contra insidias diaboli. illinc
contra pressuras mundi. Procul dubio qui
quis es in utroque fortis. habitaculum
es fortitudinis. et digne zabulon dici
meris. Debet esse zabulon promptior.
immo semper paratior ad mala ferenda quam
ad mala inferenda. Et quia habet nonnumquam
pro culpa quoque subiectis irasci. amplius
utique dolet cum cogitur eos pro culpa per
cutere. quam cum cogitur pro eorum deffensione
puniri. Libenter ergo se occurrentibus pericu
lis obiciat. et contra sevientium tempes
tatum procellas. se sponte opponit. Alio
quin frustra in litore maris habitat.
frustra in statione navium habitacionem parat.
si contra marina mundane pressure dis
crimina trepidat. nec tempestatibus
diu fatigatos. et tamen littoribus eiectos.
blande excipiat. et benigne foveat.

3 Zabulon inquit in littore maris
habitabit. et in statione navium. pertin
gens usque sydonem. Que ergo causa
est putas cur habitet in littore. nisi ut unum
ad extrema terre. et ut potest habitaculum
fortitudinis protegat infirmiora membra

cione. Illorum ergo periculis se opponit. quos assi
duis persecucionum procellis fatigari cons
picit. Ut enim naufragantibus semper
semper paratus sit ad ferendum auxilium.
manet ut de eo scriptum est in statione na
vium. Diuturnis namque temptacionibus
oppressos. et quasi quedam naufragia pas
sos et pene iam fractos. sit blanda
consolatione fovere. et ad statum securi
tatis erigere. et ad quendam quasi tran
quillitatis portum revocare. In hunc
itaque modum zabulon in littore maris
habitabit in statione navium. pertingens usque
ad sydonem. Extendens ergo se latius per
littora maris. et huc illucque discurrens.
dum vigilat circa suorum protectionem. quando
ubique se parat contra hostium incur
sionem. pertingit etiam usque ad sidonem.
Sidon venatio interpretatur. per quam
recte satis deceptionum fraudulentia in
telligitur. Satagit ergo zabulon iste. non
solum imbecilles quosque erigere contra
furorem persequencium. sed quoslibet etiam
simplices eripere de laqueo venancium. Ad
sidonem ergo usque pertingit. quociens hostium
hostis insidias detegit. quociens falsorum
fratrum fraudulenta consilia depre
hendit. qualium sermo. teste apostolo ut
cancer serpit. Sic est enim ille laqueus
venatorum. et quasi quoddam rete spirituum malig
norum animas simplices venancium. lingua
videlicet adulancium. lingua detrahencium. se
minancium inter fratres discordias. concitancium
iras. et rixas. Pertingit ergo zabulon usque ad
sidonem. quociens prevenit insidiatorum do
losam machinacionem. sive malignorum spirituum.
sive perfidorum hominum. Solet namque fieri huius
venacione animarum. aliquando per occultam sug
gestionem demonum. aliquando per apertam persuasio
nem hominum. Verumptamen novit utramque
zabulon caute deprehendere. et incautis

De rege. figit ergo fortitudinis sue hitaculum
e regione maris. in confinio sidonis: vt hic
vigilet contra seuiciam persequencium. illic
contra fraudulenciam insidiancium: et imple
atur quod de eo scriptum legitur. Zabulon in
littore maris habitabit in stacione nauium:
pertingens vsque ad sidonem. Cogitet qui potest
qualis sit hic filius. quanta sit eius virtus: cu
ius officio quisque non solum semetipsum contra
vicia munit. sed eciam alios a peccati laqueis
eripere contendit: et quorum non potest ma
liciam in melius mutare nititur saltem
resistendo reprimere. Nescio si potest homo
a deo aliquid in hac vita melius accipere.
ignoro an possit hac gracia intimam maiorem
aliquam deus homini conferre: quam vt
eius ministerio peruersi homines in melius
mutentur. et de filiis diaboli. filii
dei efficiantur. An forte alicui magis
videbitur esse mortuos suscitare. Ergo
ne maius erit suscitare carnem moritu
ram. quam animam in eternum victuram. Er
gone maius erit carnem reuocare ad
gaudia mundi. quam anime restituere gau
dia celi. Ergone maius erit. restitu
ere carni bona transeuncia iterum pe
ritura. quam anime reddere bona eter
na in eternum mansura. O qualis dos.
quanta dignitas. talem graciam a deo
accipere. Non debuit dei sponsa a spon
so suo dotem aliam accipere. non decuit
celestem sponsum sponse sue dotem
aliam donare: quam vt per adopcionis gra
ciam possit multos deo filios gignere:
et de filiis ire. filiisque gehenne. reges
in celestis heredes ascribere. Meri
to igitur zabulon nato: exclamat
mater eius lia. Dotauit me deus do
te bona. Videsne quale. quantum
ue sit zelum iusticie veraciter possidere.
et viciorum odium ex corde gerere. in vi
tate exercere. Qui talem filium
genuit: cum propheta fiducialiter psallit. Om
nem viam iniquam odio habui.

Sed nunquid saltem post has ge
virtutum soboles dabitur animis
sine peccato viuere. vt saltem viciorum
post odium. possit sine vicio esse. Quis
hoc presumat. Quis hoc in hac vita
vt sperare audeat. cum apostolus dicat. si dixi
mus quia peccatum non habemus nos ipsos seduci
mus. et veritas in nobis non est. Quis est vt
de ceteris taceam. qui ipsa saltem peccata
ignorancie possit in hac vita plene de
fere. perfecte deuitare. Nunquid vel
ipsi qui aliorum culpam corripiunt. se
ab omni peccati contagio penitus exuunt.
Imo eos sepe per quos aliorum errata
corrigere disponit. ex magne pietatis
dispensacione grauiter cadere permittit.
vt ex ipsa culpa discant. quam misericor
des in aliorum correccione esse debeant. Sed
quantum putas erubescunt. cum quali se
humilitate deiciunt. cum se in id vnde alios
corripiunt. vel forte in aliquid grauius lap
sos conspiciunt. qui aliis in statu rec
titudinis formam prebere debuerunt.
Quis putas digne pensare sufficiat.
quanta confusio corda eorum transfigat.
cum in sua vita videant. quod iure valeat
ab ipsis eciam reprehendi. quos pro culpa
eorum reminiscuntur a se sepe et acerbi
us corripi. et durius castigari. Hinc
est quod post zabulon nascitur dina. quia
sepe nimium zelum. insequente culpa
nascitur verecundia. Nichil enim ali
ud intelligimus per dinam nisi vere
cundiam. sed ordinatam. ~~Solum~~
~~peccatum erubescere: est bonam et~~
~~ordinatam verecundiam habere.~~
~~Sed qui zabulon nondum signe~~
~~re meruit.~~ frustra dinam se ~~posse~~ cat

Solum peccatum erubescere est bonam et ordinatam verecundiam habere. Sed qui Zabulon nodum gignere nititur: frustra Dinam se posse gignere credit. Disce prius peccatum odisse: et tunc illud incipies veraciter erubescere. Si veraciter odis: nunquam illud erubescis. Ille pudor verus esse cognoscitur: qui vitiorum odium precedit et comitatur. Alioquin si in peccato deprehenderis, et deprehensus pudore confunderis: non te credo erubescere culpam sed infamiam. Non enim descendit verecundia talis tam de ipso peccato: quam de fame detrimento. Non est ergo unde glorieris: quia Dinam genuisti. Habent utique homines etiam perversi verecundiam: sed utinam bonam, utinam ordinatam. Nam utique si bonam haberent: peccata forsitan non essent. Peccatum enim si perfecte erubescerent: non tam facile committerent. Qualis putas pudor est erubescere paupertatem, erubescere humilitatem? Illud pudet eos erubescere: ad quod docendum non puduit celestem magistrum de celo descendere. Discite a me inquit: quia mitis sum et humilis corde. At contra isti magis abhominantes quam spectantes humilitatem: multo amplius erubescunt habere sordidam vestem quam sordidam mentem. Quam multi hodie sunt, quos magis pudet in oratione fecisse barbarismum contra regulam Prisciani, quam protulisse mendacium in suo sermone, contra regulam Christi. Sed quid hec de istis loquimur, qui sepe sua etiam crimina iactant, quamquidem illi etiam qui spirituales videntur hunc pudorem haud facile superant. Sepe dum in predicationis officio proximorum utilitati deserviunt, quandoque forte contra superbiam disputant, contingit eos sepe superbire: unde constat eos contra superbiam subtiliter disserere.

Et si forte inter loquendum quod fieri solet, brevem accentum produceret: magis eos fortassis puderet de vitio orationis, quam de vitio elationis. Crede mihi non est credendum hanc esse illam verecundiam: quam intelligere debemus per Dinam. Vultis adhuc melius nosse, quam sit rarum humanam verecundiam perfecte calcasse: et hanc veram et ordinatam habere, quod est Dinam genuisse? Ecce de carnalibus omitto: cum spiritualibus tamen interim sit in sermo. Ecce quisquis es qui te credis iam Dinam genuisse: si cogeris coram multitudine nudo corpore transire: nunquid posses non erubescere? Cogita ergo si tantum confunderis: quando immunda cogitatione in mente sordidaris. Cur te iactes amplius Dinam genuisse et ordinatam verecundiam habere, si minus erubescis pudenda cordis quam corporis: si magis vereris vultum hominum quam conspectum angelorum? Siccine magis est erubescendum quod deus fecit bene: quam quod tu male fecisti? Certe illas etiam corporis partes quas pudendas vocamus, deus fecit: pudenda autem cordis non nisi tu fecisti. Diligenter ergo consideranti, recteque discernenti, quam sit rarum vel quam sit paucorum humanam verecundiam plene vicisse et solam illam que ordinata est possidere: non erit ut arbitror unde amplius quis admirari debeat, cur talem prolem tam sola concipiat vel pariat.

6 Sed ne hec nominis ratione tante spretisse videamur: Dina iudicium istud interpretatur. Hoc itaque est illud iudicium quo quisque a propria conscientia convenitur, convincitur, condempnatur: et digna confusionis pena multatur. Si enim sibi conscius non esset: non

esset itaque vel utique unde iure erubescere deberet. Et confusio quidem si nulla pena esset: non esset unde eam quisque tam detestari vel unde vitare debuisset. Miro itaque modo mens uniuscuiusque de ipsa conscientia convicta, et condigna confusione deiecta, uno eodemque tempore ipsa contra semetipsam dictat sententiam: ipsa de se ipsa sumit vindictam. Hoc itaque est illud iudicium in quo unus idemque est ille qui iudicat et ille qui iudicatur; idem ipse qui condempnat et idem ipse qui condempnatur: unus idemque puniens et ipse qui punitur. Non ergo sine causa fuit quod hoc tale iudicium scriptura sacra non sine demonstracione nominare voluit. Istud enim demonstracionem esse significat. Et quod aliud hec adiecimus quod animum audientis in admiracionem excitat. Vere iudicium mirabile, dignumque admiracione, digneque pronunciandum cum demonstracione, in quo quidem iudicio quanto quisque ardencius seipsum diligit: tanto in seipsum acrius seuit: et quo sibi parcere vehemencius cupit: tanto minus ipse sibi parcit: quia quo amplius suam confusionem formidat: eo acrius sua queque confusio vexat. Sed hoc fortassis aliquibus mirandum videtur si hec inter alias virtutes digne annumeratur: cum per femineum et non potius per virilem sexum exprimitur. Sed constat omnibus quia in feminis quam in viris quamvis sit forma pulcritudinis maior: est tamen ad opera virtutum constancia fortitudinis minor. Quis nesciat verecundia qualibet honesta cordis robur quantum emolliat: et quod sepe mollia fortia opera impediat dum animus honestus ultra modum confundi devitat. Est itaque Dina non vir sed femina: non filius sed filia.

Et forte non sine causa fuit quod post natum Zabulon Deus huic non filium sed filiam dare decrevit: que fratris audaciam blande mitigaret: et furentis animos blandiciis deliniret. Habet enim ut ex predictis apparet Zabulon impetus vastos: et ingentes gerit animos. Sed sciunt ut omnes novimus femine quomodo viri tumentes animos blandius alloqui: et iratis dulcius blandiri. Valde ergo oportunum videtur quod post Zabulon Dina nascitur: ut ex sororis lenitate fratris ferocitas temperetur. Multum enim preter omnem modum zelantis animi impetum temperat: cum in seipso invenit quo(s) unde erubescat. Hec utique est ratio nisi fallor cur post Zabulon Dina nascitur: ut eius modestia fratris sui impetus moderetur.

Sed quia Dina nil virile, nil magnificum molitur: tribum in proposito perficere non metuitur. Immo sepe eciam ut dictum est dum plus iusto confundi metuit: ad fortia et virilia non solum non convalescit: sed ea eciam perdere consuevit.

Sed quamvis pavida sit, ut potest femina, ad opera fortitudinis: invenitur tamen pudica et circumspecta ad custodiam honestatis: et quamvis nesciat placere per fortitudinem: novit placere per forme pulcritudinem. Est enim Dina admirande pulcritudinis et forme singularis: et que intuencium oculos in sui admiracionem facile trahat: et amicancium animos cito sua dilectione alliciat. Quis enim ignorat quomodo modestia verecundie homines hominibus et commendabiles reddat: et amabiles efficiat. Unde itaque est quod verecundos homines fere omnes ceteris carius amplectimur: nisi quia in eis dum verecundie modestiam, modestie graciam miramur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dine quodam pulcritudine alliciamur. et
pulcritudinis sue magnitudine in eius amo
re captiuamur. O quam singularis huius
dine pulcritudo. quam celebris eius dilectio.
cuius pulcritudine pene nemo non miratur.
cuius dilectione pene nemo non delectatur.
Huius rei sichem ille filius emor testis
fit. qui et tam ardenti amore inhesit.
vt mallet omnes mares suos absque mo
ra circumcidere. quam illam non habere. O
quam multi vsque hodie sunt. qui quod pro deo
facere noluerunt. sepe pro amore dine
efficere non differunt. et pudendorum super
flua que pro deo amputare debuerant.
orta confessionis occasione. pro euitando ve
recundie detrimento amputare non tardant.
et malunt in amputandis vite sue su
perfluis. circumcisionis molestiam subire.
quam impudentes videri. et sine verecun
dia esse.

6 Ed quis est sichem. vel quis
pater eius. vel quid sibi volunt
huius nomina. Sichem quidem interpre
tatur humerus. vel labor. et emor
sonat asinus. Sed si eorum facta consu
limus. qui sint eciam inuenimus. Qui
enim sunt. qui solent non tam pro deo. quam
pro dina. non tam pro conscientia quam pro verecun
dia. pudenda sua circumcidere. qui
niusquam alij erunt. quam amor proprie excellen
cie. et amor vane glorie. Talis filius
de tali patre. de amore proprie excellencie.
amor vane glorie. Attende nunc quomodo hunc
emor. quia sit stultus. et inuenies quia rec
te nuncupatur asinus. Videamus ergo vnde
extollitur. vnde glorietur. Si de eo
quod non habet se habere se credit. hac quidem
stulticia quid stultius excogitari potuit.
Si autem habet. audiat quod ei apostolus di
cat. Quid habes quod non accepisti.

Si non accepisti. quid gloriaris quasi acceperis.
Et quod est accepisse. non accipietis. sed ve
raciter est gloria vanitatis. Quid enim habet
homo proprium. nisi peccatum. Et quale erit
gloriari de malo proprio. siue de bono alieno.
Talis vtique gloriator. quia vere est stultus.
tam recte appellatur et asinus. Sed et
quod sichen humerus vel labor dicitur.
euidem pertinere videtur. humeris enim
onera portamus. et hoc agendo vtique la
boramus. Supponit itaque sichen hu
merum suum ad portandum. et libenter
desudat. sed ad solum sibi nomen facien
dum. Recolamus ergo quod de ysachar le
gimus. Isachar inquit asinus fortis. vi
dit requiem quod esset bona. et terram quod
esset optima. et supposuit humerum suum
ad portandum. Ibi ysachar asinum
se reputat. et humerum suum ad por
tandum inclinat. Hic emor asinus
dicitur. et sichen laboriosum humerum habere
demonstratur. Videtis quia quod ibi agitur
pro leticia vera. totum exercetur pro
leticia vana. Isachar laborat pro
requie quam vidit. sichen pro laudis
vanitate quam concupiscit. Recte non la
boriosus sed labor appellatur. quia per
suum laborem ad veram requiem non
peruenitur. Hec recte autem labor dicatur.
testatur labor ypocritarum. qui tantum la
borant pro adipiscendo vano fauore ho
minum. Hic itaque est ille sichen. qui egre
dienti dine occurrit. oppressamque cor
rumpit. Integritatem ergo quam intus tutis
fortassis conseruare potuit. egressa
amittit. Nam quam verecundie venustas
ab omnibus fere commendatur. laudatur.
amatur. dinam egredientem. et intima
sua deserentem. et que eam humilia
te consueuit infirmitatis memoriam cito
obliuiscentem. subito hominum laudes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

exrapiunt: et eam dum favoribus demulcent corrumpunt. Dum enim in oblata laude delectatur: quid aliud quam per sichen amorem videlicet vane glorie corrumpitur. Verumptamen tunc dina corruptionis sue dampna violentia quadam potius quam voluntate patitur: cum blandienti prave delectationi quantum potest reluctatur. Tenens enim sichen quasi nolentem opprimit: quotiens mentem corruptionis sue confusionem erubescentem. et ideo fortiter reluctantem eandem invitam usque ad turpem delectationem trahit.

Sed quid putas cause accidit. quod sancta intima sua deserere. et ad exteriora evagari compulit. nisi quod sepe dum infirma nostra nimis erubescimus. utrum forte alii easdem infirmitates in se sentiant mirari incipimus: et videtur nobis quoddam solacii genus invenisse. si deprehendamus nos in nostra saltem deiectione vel socios habere. Inde fit ut aliorum studia incipiamus curiosius querere: nunc vultum. nunc gestum. totumque corporis situm frequenter diiudicare: eorum occulta ex aliorum relatu libenter audire. Dum ergo dina in aliis animarum statum ex signis exterioribus deprehendere nititur: quid aliud quam sua deserens. ad videndas mulieres foras egreditur. forisque vagatur. Dum ergo dina mulierum formas curiose circumspicit. alias multum. alias minus pulcras nimirum invenit. Et dum seipsam sepe tacita comparat quod multas pulcritudinis sue magnitudine longe antecedat: quid mirum si appetitus eam vane glorie vehementius pulsat. Cuius impetum dum resistendo repellere non sufficiat: quid aliud quam viribus sichen victa succumbit.

Notandum sane. quod uno eodemque tempore et dina corrumpitur: et eius in suis pecoribus pascendis fratres occupantur. Mens et enim que caritate ceterisque virtutibus pollet: sic de suis malis dolere sic et de proximorum bonis gaudere solet. Dum ergo proximorum vitam lustrando. eorum bona considerat. suaque cum illorum bonis comparat: sic non potest suis sepe favoribus non favere. sic et de aliorum eam bonis congratulari erit necesse. Mens utique pia dum aliorum profectum. aliorum defectum. horum infirmitatem. illorum perfectionem diligentius intuetur: variis nimirum nunc his. nunc illis vicissim affectibus tangitur. Incipit ergo pro aliis timere. pro aliis dolere: de his bona. de illis meliora sperare. Videt in aliis que diligat. pro quibus et gaudeat: invenit in quibusdam que iuste aborreat. pro quibus et iuste dolere debeat. In hunc itaque modum dum affectus boni simplicibus cogitationibus alludunt. que ex inspecta et sibi complacita proximorum disciplina hic inde occurrunt: quid aliud fratres dine. filii hic quam pecora sua pascunt. Videsne quomodo uno eodemque tempore. aliud operatur amor proximi. atque aliud operatur vanus amor sui. Verus amor proximi. pascendis pecoribus fratrum pascua prestat: vanus amor sui corruptionis dine occasionem ministrat.

Quod autem res prem non latet. etiam prius quam ad fratres fama perveniret: quid aliud nobis insinuat. nisi quod corruptele notitia animum prius per cogitationem quam per affectum pulsat. Sed cum res diutius in corde versatur. et sepius per cogitationem replicatur: quousque ad cordis intima penetrat: cordisque affectum transverberat. Dum ergo rei so

licitudine animus afficitur. variisque affec
tibus vicissim tangitur. iam vero ad fili
os lie. fratres aut dine. ymo preuenisse non
dubitatur.

Sed quo putas insaniuit. cum
sororis sue corrupcionem iam igno
rare vel saltem dissimulare vl
tra non potuit. Illud enim de hiis ait scrip
tura. quia irati sunt valde. et cum pro
cessit furentes ob stuprum sororis sue.
Docet utique nos hoc factum ira. vel pocius
insania. quantum sibi debeat quisque irasci.
et qualiter indignari. quo se ipsum ar
guere. quomodo etiam increpare. cum se ag
noscit conscientiam suam inani gloriacione fedas
se. Debet ergo quicumque est. ad sanandum
mentis tumorem infirmitates suas
ante oculos ponere. et culpas suas. sine
quibus nemo hanc vitam transigit. ad
memoriam reuocare. quam inhonesta sepe
in opere. quam indigna in ore. quam immunda
vero sit in cogitacione diligenter attendere.
ut inde manifeste colligat. quam multa in
suis moribus inuenire queat. que iure de
beant amputari. si vere vult. et non im
pudenter gloriari. Cum ergo huius condicio
nis retractacio mente reuoluitur. quid
aliud quam cum filio emor circumcisionis
pactum statuitur. Nam quid est aliud dice
re. morum tuorum pudenda abscide. quam mas
culorum tuorum preputia circumcide. Et quid
est dicere. alioquin non poteris non impu
denter gloriari. quam alioquin non poteris dine
copulari. Si enim sichem gloriacio. si di
na verecundia. quid aliud erit gloriacio in
pudens. gloriacio sine verecundia. quam sichem
sine dina. Recte autem inueterate con
suetudines que difficile superantur. per mas
culinum sexum designantur. Isti sunt ma
res. quos fratres dine circumcidi voluerunt.
teste tamen scriptura. hanc circumcisionis
condicionem. sichem in dolo posuerunt.

Ecce ut facile aduertere possumus. nullo
marito tali sororem suam dare dispo
nebant. Et quamuis proposite condicionis con
uencionem explere potuisset. nullatenus
tamen eum tali matrimonio dignum iudica
bant. Et quidem eam si possemus omnia
inhonesta nostra. de nostra penitus vita am
putare. et ab omnibus omnino mundari.
nichilominus tamen deberemus non de nostris
meritis. sed tamen in domino gloriari. Et ideo for
tassis fratres dine dura ei proponebant.
ut eum de sororis sue copula omnino des
parent. Sed paracior est sichem quelibet
vel qualibet aspera tolerare quam adamate dine
diuorcia sustinere. Et fit quidem sepe quod
et supra prelocuti sumus. ut ea que ab ani
extorquere non potuimus. quam pro deo illa
facere disponebamus. eadem ipsa sit nobis fa
cile perficere. cum pro eius marcere timemus
detrimenta verecundie. Quid ad ista dicemus.
An forte melius erit tante gemme quam aliqui
rendere. qui ista negare non possumus.
Illud sane diximus quod dine fratribus multo
displicuit. multo eos placare non potuit
circumcisio. que non tam pro deo quam pro dina.
non tam pro institucione diuina quam pro verecundia
humana facta fuit. Malum tamen in
eis fuit. iuste seueritatis modum excede
re. et in vlciscenda iniuria. equitatis men
suram minime fuisse.

Merito ergo iacob inconsultam eorum
audaciam redarguit. seueritatemque
tam indiscretam iuste reprehendit.
O quanto sanius. viros quamuis non tam pro
deo quam pro dina circumcisos. ad verum dei cul
tum paulatim perducere. quam inopinata
et repentina morte perimere. Hinc itaque
colligat. hinc diligenter attendat. quo
quisque debeat circumcisis suis parcere. quos tamen
se meminit non propter deum circumcidisse. Qui
sunt isti circumcisi non moris non bona intencione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

correcti. Nec tn̄ in talibus debemus mo
rū honesta destruere: s; intēcōm muta
re. Errant ergo utiq; errant: qui abi-
unt opa bona. quamuis forte inchoata sint
intencione mala. Extraneū ergo suorum ulto
res huius qd aliud faciūt: quam sup circumcisos
cum simeon et leui irruentes violenter oc
cidunt.

Opere precium est illud eciā dili
genter attendere: quo eciam tā
pauci tantā potuerunt stragē
efficere. Sz nimirū adiuuit eos electa op
tunitas temporis: qn ipsos circumcisos et ab
istis occidendos oppressat acerbitas do
loris. Ad hoc electus est circumcisionis dies
ille tercius: in quo teste scriptura dolor so
let esse grauissimus. Sz qui sunt isti dies:
vel cur tm̄ dicuntur esse tres. Si p noc
tem ignorancia: recte p diem intelligi
tur noticia. Primus itaq; dies ē: cog
nicio eorum que sunt extra nos. Secundus
dies: cognicio eorum que sunt intra nos.
Dies tercius: cognicio eorum que sunt su
pra nos. Extra nos corporalia: in
tra nos spiritualia: supra nos diuina.
Eorum itaq; qui se circumcidunt. vnipcū
nō aptū dum hoc faciūt: prima considera-
cio esse debet. vel prouas esse solet. cum dili
genter attendunt quid asperitatis extrin
secus ptulerunt. Secunda consideracio de
bet esse. qd intus acquisierunt p tot cru
ciatus corporis. ymo quantum intus ba
cat pdiderunt. p neuum sinistre inte
cōis. Tercia considera. erit. qd retri
bucōis de deo expectare debeant: que
simulate seruitutis obsequio nō tam pla
casse. quam exasperasse nō dubitant. Pri
mo itaq; die consideracōis prime. recur
rit ad memoriam amputata licencia
amare consuetudinis: et absq; dubio
dolor efficitur. dolor vtiq; grauis: qr
nō relinquitur sine dolore. quod possi
debatur cum amore. Secundo die conside
racōis sende. inuenit se animus p detri
menta corporis peruenisse ad dampna
mentis: et fit vtiq; dolor quāto iustior.
tanto fortassis et grauior. Tercio die
consideracōis tercie. deprehendit se gra
uia ptulisse de sua culpa: s; grauiora
expectare debere. de sua diuina.
Hic ē ille dies tercius: in quo testante
scriptura. dolor solet esse grauissimus.
Quantus enim putas dolor mente
transuerberat. cum diligenter conside
rat malum qd ptulit. malum quod cō
misit. malum quod comuit: malum qd
ptulit exterius in cruciatu corporis. ma
lum qd contraxit intrinsecus in reatu
criminis. malum quod promeruit diuinitus
in conspectu creatoris. Pfecto nō solum
grauiter. s; eciam grauissime doluit:
quisquis inutiliter circumcisorum ad hanc
diem peruenire potuit. Debet tn̄ mens
sui criminis conscia. et de sua infirmitate
confusa. et pacienter dolere: et de sua
correpcōe nō desperare. Oportet eā
pariter et dolere de correccōe. et sperare
nichilominus de correccōe: vt p mode
ratum dolorem afflicta. et p spei fidu
ciam erecta. et satisfaciat de preteri
to: et prouideat de futuro. Supius aut
iam diximus: quo dolorem et spem p
simeone et leui accipiamus. qui sunt in
iuriarum suarum vltores seui: s; vtinā
quam fortes tam forent et discreti. Ad si
meon ptinet satisfacere de eo qd male
factum ē: ad leui ptinet animū erigere.
ad id qd imposterum prouidendum est.
Si ergo doles de correccōe. desperes autem
de correpcōe: ē ibi simeon s; solus. Si
negligis de satisfaccōe preteriti. spes
tn̄ de cautela futuri: est ibi leui. s; so
lus. Ad tantū ergo negocium ē nāe vt
vterq; conueniat: et vterq; alteri ope ferat.

tert[a]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

6 Sed considerandum est tamen q se
pe in eo quod fortiter agimus mo
dum iuste libracionis excedim̄.
quod facile cognoscimus ex hoc corp ope-
quod nīc manus hēmus. Arreptis enim
gladys. confederatos & sogetatis pacto
violent̄ occidunt. & pro vnius pudicicia vio
lata. tot viror̄ tam subitam stragem
fecerūt. Gladius simeonis exprobacō.
gladius leui ē exaccō. Solet enī simeō
corrupte menti exprobrare vehemē
t malum qd fecit. leui vo solet violen
ter exigere bonum. qd fieri oportuit.
Quid g aliud ē eos hys gladys pugna
re. q exprobracōis et exaccōis stimu
lis flagellare. His stimulis quorūdā
mens vehement̄ accensa. sepe inconso
labilt̄ plangit ea eciam que nullo vita
re potuit. His stimulis exagitata ea eci
am sepe inchoare presumit. que nulla
tenus valet consumare. Hinc illa quor
dam īmoderata tristicia. Hinc illa eciam
am indiscreta abstinēcia. q nō solū
vires corporis. verum eciā virtutem eua
cuant mentis. Quosdam etenī se
viente simeone vidimus. tam irreme
dibili tristicia absorberi. vt nullius
possent aliquatenus consolacōe releua
ri. Alios cognouimus p īmoderatam
abstinenciam tam grauit̄ corruisse.
vt nulla postmodum delicaȝ copia.
nulla coquoȝ diligencia posset eis satis
facere. Tales bellatores isti simeonem
loquor et leui. quos pugnant. qualit̄
se vindicant. Quid ē enim eos ar
reptis gladys dure amatores inte
ficere. q exprobracōe incuitabili
um vel exaccōe impossibilium eo vsq
nō solum vires corporis. verum eciā
vigorē mentis attenuare. vt p hu
mana saltem verecundia nō possit se
metis a suis excessibus temperare.

Unde eis recte p iacob dicitur.
Symeon et leui fr̄es. vasa iniqui
tatis bellancia. in consilium
eor nō veniat anima mea.
et in cetu eor nō sit glīa mea. O qua
les bellatores. qui dum fortit̄ egisse
videri volunt. pacis sue socios tam
crudelit̄ q violent̄ occidunt. Vasa
iniquitatis bellancia. & in consilium
eor nō veniat anima mea. O viros
inconsultos. qui dum id presumunt
qd efficere nō psūt. illud eciam amittūt
qd efficere potuerūt. In consilium g
eor nō veniat aīa mea. et in cetu
eor nō sit glīa mea. Non ē bona glīa
ad ambulare in magnis & mirabilibus
sup se. quo possit quasi d sua glīa
ri virtute. Non est ingens huius gloriacio
bona. In cetu g eor non sit glīa mā.
Quia in furore suo occiderunt
virum. et in voluntate sua suffode
runt murū. Quid p virum n̄ vigor
mentis. q p murum. nisi disciplina intell̄
corporis. Vir itaq ille amator dine
tunc verit occiditur. qn p afflictōm nimiā.
vigore mentis exhausto vsq ad aptā
impudenciā animus effrenatur. Tunc
amator dine absq dubio gladio perit.
qn p afflictōis nimietatē vigor men
tis eo vsq deficit. vt a suis vt dictū ē
excessibus p humana saltem verecundia
se temperare nō possit. Tunc murus
destruitur. qn p īmoderatam abstinē
ciam rigor corporis discipline. penitus dissi
patur. Sȝ hoc ē in huius bellatoribus pre
omnibus admirabile. ymo sup omnia detesta
bile. q nullius vnquam cuiuslibet prudentis
viris consilio acquiescunt. ymo nec
ipe saltem experiencie credunt. n tunc
quidem cum iam incipiant corpe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

deficere et corde tabescere. Quorum pertinacia maledictionis iaculo percutitur, cum ad illos per Jacob dicitur: Maledictus furor eorum quia pertinax, et indignatio eorum quia dura. Mirabilis pertinacia, sed non minor insania, ab impetu cursus sui, a devio erroris sui non nisi solo impossibilitatis freno posse retinere. Ecce quomodo preliari noverint vasa iniquitatis bellancia. Ecce quanta faciunt pro Dina. Pro Dina masculi trucidantur, pro Dina masculi perimuntur. Totum hoc fit pro Dina, totum pro humana verecundia.

Sed miraris forte cum humanam verecundiam superius reprobaverimus, cur eam modo ad Dinam pertinere doceamus, cum per Dinam solam ordinatam verecundiam intelligere debeamus. Sed aliud est homines erubescere propter Deum, et aliud eosdem erubescere propter seipsum. Sic luceat lux vestra, dicit scriptura, ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Bonum est igitur erubescere infamiam non tam ad nostram quam ad gloriam divinam. Et hoc est forte Dinam exire: hominum infamiam propter Deum erubescere. Nam tunc procul dubio Dina intus invenitur, quando de occultis cogitationibus suis coram Deo consciencia nostra confunditur. Homines itaque propter Deum erubescere est bonam verecundiam habere, et qualem non dubitamus ad Dinam pertinere. Verecundia itaque talis et ordinata est et iuxta aliquid recte humana dici potest. Verecundia tamen huius est bona, si non sit nimia. Certe si Dina adhuc parvula esset vel intra talamum suum secreta seipsam cohiberet, corrupcionis maculam non incurrisset, et tantorum malorum causa non extitisset. Hec est Dina que post Zabulon et Ysachar nascitur, quia post degustatum interne dulcedinis gaudium et post verum viciorum odium, quanto vir tanto vehemencius quisque de sua infirmitate confunditur. Per Ysachar etenim intelligimus gaudium consolacionis, per Zabulon odium malicie, per Dinam verecundiam verecundie. Et sunt quidem hi novissimi tres liberorum Lie. Quos si cum quatuor superioribus annumeramus, septem esse absque dubio invenimus.

Principales enim affectus septem esse longe superius iam diximus, quos cum in nobis ordinamus, in numero virtutum redigimus. Primo itaque ordinatur timor, deinde dolor, post hos spes et amor. Post hos quatuor ordinatur leticia et ira, novissime autem omnium verecundia. Itaque nichil aliud est Jacob huius liberos ex Lia genuisse, quam animum affectiones sue motus ordinando dignam virtutum sobolem de seipso procreasse. Per Ruben igitur primogenitum Jacob intelligimus ordinatum timorem, per Simeonem ordinatum dolorem, per Levi et Judam ordinatam spem et ordinatum amorem. Per Ysachar autem intelligitur ordinata leticia, per Zabulon ordinata ira, per Dinam ordinata verecundia. Sciendum autem quod affectus isti tunc vere creduntur boni, quando sunt non solum ordinati, sed etiam moderati. Sepe namque cum discrecionis moderamen excedunt, virtutis nomen amittunt. Sed hoc fortassis melius per exemplum ostendimus.

Quare de ipso fratrum primogenito

exemplum sumamus. Certe si timor immo
deratus pilosus non esset: iacob ad ruben
loquens, minime dixisset. Effusus es sic
aqua: non crescas. quia ascendisti cubile
patris tui. et maculasti stratum eius. Si
per ruben debemus ordinatum timorem
intelligere. cur queso iubet eum iacob non
crescere? nisi quia malum est in quolibet or
dinato timore modum equitatis exce
dere. Duobus autem modis hic filius
equitatis mensuram sepe supergreditur:
aut quia circa unum aliquid nimius exten
ditur. aut quia ad innumera. vel etiam in
utilia passim dilatatur. Quis iudam
neget post perditionis scelus iure timere
debuisse? Sed illud in quo quis non vide
at supra omnia execrabile fuisse. quod
dum in suo timore modum servare nolu
it. vel nescivit. semetipsum desperando.
malum quod corrigere potuit. detesta
biliori exitu quam exordio cumulavit?
Sed illa timoris nimietas. que se passim
ad multiplicia rerum effundit. facilius
decipit: perfectis etenim viris quamque sur
ripit. Quis namque prelatorum quamlibet
perfectus dum subditis suis iure necessaria
providet. ita sollicitudinis sue curas tem
perat. ut per adversis rerum casibus numquam
plus iusto formidet? Pertinet autem
ad ruben tunc tantum timor huius: cum
surgit quidem non ex amore mundi.
sed de dilectione proximi. Sed quis enu
mare sufficiat. omnes ancipites in
comodorum casus. hinc indeque surgen
cium. pro quibus cum trepidare co
git et si non sua. suorum saltem infirmi
tas subiectorum? Et quis non videat.
quod sit difficile ymo quam pene impossibi
le. iuste formidinis metas numquam ex
cedere? Inde fit sepe. ut quanto quis

prudencior: tanto inveniat et sollicitior.
Et quanto quisque novit perspicacius circumspecta
cum periculorum casus ancipites perspicere: tanto
cogitur timide sollicitudinis sue habenas
multiplicius relaxare. De quo et illud
convenienter intelligitur: quod ad ruben per
iacob dicitur. Effusus es sicut aqua: non
crescas. Solet enim per aquam quandoque car
nis prudencia: sicut per vinum intelligi se
pe spiritualis intelligencia. Hec aqua quando
que in vinum vertitur: quando aspirante do
mino exterioris sensus scala. ad invisibilium
intelligenciam sublevatur. quando invisibilia
dei. a creatura mundi per ea que facta
sunt. intellecta conspiciuntur. Huiusmodi
aqua. quanto eo amplius habundat: quo
eius animus in exteriorum curam copiosius se
dilatat. Hec utique aqua quanto uberius
excrescit. dum omnia caute circumspicit:
tanto procul dubio formidolose sollicitudi
nis silvam densiorem gignit. et lacius
expandit. Unde recte hic dicitur. Effusus
es ut aqua: non crescas. Cavendum utique
summopere. cum mundane prudencie aqua ha
bundat: ne multiplicis sollicitudinis ti
mor ultra mensuram excrescat. Cer
te cum ruben adhuc parvulus esset. et an
nos pueriles ageret. patris sui cubile
incestare non presumpsit: vel quia non po
tuit. vel quia minime ausus fuit. Adul
tus autem in tantam ut de ipso legitur
prorupit audaciam: ut patris sui corru
peret concubinam. balam videlicet rache
lis ancillam. Sed si per balam ymaginacio
intelligitur. quo putamus huiusmodi an
cilla corrumpitur. Sed que est bale cor
rupcio. nisi cogitacionis inordinata et im
pudens evagacio? Intantum enim quandoque
timor superfluus ymaginacionem non dicam
corrumpit: sed prostituit: ut quidem in
tempore oracionis a suis se fornicacionibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

temperare vix aut omnino non possit.
Cum enim precentiua sollicitudine in
orandum etiam sepe mundanorum ne
gociorum fantasias mens per ymaginacio
nem recipit et quod aliud bala quam ad for
nicaciones ruben sinum suum expandit.
Cogita nunc ergo quam sit ineptum ut eo
tempore quo debes pro tenuis malis remo
uendis domino supplicare. in ea pias tempo
ralia tamen pulla precordiis habere et
et illa sola corde reuoluere. illorum
tempore que venias obliuisti et illa quorum
obliuisci debueras sola reministi. hinc
est quod mens sepe que prius solebat per
ymaginacionem sola sibi futurorum bo
na vel mala omni hora apponere. per
modum per superfluum timorem subac
ta. non possit vel admodicum secula
rium curarum incursus a cordis secreta
rio excludere. Quia ergo sepe per superflu
um timorem ymaginacio ad tam impu
dentem cogitacionum euagacionem dedu
citur: recte ad ruben pater suus de cor
rupcione bale ei imperando loquitur.
Effusus es sicut aqua et non crescas quia
ascendisti cubile patris tui. et maculas
ti stratum eius.

8 Sed ut de hoc affectu aliquid
apcius loquamur: maiorem
precetis siue ad bonum siue
ad malum efficaciam habere videtur.
Siquidem ab illo frequenter a suo mens
rectitudinis statu deicitur. per quolibet
modo deiecta. sine illo numquam reparatur. Nos
enim de quouis peccato quolibet peccato. sine
timore liberatur. Sine timore ma
la nostra numquam desinimus: sine timore bo
na operari nec saltem inchoamus. Non
ne hoc illa iacob manifeste verba lo
cuntur. si recte intelligantur ubi dicit.

Ruben primogenitus meus. tu fortitudo
mea. principium doloris mei. primus in do
nis maior imperio. Ubi et illud sequitur:
de quo aliqua iam diximus. Effusus es
sicut aqua: non crescas. Quomodo autem iste
ruben sit primogenitus. vel quomodo sit principium
doloris et ex superius iam dictis satis ut
arbitror manifestum est: quomodo autem
sit eius fortitudo et cetera que de eo di
cuntur. facile ostendi potest.

Tu inquit fortitudo mea. Nos
enim in illo magno prelio victor
extitit. ubi spiritus aduersus carnem.
caro aduersus spiritum concupiscit. et quis
magis tam numerosum concupiscenciarum
suarum exercitum debellauit. si sine timo
re pugnauit. Recte ergo primogenitus. quia
a timore domini omne bonum inchoatur.
recte fortitudo dicitur. quia per timorem domini
cor contra concupiscencias suas robo
ratur: recte principium doloris sui et
quia timorem domini utilis dolor comitatur.
Ut enim animi dolor cuique suus sit. et
sibi utilis existat: necesse est ut eum ti
mor domini precedat. Primus inquit in do
nis: maior imperio. Inter omnia dei dona.
que ad salutem hominis spectare videntur
primum et principale donum bona volun
tas esse cognoscitur: per quam in nobis di
uine similitudinis ymago reparatur.
Quicquid homo agat bonum esse non potest:
nisi ex bona voluntate procedat. Quic
quid ex bona voluntate fit: malum
esse non poterit. Sine bona voluntate omi
no saluari non potes: cum bona vo
luntate omnino perire non potes. O do
num mirabile: o donum singulare. Hoc
est illud primum. vel principale donum quod
primogenito ruben tribuitur: quia absque
dubio per timorem domini voluntas mala
in bonam commutatur. Tunc itaque primus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in domibus non sit, qui primum et principale donum accepit? Primum quidem, quia a bona voluntate bonum omne inchoatur; principale quidem, quia bona voluntate Deo nichil utilius datur. Prius in donis, maior imperio. Quis hunc Ruben preceteris imperio maiorem esse neget, qui ceteris omnibus fratribus suis persepe etiam imperare solet? Ante eius conspectum Levi cedit, quia superveniente timore spes cadit. Ad eius imperium sepe Iudas secedit, Zabulon accedit, quia cogente timore sepe caritas refrigescit, odium exurgit. Ad nutum ipsius Ysachar egreditur et Symeon ingreditur, quia subintrante timore sepe et gaudium excluditur et dolor admittitur. Vidimus quomodo Ruben quandoque fratribus suis etiam imperare consuevit; videamus quomodo imperium suum preceteris lacius extendit.

Certe alia sunt que amamus, alia que odio habemus, sed pro utrisque timere solemus, dum sepe ista amittere, illa formidamus incurrere. Dividunt itaque Iudas et Zabulon inter se regnum, sed Ruben se extendit ad totum, quia verus amor ad sola bona, verum odium ad sola mala; timor se extendit et effundit ad hec et illa. Zabulon in partis sue partem fratrem suum admittit Symeonem. Pro causis siquidem dolemus, sed non pro omnibus, quia non omnia sustinemus. Levi quidem Iudas imperio est minor, multo tamen quam Ysachar imperio est maior. Plura enim sunt que debemus diligere, quam que audeamus sperare. Sed constat nichilominus copiosiorem esse materiam sperandi quam gaudendi, quia habita de quibus gaudemus pauca sunt ad ea que habenda speramus. Iudas itaque et Zabulon imperii sui magnitudine ceteros fratres vincunt, veruntamen ad mensuram Ruben extendere se minime possunt. Omnes itaque Ruben antecedit, qui ceteris precursos post se longe relinquit. Omnia enim que constat homines amare, sperare, odisse, pro quibus dolere vel gaudere, solent multiplices timoris causas ex se gignere. Sepe enim circa unam rem quam diligimus plures timendi causas invenimus. Quot modis siquidem perdi potest, tot timoris occasiones dare potest. Multum itaque regnum suum Ruben iste dilatat, sed vires ei administrat non solum multiplicitas occasionum, sed etiam mutabilitas apparentium. De quo enim securus esse possum, qui nil habeo quod perdere non possim? Unde hic ad plenam certitudinem pertingo, qui innumerabiliter plura nescio quam scio? Quia igitur ceteris timor affectibus lacius diffunditur, recte Ruben fratrum comparatione imperio maior esse perhibetur. Et hec certe a patre suo perhibetur, sed eo videlicet tempore, quo sic diffusus erat, quando iam patris cubile ascenderat, stratumque eius iam maculaverat. Ruben, inquit, primogenitus meus, fortitudo mea, principium doloris mei, prior in donis, maior imperio; effusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius. Ecce Ruben quantum malum presumpsit, quia ultra modum excrevit. Cito magnum periculum incurrit, si timor nimius per discretionem non moderatur.

Hoc et de aliis affectibus credere debemus: periculosos quidem esse, nisi intra equitatis metas coherceamus. Certe quam malum sit doloris et spei modum excedere, ex presto Symeonis et Levi facto facile possumus advertere, de quibus per Iacob dicitur: Maledictus furor eorum, quia pertinax, et indig-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

natio cor qr dura. Caute g° cca oms
debet custodiri: ut nō solum sint ordina
ti. s̄ etiam moderati. Timor enim ni
mis sepe cadit in desp̄acōm. Dolor ni
mis in amaritudinem. spes imodera
ta in presumpcōm. amor superfluus
in adulacōm. Ira intemperata in furo
rem. In hunc modum v̄tutes in vi
cia v̄tuntur: si p̄ distrecōm minime
temperantur.

Vadesne quadmodum cete oms
v̄tutem distrecōis requirat.
ne v̄tutis nomē amittant.
Hic ē itaq̄ ille Joseph. quiquidē
sero nascitur: s̄ a patre plus cetis
amatur. Quis enim nesciat vera
bona animi sine distrecōe nō posse
acquiri. n̄ posse conseruari. Meri
to g° illa v̄tus singlarit' diligitur:
sine qua nulla consequitur. nulla con
sumat. nulla cōseruatur. Sz vix ho
talem filium accipe meruit: qr ad
distrecōis pfecōm. nō sine magno usu.
nō n̄ p̄ magna experimenta erudim.
Prius nos oz in singlis v̄tutibus exerce
ri. et q in vnaquaq̄ possumus experi
ri. q possimus de omibus plenam sciam p̄
cipe. et d' singlis sufficient' iudicare.
Multa quidem de distrecōe legendo.
multa discimus audiendo. multa ex insi
to nobis rōis iudicio: s̄ nunquam de hac nusq̄
ad plenum erudimur. sine experiencie
magisterio. Post oms sequi oportet: q
de omibus iudicare debet. Primū g° ē
vt satagamus singlis v̄tutibus studium
frequens impendere. Dudum facimus.
nōne ē nos sepius cadere. oportet nos
sepe resurgere. et p̄ frequentem lap
sum addiscere: qua vigilancia. qua cau
tela oporteat v̄tutum bona acquirere
vel custodire. Sic dum longo usu. v̄tu

tum disciplina addiscitur: q̄i mens diu
exercitata. ad plenam morum distrecōm
p̄ducitur: et quasi d' nato Joseph in
te letatur. Ante huius natiuitatem e
fr̄es dum adhuc omia sine distrecōe
agunt. quanto ultra vires suas multa
presumunt: tanto sepe deterius atq̄
deformius ruunt. Unde ē sic iam
dixim⁹. q p⁹ eos dina nascitur: q
frequenter deformē lapsum. pudoris
confusio comitatur. Sz p⁹ natā di
nā. et q̄i p̄ confusionis ignominiā.
fr̄es sui inueniunt. et p̄ experimentū
addiscunt. nichil melius ēē q̄ consilio
regi: qr melior ē vir prudens viro
forti. Vir cū prudēs loquitur victo
rias: et qui cum consilio cuncta agit.
ictum nō penitebit. Tum g° consi
lii ūtia utilitas p̄ experimentum cog
noscitur. et p̄ studium attencius queri
tur. ioseph quodam nascitur: p̄ quē
v̄tus distrecōis intelligitur. Patet at
rō cur ancillarum nulla. cur nec ipa
quidem lia. s̄ rachel sola potuerit
talem filium gignere. Siquidem nō est
sensualitatis. nō ymaginacōis. nō
denique ipius affectiōis: s̄ solius ē rōis
discernere. sic et intellire. Si g° p̄ ra
chel rōnem intelligimus. cur non n̄ de
rachel ioseph nasci possit cicius inue
nimus: qr quod de sola rōne distre
cio oriatur. minime dubitamus. Ta
lis ples de tali m̄re: ioseph de ra
chele. distrecō de rōne.

Hic ē ille ioseph. qui solus i
nter fr̄es tunica talari vesti
tur. qr sola illa actō ad con
summacōis talium. debitiq̄ finis ter
minū p̄ducitur: que p̄ distrecōis p̄te
ciam moderatur. Hic ē ille ioseph q

ac p̄uidē

(c) 2006 Ministerio de Cultura

a patre plus cunctis fratribus amatur: quia
cunctarum virtutum custos ceteris iure
prefertur. Hic est ille ioseph somp-
niator somniorumque interpretator. quia
vera discretio in ipso temptacionis articulo
inter ipsa suggestionum fantasmata ex
earum qualitate futura pericula deprehen-
dit. et aliis quibuslibet ad cogitacionum
suarum confusionem imminencium malorum
insidias detegit: et de futuris periculis
cautos reddit. Hic est ioseph quem emu-
lantur sui vendant alieni: quem ven-
dunt hebrei emunt egipcii. quia cuius con-
silio acquiescunt. facilius alie ne pru-
dencie cedunt. ex propriis suis tenebras cog-
noscentes: quam de sua iusticia vel sapi-
encia presumentes. Hic est ille ioseph
sponsus virginis. amator non violator
castitatis: quia discrecio custos non cor-
ruptor esse solet interne puritatis. Hic
est ille puer et nunquam qui verbo iob in di-
percussione sua solus remanere potuit.
qui perpetrata damna statim renun-
ciare studuit: quia nisi per discrecionem virtutum
damna amittimus nec cognoscit. nec corri-
git. Nescit puer ille cum pereuntibus
perire. nescit discrecio per rerum detrimenta
per temptacionum argumenta deficere.
sed proficere. Quanto enim acrioribus temp-
tacionibus urgemur. tanto crebrioribus
periculis exercemur: tanto perfeccius ad dis-
crecionem erudimur. Et sepe aliarum
virtutum damna: discrecionis sunt lucra.
Novit itaque ioseph non solum cum crescen-
tibus crescere. non solum cum proficientibus
proficere. verum eciam ex fratrum defectu
ad profectum tendere: et aliorum detri-
mentis. prudencie lucra acquirere. Me-
rito talis filius: ioseph nuncupatur. Jo-
seph siquidem: augmentum interpretatur.
Unde recte de ipso per patrem eius dicitur.

Filius accrescens ioseph. filius ac-
crescens: et decorus aspectu. Recte
itaque augmentum nominatur.
recte filius accrescens dicitur. qui semper
augmentatur: cuius incrementum usque in
finem non finitur. Quanta autem huius
virtutis sit excellencia. testantur illa io-
seph somnia: testantur patris eius verba.
ubi legitur. Num ego et mater tua et fratres
tui adorabimus te super terram. Hunc
ioseph et pater et mater. et fratres adorant:
quia aut spontanea voluntate. aut coacti
necessitate nunquam discrecioni obtemperant. Per
discrecionem siquidem sol ille mundi intel-
lectualis. incolor ille oculus cordis. intencio
videlicet mentis dirigitur. per discrecionem ipsa
de qua oritur subtilitas racionis acuitur.
per discrecionem tota illa virtutum fraternitas
humanitas modificatur: et virtutum que-
libet. que eius consilio non acquiescit. que se
discrecioni non subdit. virtutis nomen amittit.
Ipse est qui fratrum suorum negligenciam non
negligit: ipse est qui eorum excessus arguit.
Ipso presente non eis licet quicquam ultra vires
presumere: ipso presente nichil per negligenciam
pretermittere. In eius presencia. non eis licet sive
ad dexteram sive ad sinistram declinare.
nil segniter. nil precipitanter agere. nil ante
tempus presumere: nil ultra temporis opor-
tunitatem differre. Hinc illa inter
ipsum et fratres discordia gravis. et ira
pene implacabilis. de qua scriptura
non tacet. cum manifeste denunciet quia ode-
rant eum fratres sui. nec poterant quicquam
pacifice loqui. Monita enim ioseph vi-
dentur eis valde gravia. dura institu-
ta: consilia importabilia.

Quid enim durius. quam difficilius
quam nil faciendum negligere. et in
omni suo facto nunquam modum perturba-
re. nunquam ordinem confundere. nunquam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mensuram excedere. Credo michil a
se animus difficilius extorquet: quam ut in
omni affectione sua modum servet. Sepe
etenim fratres ioseph magnum aliquid molientes
dum eis undique acclamatur euge. euge:
solent non solum ad inutilia verum etiam
ad impossibilia conatus sui manus extendere.
Frequenter siquidem animi affectus ex
huiusmodi acclamantium adulatione ad immo
deratam presumptionum audaciam
effrenatur. Immo etiam multociens per ipsam
mentis intentionem depravata. usque ad ypo
crisis crimen deducitur atque deicitur.
Hoc est illud crimen pessimum: et prece
teris abhominandum. quod deo pre omnibus
odiosum. de quo ioseph fratres suos
apud patrem accusat: sicut scriptura
ipsa manifeste declarat cum dicit. Accu
savit ioseph fratres suos apud patrem
crimine pessimo. Vicium quod singula
riter deus odit aut detestatur: nullum
aliud quam ypocrisis reatus intelligitur. Au
gustino namque attestante. simulata
equitas. non est equitas. sed duplex in
iquitas. Hoc vicium per ioseph detegitur:
quando insidians malum per discretionem depre
henditur et arguitur. Hoc vicium tunc
filios corrumpit. hoc vicium tunc pater
corrigit. quando affectum tangens. durius
pulsat. diuque occupat: temptatum animum
usque ad consensum non inclinat. Pertinet
itaque ad ioseph non solum hoc vicium. sed quot
libet insidians malum et latens adhuc
provide circumspicere. caute previdere. cal
lide deprehendere. acriusque detegere: acer
bius refrenare. Ad officium ioseph spec
tat cura et custodia omnium fratrum suo
rum. ad ipsum spectat disciplina sin
gulorum. ad ipsum dispositio gerendorum: ad
ipsum providentia futurorum. Ad eius offi
cium

pertinet diligenter attendere. frequenter discu
tere quantum animus cotidie proficiat. vel
quantum forte deficiat: quibus cogitatio
nibus magis inarescetur. quibus affecti
bus frequencius tangatur. Ipse debet
non solum vicia cordis. verum etiam intima
latitudinis cordis perfecte cognoscere: et secundum quod
unumquodque exigit. salutis remedia
querere. quesita adhibere. Ipsum nosse
oportet. non solum vicia sua. sed et gratiarum mu
nera. et virtutum merita. sed et ipsa diligenter
distinguere. et que sunt bona nature.
vel que dona gratie subtiliter pensare.
Promptum habere debet quibus temptatio
num machinis malignus eum spiritus im
pugnet. quantis spiritualium gaudiorum con
solationibus abundet. quam frequenter divinus
eum spiritus visitet. quomodo ab ipso cum sit
unus. non tamen uniformiter eodemque modo semper
tangitur. sed nunc spiritu sapientie. nunc spiritu
intellectus. nunc spiritu consilii: vel aliis
quibuslibet eius affectibus repletur. Et
ut totum breviter concludam. Set
sic nititur ioseph. totum interioris et exterio
ris hominis statum et situm. in quantum potest
plene cognoscere: nec solum qualis sit.
verum etiam qualis esse debeat subtiliter
querere. diligenter investigare.

Per hunc itaque ioseph animus
assidue eruditur. et quandoque produ
citur ad plenam cognitionem sui:
sicut per ultimum eius fratrem beniamin. quando
sublevatur ad contemplationem dei. Sicut
enim per ioseph. gratiam discretionis: sic per
beniamin intelligimus gratiam contem
plationis. Uterque de eadem matre nas
citur: quia et dei cognitio et sui. ex ratione
percipitur. Longe post ioseph beniamin
gignitur: quia animus qui in sui cognitione
diu exercitatus. pleneque eruditus non est.
ad dei cognitionem non sustollitur. Frustra
cordis oculum erigit ad videndum deum:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui nondum ydoneus est ad videndum se ipsum.
Prius distat homo cognoscere visibilia sua:
quam presumat posse apprehendere invi-
sibilia divina. Prius est ut cognoscas
visibilia spiritus tui: quam possis esse ydoneus
ad cognoscenda invisibilia dei. Alioquin
si non potes cognoscere te. qua fronte pre-
sumis apprehendere ea que sunt supra
te. Precipuum et principale speculum
ad videndum deum: animus rationalis
absque dubio invenit se ipsum. Si enim
invisibilia dei per ea que facta sunt in-
tellecta conspiciuntur. ubi queso quam
in eius ymagine. cognitionis eius vestigia
expressius impressa reperiuntur. Ho-
minem secundum animam ad dei similitudinem
factum et legimus et credimus: et ideo
quamdiu per fidem et nondum per speciem am-
bulamus. quamdiu adhuc per speculum in
enigmate videmus: ad eius ut ita dixerim
ymaginariam visionem aptius speculum quam
spiritum rationalem invenire non possumus. Ter-
gat ergo speculum suum. mundet spiritum suum:
quisquis sitit videre deum suum. Hoc itaque
speculum non desinit vere ioseph tenere: ter-
gere: et indesinenter inspicere. Tenet ne de-
orsum corruens terre per amorem inhereat.
terget. ne inanium cogitationum pulvere
sordescat: inspicit. ne ad inania studia
intentionis sue oculum reflectat.

Exterso autem speculo. et diu di-
ligenter inspecto. incipit ei quedam
divini luminis claritas interlucere:
et immensus quidam insolite visionis
radius oculis eius apparere. Hoc lumen
oculos eius irradiaverat: qui dicebat.
Signatum est super nos lumen. v. t. d. d. l.
in c. meo. Ex huius ergo luminis visione
quam admiratur in se: mirum in modum
accenditur animus. et animatur ad viden-
dum lumen. quod est supra se. Ex hac

nimirum visione. videndi deum. flammam desiderii
concipit: et desiderandam sumit. Mens itaque
que iam huius visionis desiderio flagrat:
si iam sperat quod desiderat: iam se ben-
iamin concepisse cognoscat. Sperando enim
concipit: desiderando parturit. Et quanto
amplius crescit desiderium: tanto appro-
pinquat ad partum.

Scimus nichilominus. nam et hoc
scriptura docente didicimus: quia
spes que differtur affligit ani-
mum. Nichil enim sic affligit animum:
quomodo impaciens desiderium. Quid autem
huius visionis dulcedine exoptatur salubrius.
quid sentitur suavius: quid animus exoptat
iocundius. Novit hoc rachel: nam nec
rationem hoc latere potest. quia in huius sua-
vitatis comparatione omnis dulcedo amara
est. Hinc est quod nec studium suum tempe-
rare: nec desiderium suum temptare potest.
Hinc illa tanta parientis anxietas.
et doloris immensitas. Unde namque putas
tanta doloris magnitudo. nisi ex inde-
sinenti studio. et impacienti desiderio.
Crescit cotidie ex desiderio labor: et
ex labore dolor. Augmentatur assidue
ex studio desiderium: et ex desiderio
studium. Scit inde rachel hoc negocium
supra vires suas esse: nec tamen valet stu-
dium suum vel desiderium temperare.
Ad tantam namque gratiam numquam pertingit mens:
per propriam industriam. Dei est hoc donum:
non hominis meritum. Sed absque dubio tan-
tam talemque gratiam accipit nemo: sine
ingenti studio. et ardenti desiderio. No-
vit hoc rachel: et ideo studium multi-
plicat. et desiderium suum cotidianis
incrementis acrius inflammat.

In tanta itaque cotidiani cona-
tus anxietate. in huiusmodi do-
loris immensitate. et beniamin
nascitur. et rachel moritur: quia cum mens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hominis super se ipsam rapitur: omnes hu
mane ratiocinationis angustias supergreditur.
Ad illud enim quod supra se eleuata et
in extasim rapta de diuinitatis lumine
conspicit: omnis humana ratio succumbit.
Quid est enim rachelis interitus nisi rationis
defectus? Beniamin itaque nascente ra
chel moritur: quia mens ad contemplatio
nem rapta quantus sit humane rationis
defectus experitur. Nonne rachel mor
tua tunc erat. et omnis humane ratio
nis sensus in apostolo defecerat. cum dice
bat. Siue in corpore siue extra corpus nescio deus
scit. Nemo ergo se existimet ad illius di
uini luminis claritatem argumentan
do posse penetrare: nemo se credat
humana ratiocinatione posse comprehendere. Si
enim aliqua argumentatione adiri potuisset: lu
men illud diuinum utique inaccessibile non esset.
Denique apostolus gloriatur ad illud se non ascend
isse: sed absque dubio raptum fuisse. Scio inquit
hominem siue in corpore siue extra corpus nescio deus
scit: raptum huiusmodi hominem usque ad tertium celum.
Sed quod est celum hoc tertium?

9 Quod est inter terram et celum: hoc est inter
corpus et spiritum. Sed alia est dignitas
spiritus humani: alia autem spiritus angeli
ci: et longe alia est excellentia spiritus diuini.
Humani siquidem spiritus dignitatem qui sub
iacet pene et culpe. longe supergreditur
utriusque expers excellentia spiritualis angelice nature:
sed incomparabiliter utrosque precedit spiritus ille
qui fecit utrumque. Ad horum ergo celorum quodlibet
cuiuslibet animus tunc uarie erigitur: quando
terrenarum cogitationum ymo deserens in eorum
contemplatione defigitur. Ad primum itaque
celum pertinet cognitio sui: ad secundum cognitio
dei. ad tertium autem pertinet contemplatio
dei. vel cognitio. Ad hoc itaque tertium celum
quis putas ascendit: nisi qui descendit
filius hominis qui est in celo? Itaque et si sint
qui ascendunt usque ad celos. et descendunt
usque ad abissos: non tamen ascendunt nisi forte ad
primum et secundum: non enim possunt usque ad tertium.
Ad hoc utique celum homines rapi possunt: nam
ipsi ascendere omnino non possunt. Possumus tamen illam
que in hac vita haberi potest dei cognitionem tribus
gradibus distinguere: et secundum triplicem graduum
differentiam per tres celos diuidere. Aliter siqui
dem deus uidetur per fidem: aliter cognoscitur
per rationem: atque aliter cernitur per contempla
tionem. Prima ergo uisio ad primum celum:
secunda ad secundum: tertia pertinet ad tertium. Pri
ma est infra rationem: secunda iuxta rationem:
tertia supra rationem. Ad primum itaque et secundum con
templationis celum homines sane ascendere
possunt: sed ad illud quod est supra rationem nisi per
mentis excessum supra se ipsos rapti nunquam
pertingunt. Quod autem per beniamin istum contem
plationis genus quod supra rationem est intelligere
debeamus: ex matris eius morte conuenienter
satis coniicere possumus. Ad huius ergo contem
plationis celsitudinem quantalibet creaturarum
cognitio angusta est et in ymo iacet: et terre
more in celi circuitu vix puncti vicem tenet.
Ad cognitionem siquidem creatoris quantalibet
cognitio creaturarum quid aliud est quam quod terra ad
celum: quod centrum ad totius circuli ambi
tum? Habet tamen hec terra sed hec inferior
interiora sua montes et colles: campos et
valles. Secundum differentiam creaturarum erit
et differentia scientiarum. Ut enim ab ymo incipia
mus: magna est distantia inter corpus et corpus.
Siquidem sunt corpora terrestria: sunt et
corpora celestia. Maior tamen est distantia
cuiuslibet corporis ad spiritum: quam quorumlibet et
quantumlibet dissimilium corporum. Sed ipsorum spirituum
alii sunt irrationales: alii autem sunt rationa
les. Illos ergo quasi in ymo deorsum herere
videntur: qui sola adhuc corporalia mi
rantur. Sed iam quasi ad alta ascendunt: qui
se ad spiritualium inuestigationem conuertunt.

a Humanus qui ad summe altitudinem
ascendere nititur: primum et principale

sit ei studium. se ipsum cognoscere. Magna alti-
tudo. semetipsum perfecte cognovisse. Mons
magnus et altus: plena cognitio rationalis spiritus.
Omnium mundanarum scientiarum cacumina mons
iste transcendit: omnem philosophiam. om-
nem mundi scientiam ab alto despicit. Quid talem
aristotiles. quid tale plato invenire potuit?
Vere et absque dubio si hunc montem ingenii
sui acumine ascendere potuissent: si ad se
ipsos inveniendos. eorum eis studia suffecissent:
si se ipsos plene cognoscerent: numquam ydola co-
luissent: numquam creature collum inclinassent:
numquam contra creatorem cervicem erigerent. Hic
defecerunt scrutantes scrutinio. Hic magni
defecerunt: et in hunc montem minime ascen-
dere potuerunt. Ascendat homo ad cor altum:
et exaltabitur deus. Disce hoc cogitare. disce
agnoscere te ipsum: et ascendisti ad cor altum.
Quantum cotidie in tua cognicione profecis: tan-
tum ad altiora semper tendis. Qui ad perfec-
tam sui cognicionem pervenit: iam montis verticem
apprehendit. Sed quam rari sunt. vel quia nolunt.
vel quia nequeunt: qui huiusque ascendunt.
Parum valde in hunc montem ascendere: sed
multo rarius in eius vertice stare. et ibi moram
facere: rarissimum autem ibi habitare. et mente re-
quiescere. Quis inquit ascendet in montem domini:
aut quis stabit in loco sancto eius? Prius est ascen-
dere: postea stare. In stando quidem labor:
sed in ascendendo maior. Multi quidem in ipsa
ascensione defecerunt propter nimium laborem ascen-
dendi: multi ab arduo eius vertice cito descen-
derunt propter laborem standi. Hoc fortassis eis
intolerabile videbatur: qui non solum in
hunc montem non per magnum laborem non ascen-
dit: cum tamen non sine magna difficultate.
ibi immorari datur. Sed forte iam ascendisti:
iam ibi stare didicisti: non hoc sufficiat tibi.
Disce ibi habitare et mansionem facere: et quandoque
mentis evagacione abstractus. illuc semper redire.
Absque dubio per multum usum. quandoque videtur
tibi in oblectamentum: in tantum ut absque ulla
laboris difficultate posse ibi assiduus esse:
quin immo pena potius tibi sit alibi quam ibi moram
aliquam agere. Mira iocunditas. in hoc monte

sine labore morari posse: Petro attestante:
qui tanta et tam insolita suavitate allectus
exclamat. Domine bonum est nos hic esse. O feli-
cem qui potuit in hunc montem ascendere: et
mente requiescere. O quam magnum: o quam rarum.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut q.
r. in m. s. tuo? Et quidem magnum est ascen-
dere posse et stare: maius tamen est posse inhitare:
posse requiescere. Ascendere et stare. est virtutis:
inhitare et requiescere. est felicitatis. Utrumque utique
magnum: utrumque ammiracione dignum. Utrumque
propheta miratur: sed illud pro magnitudine diffi-
cultatis: illud pro magnitudine iocunditatis. Am-
miracio difficultatis est illa exclamacio: quis
ascendet in montem domini. aut quis stabit in l. s. e.
Ammiracio iocunditatis est illa exclamacio: Domine
quis habitabit in tabernaculo. t. a. q. r. i. m. s. t.
Ascendere et stare. o quanta qualisque fortitudo:
inhitare et requiescere. o quanta qualisque beatitudo.
Quis ad id opus ydoneus: quis hoc munere
dignus? Domine quis ascendet. Domine quis stabit
in monte sancto tuo: Domine quis habitabit. Domine
quis requiescet in loco sancto tuo? Emitte lu-
cem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxe-
runt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in ta-
bernacula tua. Videsne quod non nisi veritas in
hunc montem deducat et adducat? Ipsa ducat:
ipsa est que perducat. Libenter sequor veritatem:
non habeo suspectum talem ducem. Novit veritas
ducere: nescit veritas seducere. Sed quid est veritas?
Quid tu dicis doctor bone. doctor christe: quid
est veritas? Ego sum inquit via: veritas. et vita.
Sequatur igitur veritatem: qui vult ascendere
in montem. Sequere christum: quicumque cupis ascen-
dere in montem istum.

Docente euangelista didicimus. quia
assumpsit ihesus discipulos suos. Pe-
trum videlicet Iacobum et Iohannem:
et duxit eos in montem excelsum seorsum.
Ducuntur ergo discipuli ihesu sursum et seorsum:
ut possint apprehendere montem istum ex-
celsum. Via ardua: via secreta. et via mul-
tis incognita: que ducat ad montis huius fasti-
gia. Illi soli ut arbitror sine errore cucur-
rerunt: illi soli sine impedimento pervenerunt quos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

christum sequuntur: qui a veritate ducuntur. Quos ergo ad ista, captas. securus eas. si te precedit veritas: nam sine ipsa frustra laboras. Quam non vult fallere. quia non valet falli veritas. Christum ergo sequere: si non vis errare. Sed ne perterreat vel retrahat labor itineris: difficultas ascensionis: audi et attende quis sit fructus pervencionis. In huius montis cacumine ihesus transfiguratur: in ipso moyses cum helia videtur: et sine indice uterque cognoscitur: in ipso vox patris ad filium auditur. Quid hoc non mirabile? Quid hoc non desiderabile? Vis videre christum transfiguratum? Ascende in montem istum: et disce cognoscere te ipsum. Vis videre et absque ullo indice cognoscere moysen et heliam: vis absque doctore. sine expositore intelligere legem et prophetiam? Ascende in montem istum: disce cognoscere te ipsum. Vis audire patrem secreti archanum? Ascende in montem istum: disce cognoscere te ipsum. De celo enim dicitur γνῶθι σεαυτόν illud .i. nosce te ipsum. Videsne adhuc. quantum valeat montis huius ascensio: quam utilis sit sui ipsius plena cognicio? Sed quid hoc est dicimus. quod sine tribus discipulis in hunc montem ascendere noluit: nec plus quam tres. secum dux christus assumpsit? Sed forte in hoc opere docemur: quod sine triplici studio ad huius cognicionis celsitudinem non perducimur. per studium operis. per studium meditacionis. per studium oracionis. paulatim promovemur: et quasi perducimur ad perfectam cognicionem. Multa enim exprimimus operando: multa invenimus investigando: multa extorquemus orando. Innumera siquidem. que nec per experienciam operis. nec per investigacionem racionis invenire valemus: per importunitatem oracionis extorta meremur ex revelacione divine inspiracionis. His tribus comitibus se ad iuncta, veritas in nobis proficit. et in alta se attollit: et eo usque se per cotidiana incrementa exaltat: donec predicti mon

tis verticem tangat. Quam multos hodie videmus studiosos in lectione: desidiosos in opere: tepidos in oracione: presumentes tamen montis huius cacumina posse apprehendere. Sed nunquam apprehendent: qui christum ducem non habent. Neque enim ducit eos christus: qui ascendere non vult cum discipulis tribus. Iungat ergo studio lectionis. studium operis et oracionis: qui christum habere querit ducem itineris. ductorem oracionis absque dubio sine ingenti exercicio. sine frequenti studio. sine ardenti desiderio. ad perfectam summe altitudinem nemo non sublevatur: quia christi vestigia perfecte non sequitur: qui viam veritatis haud recte ingreditur. Sed nec hoc silendum quod multi montis huius iam credunt se apprehendisse suprema: cum constet eos eius vix tetigisse extrema. Sit tibi certum signum. quia montis huius verticem minime apprehendisti: si christum clarificatum non dum videre meruisti. Mox ut dux tuus christus te collocavit in summo: apparet tibi in habitu alio: et te coram induitur lumine sicut vestimento. Et sic evangelista testatur. facta sunt mox vestimenta eius alba sicut nix: et qualia non potest fullo facere super terram: quia ille divine sapiencie splendor. qui ab alto speculacionis vertice prospicitur: omnino difficilem non potest per humanam sensus prudenciam. Animadvertite ergo quod aliam in valle: et aliam vestem christus habet in monte. In valle sane habet vestem integram: sed in monte tamen vestem habet glosam. Nescit penitus simplex veritas. scismatum fissuras: et ideirco sive in valle sive in monte non induitur christus. nisi vestes integras. Sed multum est inter vestem integram: et vestem glosam. Vultis vestium eius differenciam nosse: inter vestem et vestem distinccionem aptam accipite. Si terrena in quod dixi

pro vobis

vobis et nō creditis. quō si dixero vobis
celestia credetis. Distingue ergo inter
doctrinā et doctrinā et invenies vesti
um differenciam. Quantū ē int' doctrinā
q docent terrena. et int' doctrinā qua
docent celestia. et quidē nō sine xpo.
qr sine vitate nō cognoscuntur. vel ista
vel illa. Quid ei ver' sentiur. ubi vitas
nō loquit'. xpc ergo ē qui docet utraq.
s' terrena in valle. celestia in mōte. Si ergo
dui g' adhuc in valle moraris. qr dui
ad alta nō ascendis. nō te docet xp̄s nisi
de rebq terrenis et infimis. Sz si iam te
existimas ascendisse ad cor altum. et
apprehendisse montē illum excelsum
et magnū. si iam te credis xpm videre
trāsfiguratum. qr qd in illo vidas. qd
ab illo audias nō ei facile credas. nisi
occurrāt ei moyses et helias. Quoniam
qr in ore duor' vel trium. stat omē tes
timoniū. Suspecta ē michi omis vitas.
quā nō confirmat scripturar' auctas. nec
xpm in sua clarificacōe recipio. si nō
assistat ei moyses et helias. Et i val
le et in montis ascensione xpm sepe rec
pio sine teste. nūq autē in mōtis v'
tice. vel in sua clarificacōe. Si xp̄s docet
me d' rebq exterioribq vel de intimis
meis. facile recipio. ut pote in his q
comprobare possum pp̄o experimēto. Ubi
v' ad alta mens ducit. qn̄ d' celestibq
questio ventilatur. ubi de profundis rebq
agitur. in tante sublimitatis vitate nō
recipio xpm sine teste. nec rata ēē potest
qualibet consimilt revelacōe. sine attestacōe
moysi et helie. sine scripturar' auctē.
Adhibeat ergo xp̄s duo testimonia in trās
figuracōe sua. si vult ut nō sit in suspicōe
claritatis sue lux illa. tā magna et tā
insolita. Ut ergo s' huiq documentū i ore

duor' vel triū. suū confirmet testimoniū.
ad comprobandā revelacōis sue vitate.
nō xpm figuratum. s' caū aptū scripture
adhibeat auctem. Quilocium spectacu
lum valde comprobandū. cū in revelacōe
vitatis sic prodit manifesta rō. et ad
confirmacōem revelacōis. illinc occurrit
tam apta q' figurata locucō. Alioqn
ab altitudine diei timebo. ne for
te seducar a dmonio meridiano. Unde ei
tot hereses. unde tot errores. nisi qr spūs
erroris trāsfigurat se in angelum lu
cis. Unde certe. qr utq se trāsfigu
rat. xp̄s videlz et diabolq. s' xp̄s suas sic
vitatem confirmat in duobq testibus.
Apparent itaq moyses et helias cum
dno in h' mōte. apparēt autē in ma
gestate nō in obscuritate lr'e. s' in cla
ritate spualis intellcūs. Et qr mag
na sunt q in hoc mōte geruntur. s' ad
huc his maiora sunt ea q secuntur. Hoc
ei totū discipuli stantes aspiciunt. nō
dū in faciem cadūt. Nondum paterna
vox auditur. nondū auditor prosternitur.
Nondum rachel morit'. nondum benia
min nascitur. Vox ei ut prima vox i
tonuit. discipulos prostravit. Ad toni
truū itaq divine vocis auditor cadit.
qr ad id qd divinitq inspiratur. humani
sensq capacitas succumbit. Et nisi humane
racionacōis angustias dilatat. ad capiendū
divine inspiracōis archanū. intelligencie si
nu nō dilatat. Ibi itaq auditor cadit. ubi
humana rō deficit. Ibi rachel moritur.
ut beniamin oritur. Idem itaq insinuat
p morte rachel. et casum discipulor' figu
ratur. nisi qr tum in tribus discipulis. spūs
videlz memorie. rōis defectq ostenditur.
Ibi eni spūs corporeq. ibi exterior memoria.
ibi rō humana intercipitur. ubi mens sup
semet ipām rapta. in supna elevatur.
Attendamq qr inapprehensibile sit qd prima

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vox insonuit: et intelligemus quod recte auditor succumbit. Hic est meus filius meus dilectus in quo mihi complacui. Aliud est dicere complacui, et aliud est dicere complacuit, et inde hoc unus, illud alter evangelista posuit. Consequens est autem ut si ibi uterque dictum esset complacui, prius quod ab altero evangelista ponitur, possit variante intelligi: sed non potest converti. Verum et absque contradictione in ipso mihi complacuit, in quo ipse mihi complacui: sed non statim in quocumque mihi complacuit, in illo ipse mihi complacui. Si igitur complacui ibi dictum non esset: nullo evangelista hoc dicere audiret. Hic est meus filius meus: in quo mihi complacui. Certe si filius alius quam pater esset: posset pater in filio complacere, sed ipse pater sibi in filio complacere non posset. Quid est dicere complacui, nisi quomodo placui mihi in me ipso, ita placui mihi in filio? An forte in eo quod dicit, mihi complacui, in hoc suo beneplacito personarum se unitatem ostendit? Ut quomodo patri complacet in filio: sic in filio complacet et spiritui sancto. Quid horum verius dicatur? An ponis totum hoc quod unum horum aliquid singulariter intelligitur? Hec adhuc verba aliter atque aliter distingui possent: sed ad mysterii profunditatem intimandam nunquam ista sufficerent. Certum autem est quod quicquid horum dicitur: unitatem substantie in diversis personis astruit, si recte intelligatur. Nam illud quod dicitur hic est filius meus, personarum diversitatem ostendit: unus enim atque idem sibi ipsi et pater et filius esse non posset. Sed quis prius hoc capiat, quomodo unus ad alium sit alius in persona, idem in essentia? Si exemplum queris, nusquam creaturarum invenies quod tibi satisfacere valeat. Si rationem consulas, omnis humana ratio reclamat. Intantum enim est ista assertio supra omnem estimationem et preter omnem humanam rationem, ut nunquam ei ratio acquiesceret: nisi ad huius rei certitudinem fides eam sublevaret. Merito igitur in huius mysterii revelatione auditor cadit, prius

Vel forte ideo dicit complacui ut inde detur intelligi quod quomodo pater sibi complacet in filio: sic sibi in mutuo complacet in spiritu sancto.

deficit: humana ratio succumbit. Merito talis revelatio non est facta nisi in monte: neque enim mysterii huius tam profunda sublimitas et tam sublimis profunditas debuit manifestari in valle. Qui enim conversatione vel cogitatione adhuc in imo sunt: huius muneris dignatione indignos se esse ostendunt. Ascendat igitur homo ad cor altum, ascendat in montem istum: si vult illa capere, si vult illa cognoscere que sunt supra sensum humanum. Ascendat per semetipsum supra semetipsum, per cognitionem sui ad cognitionem dei. Discat prius homo in dei imagine, discat in similitudine: quid debeat de deo cogitare. Mentis ascensio ut dictum est: pertinet ad cognitionem sui. Ea que supra montem sunt pertinent ad cognitionem dei. Illud ad Ioseph: ista ad Beniamin pertinere dictum est. Ante Beniamin Ioseph nasci necesse est. Mens que se ad sui considerationem non sublevat, quomodo ad ea que supra ipsam sunt penna contemplationis evolat? In hunc montem dominus descendit: Moyses ascendit. In hoc monte de tabernaculi constructione dominus docuit: Moyses didicit. Quid per tabernaculum federis nisi status intelligitur perfectionis? Qui igitur montem ascendit, qui diligenter attendit, qui divinus querit, qui tandem invenit qualis sit: restat ut ex divina revelatione cognoscat qualis esse debeat, quale mentis hedificium deo preparare: quibus obsequiis dominum placare oporteat. Mens igitur que adhuc per varia desideria spargitur, que variis cogitationibus huc illucque distrahitur, quando putas hanc gratiam accipere merebitur? Que nondum potest semetipsam in unum colligere, que nondum novit ad semetipsam intrare, quomodo poterit ad ea que supra semetipsam sunt contemplatione ascendere? Discat igitur dispersiones Israel congregare, studeat evagationes mentis restringere, assuescat in intimis suis immorari, exteriora omnia oblivisci: que ad celestium contemplationem anhelat, qui in divinorum notitiam suspirat. Faciat cortinam non solum desideriorum verum etiam cogitationum, ut discat verum bonum solummodo amare: et ipsum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

solum indesinenter cogitare. In eius ergo bene
dictione deo. In hac namque gemina ecclesia cogita
tionum videlicet et desideriorum, in hac gemina
unanimitate studiorum et voluntatum. ben
iamin in excessum rapitur: et mens divi
nitus afflata in superna elevatur. Ibi ergo
beniamin adolescentulus: in mentis excessu.
Ubi putas, nisi in ecclesiis. In ecclesiis bene
dicite deo domino: de fontibus israel. Ibi ben
iamin adolescentulus: in mentis excessu.
Prius tamen est ut faciat de cogitationibus
suis vel desideriis sinagogam: quam ecclesiam.
Nostis satis quod sinagoga congregatio: ecclesia
interpretatur convocatio. Aliud est sine vo
luntate seu contra voluntatem aliqua in unum
cogere: atque aliud per se ipsa ad nutum iuben
tis sponte concurrere. Insensibilia et bru
ta congregari possunt: convocari autem non
possunt. Sed et ipsorum quoque rationalium con
cursus, spontaneo nutu fit: ut iure con
vocatio dici possit. Vides ergo quantum sit
inter convocationem et congregationem: inter ecclesiam
et sinagogam. Si ergo per sensus desideria
circa exteriores delectationes affluunt et co
gitationes tuas in eis iugiter occupant, cum
magna sollicitudine compelle intrare ut
possis saltim ex eis intimam sinagogam
facere. Quotiens enim evagationes mentis
in unum colligimus. et omnes cordis motus in
unius eternitatis desiderio figimus: quid aliud
quam de illa interna familia sinagogam fa
cimus. Sed cum iam illa desideriorum necnon
cogitationum frequentia. illius interne dul
cedinis degustatione allecta. ad nutum
rationis sponte concurrere. et in intimis supra
stare didicerit: ecclesie utique nomine ultius
digne censeri potest. Discamus ergo sola in
teriora bona amare: discamus sola illa
frequentius cogitare: et quales beniamin
diligere sumus. procul dubio ecclesias efficiamus.
In huius siquidem ecclesiis. beniamin libenter

immoratur, mirabiliter delectatur: et cum se
ipsum pre gaudio iam capere non possit, supra
se ipsum ducitur: et per excessum mentis in
superna elevatur. Nisi enim interiorum con
templatione beniamin noster delectabiliter re
quiesceret: de eo procul dubio per moysen
scriptum non esset.

Beniamin ait amantissimus domini.
habitabit in eo confidenter: tota
die quasi in talamo commorabitur,
et inter humeros illius requiescet. Quid
putas causa est. quod iste beniamin tota die
in talamo moram facit, quod ibi iugiter
requiescit, in tantum ut nec ad horam
saltem exire velit. Illud autem scimus.
quod in thalamis soleant sponsus et spon
sa simul morari, amoris obsequiis inalter
utrum occupari: mutuis amplexibus in
caritate alterna confoveri. Mirande ergo pul
critudinis. et forme singularis infallibiliter
prerogativa pollet. huiusque sit illa benia
min nostri dilecta, cuius contubernium numquam
fastidire valet: a cuius amplexibus nec ad
horam abesse volet. Sed si vocem iam
illam huius beniamin esse cognoscimus: quante
pulcritudinis sit eius dilecta minime dubi
tamus. Dixi sapientie soror mea es: et pru
dentiam vocavi amicam meam. Vultis
audire quod non possit fastidire huius dilecte
sue pulcritudinem, quam sororem et
amicam vocat propter iusticiam. et arden
tissimam dilectionem. Intrans in domum meam
inquit: conquiescam cum illa. Non enim habet
amaritudinem conversatio illius. nec tedium
convictus ipsius, sed leticiam et gaudium: et
in amicicia illius delectatio bona. Dicat quisque
quod sentiat: ego aliam causam non invenio.
que illum intrinsecus ita ligatum teneat,
ut nec ad modicum quidem exire vale
at. Unum autem scio. quia quisquis huius ami
cicie desiderio flagrat, quanto eam familiarius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nouit. tanto amplius amat: et quo frequencius eius fruitur amplexibus. eo vehemencius eius desiderio estuat. Eius siquidem frequens contubernium. solet sane desiderium non minuere sed augere: et amoris incendium acrius inflammare. Mirum ergo non est cur iste beniamin tota die qui in thalamo commoratur. qui talis sponse dulcedine fruitur: et inter humeros illius requiescens. eius amore iugiter delectatur. Vere putas frequentes mentis excessus patitur. qui sepe in extasim raptus supra seipsum ducitur. dum pulcritudinis eius magnitudine attonitus. in eius admiracione suspenditur. et impletur absque dubio quod de eo legitur. beniamin adolescentulus in mentis excessu. Notandum sane: quomodo concurrant testimonia scripturarum. Quod enim propheta per rachelis interitum. quod euangelista designat per casum discipulorum: hoc psalmista exprimit in beniamin per mentis excessum.

Possumus tamen per mortem rachelis. et per excessum beniamin. diuisa contemplacionum genera non incongruenter intelligere. Constat siquidem duo contemplacionum genera supra racionem esse: et vtrumque ad beniamin pertinere. Et primum quidem est supra racionem. sed non preter racionem: secundum autem supra racionem. et preter racionem. Illa sane supra racionem. sed preter racionem non sunt: que quamuis racio patitur esse. nulla tamen humana racione inuestigari vel conuinci potest. Illa autem diximus et supra racionem et preter racionem esse: quibus videtur omnis racio humana contradicere. qualia sunt ea que de trinitatis vnitate credimus: et multa que de corpore christi indubitata fidei auctoritate tenemus. Vere enim in vna et simplici essencia triplex persona sit. vel quod vnum idemque corpus eodem in tempore in diuersis locis esse possit. nulla humana racio patitur: et huiusmodi assercionibus omnis absque dubio racionacio reclamare videtur. Hec sunt itaque duo illa genera contemplacionum: quorum vnum ad mortem rachelis. alterum pertinet ad beniamin excessum. In primo beniamin interficiat matrem: vbi omnem supergreditur racionem. In secundo autem etiam seipsum excedit: vbi in eo quod ex diuina reuelacione cognoscit. humane intelligencie modum transcendit. Hoc autem non solum in beniamin. sed in omnibus eius fratribus oportet attendere. primo in omnibus scripturarum locis diligenter obseruare: quomodo soleat scriptura diuina circa eandem rem misticam significacionem extendere. modo restringere vel etiam immutare.

Solet autem hos alternacionum significacionum modos. modis multis determinare: et modo per locum. modo per actum. vel aliis quibusque circumstanciis. sensum suum aperire. Per locum determinat: sicut est ibi vbi beniamin in egiptum descendisse legitur. Per actum: sicut ibi. vbi ioseph et beniamin in mutuos amplexus ruunt. et alterna oscula iungunt. Quid est beniamin in egiptum descendere. nisi ab eternorum contemplacione. ad temporalia contemplanda. intuitum mentis reuocare. et ab eternitatis luce qui de celi vertice vsque ad mutabilitatis tenebras intelligencie radios deponere: et in tanta alternacionum rerum confusione. diuinorum iudiciorum racionem deprehendere. et ex magna parte penetrare. Et quid est quod ioseph et beniamin conueniunt. et oscula iungunt. nisi quod meditacio et contemplacio sepe inuicem sibi cum racionibus attestacione occurrunt. Nam sicut ad generalem consideracionem attinet. sic per beniamin gratia contemplacionis. sic per ioseph intelligi valet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

196, 1115
R. de S. V.

gra meditacois. Hec tn̄ et expressius p
beniamin designatur intelligencia pura.
p ioseph vo prudencia vera. P ben
iamin quidem illud genus contemplacionis qd
est de inuisibilibus. p ioseph illud genus medi
tacois qd est in moribus. Comprehensio
siquidem rerum inuisibilium ptinet ad in
telligenciam puram. circumspectio vo morum
ptinet ad prudenciam veram. Intelligenciam
puram dicimus. que est sine admixtione yma
ginacois. prudenciam aut veram. ad dif
ferenciam eius que dicitur prudencia carnis.
Prudencia vera est de acquirendis. multi
plicandis. conseruandis veris bonis. prudencia
autem carnis est de bonis transitoriis. sm
quam filii huius seculi dicuntur prudenci
res filiis lucis. Quando s ioseph sup
collum beniamin ruit. quociens medi
tacio in contemplacione desinit. Tunc ben
iamin fratrem suum sup ruentem excepit.
qn ex studio meditacois animus in con
templacionem surgit. Tunc beniamin et io
seph oscula iungunt. qn diuina reuelacio
et humana racionacio in vna veritatis at
testacione consentiunt. Videsne quo diui
na scriptura circa vnam eandemque rem sig
nificacois modum alternat. vel tamen aliquo ad
iungit. vt suum sensum ex toto latere non
sinat. In morte rachelis. contemplacio
sup racionem ascendit. in introitu ben
iamin in egiptum. contemplacio vsque ad y
maginacionem descendit. In deosculacione
beniamin et ioseph. diuine reuelacioni
humana racio applaudit.

Explicit opusculum magistri Ri
cardi sancti victoris canonici de duo
decim patriarchis.

Incipit eiusdem prefacio eius sup
de statu interioris hominis post
lapsum.

Sero quidem nisi quod
petenti promisi. sed ne
cessitatis non volunta
tis vir amantissime
fuit. qd prius non feci.
qd prius quidem volui.
sed multis occasionibus in
tercurrentibus. et propositum
impedientibus iussionem tuam explere non po
tui. Vnum qd in primis tam multam promis
sionis mee procrastinacionem videbatur ex
cecare. statui diuturne dilacionis dispendia.
saltem vberiore debiti fenore recom
pensare. Inter hec amice. amica animum libe
rat pendere. cui dulce fuit dulcius ami
ci obsequiis diuinis inherere. et vt sug
labor illius voluntati non audeo dicere vtili
diuinis militaret. compendiosum opus
ex industria in longum protrahere. Sup
tamen s ordine scribendi. seu causa regula
dicendi ex illis ysaye verbis. que mo tibi
nunc exponi postulasti. quedam de in
terioris hominis statu diffusius digessi. De
ambulantis itaque non itinerantis more.
breuis itineris compendia multiplici cir
cuitu protraxi. non locorum amena. sed v
borum profunda. summaque sublimia. curio
sa occasitate. et odiosa curiositate plus
trans. simul et admirans. Quis enim
nisi non miretur vetustatis nostre statum.
sub tam compendiosa verborum breuitate
plene comprehensum. Perpendite obsecro
quam congruo ordine. prius irrisa racione
prius vicia postea pena iusticie describa
tur. et remediorum contemptus annecti
tur. in quibus tribus. tocius spiritualis cor
rupcionis summa comprehenditur. Triplex
vicium. triplex pena. triplex remedium.
Impotencia. ignorancia. concupiscencia.
Tria hec. interioris hominis sunt vicia. que
cum sensum alliciunt. transeunt in penam.
Secundum hoc itaque triplex genus viciorum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

e triplex genus peccatorum. Alia namque sunt peccata que per infirmitatem. alia que per errorem contrahimus. alia vero que ex sola perversa voluntate ultro committimus. Triplex remedium intelligimus in divinis institucionibus. in divinis communicacionibus. in divinis promissionibus. Hec itaque nove in paucas species verbis hoc eodem ordine sub summa brevitate comprehenduntur. et mirandam racione ex mistica descripcione designatur: que suis in locis plenius exponentur. De aliquo magnum vel aliquo profundum. primo et saluberrimum esse debuit quod ex ore dei sonuit: quod de divino oraculo manavit. Si contemnitur humana sententia? numquid salutem postponenda est doctrina divina? Cum vero mea legis. multaque reprehendenda inveneris: facile mi apud te veniam impetrabis. Nam si insipiens factus sum: tu me coegisti. Da veniam lector. non ego docere presumpsi: sed petenti amico satisfacere volui.

Tabula sequentis libri.

i De statu interioris hominis post lapsum.
ii De tribus principalibus in homine.
iii De dignitate liberi arbitrii.
iiii De utilitate consilii.
v De infirmitate carnalis desiderii.
vi De principatu liberi arbitrii.
vii De virtute utilis consilii.
viii De inquietudine carnalis desiderii.
ix De inquietudine carnalis affectus.
x De inquietudine carnalis appetitus.
xi De triplici incommodo hominis.
xii De infirmitate liberi arbitrii.
xiii. Quid sit libertatis vel potestatis.
xiiii De potestate liberi arbitrii ante peccatum.

De privacione prime potestatis xv
De recuperacione prime potestatis xvi
De perturbacione interne pacis et conflictu communi virtutum cum viciis. xvii
Quomodo vicium vicio. xviii
Quomodo virtus virtuti contradicat. xix
De gratia et natura. xx
De integritate gratie ante peccatum. xxi
De tribus gradibus libertatis. et quam summam libertatem habeat homo. xxii
De ignorancia boni et mali. xxiii
De gemino errore utriusque. xxiiii
De quinque gradibus discrecionis. xxv
Quod discrecionis gratia non datur nisi subtrahitur. xxvi
De duobus gradibus deliberacionis. xxvii
De discrecionis et deliberacionis norma et quo talenta quomodo sint augenda. xxviii
Cur non sint quinque gradus deliberacionis sicut et discrecionis. xxix
De illuminante gratiam non semper presente numquam autem sufficiente. xxx
De concupiscencia mali. xxxi
Quomodo totum hominis infirmitati subiaceat. xxxii
Quod sit inordinatus vel quomodo inmoderatus affectus. xxxiii
Unde homo ad legitimam integritatis mensuram perducitur. xxxiiii
Quibus gradibus ad integritatis plenitudinem perducimur xxxv
Quod eadem perfeccionis forma futura sit in cogitacione et in affeccione. xxxvi
Hucusque de triplici vicio. nunc de triplici peccato. xxxvii
Quid sit vicium et quid sit peccatum. xxxviii
Quot tribus modis peccata contrahimus. xxxix
Quid quibus peccatis sit proprium. xl
De peccato triplici accionis. cogitacionis. consuetudinis. xli
De predicta singula tribus modis possunt accipi. xlii

(c) 2006 Ministerio de Cultura

xliij Quid ob peccatis sit familiare.
Hucusque de triplici peccato. nunc de triplici remedio.
xliiij De triplici institucione.
xlv De triplici comminacione.
xlvj De triplici promissione.
xlvij De triplici virtute triplicis promissionis.
xlviij De triplici levamine contra triplicem dolorem.
xlix Assignacio triplicis promissionis.
l Assignacio multiplicis utilitatis in divinis promissionibus.

De statu interioris hominis post lapsum. I.

Ms. 117

Omne caput languidum. et omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens. non est circumligata. nec curata medicamine: neque fota oleo. Novit dominus figmentum suum: nec latet potissimum medicum. multiplicitas seu magnitudo morborum. Ecce describit tibi modum et magnitudinem morbi: ut scias quid debeas plangere. quid curare. unde ipsi supplicare. Omne inquit caput languidum. et omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Ecce mala innata. Audi adhuc et alia. Vulnus et livor: et plaga tumens. Ecce mala illata. Ecce qualia: ecce quanta mala. Alia innascuntur: alia infliguntur. Alia sunt que patimur intrinsecus: alia sunt que offendimus extrinsecus. Illa generantur ex corrupcione propria: ista infunduntur sepe ex infectione aliena. Langor. meror. infirmitas. abintus procedunt: vulnus. livor. plaga. tumens. deforis adveniunt. Ad cumulum autem malorum sequitur contemptus remediorum. in quo vere est desperacio egrotorum. Non est inquit circumligata nec curata medicamine: neque fota oleo. Ecce quantis malis premuntur: ecce qualibus incommodis cotidie urgentur. Disce homo et si ab homine dedignaris: disce saltem ab eo qui docet hominem scientiam. Disce inquit et dole et defle tantam molestiam: talemque miseriam. Attende et cognosce magnitudinem morbi: ut amplius concupiscas. attencius requiras. ardencius diligas. remedia medici. Vide secundum qualitatem hominis exterioris describit tibi statum hominis interioris: ut per mala exteriora. que qualia vel quanta sint non ignoras. discas quid de interioribus timere debeas. Quis enim non videat hoc ad litteram omnino stare non posse. Numquid vel aliquem visum vel auditum est omnium capita languere. vel omnium hominum corda merere. Omne caput inquit languidum et omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Quedam hic membra hominis exterioris designantur ex nomine: ut cum caput. cor pedem audimus nominare. ad ea que oportet de interioribus nosse compellamur. Ex his ad interiora aliqua similitudine trahere.

De tribus principalibus in homine. ij.

6 Sicut autem in humano corpore caput tenet summum locum. pes imum: cor medium et intimum. Caput liberum arbitrium. cor consilium: pes carnale desiderium. Caput toti corpori supereminet: et liberum arbitrium omni actioni presidet. Cor medium locum et intimum tenet: et salubre consilium vix de occulto erui. et in secreto inveniri valet. Pes in imo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iacet: et carnale desideriu̅ p appetitum
infimus inh(er)et. Liberu̅ arbitrium presi
det omni actioni. ymo et appetitui: q(ui)a r(eu)s est
cu̅ male egis. cum iam foribus peccatum affu
erit subter te, n(on) sub arbitrio tuo: eo q(uod) q(ui)
uis appetit(us) i(n) actu̅ no(n) p(ro)deat: sine nutu
spontaneo. (et) co(n)sensu voluntario. Co(n)
siliu̅ queritur i(n) secreto. et eruit(ur) ab inti
mo: eo q(uod) sapia trahitur de oculto.
In ymo iacet carnalis concupia. q(ui)a diu
adhesit pauimento a(n)i(m)a n(ost)ra.

A t(un)c erit appetit(us) ei(us) et tu d(omi)naberis ip(s)i(us). q(ui)a
e(st) erit subter te.

De dignitate liberi arbitrij. iij.

Inter omnia creacio(n)is bona. ni
chil in ho(m)i(n)e sublimi(us). nichil
digni(us) libero arbitrio. nichil
vtili(us). nichil oculti(us) salubri co(n)silio.
nichil inferi(us). nichil infirmi(us) carnali
desiderio. Quid q(ui)ppe i(n) ho(m)i(n)e sublimi(us). q(ui)d
digni(us) inueniri pot(est): q(uam) illud in q(uo) ad dei
ymagine̅ creat(us) e(st). Habet sane liber
tas arbitrij ymagine(m) no(n) so(lum) eternitatis.
s(ed) et diuine maiestatis. Quantum pu
tam(us) in hoc. incomutabili eternitati prece
tis omnib(us) liberu̅ arbitrium vicini(us) acced(i)t.
ei(us)q(ue) in se ymagine̅ expressi(us) ge(ri)t. q(uod)
nulla vnq(uam) culpa. nulla deniq(ue) miseria
no(n) dica(m) destrui. s(ed) nec minui pot(est). Vul
tus (et) maiestatis similitudine̅ in ip(s)a p(ro)s
pice. (et) quo(modo) ei(us) ymagine impressa sit
euidenti(us) agnoscere. Deus superiore(m) no(n)
h(ab)et n(ec) h(abe)re pot(est). et liberu̅ arbitrium d(omi)nu̅
no(n) patitur nec pati pot(est): q(ui)a violencia̅
ei inferre n(ec) creatorem decet. (et) crea
tura no(n) pot(est). Tot(us) infern(us). tot(us) mu̅
dus. tot(us) deniq(ue) milicie celestis exercit(us).
i(n) vnu̅ concurrat. in h(oc) vnu̅ coniuret: vn(us)
ex libero arbitrio co(n)sensus in qualicu(m)q(ue)
re inuito extorqueri no(n) valet.

De vtilitate consilij. iiij.

Sed n(ec) hac arbitrij libertate in ho
mine nichil e(st) excellenci(us): sic (et)
prudenti consilio. co(n)sultaq(ue) pru
dencia. nichil salubri(us). Beat(us) eni(m) ho(mo)
qui inuenit sapiam: (et) qui affluit pru
dencia. Melior acquisicio ei(us): negociac(i)o(n)e
argenti (et) auri. Preciosior e(st) est cunctis
opib(us): et omnia que desiderantur. huic
no(n) valent co(m)parari. Nichil aute(m) hoc sapie(n)
dono possidetur vtili(us): nichil inuenit(ur)
difficili(us). Est eni(m) thesaur(us) absconditus in
agro: q(ui)a s(icut) (pre)dictum e(st) sapia trahitur
de oculto. S(ed) q(ui)d e(st) hoc oculum. vel
que dicim(us) hunc e(ss)e agru̅: qui ocultat
hunc thesauru̅. Sapia eni(m) v(bi) inuenitur:
et quis e(st) locus intelligencie. Queram(us)
cu̅ b(ea)to iob locu̅ sapie. (et) intelligencie: et in
ueniem(us) eum cu(m) salomone. Ego sapia
inh(ab)ito in co(n)silio: et eruditis intersum
cogitacio(n)ib(us). Queram(us) (er)go eam q(ue) habitat
in consilio apud cor n(ost)r(u)m: q(uo)d iam dixi
m(us) e(ss)e consilium. Omni (er)go custodia custodi
cor tuu̅. quisquis concupiscis ta(m) desidera
bilem thesauru̅: ne si nolueris custodire.
cogaris cu(m) p(ro)pha plangere (et) dicere. cor meu̅
dereliquit me: dolens (et) deflens q(uod) minime
no(n) h(ab)eas v(bi) debeas thesauru̅ hunc q(ue)rere. vt
v(bi) valeas inuenire. Illos vt arbitror cor
suu̅ reliquerat. (et) omne ei(us) consiliu̅ euaserat:
quib(us) d(omi)n(u)s p(er) increpacio(n)em dicebat. Effec
tu(s) e(st) columba seducta: no(n) h(abe)ns cor. Recte
(er)go ip(s)is d(icitu)r. Gens absq(ue) co(n)silio (et) sine pru
dencia: vtina(m) saperent (et) intelligerent et no
uissima p(ro)uiderent. Quanta (er)go cautela
cor custodiendu̅ e(st) in quo ille thesaur(us) in
uenitur: q(uo) nichil dici(us). nichil tuci(us) pos
sidetur. Si eni(m) intrauerit sapia cor tuu̅.
s(ecundu)m sapientis testimonium. et sc(ienti)a anime
tue placuerit: consilium custodiet te.
et prudencia s(er)uabit te.

De infirmitate carnalis desiderij. v.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sed sicut nichil utilius pruden-
ti consilio. sic nichil inferius. ni-
chil infirmius. carnali desiderio.
eo quod instar pedis similitudine infimum lo-
cum teneat. et per delectationem carnis terre-
nis inhereat. Quid queso infirmius quam
abiectius. quam nec illis quidem plene resisti-
mus in quibus erubescimus. Quanta que-
so vilitas. quantaue infirmitas. mente
quidem consentire legi dei quia bona est. coti-
die tamen videre aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis mee. et cap-
tiuantem me in lege peccati. Vides ex his
adhuc quod recte intelligatur per caput li-
berum arbitrium. per cor consilium. per pe-
dem carnale desiderium.

De principatu liberi arbitrii. vi.

A capite totum corpus regitur. a cor-
de totum viuificatur. a pedibus
totum circumfertur. Caput totum re-
git. et liberum arbitrium omnium que in homine
sunt regimine et moderamine condicionis iure
suscepit. Et sic ex hiis omnibus que extra
dominium sunt nullum dominium patitur. sic et
hiis omnibus que in ipso sunt libertatis sue dig-
nitate principatur. Siquidem et si aliqui
motus in homine contra vel preter hominis vo-
luntatem surgit. sic nunquam ei nisi ex ipsius
permissione in actum prorumpit. Imperat sane
per sepe motui corporis. motus spirituali-
tatis. Imperat frequenter et animum affectus non
solum sensibus. verum et appetitibus. Nichil tamen
horum omnium ad conatus sui exit effectum.
nisi ad liberi arbitrii nutum voluntarium con-
sensum. Principatur itaque omnibus liberi
arbitrii ultroneus consensus. quia secundum sapie-
ntis documentum excelso alius excelsior est. et
super hos quoque eminentiores sunt alii et in-
super vniuerse terre rex imperat seruienti.
Vniuerse itaque terre rex iste imperat. quia cui per
certa omnia corporis membra motus omnis

arbitrii libertate assentit sic nunquam nisi

ei ad nutum deseruiat. Illud enim quod sepe ei ex
voto non obtemperat. sed in magna sepe con-
tradictione rebellat. potest et preceps ab
actu refrenare. et effrenatum graui vltione
punire. et animositatis eius audaciam for-
ti castigatione frangere et emollire. Sic itaque
nec ipsum eius potestatem plene effugit. quod ei im-
pudenter contradicit. fortiter resistit. Recte
ergo ut arbitror capiti assimilatur. quod ceteris
omnibus principatur.

De virtute vitalis consilii. vii.

Sed idem ipsum cor corpus viuificat.
quod vt dictum est caput gubernat.
Nam ut secundum physicos de his aliquid
loquar. sicut sedem sedet in capite spiritus ani-
malis. et in epate spiritus naturalis. sic sedem
sortitur in corde spiritus vitalis. Et sicut per
spiritum animalem corpus sensificatur. et mo-
dificatur. et sic per spiritum naturalem vegetatur.
sic per spiritum vitalem viuificatur. Est
itaque omnis sensus. omnisque motus voluntarius
a spiritu animali. vegetatio autem a spiritu na-
turali. vita vero a spiritu vitali. Quod autem
est corpus sine vita. hoc est opus sine inten-
tione bona. Quelibet ergo actio quamuis bona
videatur. quasi mortua iudicatur. nisi per
consilium ad intentionem bonam animetur.
Sic vita a corde procedit. et se per omnia
membra diffundit. sic et intentio bona
de consilio surgit. et virtutum opera ad muti
vegetationem animare consueuit. Recte ergo
per sapientiam precipitur. Omni custodia
custodi cor tuum. quia ex ipso vita procedit.
Vita ex ipso procedit. quia per consilium in-
tentio depravata corrigitur. Nam mors
ponitur quod vita ex ipso procedit. quia ex con-
silio vita depravatur. Quid ergo iuvat
bonorum operum plenitudinem gignere. et eam per
intentionis depravationem necare. Et quale
quaeso erit. si liberorum nostrorum interfectores con-
stat ipsa nos esse conuincit. Aliis in ipso proposito

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ex mala intencione opera sua corrumpunt. Alii per exercicia virtutum ad oblacionem vane laudis a pristina intencione manserunt. Quid illi nisi abortivos fetus faciunt. isti quasi iam natos seu etiam adultos occidunt. Nonne melius est non gignere quam abortivum facere. satisque utilius prolem non parere quam vel dormiendo opprimere. vel ex consilio necare. Nonne melius est ut vadam absque liberis quam immolare filios meos et filias meas demoniis. Nonne multo felicior est sterilis et que non parit quam filiorum suorum necatores sine misericordia. et comestores viscerum hominum. et devoratores sanguinis et auctores parentes animarum mancipiatarum. Memento semper quia et si in tuo arbitrio sit viventes occidere. non tamen et eque in tua potestate est mortuos resuscitare. Solus ille hoc potest qui potens est de lapidibus suscitare filios Abrahe. Sane ad preceptum domini vaticinante filio hominis ad ossa que arida in agro inventa sunt. ingressus est spiritus in ea et vixerunt. Quid queso intelligere per ossa arida. ossa sine anima et mortua. nisi forma opera sine intencione bona. et ob hoc virtutum merito vacua. mercedisque retribucione frustrata. Verumtamen quia eius modi sunt. ad dei iussum spiritum accipiunt et revivescunt. ad inspiracionis eius graciam intencione correcta in spe eterne retribucionis resurrexerunt. Sed quia intencio ex consilio accipit ut recta et bona sit. quia de corde spiritus procedit. quia ad corporis vivificacionem exiens per omnia se virtutum membra diffundit. Recte hec ut arbitror per cor consilium designatur. cuius similitudine imitatur.

De inquietudine carnalis desiderii. viii.

8 Sed et illud quod de pedibus diximus. quod recte carnali desiderio iuncta affectum vel appetitum aptet. facile ostendimus. Sicut enim a pedibus corpus circumfertur. sic a carnali desiderio animus exagitatur. atque circumducitur. Dum enim animus carnali desiderio illectus et abstractus. nunc affectum suum nunc appetitum sequitur. nunquam quietus nunquam tranquillus esse permittitur. Propterea vivit vagus et profugus super terram. cotidie currit post concupiscencias suas. repletusque multis miseriis nunquam in eodem statu permanet. Dum semper nititur vel apprehendere quod concupiscit. vel effugere quod odit.

De inquietudine humani affectus. ix.

9 Quis queso digne exponere possit. quot modis se affectus humanus variare consuevit. Multis modis se variat. et in unaquaque variacionis sue alternacionem per multa et pene per innumera impetum suum relaxat. De uno semper in aliud tendens. et unum post aliud fastidiens. et ad id quod prius desperat. maiori sepe aviditate recurrens. Hinc est quod per Salomonem dicitur. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus. et in circulos suos revertitur. Recte sane lustrando universa in circuitu pergere dicitur spiritus quia ut iam dictum est per diversa rapitur. et multiformiter variatur cordis affectus. Nam quia nusquam sustinentem delectacionem invenit. de uno semper in aliud tendit. Nunc hoc nunc illud amat. nunc hoc nunc illud desiderat. et quod prius amaverat iterum despicit. et diu multumque desiderata iterum fastidit. Sed sepe post fastidium ad abiectas concupiscencias suas avidior redit. et in hunc modum in circuitu pergit. et cursum in circulum flectit. Sic amor. sic timor. sic spes vel dolor. sic ceterorum quilibet affectus per diversa ducitur. multiplexque variatur. Sed per omnes affeccionum suarum motus. quocumque modos animus se in circulos suos reducit. dum circa eandem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rem vel similem iterum eodem motu afflatur. Nec illud adeo mirum quod corpus contactus et in unam quamlibet partem impulsus per diversa rapitur, et per varia oblectamenta ad suavia desideria fertur; et qui universam superficiem terre lustrando ad consuetas atque antiquas delectationes iterum revertitur. Sed illud valde mirabile dignumque admiratione quod contrariis sepe et subito flatibus actus nunc in istam nunc oppositam partem agitur, ita ut quod prius ardenter amavit, insaciabili postmodum odio persequatur. Est autem hoc elementum quod spiritum vel aerem nominamus, preceteris omnibus elementis mutabilius, variisque subiacens passionibus. In momento, in ictu oculi incalescit, et iterum eadem facilitate refrigescit, intantum ut ab uno ore et pene sub eodem tempore vel tenuiter exalatus vel fortiter impulsus nunc calidus exeat, nunc frigidus erumpat. Sic spiritus ille spiritualis affectusque passibilis facile afflatur, levique permutatione in contrarias partes mutatur. Quis nescit quomodo homo ad tenuem spirantis favoris auram totus statim inclinatur ad gratiam; et si ex eodem ore et sub eodem tempore vento detractionis erumpit, statim affectum in alteram partem flectit, et in odium et in furorem vertitur. Mirabile sane, immo et miserabile nobilem illam creaturam ad ymaginem dei creatam et omni creature prelatam ad modicum verbum tenuem flatum ad lingue sonitum aerisque ictum a rectitudinis sue statu quasi violenter excuti, miroque in modum huc illucque raptari et turbinis more in vertigine agitari.

De inquietudine carnalis appetitus. X.

Sic sane et appetitus carnis spiritus motu semper in transitu est, et numquam in eodem statu permanere potest. Accedit et recedit, crescit atque decrescit, et sic semper recedit atque decrescit ut iterum redeat et crescat, et sic semper redit et crescit ut iterum recedat atque decrescat. Verumtamen non eodem discursu vel pari impulsu appetitus quo et affectus animum exagitat vel inquietat. Neque enim adductorum similitudine cotidiana permutatione per multiplices discursus variatur, neque alternis vicibus in contraria contrariis flatibus agitatur; sed fluminis more impetus sui tractum persequitur, donec desiderii effectum consequatur. Non enim momentaneis alternationibus consuetudinis sue alveum commutat, ut succedenti desideriorum suorum ardore peniteat, cum prius id quod concupierat apprehendat. Neque concupiscentie sue cursum compescit vel in contraria divertit, donec desiderium suum saciavit. Sic affectus qui se variis qualitatibus per momenta singula induit, et impetus sui flatum sub uno sepe momento in contraria flectit, dum amorem suum sub mira quadam celeritate in odium vertit. Aliud est enim varia oblectamenta querere et quasi de loco ad locum transire, et postquam saciatus fuerit alia post alia fastidire, et quasi unum locum post alium deserere, aliud est cursum suum in contraria flectere, et post priores decursus in contrarium redire; quod nec aqua potest nec appetitus solet facere. Currit tamen semper et transit, et semper in idipsum redit. Unde et Salomon dicit: Ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Appetitus carnis est abissus illa magna unde exeunt tot flumina, unde tot surgunt et tam infinita desideria. Videamus ergo locum unde hec flumina exeunt, locum quo currendo pervenerunt; videamus quo currunt, qua recurrunt. Locus unde carnalis appetitus confluvium cepit: necessitas. Locus quo tendit: sacietas. Via qua transit: voluptas. Via qua redit: cupiditas. Locus unde excurrit est defectus nostri detrimentum. Locus per quem decurrit: oblectamentum. Locus ad quem pervenit: fastidium. Locus per quem recurrit: desiderium. Post multum sane sacietatis sue fastidium iterum ex magno cupiditatis sue desiderio omnis appetitus ad locum suum ut iterum fluat revertitur, quia ad reparanda corporis sui detrimenta voluptatis sue oblectamenta repetere eadem qua prius necessitate urgetur. Et sic

TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

omnis aquarum decursus in superficie terre per visibiles meatus pertransit, et idem subterraneos invisibilesque meatus recurrit: sic omnis appetitus per visibilem actionem desiderii sui expletionem paulatim expellitur, et iterum occulta quadam nature operatione vegetationisque motibus ad molitos consuetudinis sue refluxus revocatur. Quale quidem est et quam inusitatum est sub hac semper vertigine agi, et hac tante inquietudinis exagitatione semper involui. Non expetenda ymo quam detestanda sunt illa desideriorum nostrorum oblectamenta, que semper et ex defectu gravant et in fastidium vertuntur. Sed attende ea dicamus in fastidium desinere, quod constat sacra scriptura id attestante in amaritudine cursum suum terminare. Omnia flumina ait scriptura intrant in mare: et mare non redundat. Scimus quia flumina dulcem aquam faciunt: sic mare tamen amaram. Quid ergo est flumina intrare in mare, nisi omnem delectationem carnalem terminari in amaritudine? Omnia ergo flumina mare intrant: quia extrema gaudii luctus occupat. Omnis aqua dulcis in mare descendens in amaram vertitur: quia gaudium risus dolore miscebitur. Omnia flumina in mare feruntur, et omnis aqua dulcis in amaram mutatur: quia omne oblectamentum ut dictum est in fastidium vertitur, et omnis delectatio carnis in amaritudine terminatur. Ut cum humana pravitas bonis suis bene uti nescit vel contempnit: superna iustitia quod aliquando prius mo[…] in flagellum vertit, unde prius iniuste delectando deliquit. Sed flumina in mare intrant et mare non redundat, quia in omni afflictione nostra et in omni passione sua divina equitas modum servat: quia in omni eo quod nos ad vocationem nostram vel ad correctionem patitur, iustitie metas non excedit. Mare ergo non redundat: quia malitie nostre nimium miserie nostre

quantitas non exsuperat. Ex his itaque perpendere licet quo illi concupiscentie pedes de quibus iam dictum est seu per affectum seu per appetitum distrahuntur: vel quo fine discursus sui extrema concludunt.

De triplici incommodo hominis. xi.

Sed quia satis iam dictum credimus quid de capite, corde, vel pede spiritualis videamus, nunc quid de similibus interioris hominis membris ex divino documento sentire debeamus. Omne inquit caput languidum, et omne cor merens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Caput languet, cor meret, pes cum toto corpore dolet: quia a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Caput ut dictum est liberum arbitrium, cor consilium: pes carnale desiderium. Caput ergo languet: quia liberum arbitrium ad omne bonum torpet. Cor meret: quia malum quod patitur consilium sicut ignorare sic nec dissimulare valet. Pes cum toto corpore dolet: quia concupiscentie malum undique fervet. Capitis langorem ostendere nobis voluit: qui dixit. Sine me nichil potestis facere. Quid languidius eo quod ad quodlibet bonum per se et qualibet minimum minime potest convalescere? Non enim est volentis neque currentis: sed miserentis dei. Cor meret: nam et hoc ipsum consilium docet, quia melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii. Profecto quanto quisque proficit ad consilium tanto amplius accessit ad luctum, eo quod in multa sapientia multa sit indignatio: et qui apponit scientiam apponit et dolorem. Quanto enim quisque per consilium melius agnoscit malum quod meret, tanto vehementius suis pravitatibus indignatur. Et quanto plenius perspexit malum quod patitur: tanto acriori doloris stimulo urgetur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Pes cum toto cor. dolet: qr dolore in
singlis mebris ipa infirmitas extorqt.
A planta ei pedis usq ad vtice vt dtm
e: no e in eo sanitas. Or g infirmitas
to. possidet. q mirum si vndiq dolet.
No est inq ppha sanitas i carne mea:
no e pax ossibo meis a facie pccor meor.
Quanta attao obsecro. v n caro sani
tatem. nec ossa pnt hre pace. Sic 2
iob percussus est vlce pessimo: ita vt a
planta pedis usq ad vtice no eet i eo
sanitas. Quis queso d cor. su sanitate
glietur. qn 2 ppha precipuo d sua infir
mitate cōqueritur. et vir ille cui no erat
similis sup terram vlce pessimo patitur.
Unusquisq eni temptatur a ppa concupia:
abstractus 2 illectus. Temptatio e vita ho
mis sup terram. In capite itaq langor. in
corde meror: in toto cor. dolor. Omne
e caput languidu 2 omne cor merens: a pla
ta pedis usq ad vtice no e in eo sanitas.
Consideremus itaq si placet tria ista que
posuit: langore. merorem. sanitatisq pua
tionem. Langor e infirmitas pseuerans 2 to
tumq cor9 enuans. Meror e dolor intus
acius gemens: 2 p lacrimas foras erumpes.
Sanitas e integritas nalis complexio
nis: humorumq omnium comisura. pporco
nalis. Infirmitas aut nichil a. est n sa
nitatis puatio: integritatisq corrupco.

De infirmitate liberi arbitrij. xij.

Uide g quata vel qualis huius ca
pitis infirmitas sit: q languo
ri cōparauit. Dum enim vt dtm
e languor sit infirmitas pseuans. totumq
cor9 enuans. cur caput languidum dic. n
qr eius defectus to. opprimit. 2 vsq in finem
vite ad plenu curari no possit. Ne rec
te languidum dr: q p se ipm nuq ad qua
lecumq bonu mouetur. Quod eni boni faciat
ex se ipso. qm n dre pot dns ihs n in spu sco.
Et quidem mouetur sepe ad bonu: nuq
tn n p spm scm. Audistis q late se infir
mitas ista expandat: que totum occupat.
to. enuat. Uultis 2 illud audire q diu
oporteat sub hoc langore tabesce. male
diccionisq suam sustinere. Donec reuta
ris inq in terram. d qua sumptus es. Sz
quo inquis conuenit tanta libertas cu
tanta infirmitate. vel tanta infirmitas
cu tanta libertate. Profecto aliud e ee li
beru: aliud e ee robustu. Et liber et
infirmus ee potes: sic contra 2 sanus 2 fug
ee potes. Qui sanus 2 robustus e: multa
2 magna face pot. Sz qui liber e: ad
aliq cogi n iniuste no pot.

Quid sit libertatis vel q ptatis. xiij.

Non autem arbitrium hois ideo
liberu dicimus qr ppmptu hat bo
num vel malum face: s qr liberu hat
bono vel malo no consentire. Posse qui
dem face malum e infirmitatis. posse
face bonum e ptatis: neutru aute libertatis.
Libertatis v e: qr cōsensus eius extorqri
vel cohiberi no pot. Pot eni dissentire.
vel no cōsentire aspiracoi diuine. similit
2 suggestioni diabolice: vtrumq quidem
ex libertate. neutru aut ex hnte. Ali
ud itaq e hre libertatem: 2 a. hre pta
te. Libertatis e q ad aliq volendu cogi
no pt: puao. autem ptatis. q ad aliq bo
ni faciendu sufficiens no e. Ptatem itaq
pmendi pauidso amitte potuit. liberta
tem v arbitri sic nuq no hut. sic nuq no
hebit: qr nuq vt supius iam dtm e. qua
licumq pcco vel pena amitti vel minu
potit. Amisit itaq ptatem: no liberta
tem. Sz qualem inquis ptatem. Audi
tem. Sz qualem acceptit: 2 itelligis quale amisit.
Omnia inq subiecisti sub pedibus eius: o. 2 b.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

b. i. 2. p. campi. volucres. c. 2. p. maris.
Vultis autem nosse quomodo sit hec substantia iumentorum vsa qualiter indulta potestas sublata. Attendite quomodo ab hiis in prenuit quibus antea preponebatur. Devorabunt eos inquam avibus morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos. c. f. t. s. t. a. s.

De potestate liberi arbitrii ante peccatum. xiiij.

Quere obsecro in microcosmo. id est sic dictus est homo. quere inquam in microcosmo hoc est in minore mundo. quere in corde humano quod sit illud quod ad ymaginem et similitudinem dei formatur. quod aliis omnibus dignitatis sue privilegio prefertur. cuius pedibus cetera omnia subiciuntur. et invenies ut arbitror nichil aliud quam liberum racionalemque consensum vel quod hoc recto illigatur. Huius namque consensus circa non recte dicatur ad ymaginem et similitudinem dei factus. inquam liberum ad ymaginem. inquam racionalis. ad similitudinem. Huic omnia sunt subiecta ante prevaricacionem fuit. et omino in sibi subiectis nichil contradiccionis invenit. quamdiu se superiori sponte subiceat. quam debitam obedienciam quam suo superiori exhibuit. ab inferioribus accepit. Nichil quod in homine erat. eius imperio contradicebat. Nichil movebatur contra voluntatem. nichil preter eius voluntatem. Omnia gubernabat. omnia disponebat. omnibus imperabat. Omnis motus corporeus. omnis sensus omnis appetitus. omnis affectus. omnis cogitatus ad eius nutum movebatur. dirigebatur. refrenabat. reprimebatur. O quam sublimis potestas. o quam potens sublimitas. imperare bestiis terre. volucres celi et pisces maris sub potestate habere. O dignitas sublimitatis. o sublimitas potestatis. tot volatus avium. tot discursus bestiarum. tot natatus piscium. in tot studiis. tot exaccijs. tot oblectamentis sublimium investigacionum. multiplicium affeccionum. variarum voluptatum sub arbitrii sui iure possidere. et pro voluntate disponere. et ad impium sui nutum inclinare.

De privacione prime potestatis. xv.

Sed iam prevaricator huius tante obediencie famulatum amisit. quia debite servitutis reverenciam suo creatori exhibere contempsit. Nam accipiens armaturam zelo creatoris. armavit creaturam in vlcionem inimicorum. et pugnat pro illo orbis terrarum contra insensatos. Iam leo rugiens circuit querens quem devoret. et catuli leonum rugientes ut rapiant. Venit draco cum furore trahencium super terram atque spenam. Vultis nosse quomodo prevaricatorem nunc ex prevaricacionis sue merito. iuxta verbum domini devoret aves morsu amarissimo. Cogitaciones mee inquam dissipate sunt torquentes cor meum. Dentes bestiarum propheta timebat. cum propheta domino supplicabat. Salva me ex ore leonis. et a cornibus unicornium humilitatem meam. Habebat plane quia stultum interficiat iracundia. et parvulum occidit invidia. nec exceptum late potat quod timenda esset talium bestiarum gemina. Turbatus est inquam alibi a furore oculus meus. Sed mirum in modum iuxta humane industrie usum. idem propheta bestias domabat ad venacionem. et edomitis bestiis indomitas venabatur ad mortem. Rugiebam inquam a gemitu cordis mei. Ecce quomodo rugitus gementis. suffocabat rugitum prius furentis. Ecce quam contradiccionis. ecce quam rebellionis prevaricator invenit. in regno quod prius pacatum et tranquillum possedit. Potestatem itaque perditam per se adeptusque regnum amittere potuit. recuperare autem vel retinere numquam potuit. nisi ex eius munere qui potens est suscitare de pulvere inopem. et de stercore erigere pauperem. ut sedeat cum principibus. et s. g. teneat. Siquidem domini est regnum. et ipse dominabitur gencium.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Nouit hoc qui dixit. Tua est potencia: tuum regnum domine. Nouit et propheta quod ipse sit dominator dominus. et in manu eius honor et imperium: et cui voluerit dabit illud. Et ideo et humiliter supplicat: vt suum sibi regnum restituat cum dicit. Da imperium puero tuo.

De recuperacione prime potestatis. xvi.

Hoc cotidie regnum paulatim et per partes in suis electis rex regum restituitur: nunquam tamen in hac vita ad eam pacem vel securitatem. quam ante peccatum homo in paradiso habuit. eo quod langor capitis ad plenum curari non possit: et liberum arbitrium. primi status vigorem perfecte recuperare nequiuerit. Itaque liberum hominis arbitrium quod ex se ipso nichil boni potest incipit posse. quantum et quantum voluerit ille qui omnia potest. Que enim impossibilia sunt apud homines: possibilia sunt apud deum. Incipit ergo posse ex diuino adiutorio. quod non potest de se ipso: et quod iam non potest per naturam accipit bonum posse per graciam. Cotidie crescit ad bonum: cotidie roboratur contra malum. Crescit ad bonum. ita vt iam in potestate consistens. et habens sub se milites. possit dicere huic vade. et vadit. et alio veni et venit: et seruo suo fac hoc et facit. Roboratur autem contra malum. ita vt iam non regnet peccatum in hoc mortali corpore: sepe autem adeo vt iam sibi idem credat. Absque imperio tuo non mouebit quisquam manum aut pedem: in omni terra egipti. Et quantum hoc esse putamus. omnes rebelles animi motus posse reprimere et ab actu cohibere: quamuis necdum possit omnes perfecte delere. et regnum suum ad plenam pacem reformare. Nullus itaque non possit omnes pacis aduersarios extinguere. nec omnium manus vel pedes truncare: magnum tamen erit si nulli liceat sine eius imperio manum vel pedem mouere: et potest quilibet huius est dauiter psallere. Ego autem constitutus sum rex ab eo. s. s. m. s. e. Itaque liber ille arbitrii consensus. totius terre. tot cogitacionum. tot affeccionum. appetituum sensuum imperator et dominus non potest interim omnia scandala de regno suo auferre: nec plenam perpetuamque pacem potuit firmare. Sed cum venit quod perfectum est et euacuabitur quod ex parte est. cum nouissima destruetur mors in victoria tunc pacis dominus supra modum multiplicabitur eius imperium. et p. e. n. e. finis. Tunc demum dominabitur a mari vsque ad mare: et a flumine v. ad t. o. t. In diebus illis saluabitur iuda et israel h. c.: eo quod non sit qui exterreat.

De perturbacione interne pacis. et conflictione viciorum cum virtutibus. xvii.

Sed quando caro concupiscit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem: non potest rex ille qui et spiritualibus et carnalibus concupiscenciis presidere et precipere debet. inuenire plenam pacem. et perpetuam securitatem. Nunc est quando ille princeps populorum. liber videlicet animi consensus. inuenit in regno suo tot contradicciones. tot rebelliones. tot disceptaciones. tot conflictaciones. sum quod cogitaciones cogitacionibus contradicunt. et affecciones affeccionibus resistunt. et contrarii motus contrariis motibus occurrunt. et surgit gens contra gentem. et regnum aduersus regnum. et insurgunt sepe boni contra malos. et mali contra bonos: et quod est adhuc maius mali contra malos. et diuiduntur contra se ipsos: et facit dominus concurrere egipcios aduersus egipcios: ymmo quod his omnibus est mirabilius boni insurgunt contra bonos: et pugnat vir aduersus fratrem suum. et vir contra amicum suum: ciuitas aduersus ciuitatem et regnum aduersus regnum. et vnusquisque carnem brachii sui vorabit: ephraim manassen et manasses ephraim: simul ipsi contra iudam.

Quomodo vicium vicio resistat. xviii.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1 Quis nesciat quod gravius saepe conte-
ntio et quam longa fiat disceptatio inter
avaritiam et gulam non dicam
de talento sed uno solo nummo cum quod una
vult expendi, altera praecipit reservari.
Sic saepe superbia luxuriae adversatur, et
una ab altera vehementer infestatur et
multociens malum superbiae compescitur ut
mens elata habeat unde glorietur. Quamvis multa
sint quae prohibet tenacia quae tamen praecipit
et praevalet vanagloria. Et in his omni-
bus dividitur regnum adversus regnum. Sed et magis
stupendum cum dividitur adversus semet
ipsum. Quis tamen ignorat quod saepe hoc fiat,
ut cum superbiae superbia obviat, ut una
alteri cedat et hoc ipsum quod superbia vinca-
tur superbiae militare convincitur. Sic
saepe superbiae cupiditas abjicimus et de hu-
mili habitu amplius intumescimus. Sic
honoris sublimitas contempnitur ut de
honoris contemptu quanto occultius tanto al-
tius sublimetur. Sed cum videris in hunc
modum egiptios adversus egiptios concur-
rere noli mirari neque timere sed scito quod prope
est desolatio eius. Omne enim regnum in se ipsum
divisum desolabitur et domus supra domum
cadet. Cum ergo audieritis praelia et se-
ditiones et opiniones bellorum nolite terreri.
Nam ille manufortis qui de caelo venit
rex fortis et potens in praelio non venit
pacem mittere in terram sed gladium. Venit
enim separare patrem adversus filium et filium
adversus patrem et iuste quidem eo quod bonus
pater signat saepe malum filium et filius
bonus multociens habet patrem malum.
Cum enim mens de turpi delectatione confun-
ditur et humiliatur de tali parente
humilitas nascitur. Recte talis proles ad-
versus talem patrem separatur. Similiter
cum castitas superbiam gignit recte prolem
suam talis parens detestatur et odit
et se adversus eam dividit. Et iuxta hunc
modum pugnat saepe vir adversus fratrem su-
um et vir contra amicum suum et inimici hominis do-
mestici eius.

Quoniam virtus virtuti contradicat. xix.

6 Sed ad huius magnae et tantae admi-
rationis cumulum illud accedit et
nescio quod magnum prodigium portendit
quod etiam contentio sit inter discipulos
et boni contendunt contra bonos et sit magna
contradictio vehementer disceptatio inter discipulos
et quod saepe loquitur iustitia et aliud misericordia
et quod dicitur ab una contradicitur ab alia et
fit inter huiusmodi comites caeli contentio dura
et eandem frequenter culpam quam iubet ius-
titia puniri misericordia mandat ignosci. Non pa-
titur iustitia saepe vel parum quod se a suo
rigore relaxari. Non sustinet misericordia vel mi-
nimum quod se a sua lenitate deflecti. Sem-
per hoc velle tota illa nititur ad totum
indulgendum. Et unaquaeque transgreditur
possessionis suae terminum et molitur occupare
alterius praedium et contra instituta di-
vinae sanctionis et regulam discretionis non
sinunt sibi dividi terram in funiculo distribu-
tionis. Iuxta hunc itaque modum dividitur saepe bo-
ni contra bonos et insurgunt alii contra alios
et scinditur regnum israel in duas partes
et conantur inter se saepe praelia et sedi-
tiones et numquam in hac vita quocumque statu
quocumque profectu invenitur firma pax
aut plena requies. Sed unde quaeso ista
in corde humano multiformis altercatio
et infinita contentio nisi de langore capi-
tis et defectu naturae virtutis et pravae
antiquae praevaricationis. Manet ergo usque hodie ob
caput languidum et quamvis arbitrium hominis
vere sit liberum permanet tamen infirmum non potest
curari ad plenum donec mortale hoc in-
duerit immortalitatem et corruptibile
hoc induerit incorruptionem. Quoniam enim
non habet interior ille homo nisi caput langu-
idum quod per se ipsum numquam erigit ad medicum
vel medicum sustinet etiam cum fuit divi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

opitulatoris manu subleuatus. Nunquam enim ad bonum nisi aliena manu erigitur: et absque mora ad se seu eciam sub se ipsum relabitur. cum subleuantis manus subtrahitur.

De gratia et natura. xx.

Sed nunquam inquis potuit homo aliquid boni de se ipso eciam ante peccatum et cum adhuc esset in paradiso? Quid enim habuit quod non accepit? Nichil sane habuit quod ab alio non accepit: et nichil omnino potuit nisi ex eo quod accepit. Sed alia potuit ex natura: et alia potuit ex gratia. Alia namque sunt bona nature: alia sunt dona gratie. Deceptum et hec et illa constat esse ex gratia: natura ex gratia utique est et ipsa natura. Prima itaque bona ex gratia prevenienti: secunda autem ex gratia subsequenti. Recte enim et preveniens et subsequens sunt dicta gratia: set illa prima. ista secunda. Sed consuetudo habet commune nomen uni specialiter attribuere. et eius significacionem circa unius tantum designacionem restringere: et secundam gratiam ex usu gratiam vocare. Nam primam gratiam vocamus potius naturam quam gratiam. Cum enim dicimus hominem ante peccatum aliquid boni potuisse ex se ipso: subintelligimus cum iam nil boni posse ex solo naturali bono. Sed nunquam diceremus cum nil boni potuisse ex natura. hoc est ex prima gratia ante quam natura esset corrupta. Sed si aliquid boni potuisse ex ipsa condicionis sue natura accepit: hoc est quod peccando amisit. Amisit itaque potestatem: non autem libertatem. Nam bonum posse. est vere posse. sic cogi non posse. est vere liberum esse. Si enim ad bonum seu ad malum ab alio cogi posset. iam omnino liber non esset: et si bonum facere vel malum declinare posset. non solum liber. sed et potens esset. Sed si eciam cum ante peccatum aliquid boni sine adiuncta gratia potuisse negamus: tamen non mediocrem faciendi boni possibilitatem peccando amisisse negare non possumus. Quod enim per gratiam potuit. vere potuit: et quod magna per gratiam potuit. magna possibilitas fuit.

De integritate gratie ante peccatum. c. xxi.

Attende igitur qualem gratiam accepit. et quantum per illam potuit: et tunc intelliges quid potestatis amisit. Sane absque dubio et sine omni contradictione sufficientem gratiam habuit ante peccatum. non ad omne bonum faciendum. sed ad omne debitum solvendum: et ad omne malum cauendum. Quanta quaeso fuit potestas ad bonum et quam malum fuit quam ex cooperante gratia habuit? Quis gloriatur se hac possibilitatis integritate recuperasse? vel presumat se posse in hac vita recuperare? Quis unquam gloriatur se vel totum fecisse quod oportuit? vel totum non fecisse quod non licuit. Quis quaeso potest hodie omne debitum soluere? qui secundum sententiam Job non potest reddere unum pro mille. Sed et si ... in multis offendimus omnes. et si dixerimus quia peccatum non habemus nosmet ipsos seducimus: et veritas in nobis non est. Gratiam itaque gratis recuperare potest. et in recuperata gratia cotidie crescere potest: verumtamen prime possibilitatis integritatem recuperare non potest. et si maiorem gratiam unquam aliquis recuperare possit: integram tamen in hac vita habere non poterit. Puer semel truncatus manus corporis habere potest: integrum autem omnino habere non potest. Gratiam sane integram vocat tunc habere: si ad omne debitum soluendum. et omne illicitum cauendum sufficiat. Sed secundum Salomonis sententiam non est iustus in terra qui faciat bonum: et qui non peccet. Integram itaque gratiam recuperare non potest: nisi ad prime possibilitatis integritatem post corrupcionis sue malum proficere potest: eo quod caput languidum sit. et infirmitas eius plenam curacionem non recepit.

De stabilitate gratie ante peccatum. xxii.

Hoc accidit quod gratia quam homo semel accepit ante peccatum: iuste subtrahi non potuit. Quod et si postquam ... accepat: sine culpa tamen amittere non debebat. Nunc autem omni hora potest iuste subtrahi: quia nunquam potest homo sine culpa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

inueniri. Et sic nō pōt p se semel amis
sam recupare: sic quidem gratis recupa
tam nō pōt nec ex aliena tutela custodi
re. Vide g° q̄m sit int p̄mū statum et
scdm: int illum videlz qui fuit an̄ pc̄m.
et hūc qui ē p° hōis lapsum. Primo
huit grām integrā ⁊ stabilem: nūc aūt
nͤ integrā nͤ stabilem. In futura aūt
vita postq̄ absorpta fuit mors i victo
ria: hebit nō solum stabilem. ſ ⁊ im
mobilem. Stabilem eni ante pc̄m gra
ciam huit. qꝛ semel acceptam semp
suare potuit. ſ q̄ imobilem nō huit
pz ex eo q̄ eam postmo̅ amisit. Sz
tūc eam imobiliter possidebit: cū vlt⁹
amitte nō potit. Nunc aūt q̄ diu ī cor
pē vivimus: nō dicam imobilem. ſ nec
stabilem hr̄e possumus. Sepe neglige
tib⁹ ⁊ torpentib⁹ nō vltro offertur:
⁊ sepe in iustis et magnis conatibus
nris subito ⁊ inopinate subtrahitur.
Quā diu g° amissam ad antiquā integri
tatem vel stabilitatem repare nō possu
mus. vtute mētis ad p̄mi vigoris firmita
tem nō recupamus: et acceptam p̄me possi
bilitatis ptatem in bono ex integro non
recupam⁹. et langore capitis in quali
cūq̄ vtutū pfectu ex magna pte tāto
sustinemus. Manet itaq̄ infirmitas cum
libertate. ⁊ libertas cum infirmitate. in
tm vt neutra preiudicet alti. nͤ infir
mitas libertati. nͤ libertas infirmitati. qꝛ
nͤ infirmitas minuit libertate nec liber
tas aufert infirmitatem. Cum g° le
gis vel audis liberū arbitrium ee captiuū
nichil aliud intellige q̄ infirmū ⁊ natiue
possibilitatis vtute puatum: q̄d amone
nos voluit. qui h° designat p caput lan
guidum. Aliogn contrariis assdombus
h ipsis cōtradicunt. et seipsos conuincunt:
qui hominis arbitrium ⁊ liberū vocāt. et
captiuū affirmāt. Sz forte qui captiuū
dicunt ex pte hoc intelligi volūt: eo q̄ ex
pte sit liberū. et ex pte captiuū. Sz qꝛ d°
hesitat qꝛ si nulle dños hr̄em. et vno so
lo adhuc premerer cetis omib⁹ libertate
donare. vt pote qui adhuc vnū hr̄em
liber vtiq̄ recte dici nō possem. Constat
itaq̄ qꝛ hōis arbitrium liberum dici nō pos
sit: si vel ex pte libertate amisit.

De tribus gradibus libertatis.
et q̄ summam libertate hēat hō. xxiii.

Sed si diligent attendimus puto
qꝛ inueniemus homine libertate
nō nͣ carere: ſ magnā ymo sum
mam libertate possidere. Primus sigui
dem libertatis grad⁹ ē nulli cogaci subia
cere. Scdus aūt. nulli subia debere. tercius
vo ⁊ ipse summus nulli penitus subia posse.
Quo g° arbitrium hōis vere ymo summe libe
rum nō ē. q̄ sua libertate. nulla vi. nulla
ptate puari pōt. nā hoc nͤ creatura
valet. nec creatorem decet. Sz quod vl
creator hr̄ pōt. qui nichil q̄d nō decet
facere pōt. Si g° nulla violencia arbitriū
pōt sua puari libertate: cōstat illud sum
mā libertatem hr̄e. Nichilominus tn̄ vt
supius monstratū ē voluntas voluntati cō
tradicit. et voluntas volun̄ti resistit. et
alia ab alia impugnatur. et nūc hec nūc
illa captiuat. Sz in huius cōgressionis cer
tamine sic voluntas ē que oppugnat. et
volūtas que oppugnatur: sic voluntas
ē q̄ supat. et voluntas q̄ supat. Sz in
his omib⁹ manet libertatis integtas.
qꝛ q̄ tumpsat voluntas. Hec itaq̄
arbitrij libertas nͤ in bonis maior. nec
i malis ē minor: qꝛ nͤ p pc̄m minuitur.
nͤ p meritum augetur. Que cū in omib⁹
summum gradum optinet: sic nͤ crescere
sic nͤ decrescere hr̄. Sz sic ē miranda ar
bitrij libertas ab a° cogi nō posse: sic mi
randa prsus infirmitas in seipsa ad
omē bonū torpe. Quia g° in hōie illo in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tiori int(er) n(atur)alia bona nichil hac libertate
dignius. nichil sublimius inuenitur. recte p(er)
caput designatur. Et q(ui)a cum assignata
infirmitate omnis homo viuit et moritur. co
grue sane langori compatitur.

De ignorancia boni et mali. xxiiii.

Omne inq(ui)t caput languidum. et
omne cor merens. Et iuste quide(m)
q(ui)a cu(m) caput omne langueret. om(n)e
etiam cor meret. Dolor siquidem capitis
e(st) sufficie(n)s ca(usa) doloris. Si (er)go cor hem(us). si
omnino excordes no(n) existimus. n(on) om(n)i co(n)si
lio destituti sumus. tantum dissimulare
n(on) possumus n(on) debemus. Si ei(m) p(er) cor vt dic
tu(m) e(st) consiliu(m) recte intelligi debet. qui h(uius)
mo(d)i cor h(ab)et dolore carere no(n) valet. q(ui)a
malu(m) quod in se videt sine dolore no(n)
sustinet. Ymo q(u)anto melius agnoscit. ta(n)
to co(n)solac(i)o(n)e agit. tanto amplius plangit.
Qui e(n)i(m) apponit sci(enti)am. apponit et dolo
rem. Debet aut(em) dolor n(oste)r et acrius nos
vrge(re) int(us). et apparere exterius. int(us) ad
remedium. foris ad exemplum. Nam
vti iam dictum e(st) n(ost)er e(st) dolor capitis
acrius feruens. et p(er) lacrimas foras erum
pens. Si (er)go columba seducta et no(n) h(ab)e(n)s cor
omnino no(n) sumus. si absq(ue) consilio et sine pru
dencia no(n) existimus. q(ui)a gemimus in cor(de). q(ui)a do
dolemus in corde. appareat exterius q(uo)d pa
ciamur intrinsecus. Vt aut(em) inde dicam
q(uo)d sencio. in his v(er)bis ca(usa)m p(ro) effectu po
sitam existimo. In eo e(ni)m q(uo)d dicitur omne
cor meret. effectus ex ca(usa) vt arbitror tan
te innuit(ur). S(ed) cu(m) ca(usa)m p(ro) effectu positam
i(n)uenimus. magis q(uo)d ex ip(s)o sit q(uam) q(uo)d ip(su)m
sit q(uo)d ponitur. p(er) exposic(i)o(n)em vel diffini
cionem q(ue)rere debemus. Scd(u)m hanc itaq(ue)
co(n)sideracio(n)em q(uo)d aliud e(st) n(ost)er n(on) lacrima(rum)
effusio. q(ui)a visus q(ue) ebetacio. Assidua e(ni)m
lacrima(rum) effusio aciem oculo(rum) corrumpit.
et eos caligare facit. Recte (er)go d(icitu)r q(uo)d omne
cor meret. q(ui)a ad omne consiliu(m) ve(ri)tatis acume(n)
h(ab)et. Hinc e(st) illud sapientis preceptu(m)
vel documentu(m). Noli inniti prudencie tue.
Ignorat e(n)i(m) h(om)o q(ui)d conducat ei in vita sua.
n(umer)o dier(um) p(er)egrinac(i)o(n)is sue. et t(em)p(o)re quod
velut vmbra preterit. Nisi e(n)i(m) interior ille oculus
caligaret. procul dubio in veritatis
iudicio nimime erraret. Vn(de) queso c(on)t(ra)ria
co(n)silia ta(m) sepe. ta(m)q(ue) diu(er)se sunt. no(n) dica(m)
de diu(er)sis s(ed) de vno eodem q(ue) corde. et pene
sub eodem t(em)p(o)re. q(ui)a vn(de) inq(uam). n(is)i de cordis ca
ligine. et veritatis ambiguitate.

De gemino errore iudicii. xxv.

Duobus aut(em) modis in iudicii n(ost)ri
examine peccamus. dum adhuc
freq(ue)nt(er) sub tante ambiguitatis nu
bilo viam carpimus. Erramus e(n)i(m) in in
discernenda qualitate. n(on) in examinanda q(u)antitate.
Qui dic(it) bonu(m) malu(m). vel malum bonum.
in rer(um) qualitate errat. et qui dic(it) q(uo)d maius
e(st) minus. et q(uo)d minus e(st) ee maius. in q(u)antita
te peccat. Qualitas operum p(er)fecto eos
fefellerat. q(uo)s p(ro)ph(et)a arguebat cum diceret.
Ve qui dicitis bonu(m) malu(m). et malum bonu(m). q(ui)a
ponentes tenebras luce(m). et lucem tenebras.
ponentes amaru(m) in dulce. et dulce in amar(um).
In q(u)antitatis examinac(i)o(n)e error ille e(st) de
prehenditur. qui p(er) p(ro)ph(et)am redarguitur
cum d(icitu)r. Mendaces filii hominu(m) in sta
teris. v(t) d(ecipian)t i(n) d(e) v(anitate) i(n) id(ipsum). Ad hoc sane aliq(ui)d in
stara appenditur. vt eius q(u)antitas no(n) ig
noretur. Sic auri. sic argenti pondus q(ue)
rimus. vt eor(um) preciu(m) recte estimemus.
S(ed) nemo in statera mendax eet. si nemo
alium deciperet. si nemo ab a(li)o decepto
eet. Hinc e(st) illud q(uo)d p(er) q(ue)ndam sapie(n)
tem d(icitu)r. Statera dolosa. pondus et pon
dus. vtrumq(ue) abhominabile deo. Quo
co(n)tra in lege precipitur. Sit iustus mo
dius. equusq(ue) sextarius. Hinc e(st) q(uo)d filii
ysrael cum p(ro)missam hereditatem acciperunt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sint per illam in funiculo distributionis diuidut:
ut unaqueqz virtus in sua actione iuste equita
tis mensuram teneat. et recte discretionis
metas minime excedat. Quis in inue
niat hominem. qui nunquam erret in estimatione
qualitatis aut quantitatis. qui nunquam incu
rrat a negocio perambulante in tene
bris. Optimus negociator qui in estima
da rerum qualitate vel quantitate nunquam valeat
falli: nunquam velit fallere. Sz quomodo hoc
potest homo inuolutus tenebris. sitans in
regione umbre mortis. Impossibile sane est hoc
omni homini quamdiu tenebre sunt super faciem
abissi. donec ille qui dixit de tenebris lu
men splendescere. emittens lucem suam et
veritatem suam. incipiat lucem a tenebris
diuidere: et fiat vespere z mane. Emissa
namqz et accepta intelligencia veritatis in
cipit statim homo diuidere lucem a tene
bris. et discernere primo quidem bona a ma
lis z mala a bonis. Postea aut bona
a melioribus z mala a peioribus: tandem
vero meliora ab optimis. et peiora a pes
simis. In hunc sane modum fit sapientis sciencia
semita iustorum quasi lumen procedit. et crescit
usqz ad perfectum diem: impleturqz quod dr.
et educet quasi lumen iusticiam et iudicium
t. t. m. Lumen acceptum paulatim proce
dit. z usqz ad perfectum diem excrescit: quando
accepta veritatis intelligencia paulatim profi
cit. et quousqz ad plenam discretionem per
tingit. Alius namqz apostolus iudicat inter diem
et diem: et alius iudicat omnem diem.
Quale putas dei donum. dare iudiciu
facere ei qui filius hominis est. Et primum qui
dem est ut sciat homo iudicare inter diem
et noctem: ultimum aut. et hoc ipm sum
mum. ut sciat iudicare omnem diem. De
bemus itaqz certis quibusdam cognitionis
gradibus ascendere: si volumus ab hoc
infimo ad summum illud discretionis culmen
pertingere.

De quinqz gradibus discretionis. xxvi.

Primum itaqz est ut iam diximus iu
dicare inter diem et noctem. Secundum
autem inter noctem z noctem. Tercium
vero inter diem et diem: quartum est iudicare omnem
noctem. quintum iudicare omnem diem. Inter diem
et noctem iudicamus: quando bona a malis segre
gamus. Inter noctem z noctem iudicat: qui a
malis peiora. a peioribus pessima dis
cernere non ignorat. Similiter inter diem et
diem iudicare est: ex bonis meliora. et
ex melioribus optima eligere. Omnem noc
tem iudicat: qui unumquodqz vicium digna
examinatione pensat. Omnem vero diem iu
dicare est: unamquamqz virtutem iuxta propriam
dignitatem estimare. Quisquis autem
hec quinqz de discretionis utilitate cognitionis
talenta munere diuine largitatis percepit.
studeat operari in eis et lucrari alia quinqz:
ut virtutis ymago que ex inspirante gratia
impressa est cognitioni. per humanam industriam
et cooperantem graciam imprimatur z affectioni.
Alioquin melius est viam veritatis non agnoscere.
quam cognitam spernere. Ex acceptis igitur talen
tis dignum quidem lucrum facimus. z quasi ex
quinqz talentis alia quinqz acquirimus:
si iuxta formam cognite discretionis studeamus
informare qualitatem nostre affectionis. Stu
deamus igitur diligere que diligenda cognouimus:
et que dilectione nostra digna non sunt minime
diligamus. Sz nec hoc nobis sufficere debet
ascendisse virtutis huius gradum primum. nisi
ascendamus z secundum: et de secundo ad tercium.
Que igitur in malis deteriora sunt maiori
odio persequamur. et que in bonis melio
sunt acriori dilectione amplectamur: et
per secundum ad tercium virtutis gradum nos as
cendisse gratulemur. Sz possimus absqz
dubio quod minus est diligere minus: z quod melius
est magis amare: z tamen circa virtutis dilec
tionem congruum modum minime seruare. Similiter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et in gradu virorum reprobatione: contingit sepe similiter ignorantia peccare. Studeamus ergo per certum gradum ad quantum ascendere: ut sciamus in omni malo vel bono odii vel amoris congruam mensuram servare.

De discretionis gratia modo datur modo subtrahitur. xxvi.

Miraris fortasse quomodo concordet premissa illa prophetica sententia cum hac assertione apostolica. Quomodo enim vacat videri omne cor merere et ex more caligare, si vere invenitur qui possit omnem diem iudicare? An forte quia dicitur non est omni tempore merens, quamvis dicatur sit omne cor merens, utrumque recte intelligi valet. Est enim tempus flendi et est tempus ridendi, siquidem ad vesperum demorabitur fletus et ad matutinum letitia. Vespertinum tempus tempus est tristitie, matutinum tempus tempus est letitie. Illud est tempus flendi, istud est tempus ridendi. Tempus caliginis tempus est meroris, tempus lucis tempus exultationis. Noverat ergo qui dixit: Quod mihi gaudium esse potest qui in tenebris sedeo et lumen celi non video? Quare ergo omne cor merens nisi quia nullum cor perpetuum diem hic habet, quia lumen celi semper presens habere non valet. Oritur enim sol et occidit, et ad locum suum revertitur, quia veritatis intelligentia modo datur modo subtrahitur, et post subtractionem iterum eadem quandoque prius gratia recuperatur. Quid ergo mirum si omne cor merens, quamdiu noctis tenebras huius alternantium vicissitudinum sustinet? Quamdiu in terra vivimus, quamdiu in terra sumus, has temporum vicissitudines necesse sustinemus. In celo dies sine nocte, in inferno nox sine die, in terra nec nox sine die nec dies sine nocte. Itaque in celo gaudium sine perturbatione, in inferno dolor sine consolatione, in terra nec dolor sine spe nec gaudium sine timore. In summo loco est ridendi, in imo loco est flendi, in medio tempus ridendi et tempus flendi. Risus enim dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat. Necesse ergo habet omne cor ut doleat, ut lugeat, donec tenebras suas plene evadat, donec solum glorie teneat, et fiat tempus eius sicut dies celi. Quid ergo mirum si ille etiam dicatur lugere qui potest omnem diem iudicare, eo quod non possit semper diem habere?

De duobus gradibus deliberationis. xxvii.

Sed si adhuc diligentius consideremus quid sit iudicii vel quid sit consilii, invenimus quia sepe consilium titubat ubi iudicium stat, et quia ubi consilium caligat, ibi sepe iudicium clare considerat. Hic autem superius diximus per cor consilium intelligimus. Vide ergo utrum consilium caligare possit etiam ibi ubi iudicium certum fuit, ut recte dicatur omne cor merens, quamvis inveniatur qui omnem diem iudicet. Aliud est discutere quid sit bonum vel malum in se, et aliud est deliberare quid expediat vel non expediat alicui. Illud est iudicii, istud est consilii. Sicut enim non omnes omnia possunt, sic nec omnibus omnia expediunt. Sepe tamen quod in se est maius bonum quibusdam expedit minus, et quod in se quidem est minus magis tamen expedit aliquibus. Fit namque sepe ut quod aliis est cumulus damnationis, aliis sit occasio salutis, et quod est quibusdam augmentum corone, fit aliis causa ruine. Quam multos videmus de sublimiori gradu corruisse, qui in inferiori gradu solebant ut poterant fortiter stare. Quam multos videmus in virtutum ascensu religionis quotidiano provectu firmos gressus figere multumque prosperare, qui in secularis conversationis planitie segniter ibant et sepe cadebant. Ideo ignorat homo quid ei conducat in vita sua numero dierum peregrinationis sue, et tempore quo velut umbra preterit. Hec sane est causa cur omne

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cor met. cur consilij oculus caligat: eciā
in eo qui omnē diem iudicat. Vultis
tandē apparet nosse q̄ multa pōt iudicari
q̄ tn̄ minime pōt consilium. Quam multa
queso inuenimus. de quibus indubitanter
affirmare audeamus q̄r sunt bona: ⁊ ite
q̄ innumera reperimus. de quibus minime
dubitamus q̄ verant sint mala. Inuem
in vnū aliquē. qui in vnū aliq̄ ondat:
q̄d augeq̄ mali eē fieri negat. Quid
q̄d tam bonū q̄d nō possit fieri casus
illi: vt q̄d queso tam malum q̄d fore
oca. Ecce quō omē
negat cautele commonicō. Ecce quō omē
cor ad omē consilium nutat: ecce quō omē
consilium ad omem prudenciā caligat: vt
recte dici debeat q̄r omē cor met. vt ex
more innuat caliginē quā sustinet. Vi
des ēe q̄r facilius ē iudicare q̄ liceat. q̄
nō liceat: q̄ eligē q̄ expediat et q̄ nō
expediat. Illud ē discrecōis: istud delibe
racōis. Illud iudicij: istud consilij. Alia
itaq̄ ē illa sciā: ⁊ longe alia ista scīa.
Alia itaq̄ sunt talenta cogicōis pime:
atq̄ alia sunt talenta cognicōis scde.
Vtraq̄ rara: vtraq̄ preciosa. Secūda
tn̄: multo rariora q̄ pima. Sz quis ra
ra: nō tn̄ nulla. Quis eī negat multos
ex diuina inspiraciōe nosse nō solū vtilia
eligē. verū eciā ex vtilibus vtiliora secer
nē: cū nō possint ad oīa sufficē. et q̄
magis. q̄ minus. ⁊ q̄ minime expediat
sagaciter deprehendere. Duas itaq̄ te
gemina valde preciosa de dn̄i comissione
recepisse talenta: cū ceperis recte distinguē
q̄ sint vtilia ⁊ inutilia. et itē int vtilia q̄
sint alijs vtiliora. Tum g̃ hec gemine
deliberacōis talenta de dn̄i largitate ac
ceperis: stude operari in eis et lucrari ex
eis. vt ex eis exprimas in ope q̄d intius
impressum ē in cognicōe: et duo ex duo
bus acquirens possis geminata talenta
in dominica lucra reportare.

De discrecōis et liberacōis norma. ⁊ que talenta quō sint augenda. xxix.

Notandum itaq̄ q̄ pora illa q̄nq̄
talenta augenda et multiplica
da sunt in affeccōe: ista in accōe.
Quod enī ibi ex discrecōe iudicij semel in
pressum ē cognicōi: studiose postmodū
imprimi debet et affeccōi. Quod autem q̄
ex consilij deliberacōe prefiguratū ē in
cognicōe: ad eandem prudenciae etiam re
formet in ope. Ex pori itaq̄ prudēcie
scīa debemus magis diligē q̄ magis sunt
bona: nō tn̄ magis exercē. cum sepe sint
impossibilia vel minus vtilia. Sz sit ex hac
scda prudēcie scīa docemur. illa magis ex
ercenda sunt q̄ magis expediunt: quis
sepe meliora sint q̄ exerceri nō pūt. vt
minime expediunt. Sic itaq̄ studeamus
q̄ meliora sunt magis amare: vt tn̄ sepi
us cum hoc expedit meliora minus exerce.
Et sic illa q̄ magis expediunt et minus
bona sunt amplius exerceamus: vt illa que
magis decent et meliora pbantur. magis
minus diligamus. In hunc itaq̄ modum ab vno eo
demq̄ dn̄o alij accipiunt q̄nq̄ talenta in
discrecōe iudicij: alij aut̄ duo in deliberacōe
consilij.

Cur non sint quinq̄ gradus delibe racōis. sic ⁊ discrecōis. xxx.

Sed forte miraris cur hec in deliba
cōe consilij sic sicut in discrecōe iu
dicij q̄nq̄ talenta assignata nō sit:
cum hic sic et sicut assignari nō possint.
Sz q̄re diligencius ⁊ inuenies causā de re
liquis tbꝰ. q̄r vnū ex his q̄rere erit inuti
le. aliud ex his q̄re erit impossibile: tn̄ū ex
his tam erit inutile q̄rere. q̄ impossibile hre.
In his eī que constat ēe inutilia q̄ prodest
querere ⁊ inuestigare q̄ sint ex eis ma
gis friuola: cum constet oīa a nobis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

studiys amouenda. Et tu p distrecom iudicij
genimus mala q sint alys peiora. vt sna
mus q minus. q magis sint punienda. vt si
ea nos hic minus digne patimur. in ultimo
die punienda refuemus. Singula aut corp
q expediuit. q vel quantum utilitatis confe
rant neminem puto posse comprehendere.
n hoc sme talentum credo quempiam in hac
vita percepisse. quibus multos constet de diu
inspiracione z utilia dinosce. z utiliora eli
ge. In his aute q inutilia sunt z minime
expediuit. singulorum proprietate querere z assigna
re. vt ex duobus superioribus rz. tam esset in
utile q impossibile. Tum g huius talenta de
oni largitate percipimus. tanto in eis instantius
operari debemus. vt ea cum lucro reporte
mus. quanto constat qr alieno ea munere possi
demus. Nemo itaque sibi attribuat. cum recta
iudicat vel utilia deliberat.

Q illuminante gracia non semper habemus
potentem. numquam autem sufficientem.
. xxxi.

Sed et ille quidem qui iam huius
talenta accepe meruit. non ita se
curus sit qui iam ultra falli non pos
sit. Nam sic ille solo sapienter discernit
et prudenter consulit sibi. quem diuina gracia
inspirat. et eius inspiracio illuminat. sic tunc
solum utrumque utiliter valet. cum aspirante
graciam potentem habet. Sed quis est qui in hac
vita sic graciam potentem habeat. vel habere vale
at. Distabas enim inquit iob diluculo. et subi
to probas illum. Si ille propheta eximius
diuine reuelacionis lucem sic potentem haberet.
diuine vtique minime proclamasset. Illumina
domine oculos meos. Et illud. Emitte lucem t.
et. v. t. Diuinus itaque ille intuitus aspiracionis
radius quandoque infunditur. quandoque subtrahitur.
Posuit enim tenebras et facta est nox in
ipsa. p. o. b. silue. Sed iterum ad diuinum nutum
orto est sol z. c. b. z m. c. s. c. Sole itaque occi
dente. z iterum oriente. fit vespere z mane. vt

sit tempus flendi et tempus ridendi. Pro eo quod ad
vesperum demorabitur fletus. z ad m. leticia.
Quid g mirum si omne cor meret. quod diuina luce
sic potentem habere non valet. sine qua nichil
clare perspiciat. nichil recte discernit. Plus
aliquid audeo dicere. z quod nemo vt arbitror au
deat negare. qr hoc et si graciam sic potentem haberet.
non solo quidem moris casus plene euaderet.
Numquam enim homo in hac vita eam pro hac parte
habet graciam sufficientem. quibus tamen quandoque habeat
graciam potentem. De enim superius diximus de
liberi arbitrii. hoc idem affirmamus de dis
crecione iudicii. Sic namque in hac vita numquam
habemus sufficientem graciam ad bonum faciendum.
sic numquam hic sufficientem graciam habere possumus
ad bonum discernendum. Attende nunc obsecro
quanta sit multitudo bonorum innumabilium.
a summo creaturarum usque ad unum. Inuenim
in unum aliquem ex omnibus. qui unum aliquid
horum ad plenum apprehendat. de quo scia
re dicere z affirmare valeat audeat. qr hoc
tamen valet. nec plus nec minus. z qr hoc
tamen diligendum est. nec plus nec minus. Hoc sane
non ille presumere potest qui omnem diem iudica
re ducit est. vt iuste mirari debeas quomodo
possit omnem diem iudicare. qui nullum omnino
possit comprehendere. Ecce quantam ambi
gui caliginem cor sustinet. et quantam quidem hic
viuunt sustinere habet. vt merito dicatur qr omne
cor meret. Meret utique propter mentis caliginem.
et caligat propter mentis merorem. Quanto aut
meret tanto z hebet. et quo amplius hebet. eo
et vehemencius meret. qr et ex merore hebetatur.
et ex hebitudine ad merorem renouatur. Superius
agnouimus de infirmitate liberi arbitrii plan
gorem capitis. Hic iam vidimus de ambiguitate
consilii merorem cordis. restat adhuc audire
et agnoscere de inquietudine desiderii p infir
mitate corporis.

De concupiscencia mali. xxxii.

A planta inquit pedis usque ad verticem.
non est in eo sanitas. Per pedem vt dicitur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ē intelligimꝰ carnale desiderium: p caput aūt liberū arbitrium. Planta aūt est pmū pedis: vtex vo summum capitis. Sz ꝗ infe rius iacet ꝗ id qd ē in nᾱte. et ꝗ altius eminet ꝗ id qd ē in ptate. Planta itaq pedis nᾱtas infirmi desiderii: vtex ca pitis. ptās liberi arbitrii. Pedis planta: ccupia nᾱa. Vertex capitis: ptās vo tiua. Ad pedem ptinet nᾱtas ccupiscē di: ad vticem vo facultas opandi. Pe dis pmū. nᾱtas concupiscendi malum: capitis summum facultas opandi bonū. Bonū aūt hic dico comodum. nō meritū. Meritū aūt ad gratitate. nō qd infirmi tatem ptinet: et de tali vtice dia non debet. A planta pedis vsq ad vticē. n. ē. i. e. gratitas: n forte quis. vsq. exclu siuū hic nō inclusiuū dicat. et vticem qᵐ a ceteꝝ mēbroꝝ lege excipiat. Sz vtinā hō tā hēret verum bonū i ptate: ꝗ vē hēt verū malum in nᾱte.

Quomō totum hominis infirmitati subiaceat. xxxiii.

Sed ē quoddam bonū quod ē ad meritū. et ē quoddā qd ē ad reatū: et ē quoddā qd neqꝫ ad meritū ē neqꝫ ad reatum. Sz illud qd ē ad reatū rectius dr malum ꝗ bonū: quis ab his qui libent committūt malum dica tur et diligat ꝗ bonū. Bonū aūt quod nō ē ad meritū sīc n ad reatū: melius di camꝰ comodū. Huiꝰ aūt multa hēt hō nō qᵐ in libertᵗᵉ vm etiā in ptate: sīc ꝛ eoꝝ q sunt ad reatū. multa hēt sepe nō qᵐ in voluntᵗᵉ ꝑ etiā in nᾱte. Eoꝝ āt q sunt ad meritū nichil hēt in libero arbitrio: n ex diuino adiutorio. De diffi cultate illiꝰ qd ē ad meritū: dr. Sine me nichil potestis facere. De facultate illiꝰ qd nō ē ad meritū. n tn ad reatū: dr. Si cū vos cū sitis mali nostis bō data dare filiis vris: quāto magis pr vr celestis dabit spm bonū petentibꝰ se. De nᾱte illiꝰ qd est ad reatum: legit. Qd ei nolo malum: hoc ago. Ex his itaq quatuor reꝝ gnibꝰ q distinximꝰ alia potes hēre in ptate. alia in libertate. alia i voluntᵗᵉ: alia in nᾱte. Illud in ptate ē: qd pro arbitio voluntatis fi vel preteriri pt. Illud in liberta: hēmꝰ: ad qd aliena violentia cogi nō possumꝰ. In voluntᵗᵉ aūt ē: qd fieri velis. etiā si id efficē nō possis. In nᾱta. vo hēs: qd etiā cum volueris resistē nō vales. Possemꝰ ad hūc hos quatuor differentiaꝝ gradꝰ ad inuicē conferre alternatis coniugē. ꝛ illud inferioris hōis nri corꝰ p multa mēbra distinguē: ꝛ ab pmo pedis sur sum. vl a summo capitis deorsum cōside rācōis nec modū ordinare. Sz ne in his nimis moremur: illud quod hic de huiꝰ corꝰ dr. ꝛ q preteriri nō debet intueamur. A planta usq pedis. v. a. v. n. ē in. e. s. Si qᵐ hō ad gratitatē ptinet qd ad meritū valet. totum qd hōis ē in firmitati subiacet: qr n in ito pollet qd ē in ptate. n vicio caret qd ē in nᾱte. et vtiqꝫ incomodo subiacet. ꝛ qd ē in voluntᵗᵉ. ꝛ qd est in libertᵗᵉ. A planta ḡ pedis. v. a. v. n. ē in eo sa. Huiꝰ ei ad bona valitu dine ptinet qd ad meritū nō valet. qm retributionis nichil ē. ꝛ ad verū bo. adiuuare nō pot. pmo magis vero ma lo obnoxiū reddit. et reum cōstituit. A planta ḡ pedis. v. a. v. nō ē in eo sa. Totū infirmitas occupat. a planta pedis vsq ad vticem: qr ptās n cōpellit nᾱtatem. n cōplet voluntatem. nec cōplicat ꝑ implicat amplius libertatem. Huic enim plura valet: eo et plura sīt.

Unde ꝛ rōem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

unde et rationem reddere debet. Itaque totum
occupavit infirmitas: et a planta pedis
usque ad verticem: non est in eo sanitas.

Quomodo sit inordinatus vel quomodo immoderatus affectus. xxiiij.

Respice tandem ad similitudi-
nem: qui plenius nosse cupis spiritua-
lem infirmitatem. Audio sane
exterioris hominis membra audis nominari:
ut ex notis discas quod de interioris hominis sta-
tu non nosti. Considera ergo quid vel unde
sit exterioris hominis infirmitas: et animad-
vertes quid de spirituali infirmitate estimare de-
beas. Sicut autem superius iam diximus: sa-
nitas corporis est integritas naturalis complexio-
nis: humorumque omnium commensuratio pro-
portionalis. Infirmitas autem est sanitatis privatio:
integritatisque corruptio. Quatuor ergo sunt
humores ex quibus omne corpus constatur:
vegetatur, moderatur, nutritur atque conservatur.
Hi omnes in omni corpore ad unam legem sub-
rata sed dissimili in dissimilibus proportione
conveniunt: et diversam in diversis comple-
xionem constituunt. Debet itaque ordo con-
gruus, congruaque mensura servari in membris
singulis: ut sit in eis ut dictum est commensuratio
proportionalis. Quando autem unusquisque pro-
prium locum occupat modumque sibi congruum
servat: corpus in sua sanitate perdurat. Sicut
autem sunt quatuor humores in corpore: sic
sunt quatuor principales affectiones in
corde: et quod est spiritus in carne, hoc est intellectus
in mente. Sensus enim debet sensum cordis sic
sensum corporis nominare: unde etiam
sententiam cordis non a corporis sensu solemus
dicere. Amor itaque et odium, dolor et
gaudium, quatuor principales affectiones
sunt: ex quibus cetera omnia desideriorum,

voluntatum, votorum affectionumque originem
trahunt. Unde ergo quod multa amamus vel
odimus que tamen odisse vel amasse minime
vel moderatius deberemus: et item quod multa
sunt pro quibus inordinate vel immodera-
te gaudemus sive dolemus. Quemadmodum
autem humores in corpore: sic et affectiones in cor-
de: si quo ordine modumque congruum pertur-
bant, varias infirmitates creant.
Superius iam vidimus quid sit hebes cordis
sensus: videamus nunc quid sit infirmus cor-
dis affectus. Unde ergo ut in unum aliquid contra
quod affectum tuum ad certam legitimamque men-
suram restringas: ut alter omnino aut am-
plius aut minus circa ipsum extendere non
debeas. Sed quomodo poterit aliquis affectum suum
ad perfectam equitatis legem vel in una
aliqua re restringere, quam diu intellectus nullam
rem poterit ad plenum comprehendere: ut
dignitatis eius mensuram sub perfecta deter-
minatione assignare? Quomodo enim sciri potest
quod sciri non potest? Si ei nescitur certa men-
sura plene et perfecte dilectionis, vel cuiuslibet
alterius affectionis: quomodo custodiri potest men-
sura que sciri non potest? Si itaque animi af-
fectus in multis est inordinatus et in nullo penitus
ad summam equitatis mensuram moderatus:
non est quod mirari vel dubitare debeas
cum legas: a planta pedis usque ad verticem non est in eo
sanitas. Omni hora immo per singula pene
momenta in nostra estimatione fallimur: et rup-
tis equitatis loris ad nostra desideria effre-
namur. Nusquam modus, nusquam certa mensura
servatur: dum animus sub ex tacitus impetu
turbinis more huc illucque impellitur.
A planta itaque pedis usque ad verticem non est in eo
sanitas. Felix tempus et expectabilis
hora, ubi iam ultra nulla cogitatio in sua ex-
aminatione fallitur: ubi nulla affectio in suo
desiderio effrenatur. Hac cognitionis inte-
gritate virtutisque perfectione nulla interim possu-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cogitacio attingere: nulla autem industria fugare.

Quomodo homo ad legittimam integritatis mensuram perducatur. xxxv.

Hec est illa cirumflexi denarii rotunditas et de similitudine perfeccionis integritas. que in domini vinea laborantibus promittitur: quod in fine diei post opus consummacionem tribuitur. Domini vinea: humana consciencia. Hec est vinea domini electa: in qua plantavit omne semen verum. Pro huius vinee cultura dominus exiit: cum suam voluntatem per internam aspiracionem innotescere facit. Domini itaque egressio: eius est manifestacio. Itaque egressio eius: augmentacio est cogitacionis. Multiplex egressio: multiformis manifestacio. Diversitas horarum: varius gradus perfectuum. Secundum proximitatem dierum. successionemque horarum dominus egreditur: quia secundum perfeccionis profectum virtutumque promocionem divina cognicio augmentatur. Vinee cultores: cogitaciones et affecciones. Huius cultores in vinee cultura laborare sunt: quia in consciencie emundacione usque desudare debent. Primi excavandi sunt vestigia vitiorum: secundi autem in exercitacione virtutis. Ad illos pertinet in altum fodere: et occulta penetrare. ad istos spectat stirmitorum superflua amputare. et minorum inutilia resecare. Illorum labor est correccio errorum: istorum labor castigacio viciorum. Introducuntur mane. hora tercia. sexta. nona. et undecima. qui laborant in vinea: et desudant in huius cultura. Mane primo lux incipit apparere: ad terciam dies solet incalescere. ad sextam autem vehemencius estuare: ad nonam constat solem ad inferiora declinare. calorem temperare: ad undecimam vero cum lucis calorem cum luce paulatim deficere. Quid itaque ortus lucis nisi illuminacio veritatis: et quid incohacio caloris. nisi acceptacio bonitatis. Estuacio autem caloris: fervor est dileccionis. Temperamentum vero caloris: est abhominacio vanitatis. Sed et subtraccio caloris et lucis quid aliud est quam refrenacio cupiditatis seu eciam hebetacio prudencie carnalis. Mane itaque fac discrecio boni et mali. terciam appetitus veri boni. in medietatem desiderium summi boni. nonam fastidium falsi boni: undecimam vero efficit odium seu eciam oblivio veri mali. Mane itaque illuminat intellectus. ad terciam corrigitur consensus. ad sextam inflamatur affectus. ad nonam restringitur sive eciam hebetatur corporalis sensus: ad undecimam refrigerat carnalis appetitus. Si enim corporalis sensus a sua evagacione non restringitur: carnalis appetitus inquietudo non extinguitur. Sed cum corporis sensus viriliter domatur vigore abstinencie. et violenter restringitur rigore discipline: incipit in assuetis oblectamentis minus minusque delectari. et ad pristinas delectaciones magis magisque hebetari. Hebitudinem autem sensuum: necessario sequitur lentitudo appetitum. Itaque quomodo appetitus vel eciam corporis sensus ad equitatis mensuram restringuntur. eo magis retribucionis denarius perfeccionisque forma capitur: et ad integritatis rotunditatem attingitur. Nichil enim aliud est omnes in fine denarium capere: nisi in omnibus sensibus nostris tandem perfeccionis formam possidere.

Quibus gradibus ad integritatis plenitudinem perducimur. xxxvi.

Primo quidem omnium est consilium querere. secundo inventa voluntatem corrigere: sicque animum ex virtutum exercitacione ad celestium desiderium inflamare. Sed post eciam desiderium debemus eciam sensus carnales nostros cohibere. ut illiciorum possimus appetitum temperare: vel in quantum possibile est penitus extinguere. Indubitanter quin hec omnia cohoperentur ad spiritualis vinee culturam. et rectitudo consiliorum. et correccio voluntatum. estuacio celestium desideriorum. restriccio sensuum. moderacio appetituum. Notandum sane de huius dominice vinee cultoribus: quia quo quique veniunt tardius. tanto laborant et minus. Quo enim profectus noster amplius crescit. eo usque virtutum exercicium magis magisque dulcescit: et quo amplius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quo enim profectus noster amplius crescit, eo utique
virtutum exercicium magis magisque dulcessit;
et quo amplius desideriorum appetitus temperatur,
eo utique pondus diei et estus minus minusque
sentitur. Nam quantum crescit amor, tan-
tum decrescit et labor. Per amorem siquidem
fit iugum suave et onus leve, quod prius vide-
batur intolerabile. Illud quoque sciendum, quia quo
profectus nostri diem perducimus, quanto ad eius fi-
nem appropinquamus, tanto puriora, tanto perfec-
tiora vota seu desideria gerimus. Hinc est quod
hii qui tardius venerunt prius denarium accipi-
unt: quia in proficientibus quidem successivo
tempore perfecte integritati vicinius appropinquatur.
In novissimis autem remuneracionis ordo ma-
pitur: quia prius peccati fomes tollitur, qui appe-
titui principaliter dominatur, et ad legitimum
modum equitatisque mensuram prius appetitus restrin-
gitur, integritatisque denario donatur, quam in
ceteris sensibus suis glorificetur. Quemadmodum enim
numquam nisi per consilium bonum voluntas emen-
datur, et nisi voluntate correcta numquam sensus
vel appetitus restringitur atque corrigitur:
sic ergo prius est absque dubio ut viciorum appetitu-
um vel sensuum destruatur, quam voluntas bona
ad veram pacem componatur. Et quamdiu
voluntas invenit unde oporteat erubescere,
cogitacio habet quod debeat accusare. Omnes
tamen vinee cultores ad vesperam denarium
acceperunt, qui in vinee cultura perseverant.
Quid est vespera nisi diei finis, terminus labo-
ris, hora quietis, tempus retribucionis?
Ad vesperam itaque denarius ab omnibus accipitur,
quia post consummatum laborem retribucionisque
tempore omnis sensus hominis ad perfeccionis integri-
tatem sic utique est sublimatur. Unum ergo idemque
tempus est finis laboris et inchoacio quietis, ter-
minus operis et hora retribucionis. Nunquam
enim labor culture finitur, numquam inquietudo con-
sciencie compescitur, nisi cum animi profectus ad per-
feccionis terminum perducitur.

Quod eadem perfeccionis forma futura sit vel cogitacione vel affeccione. · xxxvii ·

Sed quod illud dicimus, quod una eademque
retribucionis mensura impenditur omnibus:
Nichil additur primis, nichil mi-
nuitur novissimis. Quis nesciat recta
consilia in cultura vinee, tamen recta deside-
ria quam recta opera precedere? Quod enim
sine consilio concipitur vel agitur, non ad
vinee cultum, sed ad vinee detrimentum
cooperatur. Prior itaque est in vinea labor
cogitacionum quam affeccionum. Quamdiu autem
in hac vita sumus, quamdiu in vinea labora-
mus, plus utique est quod de perfeccionis plenitudi-
ne attingere possumus cognicione, quam quod intim-
possumus plene affeccioni imprimere vel ope-
re explere. Quis enim totum hic possit, quod
se debere vel decere cognoscit? Sed cum
retribucionis tempus instituit, cum domini operariis mer-
cedis gratia perfeccionis denarius redditus fuerit:
nichil magis erit in consilio quam in desiderio,
nichil minus in affeccione quam in cogitacione.
Procul dubio post acceptam retribucionem quicquid unus-
quisque se debere vel decere cognovit, totum
et poterit totum et implebit. Eadem ergo per-
feccionis forma que fuit in cogitacione, eadem
prorsus eadem penitus erit et in dilectione.
Eundem itaque denarium acceperunt novissi-
mi quem meruerunt accipere et primi. Sed quis
ille operarius est qui primo introducitur, sed
novissime remuneratur? cui eciam per mercedem
pacionem dicitur: tolle quod tuum est et vade. An
oculus tuus nequam est quia ego bonus sum?
Quis ad cordis mundiciam cum tanta diffi-
cultate anhelaret, quis in huius cultura
tantum laboris impenderet, nisi cum sua
consciencia remorderet? Primus itaque opera-
rius vinee cogitacio, accusatrix consciencie. Huius
operarii oculus tanto nobis est nequior tantoque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

molestior: quanto nobis dominus benignior atque
magnificator. Quanto enim maiorem gratiam
a domino percipimus: tanto acriore remordentis
conscientie stimulo urgemur quotiens peccamus.
Verum in nobis aliquid imperfectionis inuenire
potuit: eius nos respectus confundit.
conturbat. et cruciat. Huius itaque operis
labor numquam finitur. donec omnis imperfectio
de medio tollatur. et ad integritatis plenitudinem
homo reformetur et perfectionis denario
munietur. Sed post remuneracionis consumacionem
tollet quod suum est et vadet: quia
quos iure reprehendat non inueniens.
redarguacionis stimulus quiescet et euanescet.
O qualis tunc erit cognicionis perfectio.
o quanta virtutis consumacio. ubi nulla estimacio
vel ad modicum fallitur: ubi nulla affeccio
vspiam effrenatur. Sed quod tunc de omni affectione
et ad omnia speramus: hoc nunc de nulla
vel in qualicumque re presumere audemus.
Vide ergo quanta ibi erit nostra virtus: vide quantus
hic sit noster defectus. O quanta tunc erit
hominis firmitas: o quanta est modo eius infirmitas.
A planta enim pedis vsque ad
verticem: non est in eo sanitas. Humanam siquidem
equitatis mensuram. quam in omni re. tenere
cognoscere et custodire potuit: in nulla hic nosse
vel posse non presumptuose confidit. Vides
certe ut arbitror huius infirmitatis humane
corruptelam quam late dilatatur: que omni affectui
vsque adeo ad omnia dominatur. ut recte
de eo dicatur. A planta pedis. v. ad. v.
n. est in eo sa.

Hucusque de triplici bono. nunc de triplici
peccato. xxxviij.

Videamus autem nunc ea que sequuntur.
Vulnus et liuor et plaga tumens:
non est circumligata neque curata
medicamine. neque fota oleo. Triplex
malum iam superius descripsit. ecce
iam alia tria iterum adiungit. vulnus videlicet.
liuorem. et plagam tumentem. Tria
illa que superius posuit: quasi ab intus generantur.
Nam tria illa que modo adiungit: a foris infligitur.
Langor capitis meror cordis. dolor
infirmum corpus: que ab intus surgunt ex defectu
nature: vulnus et liuor et plaga tumens.
que deforis occurrunt. ex superueniente
occasione. Plangore capitis ut dictum est
intelligimus debilitatem liberi arbitrii ad bonum.
per infirmitatem cordis inquietudinem desiderii
ad malum: per merorem. cordis caliginem
et ambiguitatem iudicii ad utrumque discernendum.
In langore itaque intelligitur impotencia
boni. in vexacione infirmitatis.
concupiscencia mali: in nubilo meroris. ignorancia
boni et mali. Quis autem non videat hec
tria mala ita inuiscerata esse. ut quantumcumque
se prospiciat quilibet caute agat. non possit
homo his malis carere. que ab intus surgunt
ex deffectu nature. Quis enim est
qui ad bonum agendum. etiam multum aliquando
non torpeat. Quis in tenebris ignorancie
quod voluntatem suam quandoque non mandat.
Quis concupiscencie lagos ita penitus euadat.
ut eos etiam quandoque voluntate fugiens. et fortiter
renitens. non incurrat. Sed illa que per
consensum admittimus: que ex propria negligencia
vel incuria toleramus. Ista ergo que
per consensum admittunt: quedam vulnera
anime nostre infliguntur. Nam illa
etiam que inuiti toleramus. et quibus nulla
prudencia. nulla industria resistere valemus:
potius ut dictum est nature innata. quam ex
occasione sunt inflicta. Hec itaque tria mala
que a foris hominibus infligunt: audi
quomodo describunt. Vulnus et liuor et plaga
tumens: non est circumligata neque curata
medicamine. neque fota oleo. Primo illud
consideremus: quod inter se differre volunt
plaga et vulnus. Sed forte quod primo
in eo innuitur. quod ubi plaga ponitur. tumens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

adiungit: ut plaga mitigat que tumet: et vulnus quod omni tumore caret. Vulnus itaque est ubi membrum non ledit intus nisi quantum aperit exterius. Livor autem est ubi ex contusione intus corrupit: et tamen ad vulneris similitudinem exterius aperit. Plaga autem tumens est ubi et languor conteritur intrinsecus: et tamen vulneris more in parte aperitur extrinsecus. Videntur itaque singula per se differentias habere quibus tamen constat esse commune extrinsecus infligi ex superveniente contactione: sicut illud primum ab intus surgere ex interna corruptione. Recte itaque tria illa que primo loco posita sunt generaliter referimus ad omnia et sola vitia: tria ista que subiunguntur ad sola peccata: sicut tria illa que ultimo loco ponuntur ad utrorumque remedia. Plangorem itaque capitis per morem cordis et per infirmitatem corporis intelligamus triplex vitium: per vulnus, livorem et plagam tumentem triplex peccatum: per ligamentum, medicamentum et oleum triplex remedium.

Quid sit vitium et quid sit peccatum. xxxix.

6 Sane sicut aliud est morbus atque aliud est vulnus: sic pariter aliud est vitium atque aliud est peccatum. Sic in corpore videmus sic et de corde intelligere debemus: quod aliud est ex contactu procedens intima corruptio atque aliud extrinsecus inflicta manifesta contritio. Sic aliud est quod malum in sola cogitatione etiam ab invito sentitur: atque aliud quod nutu spontaneo ex deliberatione committitur. Illud quasi ab intus nascitur: istud quasi extrinsecus infligitur. Vitium itaque est ipsa infirmitas naturalis corruptionis: peccatum vero ipsa prava assentatio temptationis infirmitatis. Vitium est quasi quedam passio necessaria: peccatum vero est spontanea quedam actio iniuste. Vitium est ipse appetitus mali qui solet precedere vel provocare consensum: peccatum autem est ipse consensus mali qui solet sepe subsequi vel comitari appetitum. Profecto aliud est pravum motum in corde sentire: atque aliud pravo motui consentire. Quod pravum motum sentimus vitium est: quod pravo motui consentimus peccatum est. Vitium itaque est in sensu et affectu: peccatum vero est in solo consensu sed etiam in effectu. Unde quod verum est videtur nobis falsum, et quod falsum videtur esse verum: vitium est in sensu. Unde quod iustum est videtur nobis amarum et quod iniustum est videtur nobis esse iocundum: vitium est in affectu. Sed cum false opinioni fidem adhibemus: iam sensus noster vitium transit in peccatum. Sic cum prave delectationi acquiescimus: affectus noster vitium sit transit in reatum. In hunc modum vitia in peccatum transeunt et consentientem reum constituunt. Vitium itaque sensuum sit origo errorum: vitium vero affectuum radix iniquitatum. Sensum autem non corporis sed cordis hic intelligimus: ut et sensum dicimus non ambigimus. Hebes itaque sensus et exordinatus affectus: omnium malorum origo sunt ut diximus. In hunc itaque modum vitium dominatur sensui et affectui: ut cum consensum alliat vel etiam in affectum transit, fit etiam peccatum. Consensum autem non semper effectus consequitur: sed cum natura impedit: solo consensu peccatum culpa consummatur. Ecce iam distinximus quid a se distent vitium et peccatum: secundum quam distinctionis modum ostendimus triplex vitium et triplex peccatum: fastidium boni, desiderium mali, ambiguitas utriusque discernendi. Ecce triplex vitium: de quibus est supra iam dictum. In languore enim capitis ostensum est homo quod sit torpens pravo quod sit impotens ad bonum: in infirmitate cordis quod sit ferviens et inquietus ad malum: in morte cordis quod sit hebes et cecus ad discernendum utrumque. Ecce tria vitia: impotentia, ignorantia, concupiscentia. Sed quoniam de his que dicenda videbantur supra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iam diximus: eadem hic replicare non de
bemus.

Quod tribus modis peccata contrahimus. .xl.

b Secundum autem hoc triplex genus
vitiorum: est triplex genus peccatorum.
Alia enim sunt que facimus per infir
mitatem. alia que incurrimus per errorem: alia
que committimus per solam iniquitatem. Peccata
infirmitatis dicimus: que quantumcumque fortes et
prudentes insistamus: ad plenum tamen vitare
non possumus. Unde malum committimus quia
bonum putamus: per errorem et ignorantiam pecca
mus. Qui autem quod malum novit et vita
re potuit. ex industria committit: ex sola
malitia quia ex solo amore et concupiscentia ma
li delinquit. Secundum hunc triplicem peccandi
modum: dicimus peccare in patrem. peccare
in filium. peccare in spiritum sanctum. Nam quamvis
una eademque sit potentia. sapientia. et boni
tas. patris et filii et spiritus sancti: secundum quendam
tamen modum loquendi in quibusdam scripture locis
potentia patri. sapientia filio. benignitas spiritui
sancto quasi specialiter videntur assignari. Qui
ergo per infirmitatem delinquit: ei utique valde
contrarius est. qui summa potentia est. Qui vero
per ignorantiam peccat: ei utique valde contra
rius est. qui summa sapientia est. Qui autem per
solam malitiam offendit: quo ei magis
adversari potest quam summa bonitas est. Secundum
hunc itaque considerationis modum specialiter videtur
agere contra patrem: qui peccat per infirmita
tem. Specialiter contra filium agit: qui per
ignorantiam delinquit. Specialiter spiritui sancto ad
versatur: quod per malitiam committitur. Recte
autem ei qui peccat in spiritum sanctum non remittitur
in hoc seculo neque in futuro: quia qui per mali
tiam peccant. si in vita peniteant recte ab
eo exigitur plena satisfactio: non peniten
ti vero debetur plena dampnatio in fu
turo. Qui vero peccant ex infirmitate vel
ignorantia: sit aliqua excusatione habent
in culpa: sic aliquid remissionis habere debent
in pena. Recte cum eis vel in presenti satisfactione.
vel in futura dampnatione remissius agitur:
quia ex culpa per impotentiam vel ignorantiam ex
cusationem leuigatur. Recte nichilominus
quia in culpa nichil habent excusationis: in pe
na sic nichil accipiunt remissionis. Ultro
itaque non quidem voluntariis peccatis pe
nitentiam agunt in hac vita: remissio
nem sine remissione accipiunt. Accipiunt
namque plenam remissionem commissi criminis: sine
ulla remissione condigne satisfactionis. Pec
care itaque in patrem ut dictum est peccare per
impotentiam: peccare in filium. est peccare
per ignorantiam: peccare in spiritum sanctum. est
peccare per malitiam.

Quod quibus peccatis sit prium. .xli.

a Audiamus ergo quomodo hec eadem mala
in Ysaya ab eodem veritatis ma
gistro describantur: cum dicitur. Vulnus
inquit et livor et plaga tumens. Per vulnus
itaque intelligimus illud peccatum quod committitur
per solam infirmitatem: per livorem illud quod
contrahitur per solum errorem: per pla
gam tumentem illud quod consummatur per
iniquitatem. Si enim per vulnus illam contri
tionem intelligimus que quidem exterius apparet: in
trinsecus autem in tumore minime videtur:
videmus quod recte per primum peccatum infirmita
tis designetur. Quod enim est contritio ex
terius aperta: non culpa manifesta sine simu
latione et contradictione aliqua. Quod est
contritio sine tumore: non culpa sine elatione.
culpa cum humilitate et confessione. Talia
utique sunt peccata que per infirmitatem et quasi
inviti committimus: nulla enim amplius excu
samus nulla amplius dampnamus. Nam
peccata ignorantie magis solemus negare
quam accusare: et peccata malitie magis consue
vimus ^ per impudentiam iactitare. vel per

^ vel

(c) 2006 Ministerio de Cultura

contumaciam defendere. Tales utique illi
esse describuntur qui per sapientiam arguuntur
de quibus dicitur quod letantur cum male egerint.
et exultant in rebus pessimis. Liuor est qui
contracto pelle obtenditur. et ne sanies pro-
fluat. eadem qua tegitur pelle prohibetur.
Sic ignorancie peccatum ne in apertum prodeat.
sub ambiguitatis sue obumbracione se ve-
lat. et ne per confessionis aperturam. corrup-
cionis sue putredo erumpat. false opi-
nionis velamento se palliat. Plerumque tamen
mens sepe que suo errori cedit falseque
opinioni acquiescit. non sic quidem in
suis tenebris quieta sistitur. ut secu-
ra sibi esse videatur. Sed variarum suarum
altercacionum multiplicatisque ambiguitatis fluc-
tuacionum. mentem tamen huc nunc illuc impellit.
et eam quietam esse non sinit. sicque ad liuo-
ris similitudinem trepidanti consciencie
per solitudinem excoquit. et in formi-
dinis nigredine vertit. Recte autem per pla-
gam tumentem peccatum malicie exprimitur.
quod sine dei contemptu minime committitur.
Peccatum enim quod facile vitare possumus. et
quod peccatum esse indubitanter agnoscimus. quo-
modo queso sine dei contemptu perpetrare vale-
mus. Talia namque peccata. peccata malicie
recte dicuntur. que neque per ignoranciam
neque per infirmitatem sed sola mala vo-
luntate committuntur. Quid itaque est tu-
mor in peccatis sive contempcione. nisi contumacia
in culpe commissione. deique contemptus in
precepti transgressione. Recte ergo ut
diximus per vulnus quod in tumore non
vertitur. exprimitur peccatum infirmitatis. rec-
te per liuorem quod pelle tegitur peccatum er-
roris. recte per plagam que tumore infla-
tur peccatum malignitatis.

~~Quod predicta singula tribus mo-~~
~~dis possunt accipi. xlii~~
De peccato triplici accionis. cogitacionis.
consuetudinis. xlii

Vel possumus per vulnus intelligere mor-
tuum extra domum. per liuorem mor-
tuum intra domum. per plagam tu-
mentem. mortuum iam putrescentem intra
tumulum. Per vulnus peccatum accionis. per li-
uorem autem intelligimus peccatum cogitacionis.
per plagam tumentem. peccatum consuetudinis.
Et notandum quod sicut nichil aliud est plaga
tumens. quam vulnus in tumorem versum. sic
peccatum consuetudinis nichil aliud est quam accionis
malum in consuetudinem ductum. Peccatum ergo
accionis manifestum. quod aliud est quam vulnus
apertum. vel cadauer elatum. Et quod aliud
est peccatum adhuc in cogitacione latens. nisi
liuor sub pelle putrescens. vel cadauer
domus sue latebras necdum deserens. Vel
quid aliud est consuetudo mala etiam per infa-
miam putrida. quam plaga ex putredine iam
tumida. vel fetentis cadaueris membra
iam tabida. Nemini moueat quod prius
ponitur contra vulneris quam liuoris. cum
per vulnus peccatum accionis. et per liuorem intelligi
debeat peccatum cogitacionis. Rectius namque
fortassis. et quantum congruus incrementi gra-
dibus ordinari et distingui corrupcionis
nostre modus aliquando videretur. si primo loco
liuor. secundo vulnus. novissimo plaga tu-
mens poneretur. ut post malum co-
gitacionis. malum accionis. et post utrumque
hoc. malum consuetudinis describeretur.
Sciendum tamen est quod quamuis peccatum accionis
secundum aliquid sit maius. peccatum tamen cogitacionis
secundum aliquid est periculosius. Nam peccatum acci-
onis quamuis forte maius sit ad reatum. peccatum
tamen cogitacionis unde ne forte difficilius
sit ad sanandum. Peccatum enim manifestum
quo magis erubescimus. eo sepe ma-
turius corrigimus. Sepe enim culpa per
accionem manifestata vel ammonicione cor-
rigitur. vel confusione passa ab inuito deseritur.
Hinc est quod in euangelio Luce. dominus iuuenis mor-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mortuus extra domum elatus resuscitatus legitur. quod puella mortua quam adhuc intra domum invenit. Dicitur per vulnus peccatum actionis, per livorem peccatum cogitationis recte intelligimus. quod mirum si prius vulnus et postea livorem in mistica lectione invenimus. cum peccatum cogitationis peccato actionis videatur esse periculosius. et huius ordinis rationem evangelico exemplo approbemus. Recte autem plaga tumens novissimo loco et quoddam quasi fastigium ponitur. per quam malum prave consuetudinis designatur. eo quod ad reatum tumuerit. et ad sanandum difficilior ceteris omnibus invenitur.

Quod peccata singula tribus modis sunt latencia. .xlii.

~~Quod quibus peccatis sit familiare .xliii.~~

Vel per vulnus quod est sine tumore sed nichilominus sine omni cura. possumus intelligere peccatum quod accusamus nec tamen destruimus. per livorem peccatum quod per ypocrisin tegimus. per plagam tumentem peccatum quod per contumaciam defendimus. Tribus itaque modis peccatum contrarie aperitur. tribus modis obducitur. tribus modis inflatur. Aperitur in modum vulneris. obducitur in modum livoris. inflatur in modum plage tumentis. Vulnus apertum peccatum manifestum. Sed peccati vulnus aliter manifestatur sibi ipsi. aliter proximo. aliter deo. Sibi per cognitionem. proximo per actionem. deo per confessionem. Nemo enim in nobis est illud deo abscondimus quod coram ipso per nostram confessionem dampnare nolumus. Tribus etiam modis peccatum contrarie absconditur. et in livoris similitudine quadam occultationis pelle obducitur. Aliter enim abscondit nobismet ipsis. aliter dei oculis. aliter occultat proximis. Nobis abscondit per errorem. deo per pravitatem. proximis per simulationem. Similiter peccata quedam tribus modis intumescit. et se in plage tumentis more inflatione distendit. In semetipso putrescit per maliciam. coram proximo per impudenciam. contra deum intumescit per contumaciam. Homo enim prius per maliciam destruit semetipsum. per impudenciam perdit proximum. per contumaciam impugnat deum.

Quod quibus peccatis sit familiare. .xliii.

Sed licet hec tria accidencia videantur generaliter omni peccato attribui. quoniam unum idemque contrarium peccatis malum in aliis et aliis. ut in eodem homine alio et alio tempore. nunc apertum. nunc occultum. nunc tumidum solemus invenire. speciale tamen ut potius familiare quibusdam peccatis solet esse cum quadam libertate potius quam timore in apertum prodire. quibusdam autem cum ingenti elationis inflatione erumpere. quibusdam vero numquam deprehendi sed semper late velle. Quis enim nesciat quod tristicia soleat semetipsam tota in verbis producere. et per querimoniam effluere. et in ipso vulneris modum. quoddam sanguinis profluvium. et planctu et gemitu effundere. Invidencie autem malum sub silencio se abscondit. quia livida mens vicium suum manifestare erubescat. et ideo dissimulationis pelle se palliat. ne si in apertum prodeat. contemptui pateat. omnibusque vilescat. Solet tamen hoc malum se per se ipsum sed invitum prodere per manifestum indicium. eo quod habere soleat torvum respectum. amarum responsum. pallidum vultum. et cetera latentis infirmitatis signa in hunc modum. ita ut quamvis late velit. penitus tamen late non possit. sed in ipso livoris similitudine. evidentius appareat. quamvis sub dissimulationis pelle ut dictum est lateat. per verbum non erumpat. Ira vero ad illatam iniuriam indignatione intumescens. et pro plage tumentis more per minas et contumelias foras erumpens. dum pudore aut timore sepe magna ex parte cohercetur. lacus intus per votum

quod exterius per verbum · in verbis malum crassatur. Pendis sane ut arbitror quanta similitudo tristicie cum vulnere · invidie cum livore: iracundie cum plaga tumente. Quanta vero opere timenda sint hec mala: docemur ex ipsa divina scriptura. Quale est tristicie malum esse creditur quod testante apostolo mortem operatur. Quid autem de invidia et de iracundia sentire debeamus: facile idem de scripture testimonio approbamus. Virum stultum interficit iracundia: et parvulum occidit invidia. Attende ergo quod magna mala singula hec esse vere credantur: que omnia secundum scripture attestacionem mortem operantur.

Huc usque de triplici passione. nunc de triplici remedio. xlv.

Adhuc ad augmentum mali et illud accedit: quod hec que mortalia sunt. nulla pene arte. nulla sagacitate ad plenum vitari possunt. Quis enim se cum tanta cautela. cum tanta vigilancia custodiat: ut nunquam morsus tristicie nunquam morsus invidie vel iracundie sentiat: Sed si hec tanta mala plene vitare non possumus: cur saltem remedia contempnimus? Remediorum sane contemptus ostendit in eo quod dicitur. Vulnus et livor et plaga tumens: non est colligata neque curata medicamine: neque fota oleo. Tria sunt mala que premittuntur: et tria remedia que subinferuntur. Vulnus et livor et plaga tumens. Ecce triplex malum. Cui subiungitur triplex remedium: in ligamentis. curamentis. et fomentis. Et forte cui videbitur singula singulis debere aptari: ut ligamenta ad vulnus. curaciones ad livorem: fomenta ad plagam tumentem debere referri. Sed ne hanc verborum distinccionem sequimur ipsius littere prohibemur. Cum enim circumligata non circumligatum ponitur: non hoc ad vulnus singulariter debere referri probatur. Sic cum curata non curatus lego: quomodo solummodo ad livorem referri debeat non video. Cum ergo circumligata. curata. fota legamus: cogimur ut singula hec ad plagam referamus. Ut autem ad premissa etiam duo singula referri queant nil obstat: cum hoc nec littera prohibeat. nec sentencie res obsistat. Intelligimus autem ligamenta in mandatis: curamenta in minis: fomenta in promissis.

De triplici institucione. xlvi.

Congrua satis similitudo vinculorum et mandatorum. Vinculis siquidem coartamur: et mandatis utique divinis a nostris voluntatibus coercemur. Vinculis trahimur. vinculis retrahimur: vinculis astringimur. Vincula attrahencia precepciones. vincula retinencia prohibiciones: vincula constringencia amoniciones. Precepcio est eorum que fieri oportet. Prohibicio eorum que fieri non licet. Amonicio eorum que quidem expedit fieri. cum tamen sine culpa possint preteriri. Precepcionibus sane illuc sepe urgemur: quo boni operis gressum sine difficultate non dirigimus. Prohibicionibus autem inde sepe retrahimur: quo desiderio properamus. Amonicionibus vero cordium nostrorum fluencia seu etiam fluxa arcius alligamus: cum voluntates nostras a licitorum etiam usu sepe restringimus. Vincula itaque attrahencia sunt. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et proximum tuum sicut te ipsum: Honora patrem tuum et matrem tuam. Vincula retinencia sunt non occides. non mechaberis. non furtum facies. Vincula constringencia sunt: si vis perfectus esse vade vende omnia que habes et da pauperibus. Et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illud qd a dño de virgini. apponit cum dr: q pt capere capiat. Vnde et aplus. De virginibus autem preceptum dni non habeo: sed consilium do. Bonum e homini sic esse. Et alibi. Bonum e homini mulierem non tangere. Huiusmodi ergo vinculis vicior nrorum vulnera sanata. amicorum coitiones constringimus. et a foris munimus: quociens noxia deside ria ab actu seu eciam consensu cohibemus.

De triplici comminacione. xlvij.

Sed ad perfecte sanitatis reparacionem non sufficiat pure assentacionis malum adhibitis mandatorum vinculis restringere: n satagamus pari solicitudine noxios affeccionum carnalium humores volupta tumque putredines adhibitis curacionum congruarum medelis extirpare. Est enim triplex tibi iste curacionum genus ordinarie diuinus videlicet comminacionibus: sic supius de vinculis docuimus. Comminacio correpcionis. comminacio reprobacionis: comminacio dampnacionis. De primo dicitur e. Quem enim diligit dns. De primo dicitur. Quem enim diligit deus corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. De secundo autem scriptum est. Ergo cui vult miseretur: et quem vult indurat. De tercio e illud. Tunc dicet his qui a sinistris eius erunt. Ite maledicti in ignem eternum: qui paratus e diabolo et angelis eius. Comminacio castigacionis e: si ambulaueritis ex aduerso mihi nec volueritis audire me. addam plagas vestras in septuplum propter peccata vestra. Et illud quod paulo supius ponitur. Addam correpciones vestras septuplum propter peccata vestra: et conteram superbiam duriciae vestre. Comminacio obduracionis est: ego indurabo cor pharaonis. Comminacio dampnacionis e: vermis eorum non morietur: et ignis eorum non extinguetur. Amarus utique huius erbarum sucus: sed ad noxios viciorum humores de siccandos. efficacissimus. Quis enim tam effe minatus qui non studeat concupiscencias suas temperare: si diligenter attendat memo riterque retineat. quod soleat dns in quibusdam electis suis malas delectaciones in hac vita eciam septuplum punire. Quis non pertimescat peruersis consuetudinibus pertinaciter insistere. quis sue non festinet prauum usum corrigere: cum audiat quosdam eciam in hac vita in reprobum sensum dari. et in mentis obstinacionis obligacionisque pariter irremediabiliter tradi: ne forte si resipiscere noluit cum adhuc possit. iam ulterius omnino non possit. Restat adhuc tercia species omnium efficacissima atque potentissima: et in huiusmodi morborum medelam pre ceteris omnibus prestantissima. Hec est comminacio illa que inueteratos viciorum morbos efficacissime solet curare: et pene desperatos ad plenam morbidos sanitatem reformare. Quis enim tam insensate: tam obstinate mentis homo usquam potuit inueniri qui non expauescat et omnino abhorreat transitoria carnis blandimenta tormentis eternis mutari. si diligenter aspiciat. intendat. quod sint modica seu eciam momentanea illa omnia carnis oblectamenta que pertranseunt: et que sunt immania quoque atrocia tormenta illa eterna que finem non habent nec habere possunt. Vide ergo quam magnus ex parte in nostra potestate e sanitatem nram recuperare: si studeamus morbis nris huius medelam non congruo adhibere. Vulnus itaque et liuor et plaga tumens. quod non est cum ligata neque curata huiusmodi medicamine: quam iam mirum cum quem conquerimur. si non possit sanitate recuperare. Iuste quidem in propter sanitate recuperare. Iuste quidem in sui contemptibus desiciat et pereat: cum cui habundant in huiusmodi rebus suppetet: morbis suis congrua curacionum medicamenta adhibere noluit. An nescitis qui contempnitis huius curacionum medicamenta: quod secundum sa

pientis medicinam curat. cessare facit pena maxima. Sed forte predictarum herbarum succum ut pote amarum nimiumque mordacem sorbere vobis et vulneribus vestris hujusmodi adhibere forte pertimescitis. Sed si forte videtur vobis earum amaritudo amarissima: illud quoque attendite quod et medela efficacissima.

De triplici promissione. xlviii.

a Capite tamen adhuc triplex olei genus in divinis utique promissionibus. ut beatis in quo possitis cum opportunum fuerit doloris acerbitatem lenire: et membra jam jamque convalescentia fovere. seu etiam sanata nutrire. Prima itaque olei species est. promissio venie. secunda promissio gratie. tertia promissio glorie. Est enim prestabilis super maliciam. misericors et miserator dominus: et non solum delictorum veniam. verum etiam gratiam et gloriam dabit dominus. Nonne ad illam primam olei speciem. quam nos diximus promissionem venie. videtur illud pertinere: si fuerint peccata vestra ut coccinum quasi nix dealbabuntur: et si fuerint rubra quasi vermiculus. velut lana alba erunt. Ad secundam autem idest promissionem gratie illud pertinere videtur: de quo per apostolum dicitur. Divisiones gratiarum sunt: idem autem spiritus. Et divisiones ministrationum sunt: idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt: idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie: alii sermo scientie secundum eundem spiritum. Alii fides: in eodem spiritu. Alii gratia sanitatum in uno spiritu: alii operatio virtutum: alii prophetia. alii discretio spirituum. alii genera linguarum. alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus: dividens singulis prout vult. Sed si tertiam olei speciem in promissione glorie accipimus: nonne ad hanc illud etiam pertinere videtur. quod alibi in eodem apostolo legimus. alia quidem magis celestium gloria. alia autem terrestrium. alia claritas solis. alia claritas lune. et alia claritas stellarum. Stella autem a stella differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget in gloria. Seminatur in infirmitate: surget in virtute. Seminatur corpus animale: surget corpus spirituale.

De triplici virtute triplicis promissionis. xlix.

e Ecce habes tres species olei: singulas utique non viles. sed mediocris precii. Omnes sane preciose. et in diversos usus necessarie: sive ad abraria condienda. sive ad luminaria concinnanda. sive ad vulnera medenda. Primum tamen precipuum et melius quod existit in usum unctionis. secundum in usum luminis: tertium in usum refectionis. Primum siquidem fovet salubrius. secundum ardet clarius: tertium sapit dulcius. Illud sane olei genus videtur precatius dulcius sapere. quod dum solet in scriptura oleum letitie: quod quid aliud est quam perceptio glorie. Sed illud precatius omnibus videtur ardere clarius. et illuminare efficatius. de quo quidem legimus quod unctio ejus docet nos de omnibus: quia sicut sine gratie illustratione non possumus viam veritatis vel ad modicum tenere: sic sane in ejus ducatu non possumus viam veritatis perdere. vel usquam aberrare. Sic sane precatius illud genus olei videtur melius competere ad curam medendi de quo scies quod putrescet jugum a facie olei: eo quod divine remissionis in fusione peccatorum usus periclitandi. Sed licet ista dispensatione singulis specialiter assignavimus: singulas tamen species ad doloris levamen utiles multumque efficaces usu cotidiano probare possumus. Ubi enim queso tantam doloris tuique acerbitatem poterimus invenire quod tanta illa divinarum promissionum dulcedo non possit lenire.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De triplici leuamine contra triplicem dolorem. l.

Alii dolent ex inflictione contritionis et vulneris. alii ex langore infirmitatis: alii ex defatigatione tribulationis et doloris. Inflictio vulneris: commissio criminis. Langor infirmitatis: defectus virtutis. Defatigatio laboris. tedium expectationis: surgens ex multitudine tribulationis. et impacienti desiderio promisse retributionis. Ex his sane omnibus dolor surgit animumque hominis multipliciter affligit. Sed contra triplicem dolorem: habes triplicem olei speciem. Si itaque doles ex vulnere criminisque commissione: habes oleum apposite venie. ex divina utique promissione. Si doles ex infirmitate et defectio virtutis tenuit te: habes oleum promisse gratie. Si doles fatigatus afflictione: unge oleo leticie in spe promisse glorie. Si itaque primus dolor affligit cor tuum et te urget acerbius contra peccatorum: accipe unctionem et recipe consolationem. Ad illam namque divinam vocem. primo divine unctionis effusione. vivo ego dicit dominus deus nolo mortem impii. sed ut revertatur impius a via sua mala et vivat. convertimini autem a viis vestris pessimis et quare moriemini domus israel: quero quesso tam immanis angustia contritionis. puncto amaritudo quam lenire non possit huius divine unctionis infusio. Si doles de langore et defectu tuo. insiste precibus. nec prius desistas donec induaris virtute ab alto. donec quiescas penitus et convalescas ab omni dolore et langore tuo: ut pote delibutus preciosissimo illo euangelice potionis unguento. Si enim nostis inquit cum sitis mali bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester celestis dabit spiritum bonum petentibus se. Sed ut amplius mireris in nostra relinquitur potestate ab eo qui dat et non improperat. ut quiuis quantum voluit tollat: cum dicat. Omnis qui petit accipit. et qui querit invenit: et pulsanti aperietur. Noli itaque piger esse in expendendo. nec avarus in erogando. Quanto magis erogas: tanto magis habundas. Gratis inquit accepistis: gratis date. Nescit sane gratie effusio. oleique huius emanatio in vidue manibus cessare: nisi cum vasa vacua defuerint que possit implere. Sed in tribulationibus defatigas. in nimio labore fatigaris. habes glorie unctionem. unde fatigationis tue dolorem lenire possis: cum ab illo precioso unguentario accipis quod audis. Non sunt condigne passiones huius temporis: ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Id enim quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis nostre: supra modum in sublimitate immensum pondus eterne glorie operatur in nobis. Audi adhuc eius unguentarium: canentem olei speciem glorieque unctionem presentem. Cum enim christus inquit apparuerit vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.

Assignatio triplicis promissionis. li.

Prima sane olei species erat: quod samaritanus ille vulneribus eius infundebat. qui in latrones inciderat. Qui etiam spoliaverunt eum: et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Hoc sane unguenti peccatrix illa peccatorum suorum vulnera sanavit dolorisque immanitatem tandem aliquando mitigavit: quia a domino tandem audire meruit. Dimissa sunt ei peccata multa. quoniam dilexit multum. Hoc unguento de domini munere dives ad domini pedes venit. et nouissimus domini membris largiter impendit pietatis unctionem quam desuper se accepisse cognouit: ut peccatrix et penitens peccatoribus et penitentibus pieta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tis beneficiu impenderet. quale de dei
mia gratis se recepisse meminisse. Hoc
pietatis unguentu huius ille nequam in
dni pedes effundere noluit: qd tn de
dni munere in tanta habundancia acce
pit. Vn et id qd prius gratis accepit:
reddere postea compellitur: cu ei p ex
probracoem dr. Serue neq omne debitu
dimisi t: qm rogasti me. Nonne g opor
tuit et te misereri conservi tui. sic et ego
tui misertus sum. Scda ut arbitror olei
spes fuit. cuius debitorem se ee recog
nouit. qui interrogatus respondit. Quan
tu ngo debes dno meo. Et ille. Cen
tu cados olei. Attende obsecro in qnta habu
dancia gre oleum acceperat: qui centu ca
dos olei se debere no negat. Hoc olei
debitu reddere compellebat qn dni sui debi
tores alloquendo instanter ammonebat. Vid
te ngo ne in vacuu gram dei recipiatis.
Hoc olei debitu in seipso cognouit: et
confiteri no erubuit cu dixit. Gra dei sum
id qd sum. Quantu autem p reddendo ho
olei debito laboret: ondit in eo q subsequen
ter adiungit. Et gra eius in me vacua
no fuit: s habundancius illis omnibus labo
raui. Non au ego: s gra dei mecu. Ter
cia au nisi fallor olei spes erat. q pruden
tes ille quinq virgines habundabant: vn
et earu lampades extingui no poterant. q
olei defectu no timebant. Nauiru itaq et
sperant in habundancia huius olei: et fa
tuis virginibus foris stantibus. cu fiducia in
trant in dni sui gaudiu. et in leticia sem
piterna recumbunt ad nupcias agni. Huius
olei plenitudine acceperat. q et deniq
plene delibutus erat: de q et ipsa veri
tas asserverat. Dilexisti iusticiam et o.
i. p. v. t. d. d. t. o. l. p. c. t. Recte sane
pre consortibus vel participibus suis: nec pro

pre hoibus vnicus pre angelis. Tanto
enim melior angelis effectus: quanto differencius
pre illis nomen hereditauit. Gloria
itaq et honore coronatus: accepit no
men qd e sup omne nomen. v. i. n. i. o. g. f.
c. t. et infernorum. Dignus sane qui ac
ciperet plenitudinem glie: qui prius acceperat
plenitudinem gre. Vidimus nq gloriam
eius. g. q. v. a. p. p. g. et v. Nec dubium
itaq e eu veraciter accepisse omne pleni
tudine ipsius vnaquaq supius assignata
olei spem: in q habitat omnis plenitudo
diuinitatis corporaliter. Est enim fons
mie. ab ipso fluencia totius gre: in ipso
abyssus eterne et infinite glie. Cur qso
adhuc olei huius inopia laboramus.
Omnes enim de eius plenitudine accipimus
si volumus: tamen modo petamus et accipie
mus. Preciosissimu olei genus e illud qd
dni est oleum leticie seu glie: qd tn
ipse precepit nos postulare. pmittit
se dare. Petite ngo et accipietis. vt
gaudiu vrm sit plenu. Satis itaq ad
manu hemus: si cu integre volumus ad
peticoem accipimus.

Assignacio multiplicis vtilitatis in diuinis passionibus. lii.

Habemus g tres olei spes: omnis
vtiq tam necias q vtiles. Pri
ma contra triplicem contricoem:
vulneris. liuoris. plage tumentis. Scdam
aut q triplicem dolorem: languidi capi
tis. mesti cordis. egroti corporis. Ter
ciam vo q triplicem fatigacoem eius sani
corporis: videlz laboris. egestatis. psecu
cois. Habes oleum diuine mie: in q
foueas vulnera pccor. Habes oleum
gre: in quo mitiges morbos vicior. Ha
bes oleum glie: in quo lenias fatigaco
nes dampnum. Sic aliud e morbus et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliud est vulnus: sicut ut supius docuimus. aliud
est vicium. et aliud est peccatum. Vicium est ipsius or-
iginalis boni etiam invito defectus: peccatum est
temptantis mali spontaneus consensus.
Vicium itaque est corrupcio nature: ex qua
fit prona et cupida illis etiam mali sepe. cui
tamen consentire nolis. Peccatum vero est perversio
industrie: per quam sepe illi etiam malo spon-
te consentit. cui facile resistere potuit. Pri-
mum itaque sanare vulnera peccatorum. Secundum autem
est curare morbos viciorum: tercium vero lenire
dolores fatigacionum. In peccatorum itaque mede-
lam ut dictum est necessarium oleum misericordie. in vi-
ciorum curam oleum gracie. in defectuum cautelam
oleum glorie. In peccatorum sane medelam:
habes utique confeccionem illam supplicam ex
prima olei specie confectam. Beati quorum re-
misse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. Mi-
rabile sane mile unguentum: quod non solum
de inferno sanum. sed et de misero efficiat beatum.
Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum.
Contra viciorum morbos corrupcionisque nostre:
accipe adhuc aliam unguenti confeccionem ex
oleo gracie. Beatus cuius deus iacob adiutor eius.
Accipe adhuc aliam unccionem: eodem gracie oleo
confectam. Beatus homo quem tu erudieris domine:
et de lege tua docueris eum. Accipe et aliud. Beatus vir
qui confidit in domino: et erit dominus fiducia eius.
Beatus vir qui dominum habet adiutorem: eruditorem
rem protectorem. Beatus quem dominus adiuvat: eru-
dit. protegit. Adiuvat ad bonum. deffendit
contra malum: erudit ad utrumque discernen-
dum. Adiuvare. erudire. deffendere: tot-
idem gracie. Primum itaque est contra defectum fortitudi-
nis. secundum contra deffectum veritatis. tercium contra de-
fectum virtutis: omnia contra deffectum boni
naturalis. Primum contra debilitatem langu-
idi capitis. secundum contra caliginem mentis cordis:
tercium contra anxietatem infirmi corporis.
Contra inquietudinemque estuantis cupiditatis. Ha-
bemus adhuc terciam olei speciem et ex ipsa sic
tformie unguenti confeccionem: contra replicem
corporis iam convalescentis defatigacionem.

Contra fatigacionem laboris: habes illud. Labo-
res manuum tuarum quia manducabis beatus es et bene tibi erit. Con-
tra afflictionem egestatis: habes illud. Beati pau-
peres spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Contra tribula-
cionem persecucionis: habes illud. Beati qui persecu-
cionem paciuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Quis quero
inter tot tribulacionum dampna non solum non
doleat. ymmo etiam non exhilarescat? cum
scripture sacre attestacione addiscat. et de quo
dubitare non audeat. quoniam beatus vir qui suf-
fert temptacionem? quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit
deus diligentibus se. Hinc est quod apostoli ibant gaudentes
a conspectu concilii: quoniam digni habiti sunt pro
nomine ihesu contumeliam pati. Hec vere ter-
cia olei species dicitur oleum leticie: quod facit etiam
de tribulacione gaudere. Quis enim non letetur
ymmo et glorietur in infirmitatibus et tribula-
cionibus suis? cum expectet accipere in premium
coronam. quod oculus non vidit. et auris non
audivit. nec in cor hominis ascendit. que preparavit
deus diligentibus se. Hec de diversis
olei speciebus iam diximus: ut sciamus quas
in quales usus utiles. seu etiam necessarias habe-
mus. Nec nobis debet sufficere. sed de diversis spe-
ciebus cognovisse. utilitatesque earum a se invicem
distinguere potuisse. nisi studeamus ex his secundum
uniuscuiusque utilitatem atque virtutem infirma
nostra fovere? ne illa divine increpacionis
sentencia videat nos ipsos arguere. Vulnus et
livor et plaga tumens: non est circumligata.
neque curata medicamine? neque fota oleo.

Ricardus de statu interioris hominis post
lapsum explicit. Item de transitu
iordanis incipit. De exterminacione
mali et promocione boni. i.

196.1073

9

Quid est tibi mare quod fugisti, et tu Iordanis quare conversus es retrorsum? Exclamacio est vox ista prophete cum ammiracione, ammiracio cum exultacione. Videbat enim divinum quoddam miraculum, nec unum tantum sed geminum: utrumque magnum, utrumque mirum, utrumque valde stupendum. Videbat mare ante conspectum Israel fugere, videbat Iordanem cursum suum impetum in fontem reflectere, videbat utrumque Hebreo populo cedere, et transeuntibus liberum iter relinquere. Quid horum non novum? Quid horum non mirum? Utrumque itaque contemplabatur, et utrumque mirabatur, et de utroque gratulabatur. Exclamat ergo in voce exultacionis et confessionis: Quid est tibi mare quod fugisti, et tu Iordanis quare conversus es retrorsum? Primum miraculum fit in exitu Israel de Egipto; secundum autem fit in exitu Israel de deserto. Quis michi tandem det aliquando perfecte deserere regionem dissimilitudinis? Quis michi dare possit introire in terram promissionis, ut et ego videre possim fugam maris, conversionem Iordanis? Dulcerum spectaculum satisque iocundum videre aquam maris fugientem, videre aquam Iordanis redeuntem: amaram recedere, dulcem refluere, amaritudinem deficere, dulcedinem redundare. Quisquis hec vides, miror si non et ipse exclames: Quid est tibi mare quod fugisti, et tu I. q. c. e. r.? Numquam solent fieri huiusmodi miracula nisi ante veros iudeos, nisi ante bonos hebreos.

De (margin)

De gemina confessione et gemina permutacione. ij.

Confessio facit iudeum, transitus facit hebreum. Iudeus siquidem confitens, hebreus transiens interpretatur. Et est confessio vera, et est confessio ficta. Et est transitus scilicet boni, et est transitus mali. Confessio vera facit iudeum verum, et transitus boni facit hebreum bonum. Ascribe tibi mala tua, ascribe deo tuo bona tua: confessio vera, confessio recta. Illa est criminis, ista est laudis: utraque sane utilis, utraque laudabilis. Similiter est duplex transitus: utrumque quidem bonus, utrumque nimis. Qui transit de malo ad bonum, bene quidem transit; et qui transit de bono ad optimum, bonum et ipse transitum facit. Cognosce ergo et confitere mala tua, et noli in ipsis remanere, sed transi ea; et factus est transitus primus, et confessio prima. Similiter confitere deo de bonis tuis, lauda ipsum pro bonis suis, et noli torpere in ipsis, sed nitere quantum potes ad meliora, et transi ad optima; et factus est transitus secundus, et secunda confessio. Ad confessionem primam solet fieri miraculum primum, et ad confessionem secundam miraculum secundum. Per confessionem siquidem criminis efficitur fuga maris, et ad confessionem laudis statim convertitur Iordanis.

Quomodo confessio criminis valet ad exterminium mali. iij.

Omnia namque in confessione lavantur, conscientia mundatur, amaritudo tollitur, mare fugatur, tranquillitas redit, spes revivisit, animus hilarescit. Siquidem beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Quid est lugere et contristari nisi maris tempesta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tib9 agi. Et q̄ e gaudiū consolacōis.
n̄ fuga maris. ⁊ absentia doloris.
Audi iudeum c̄rimina sua cōfitentem.
et attende ante eum aquā maris fu
gientem. Dixi inq̄ confitebor aduer
sum me iniustitiā meam dn̄o. et. t. r.
i. p. m. Iniquitatem cōfitebatur. et
mare fugabatur. q̄r impietas retinu
tebatur. Impietas eni mare ē. dulce
siquidem facere aqua nō pt. s̄ aqua
ei9 salsa valde. ⁊ m̄ltum amara. ⁊
amaritudo ei9 amaritudo amarissi
ma. Quid q̄so dulcedinis ē iniustitia.
q̄ obsec̄o dulcoris ē iracūdia. q̄ sua
uitatis impaciā. Hui9 vt arbitror
aq̄ quelibet amare sunt. et mare
faciunt. q̄r nulli penitus sape. nemi
ni placere pn̄t. Videsne g̃ quale sit
hui9 mare magnū. ⁊ spaciosum ma
nib9. q̄d pōt appellari malicie. na ē
et aliud q̄d pōt dici miserie. Sīn̄ et
ipm̄ minime quidem dulcem aquam.
s̄ min9 tn̄ amarā. S3 felix qui dn̄a
tur a mari vsq̄ ad mare. vt nulli sub
iaceat culpe. nulli succūbat pene. in
tm̄ vt nō dn̄etur ei omis iniquitas. n̄
eum opprimat vlla aduersitas. ffelix an
cui9 cōspectū mare fugit. malicia re
cedit. miseria cedit. cōscīa hilarescit.
Nunq̄ nā qui ei9 ē fiducialit̄ psalle
re nō pōt. q̄ ē t̄ mare q̄ fugisti.
Si vis g̃o et tu fac q̄ndam bone cōfessio
nis iudeum. cōfitere ex corde pc̄ām tuū.
vt possis ⁊ ipe videre tale spectaclm̄.
tā grande miraclm̄. ⁊ psallere nō
dubites hui9 hymnū. q̄ ē t̄ mare q̄
fugisti.

Quom̄ confessio laudis valeat
ad pūocacōm̄ boni. iiii.

Sed nūc illud cōsideremus. quo
ad confessionē laudis. soleat
fi̅ cōuersio iordanis. S3 h̄ me
lius vt arbitror opando. q̄ disputando
discim9. h̄ certi9 experiendo q̄ loq̄ndo
pbam9. Deniq̄ satage ⁊ tu cōfiteri.
mirari. venari dei potenciā. dei sa
piam dei miam. et tunc9 sis q̄r q̄nto plus
laudabis. tanto ardenti9 amabis.
Ne te g̃o pigeat diuina grām multū
laudare. vt multū ames. multū ama
re. vt m̄ltum desideres. Quato eni
vehemēti9 desiderabis. tanto am9 obti
nebis. q̄d multum cōcupistis. Ama q̄d
pus contēnebas. cōtemne q̄d p9 ama
bas. et securus sis. q̄r cōuersus est ior
danis. Dilige dm̄. despice mundum.
et vere fatebor. q̄r iordanis cōuersus
ē retrorsum. Qualis q̄so ista ē con
uersio iordanis. q̄ mirabilis. q̄ laudabi
lis. q̄ amabilis. tōm impetu amoris.
totam mundacōm dilecōis. tota afflu
encia delectacōis. magna cum festina
cōne currere. nō deorsum s̄ sursum.
q̄rere q̄ sursum sunt nō que sup t̄ram.
ita vt vere cōfiteri possis. q̄r iordanis
cōuersus ē retrorsum. Nec tā vt ar
bitror exstitit cum psām fieri uideum
n̄ piguit. nec puduit. eo q̄ vere agno
uit q̄r bonū ē confiteri dn̄o. et psallere
nōi tuo altissime. Inde ē illa cōfessio.
et deuota cōmissio. cōfitebor domino
nimis in ore meo. ⁊ m. m. m. l. cum.
Nonne uideū se ēē voluit. cū dixit
Lauda anima mea dn̄m. Nonne aqua
iordanis deorsum fluē phibuit. cū an
imā suam blanda allocucōe amonuit.
Spa in deo qm̄ adhuc cōfitebor illi. s.
v. m. et. d. m. Nonne iordanis fluen
ta couerti desiderauit cū ait. conuerte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

anima mea m. v. t. q. d. b. f. t.ia Miror
si hec audiens. et ipse non amb[ulare] fueris videns.
et confiteri domino quoniam bonus. quoniam in seculum
misericordia eius. et inveniaris dignus cui dig
netur dominus ostendere tam grande mira
culum.ut cum propheta psallere possis.
quia iordanis conversus est retrorsum.

Ut prima promotio virtutis sit in con
temptu mundi. v.

Sed nec illud queso tibi satis sit.
enim fueris iudeus nisi efficiaris pa
ter et hebreus. Perfecto idem
ipsi hebrei qui et iudei. sed ex alio iu
dei. et ex alio hebrei. Nam confessio
ut dictum est iudeum. et transitus efficiat
hebreum. Denique et tu ipse si in egip
to es. transi et desere egiptum. et fe
cisti quendam bone spei hebreum. et vi
debis in fuga maris magnum illud et
stupendum miraculum. Sed si ipsum etiam
desertum transire studueris. videbis ad
huc maiora hiis in conversione iorda
nis. Primus ergo transitus est de egipto.
secundus de deserto. Primo transi de mundo
ad te ipsum. secundo de te ipso in deum. Mun
dum amasti. mundum despice. et tran
si. desere curas seculi et age curam tui. et
incipis esse cultor heremi. Rediens de egip
ti tenebris. de erroribus mundanis. ad
secretiora cordis. nichil aliud invenı
es. nisi locum erroris et vaste solitudi
nis. Hec est enim terra illa deserta invia et
inaquosa. conscientia videlicet diu neglecta.
omnis inculta. spinis et tribulis obsi
ta. et omni errore plena. Oportet
ergo te egiptum deserere. et huius heremum
petere. si cupis fugam maris oculis tuis
aspicere. sic et david elongavit fugiens.

et mansit in solitudine. Imple preva
ricator quod prevaricatoribus precipit.
ubi dicit. redite prevaricatores ad cor.
et factus est transitus primus. et de celo
recte appellaris hebreus.

Ut secunda promotio virtutis sit in con
temptu sui. vi.

Redi ergo ad te ipsum. et omni custo
dia custodi cor tuum. Sed vere
si remanes ibi. Noli ibi rema
nere. sed transi per ea et transiens in locum
tabernaculi admirabilis usque ad domum
dei. Transi ergo et te ipsum. et perge in domi
num. quere et apprehende summum bonum.
Audi illam que clamitat in plateis.
ausculta vocem sapientie. ad hunc secundum
nos transitum amonetis. Transite ad
me omnes. qui concupiscitis me. Desere
mundum. et factus est transitus israel de
egipto. Contempne te ipsum. et factus
est transitus israel de deserto. Primum ergo tra
situm facit contemptus mundi. secundum tra
situm efficiat contemptus sui. Ad primum
transitum mare fugatur. ad secundum tra
situm iordanis convertitur. Fuga maris.
exterminatio amaritudinis. Conversio ior
danis. reordinatio caritatis.

Quomodo per contemptum mundi fiat
exterminium mali. vii.

Vis apertius audire. plenius nosse.
quomodo ad primum hebreorum transi
tum. qualiter ad mundi contemp
tum fiat fuga maris. amaritudinis
exterminium. Statim absque dubio. ut egip
tum deseris. ut mundum post te totum
reicias. perit causa timoris. causa doloris.
radix amaritudinis. Radix siquidem
omnium malorum cupiditas. Cum potis

mundum plene euade. cum cepis nulla eius
prospera concupiscere. nulla eius aduersa perti
mescere. quia iam erit quod tuam mentem
poterit perturbare. Quid ergo rectius
in fuga maris accipimus quam nullis fa
tigari perturbacionibus. Denique non tur
betur cor vestrum neque formidet. et ma
re ante conspectum vestrum fugiens abyt
et recessit. Puto quod mare iam non erit
amplius quando absterget deus omnem lacrima
ab oculis sanctorum. quando iam non erit amplius
neque luctus neque clamor. sed neque vllus dolor.
quoniam priora transierunt. Quid enim est
timor et tremor. dolor et meror. nisi quasi
maris amare nimis. vniuerse omnio ex
pertes dulcedinis. Veni in altitudi
nem maris huius prospera in fallor. cum
dicat. Timor et tremor venerunt
super me. Tribulacio et angustia inuene
runt me. Mare huius offendunt qui et
egiptum deserunt. desertum petunt. pro
missionis terram concupiscunt. Oportet
enim nos per multas tribulaciones introi
re in regnum dei.

Quod contricio animi nunc sit ad adiutorium. nunc ad firmamentum boni. viii.

Hoc igitur modo mare alii habent ante se.
alii iuxta se. alii autem post se.
Qui ante se habent. est eis ad im
pedimentum. Qui iuxta se habent. est eis
in adiutorium. Qui post se habent. est eis ad
firmamentum. Sic vtique israelitis egip
tum deserentibus. desertum intrare volen
tibus et ad promissionis terram suspiranti
bus. prius habuerunt mare ante se ad
impedimentum profectionis. post habuerunt
iuxta se in adiutorium deffensionis. quando
erat eis pro muro a dexteris et a sinistris.
Tandem habuerunt post se in firmamen
tum securitatis. muniens eos ab eis subin
sis seu incursis. Ante nos futura. iuxta
nos presencia. post nos preterita. Mare ante
nos. timor futurorum periculorum. Mare iuxta
nos. labor instantium certaminum. Ma
re post nos. dolor perpetratorum malorum.
Mare ante nos. timor pusillanimita
tis. Mare iuxta nos. labor solicitudinis.
Mare post nos. dolor penitudinis. Ti
mor pusillanimitatis impedit. labor
solicitudinis munit. dolor penitudinis
protegit. Alius aliorum vitam considerans
et studium. cum videat multos etiam post pro
fessionis votum. reuerti ad vomitum. redi
re ad seculum. non saltem audet inchoare
bonum. iste ante se mare habet. sed ad im
pedimentum. Quid enim est cordis tre
pidacio. mentis hesitacio. nisi quedam quasi ma
ris fluctuacio. Qui enim hesitauit si
milis est fluctui maris. qui a vento mo
uetur et circumfertur. Alius huc timorem viri
liter calcat. maris fluctuaciones ante se fu
gat. cordis sui trepidacionem castigat. ad
tolerandum pro domino quelibet aspera ani
mum fortiter preparat. et pro hac parte psalle
re non dubitat. mare vidit et fugit.
eo quod omnis inutilis trepidacio ante eius
conspectum fugiat. atque discedat. Sed quia
solicitus est adhuc quomodo debeat vel bo
norum negligenciam cauere. vel malorum sur
repcionem declinare. patitur quidem mare
quamuis non ante se. in vtroque tamen latere. eo quod
oporteat hinc ad bona. illinc contra
mala constanter agere. multum labora
re. et vtrobique solicitum esse. Sed felices
illi quos iam veterum excessuum. laborum certa
mina non tam fatigant quam delectant.
qui hoc solum plangunt. quod tot ante acte
vite tempora vel in iniquitate consump
sunt. vel in vanitate perdiderunt. Qui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

est mare post tergum se habere ostendit: sic ille qui dixit. Recogitabo tibi omnes annos meos: in amaritudine anime mee. Quis autem dubitet huius doloris mare post tergum relictum esse ad tutissimum firmamentum et subversionem inimicorum? Solet enim amaritudo prime non solum perpetrata mala satisfaciendo delere: verum etiam illud in nobis consuevit efficere. ut que non licet. nec libeat repetere.

De utili et inutili contritione. IX.

Consideremus et illud quod hec maris aqua. amaritudinis unda aliis sit extra viam: aliis in via. Quis dubitet hanc vitam esse viam ad futuram vitam? Alius dolet pro hiis que sunt presentis vite: alius pro hiis que sunt vite future. Qui pro hiis dolet que sunt in hac vita: huic est mare in via. Qui pro illis dolet que sunt extra hanc vitam: illi est mare iuxta viam. In hac vita et bona et mala: in illa vita aut sola bona. aut sola mala. Itaque que in illa sunt: multum a se differunt. et nulla se similitudinis vicinitate contingunt. eo quod inter illa et illa chaos magnum firmatum sit. in quibus aliqua consimilis qualitas comparatio reperiri non possit. Sed hec vita inter illa que future sunt bona seu mala quasi media interiacet eo quod ad utraque seu hinc seu inde. aliqua similitudine appropinquet. Nam bona et mala permixta sunt. Illius enim vite bonis. bonorum suorum quibus umbratili similitudine iungitur: sic et vite illius malis. malorum suorum ymaginaria affinitate sociatur. Extra ergo hanc viam sunt: que post hanc vitam occurrunt. Extra eandem

et iuxta. non procul. qualitatis similitudine: sed temporis concessione. Statim ut ista deserimus: illa absque mora invadimus. Qui ergo pro hiis timet dolet et plangit. meroris undam. amaritudinis affluentiam. quasi maris aqua iuxta decursus sui viam effundit.

De gemina cordis compunctione. X.

Meror pro bonis eternis: mare est a dextris. Meror pro malis eternis: mare est a sinistris. Sane si sane mentis sumus. pro utrisque debemus timere. dolere. et amaris compunctionis lacrimis affluere. Ista timeamus amittere. illa timeamus incurrere: et hec nos geminum mare muniens nos fortiter. et ab utroque latere. Recte ut arbitror mare quod in via occurrit. quod pro peccatis nostris iter impedit. quod affectus nostri cursum intercludit. iuste severitatis virga percutimus: dum ne distancius consideratione terremus futuri examinis recordatione amovemus. Omnis ergo metus noster. omnis meror noster amoveatur a via. et pro una mutabili mundane vite sollicitudine compunctio nostra dividatur ad gemina: ut pro timoris merore mala diluamus eterna. et pro desiderii lacrimas bona mereamur eterna. Felices qui hoc geminum duplicis meroris mare pertransierunt. qui omnem future expectationis ambiguitatem et metum longe post tergum relinquunt: et universum diffidentie luctum de spei securitate transfuderunt. Utinam et in nobis absorbeatur huius metus et meror. a supervenientis fiducie securitate fugiat. atque discedat etiam huius mare: ut possimus et nos cum propheta psallere. Quid est tibi mare quod fugisti? Nonne mare putamus de cuius ora illum aufugat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui dicebat. bonū certamen certaui. cursum
cōsūmaui. fidem seruaui. de reliquo
reposita ē m corona iusticie. quā red
det m in illa die iustus iudex. Puto
qr mare omē p9 tergum reliquerat:
nec erat vn iam contristari vel con
turbari debuit cum dicebat. nichil m
conscius sum.

De vano vel vero mundi con temptu. xi.

s Ed q quęso illud ē dicamg.
q vos hodie tam mltos vide
mg egiptum desere. qui nō
merent tn̄ in maris effugio tam grande
miraclm cernere. Si de egiptū desūt.
si veri hebrei sunt. eo q de mundo tra
seant. et pmi hebreor̄ trāsitum fa
ciat. cur et pmi saltem miracli ex
pimentū nō capiunt. An forte relin
qunt sclm pfessione. nō autē cōuersa
cōne. Situ non affectu. Si gliari oz:
possum p hac tm̄ pte gliari. Siqui
dem hebrei sunt: et ego. Sz videte.
ne forte nō sufficiant nobis et vobis
mutasse locum: nō animū. Celum nō
animū mutāt: qui trās mare currūt. (s. locū)
Quid sic iuuat trāsire. et hebreum
nō facē. Absq dubio in exitu israel
de egipto. pfugiū maris indicat: q
recte sibi quisq huig vocabuli dignita
tem vendicat.

Quom̄ sit difficile ad pfectum mundi contemptum posse ptingere. xii.

t Transeamg ex egipto cor: tra
seamg et corde. Sz neq ho
putemg nō posse suffice. gra
dis enī nobis adhuc restat via. si ad
scdi miracli visione volumg ptinge.
Procul dubio nō ē eiusdē facultatis secu fa
cilitatis egiptū exire. ꝛ demū ptran
sire. mundum relinqre. ꝛ se ipm vince:
et p9 seipm spice. Illud qui modicū q
modico tpre pficitur: hoc post mltos la
bores. p mltas temptacōes vix tandem
aliqn. et a paucis consumatur. Illud vni
us diey ē opg: hoc vix p9 mlta tpora
explemg. Durum. difficile. grande
seipm relinqre: seipm bn̄e nisp̄ice. ꝛ
plene despicere: pfecte pbare. ꝛ pe
nitg impbare. Hic labor: hic gemitg.
Prauum ē cor homis. ꝛ inscrutabile.
et quis cognoscet illud. Filij hominū
vsquequo graui corde. durū cuncte ꝛ indo
mabili corde. et quis vincet illud.

Quibus modis mens ad plenum sui contemptum eruditur. xiii.

q Quociens nc̄ce ē loca mutare.
q sepe castra fige. quot tēp
tacōes tolerare: omia pbare.
qd bonum ē tene. ab omi spē mala
abstine. O quociens nc̄ce est ire ꝛ re
uti. et q retro sunt obliuisci. et in antio
ra extendi. et iterū p9 tgum redeundo
cape expienciā sui. et p ppum defec
tum ppam infirmitatem exerceri. O
quociens nc̄ce ē tot error̄ diuia. tot
ambiguitatum opacia. tot viciorū mōs
tra inuadere. plustrare. aspice. anq̄
quis demū extrema teneat. ꝛ ad hu
militatis vltima pueniat: et ad sūmū
sui cōtemptū pfecte attingat. O quo
ciens nc̄ce ē ad dei miam cōfuge: et int
tot picla deprehensum diuinā ptecō
nē querere. et grām impetrare. O
q stupenda magnalia. o q iocunda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

miracula. o quam ammiranda beneficia. in
tot diuinis reuelacionibus. in tantis visi
tacionibus in talibus consolacionibus experiuntur.
mirantur. veniant: quos seu vasti
tas seu propre infirmitatis magnitudo do
cuit. nil de sua virtute confidere: sed totum
de dei pietate presumere. Jactare in domino
curam suam. et ponere in domino deo spem suam.
Ibi experiri licet in celestis cibi dulcedine
quam magna multitudo dulcedinis. quam
abscondit deus diligentibus se: gustare
et videre quoniam suauis dominus. et probare quam
bonus israel deus hiis qui recto sunt cor
de. Ibi qui ascendunt in montem domini
et appropinquant pedibus eius accipient de
doctrina eius: probantes et confitentes quoniam
magna virtus eius. et sapiencie eius non est nu
merus. Nouit vtique hoc quicumque in illa
terra deserta. in via et inaquosa sic in
sancto apparuit ei. vt videret virtutem su
am et gloriam suam: illius sine experimen
tum capiens quoniam magnus dominus et laudabi
lis nimis. et m. e. n. e. f. Sed quis enim
mare sufficiat quam innumera huius alterna
cionum vicissitudinum. nunc consolacionum. nunc
desolacionum. experiri oporteat quam multa
humane infirmitatis indicia. quam mul
ta diuine pietatis argumenta. Hec enim
habitatoribus denique cultoribus videre con
tingat. ante quam heremi extrema attin
gant. perfecteque humilitatis metas appre
hendant. ante quam iordanis vnda veni
entibus cedat: cursumque retorquens in
fontem redeat. humanusque animus sua
spernens. seseque contempnens. totus in deum
transeat: et in illum a quo omne datum
optimum. et omne donum perfectum pro de
siderio currat: et ad deum fontem vi
uum. totum amoris sui impetum retor
queat.

De superfluus amor sui mentis superessus
virtutum difficilius vincatur. xiiii.

O felix anima que gracia est per qua
dignatur dominus tam grande mira
culum facere. cui liceat tale spec
taculum videre. age quam inferiores sunt. et
quelibet desideriorum fluenta que ad yma
tendunt. decurrere atque deficere: aquas
que desuper venerunt. desideria que desursum sunt
in vna mole consistere. ita vt valeat possit
psallere. Vna per a domino hanc. r. v.
r. i. d. d. o. d. v. m. O infelix anima que tar
das. quid non festinas. quam multum non anhelas
currere et videre. mirari et obstupescere
fluenta iordanis. primo cursum sistere. et in
vnum locum stare. et in vno eternitatis desi
derio immobiliter inherere: postea in inferio
ribus penitus deficere. et in superioribus pau
latim crescere. Quid putas obsecro mira
culi. quod est prodigii. iordanem retro agi. et
tantum fluminis impetum in superiora
reuerti. presertim si tempore messis. sicut
solet implere ripas aluei sui. Tum
enim cepit semen illud quod cecidit in terram
bonam producere de se fructum. aliud trice
simum. aliud sexagesimum. aliud cente
simum: solet nimirum eo tempore iordanis
vnda aliquantulum intumescere. et vt est humani
animi magna de se estimare. magnum
se aliquem credere. cum viderit multum fruc
tum facere: et ad maturitatis messem
peruenire. Tunc non mirum quo maio
ra de seipso estimat. eo maiori dilecade
dignum se esse iudicat. magnumque est valde
si non vsque ad superfluitatis yma effluat:
et iuste equitatis metas vtilitatisque ri
pas non excedat. Quomodo ergo putas. quam mag
num miraculum existimas tibi videre. tibi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magis magisque displice. eo precipue tpre
cu maris vacat magnus est. magnus quod om
nibus apparere. Solent sane si neque
so mirum e tpre glacialis frigoris.
seu etiam estiui furoris siccitate iordanis
aquam minui atque decrescere. et qualibet
elata mens. inter malicie frigus. et in
mie concupiscencie estus sibi ipsi vilescere.
et quamuis multa infirmitate suam re
cognoscere. et a sua de se estimacione non mo
dicum detumescere. Quis queso tam in
mane desipiat. qui sibi ipsi inter scelera
et flagicia quomodo non displiceat. Sed illud
magnum erit. si in tpre messis et inter
virtutum successus possit iordanis vn
das intra aluei sui ripas includere.
et amoris proprii impetum intra mo
destie metas cohibere. Magnum erit
si non erumpat ad illicita. vel effluat
ad inutilia. Magnum erit si non seipsum
diligit. nisi quantum conuenit vt expedit.
Iordanis autem magis scriptura ripas al
uei sui tpre messis impleuat. Imple
uat magis. non excesserat. Nouum ergo
vt puto non erit ripas implere. sed ri
pas excedere.

quo Quando gradatim animus ad sui
contemptum est promouendus. xv.

p Primum ergo est amorem sui ad cer
tam mensuram restringere. vt
postmodum meatus eciam mag
num istud stupendum miraculum videre.
iordanem videlicet primo quidem cursum
figere. deinde intumescere. tandem retro
ire. et ad altiora ascendere. Et illud
quidem primum cohibere videlicet excessum.
et si magnum non tamen mirum. sed ad mon
tana cursum reflectere mirabile spec
taculum. et spectabile miraculum. Omnino
et absque dubio aliud est amorem sui temperare.
et aliud est suspendere atque reflectere.
Aliud est moderatus amor sui. et aliud
magnus contemptus sui. Puto non sine cau
sa non in iordane celebratum est tale mira
culum. quod interpretatur descensio eorum.
Sed que est ista descensio. nisi cordis humilia-
cio. Vel quorum eorum nisi ipsorum descendencium
et sponte humiliancium. Quorum enim
descensio voluntaria non est. in ipsis qui
dem est. sed eorum quodammodo non est. quo
ipsis non potest. Oportet ergo vt sponta
nea sit vt eis possit. vt eorum vocari dici
possit. Nunquam sponte descendisse vel i
gnominiose confessi creduntur. de quibus
legitur descendisti eos dum alleuarentur.
Oportet ergo ab omni mentis elacione descen
dere et humiliari spontanea volun
tate. qui vult magnum illud miraculum
videre. non sicut illi multi dicti ad laudem
quidem dei. quamuis ad nullam vtilitatem
sui. Fit ergo in iordane tamen. in descensione
eorum. in descensione descendencium. in
humiliacione humiliancium. tam celebre
factum et celeste miraculum. Quanto ergo ma
ior es humilia te in omnibus. et tenes ri
pas iordanis. dignus cui iordanis cedat.
cui dominus tanta miracula ondat.

Quomodo vano amore exhausto. ani
mus in dei amore dilatatur. xvi.

v Vis videre aquas iordanis cur
sum figere. et in proprio loco stare.
Michi autem mihi adherere deo
bonum est. p. m. d. d. s. m. Vis videre aquas
inferiores decurrere atque deficere. Re
nuit consolari anima mea. Vis videre
aquas superiores intumescere. et sursum cur
rere. Quemadmodum desiderat ceruus
ad fontes. a. i. d. a. m. ad te deus. Denique
et tu non eas post concupiscencias tuas. et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fixisti aquas. Noli diligere mundum neque ea
que in mundo sunt: et defecerunt aque inferio
res que deorsum currunt. Denique delecta
re in domino: et videbis fixas stare in
uno loco. Diligas dominum deum tuum ex to
to corde tuo. et ex tota anima. et ex tota
mente tua: et videbis aquas vehementer
intumescere. et in magnam miraculi molem con
surgere. Puto te non invenire quo eas lacius
expandas. quam ut toto corde diffundas.
et per totam animam extendas: et ex eis to
tam mentem repleas. O quam vehementer hec
salutaris unda intumuerat in eius pecto
re: qui dicebat. Cupio dissolvi: et esse
cum christo. In hanc illud suam currit: quod
propheta psallendo de semetipso pronunciavit. De
fecit in salutare tuum anima mea. Sed qualis
queso erat illa aquarum inundatio. que patrem ex
clamare cogit pro parricida filio: Absa
lon fili mi. fili mi absalon. quis michi det ut
ego moriar pro te fili mi absalon. Puto
locum reperiri non posse: quo se lacius pos
sent expandere. Maiorem siquidem
caritatem nemo habet: quam ut animam suam
ponat quis pro amicis suis. Sic et illa in
undatio intumuit non modicum: de qua
sermo divinum testimonium. Dimissa
sunt ei peccata multa: quoniam dilexit multum.
Quid mirum queso. si palam apparebant:
que multum tumuerant. Vultis
nosse quam palam appareat illius dilectionis
inundatio. que tantum estuabat: quod se et
usque ad pedum dominicorum unctionemque
inclinabat. Amen dico vobis ubicumque pre
dicatum fuerit hoc evangelium in toto mun
do: dicetur et quod hec fecit in memoriam
eius. Vultis autem adhuc apertius nosse quam
palam apparere possint: non tamen ad in
star montis intumuerit. In hoc cog
noscent omnes quia mei estis discipuli: si

dilectionem habueritis ad invicem. Quam lon
ge obsecro apparet: quod omnes cognoscere
oportet. Sed necesse est ut iam diximus ve
re caritatis fluenta ad instar mon
tis intumescere: que volunt tam palam
apparere. Sed forte adhuc montem queris:
ad cuius similitudinem aquas intumescere
legis. Vide ne forte ille mons coagula
tus. mons pinguis. mons domus domini prepa
ratus in verticem moncium: eo quod deus exal
tavit illum. et donavit illi nomen quod est
super omne nomen: ut in n. i. o. g. f. c. t.
et i. Ad instar huius montis. ad simili
tudinem illius magne mirabilisque dilectionis.
qua animam suam posuit pro omnibus suis. aquas
intumescere debere cognoscat: qui eas pa
lam apparere. et divinum preceptum im
plere desiderat. Hoc est preceptum
meum ut diligatis invicem: sicut dilexi vos.
Audi similitudinem: et adhibe imitacionem.
Sic dilexi vos inquit. Similitudo dilectionis:
est instar montis. Quantum amavit
nos qui mortuus est pro nobis. Numquid
sancti montis similitudinem in sua dilectione
non tenuerunt: qui pro christo lapidati sunt.
secti sunt. temptati sunt. in occisione
gladii mortui sunt. Ideo ut arbitror
in omnem terram exivit sonus eorum et in
f. o. t. v. e.: ut apparerent palam. ut ab
omnibus viderentur: et illos omnes imi
tarentur. Sed quid ergo miramur. si palam
apparuerunt aque: que sicut scriptum est
usque ad sarthan intumuerunt. Sar
than interpretatur tribulatio eorum. Tri
bulatio autem eorum quod est aliud. secundum quod de ior
dane iam diximus: nisi tribulacio tribula
torum. Tribulatio autem voluntaria: unicuique
est sua. Quam enim quisque patienter seu
etiam libenter sustinuit suam esse fatetur: quare
sue eam utilitati deservire cogit. Sic

[stamp:] ...PUBLICA TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

g° descensio. descensio corporis est qui se sponte humiliant: sic et tribulacio. tribulacio corporis est qui pro domino tribulacionem amant. Illa itaque tribulacio est tribulatorum: que tribulatis imputatur ad meritum. Vide ergo aque ille que superiores erant quantum creuerant. quantum tumuerant: que se et usque ad carthan extenderant. O fortis ut mors dileccio: que te usque ad carthan extendis. et usque ad voluntariam tribulacionem sinum tuum expandis. Qualis queso est ista dileccionis dilatacio. qualis est ista aquarum mundacio. cor suum extendere et dilatare usque ad tribulacionem voluntariam. usque ad penam spontaneam usque ad votiuam mortem. Ne dubites ergo se in illos locos extendisse aquas superiores. quociens vides in tribulacione gaudentes. et suam propter deum tribulacionem amantes: sic ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati.

De vani amoris defectu. et veri amoris profectu. xvii.

Ergo aque superiores usque ad carthan ascendunt: et aque inferiores usque ad mare descendunt. Ille ascendunt et crescunt: iste descendunt et decrescunt. Ille crescunt et intumescunt: iste decrescunt et deficiunt. Pulcrum spectaculum: aquas superiores circa carthan intumescere. et aquas inferiores in mari deficere. Hic intende: et obstupesce. Hic intende diligenter: et obstupesce vehementer. Elige in hiis tam magnis tamque mirandis. quid prius quid amplius mireris: an aquas in montanis non defluere sed intumescere. an aquas ex aquis non intumescere sed deficere. Aque autem inque scriptura que inferiores erant. in mare solitudinis quod nunc vocatur mortuum descendere: usque omnino deficient. Que ergo inferiores sunt necesse est in mare descendere: et in mari deficere. Sanius autem. quia aque quamlibet dulces sint: quam cum in mare peruenerint. dulcedinem suam seruare non possunt. Que ergo in mare descendunt cito amarescunt: et dulcedinem amittunt. Risus inquit uertatur in luctum. et gaudium in merorem: hoc est dulcem aquam in mare descendere. et dulcedinem amittere. et dulcem in amaram vertere. Risus sane et gaudium dulcem aquam facit: et huius quilibet. quod ardenter sitit. tam libenter unusquisque et bibit. Sed luctus et meror dulcem facere non possunt: nec huiusmodi bibere homines facile volunt. Quociens risus in luctum vertitur: tociens aqua inferior in mare labitur. et in amaram mutatur. Neque enim risus ad superiores aquas pertinere potest: de quo ab ore veritatis dictum est. Ve vobis qui nunc ridetis: quia plorabitis. Quid ergo est inferiores aquas in mare decurrere atque deficere. nisi carnales et infimas delectaciones dolorem trahere. et penitendo extinguere. Qui enim de perpetrata delectacione plangit et gemit. qui superueniente dolorem et respuit. qui futuram timet et declinare satagit. quid aliud quam dulcem in amaram vertit. Hoc itaque secundo modo est quod superius mirabamur. quod adhuc usque miramur. dulcem in amaram vertere. gaudium deflere.

Delectacionem.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

delectacionem dolere: et in hunc modum dulce in mari deficere. Ergo ne aque que sarthan intumescunt. ergo ne aque in mari deficiunt. Sic ne homo de tribulacione letaris. sic ne homo de delectacione turbaris. O mirum et stupendum. In voluntaria tribulacione gaudia cumulantur. occurrentes delectaciones dolore spontaneo exterminantur.

Quomodo per divini amoris affectum mentis perturbaciones deficiunt. · xvii ·

Sed quid queso hoc sibi vult. quod vocatur mare mortuum. in quo contigit tam celebre factum. Quid quomodo tale nomen accepit. Nam quod prius non fuerit: ex eo scriptura satis innuit quod ait. Mare solitudinis: quod nunc vocatur mortuum. Puto quod non omne mare solitudinis. nec omnis amaritudo desolacionis. ymo secundum ipsum mare de quo loquimur. haud digne tali nomine censetur. nec debet dici mortuum: nisi forte in illo contingat predictum miraculum. Sanius quia quod mortuum est: omnino se movere non potest. Forte hoc mare postquam madens unda defecit: et tumentes illas atque ebullientes fluctuacionum suarum procellas amisit. Impetus siquidem influentis iordanis. diffusus rapidissimus illapsu suo vehementissimo ipsum impellebat atque exagitabat: et tranquillum et quietum esse penitus non sinebat. Ibat siquidem tunc temporis. tumens et spumans. et multum exestuans: et quasi ad commocionis et inquietacionis sue iniuriam. vehementer indignans. Sed postquam cepit influens inundacio deficere. et commocionis causa prius cepit et ipsum mare. ab illa sua procellosa exagitacione quiescere: et quasi mortuum motum compescere inquietacionis amittere. et nomen mutare. Sic mirum sic torrens voluptatis carnalis et vehemens impetus carnis. quamdiu viget. solet esse causa timoris et indignacionis. Solet sane conscienciam totam turbare. amaritudinis fluctus exagitare. et profundissimam illam humani cordis abissum ab ymo evertere: et magnum illud mare. magnis tempestatibus agere. Mens siquidem celesti desiderio fervens. puritati studens. et ad perfeccionem tendens. quamdiu turpes delectaciones ex carnis impetu sentire cogitur: necesse est infimis desideriis. et ad yma fluentibus reluctetur. Hinc est quod sibi irascitur. quod sibi indignatur: et adversus seipsam sevire videtur. Puto quod huiusmodi perturbacio et tumultuacio. vehemensque fluctuacio. non facit mare mortuum: sed vivum. sed validum. sed inquietum. Sed postquam ceperint inferiores aque decurrere atque deficere. et infimarum delectacionum fluxus languescere. atque evanescere. incipit et consequenter paritur ad pacem et tranquillitatem seipsam paulatim componere. futuri iudicii metum magis magisque deponere. et illas prelibate indignacionis et anxietatis estuaciones amittere: ad mortui similitudinem. trepidacionis et perturbacionis motum non habere. In hunc itaque modum. carnalis voluptatis profluvium exhaustum atque exsiccatum. penitusque absumptum: facit invalidum. et infirmum. et tranquillum. et quare debeat dici mortuum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Vides certe ut arbitror, quam recte mare
suum nomen mutavit mortuumque nomen
accepit, in quo inferior decursus aque
decidit atque deficit.

**Cum qua cautela debeamus cordis
perturbationes delere. xix.**

Notandum autem quomodo mare hoc
debeat vivum aliquando permanere, et tamen
secundum aliquid mortuum esse. Nam
semper necesse est de perpetratis malis peni-
tere, odio et detestatione persequi et per-
horrescere. Non tamen illa semper deflere et tre-
pidare, sed post dignam satisfactionem et
competentiam condignam, consolationem
recipere, et ad spem venie securitatisque
quietem animum reformare. O vere fe-
lix multumque beatus, cui datum est cordis
perturbationes et tristicie tempestates
compescere, et magnas illas et mirabiles
elationes maris ad tranquillitatem com-
ponere. Unum primo nec dubitare audeo,
quia quamdiu amor ad multa spargitur
et ad yma derivatur, numquam ad plenam
pacem perducitur, numquam ad vere securi-
tatis tranquillitatem serenatur. O anima
infelix et misera, usquequo solicita es et tur-
baris erga plurima. Porro cum unum
sit necessarium, tandem aliquando fige desideri-
um, dilige unum. Felices illius civita-
tis cives, cuius participatio est in idipsum.
Congregentur aque que sub celo sunt
in locum unum; noli sinere eas flue-
re deorsum. An nescis quia qui dimittit aquas
suas caput est iurgiorum? Quid per yma
desideria defluis, quod tamen cum bonis vir-
tutis gaudiisque lugendis? An nescis
quia omnis aqua que deorsum currit, in ma-
re descendit? Omnia siquidem flumi-
na intrant in mare, et omnis infima
delectatio desinit in dolore. Risus enim
dolore miscebitur, et extrema gau-
dii luctus occupat, eo quod omnis dulcis aqua
in mare descendat et dulcedinem amit-
tat. Transit enim mundus et concupiscentia
eius. Et scimus quia sine dolore non relin-
quitur quod cum amore possidetur. Quan-
to ergo melius est que sursum sunt sapere,
que sursum sunt querere, et Iordanis
fluenta in suum fontem retorquere,
ut audiamus et nos illam congratulatio-
nis vocem in usum nostre confessionis
assumere. Quid est tibi mare quod fugisti,
et tu Iordanis quia conversus es retrorsum?

**Ab hoc loco agitur de studio contempla-
tionis, et quomodo vel quantum valeat ad re-
formationem veri amoris. xx.**

Sed nec illud hoc loco prete-
reundum arbitror, qua arte
quave industria effici valeat
ut se ultro Iordanis convertat, et spon-
taneo nutu in suum fontem recur-
rat. Aliud siquidem est nosse quid expe-
diat vel quid fieri oporteat, et aliud
non ignorare quomodo obtinere valeas. Quod
utile seu etiam necessarium fore non dubi-
tas. Quis non desperet tanti fluminis im-
petum posse in montana convertere? Quis
umquam presumat naturalem illum humane
affectionis cursum rapidissimum impetumque
ad yma vehementissimum posse cohibe-
re, et in contraria deflectere, nisi gratiam accipiat
qua se illud sperat efficere? Denique cursum
aque defluentis precisum sepe audivimus
frequenter et vidimus, neque hoc impossibile
iudicamus. Nam aliud est in naturalibus appetitibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et naturalibus affectibus sepe consensum cohibe-
et alios affectionum mutare. & humane
concupiscentie profluuium in virtutum motiua
conuertere: et spontaneo quodam inti
mi amoris nutu quasi amore insuper celesti
um desideriorum concupiscentias assurge. Pa
rum ergo puto. meam vel cuiusquam hominis inde
proferre sententiam: distamus ab eo qui do
cet hominem scientiam. Audiamus itaque quid
nobis in hoc negocium proponat vel quid in rei
exemplum promittat. Cum posuerint
inquit vestigia pedum suorum sacerdotes
qui portant archam federis domini dei
vniuerse terre in aquis iordanis: aque que
inferiores sunt decurrent atque deficient:
que autem desuper veniunt in vna mole consis
tent. Oportet ergo vt audiuimus archam
federis domini preter eum hec: si concupiscimus
inferiores aquas defice. & superiores in
vna mole consurge. O felices qui eam
et sine spe. dimpta frequent preter eum hec
preter: in duo principia tam magna tamque io
cunda miracula fiunt. Sed que ista que
hec archa federis: nisi forte illa diuinorum
donorum prerogatiua. gratia videlicet con
templacionis: Que est illa archa deau
rata: nisi humana intelligencia celestis sa
piencie fulgore splendida. & diuine
inspirationis luce irradiata: Quid rec
tius intelligimus per illud venerabile sacrari
um. & sacrorum diuinorum reconditorium:
quam spiritualem spiritualium virorum intellectum.
qui secretorum diuinorum sacramenta et
sapiencie archana. et per intelligenciam ca
pit. & per memoriam custodit: Sed quare illud
diuinus quod hec archa dicitur archa
federis: Numquam enim dare solet hanc
tantam graciam. in signum dilectionis & pig
nus caritatis: qui diligit diligentes

se. et suo dignos efficiat amore in tantum
vt ab illo mereantur audire. iam non dicam
vos seruos sed amicos. quia omnia nota feci
vobis que audiui a patre meo: Hec itaque
archa non sine premio deseritur: quia contempla
cionis gratia etiam ipsis quoque subtrahitur:
quibus eam secundum tempus hec conceditur.
Archam ergo preter eum hemus: quum ex inspi
rante gratia. radium contemplacionis accipimus.
Archam istam nobiscum porta
mus: cum diuine contemplacioni dili
genter insistimus: & studio sapiencie saluta
ris. per inuestigacionem seu retractacionem
vehementer intendimus.

Quomodo inuestigacio et retractacio salu
brium valeat ad corrigendum ani
mum. xxi.

IStiet enim sunt ni fallor arche
nostre bauli. quibus solet vel in
alta sustolli. vel in anteriora de
ferri: ignotorum. scilicet inuestigacio. et cogni
torum retractacio. Sine hiis retentu cito aut
deorsum labitur: aut retrorsum repel
litur. Sine retractacione siquidem. ab obli
uionis lapsu non custoditur: et sine inuestigacione
ad cognicionis profectum numquam promouetur.
Solet autem vt omnis nouimus officium sacerdotum
esse: circa salutis custodiam. circaque animarum
vigilare. Debet ergo inuestigacio nostra. de
bet et retractacio. nostra circa salutaria.
circa saluti obnoxia diligenter intendere:
indesinenter insistere: vt sacerdocii et digni
tate meritis vendicet. & nominis honorem defen
dat. O quam digni sacerdotes. o quam ydonei
arche portitores: inuestigacio salutarium.
retractacio salubrium. Horum sacer
dotum officio ad iordanica fluenta archa
nostram deferimus: cum per inuestigacionis et
retractacionis studium. ad desideriorum
nostrorum consideracionem. nostre contemplacionis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

oculum reflectimus. Ad horum utique ingressum
archeque accessum. videbis cursum ior
danis. impetumque dissolucionis. primo len
tescere, postmodum herere: tandemque re
trorsum redire. Absque dubio affeccionis
humane confluxum. quanto perfeccius in
spexeris. plenius agnoveris. tanto perfecto
amplius miraberis: tanto vehemen
cius detestaberis. Considera ergo frequen
ter. contemplare diligenter cordis tui
lapsum: desideriorumque confluvium. Vide
ergo amorem tuum. unde. quo currat, quo
per desiderium tendat: vel unde per fasti
dium recedat. Videbis quomodo de subli
mibus ad yma labitur: et de summis ad
infima diruat. Absque dubio cum hec
ceperis diligenter inspicere. profundeque intueri:
incipies et pariter cum propheta proclama
re. Quid michi est in celo, et a te quid volui
super terram.

Quod facilius est animum corrigere quam
eius intima penetrare. xxv.

b Verum illud quanta putamus
admiracione dignum. quantaque io
cunditate amplectendum. quod non
vult deus diu (nus) miraculum suum referre.
non expectacionem nostram in longum protra
here, nec urget nos usque ad iorda
nis yma descendere. et usque ad illud
humani cordis inscrutabile profundum
penetrare. antequam incipiat promissione
suam implere. Utique quoniam ipse cogno
vit figmentum nostrum, non vult nos diu
tine prestolacionis mora suspendere:
Sant sciens quoniam pravum est cor hominis
et inscrutabile. Quis eum comprehen
dat. quis explicare sufficiat. quanta
sit stulticia. quam infinita miseria. summa
bona sponte deserere. infima bona
avide querere, eterna gaudia fastidire.
transitoria ardenter concupiscere, et pro
pitutis premia infinita perdere. et ma
la eterna incurrere. Huius ergo conside
racionis incomprehensibilitas. causa esse
videtur. cur a domino usque ad huius immensita
tis profundum penetrare non cogimur:
ne a nobis non tam difficilia. sed et impossibilia
exigi videretur. Sed quid ait scriptura.
Ingressis namque sacerdotibus iordanem. et
pedibus eorum tinctis in parte aque, stet
unt aque descendentes in uno loco:
et ad instar montis intumescentes. appa
ruerunt procul. Animadvertis obsecro.
quomodo statim ad primam intinccionem pedum
iordanis incipit cohibere cursum, et
converti retrorsum. Vix parte aque
ut audis actigerant: et iam iordanis
fluenta. impetum suum in se ipsa re
torquebant.

Quantum valeat cum profunda ad
miracione infirmitatis nostre conside
racioni divinis inherere. xxvi.

c Sed qui sunt isti queso pedes
sacerdotum, ad quorum intinccionem
iordanis convertitur retror
sum. Sed si per sacerdotem recte intel
ligimus investigacionem, quid rectius intelligitur
per eius pedem quod est corporis ymum. quam
investigacionis profundum. Pes ergo sa
cerdotis est profunditas investigacionis.
Pedem ergo est in aqua ponere: profunda
investigacione occulta penetrare. Pes
huiuscemodi in aqua tingitur, quando
mens admiracionis sue subtilitatem
miratur, et in sua admiracione delectatur.
Quid enim est tingi, nisi affici. Quid est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

affia. n contemplari. mirari. delecta
ri. Et quius investigacois nre pedes.
no usqz ad gurgitis yma extendimus. qr
desideriorum nrorum errores. no n ex pte
penetramus. ipos tn pedes quius non n
in pte positos. multu intingimus. mul
tu obstupescentes. q vix vel ex modi
ca pte comprehendimus. Debemus g
cordis intima pscrutando. eo usqz gal
tem in aquas descendere. donec possi
mus investigacois nre pedes plene in
tinge. et animu nrm sup erroris nri
consideracom. in amiracom et stuporem
convte. Nam h ipm qd comprehendere
possumus. de stultiys et erroribus nris
puto posse suffice nobis. intantu ut
iordanis cursus sui impetu ultro cohi
beat et nutu spontaneo in posteriora re
currat. pstine consuetudinis devia
damnas atqz detestans. morum suorum
lapsum sponte cohercens. et in contra
ria dirigens. qr tuc temporis. ipsa sup
aquas iordanis intelligencie sue archa
levauat. cum gnalem. n de suo tm.
g de quolibet corde humano sniam p
ferebat. Universa vanitas omis homo
vivens. Videbat quorsum iordanis
fluenta currerent. cu p increpacom
exclamaret. Usqz diligitis vanitate.
et. q. m. Videbat v cursum sini termi
naret. et q in mari deficet. cu dicet.
In ymagine ptrasit homo. g et frust
conturbatur. Pfunde pedes in aqua
tinxat. cu in hanc amiracois vocem
erumpet. Quid ei m e in celo. et a
te q volui sup tram. Puto qr ad
hanc pedum intincom. consideraco
nisqz amiracom iordanis yma deside
riorum descens. in superiora redeat. Non

temqz repetat. intm ut dicat. Renuit
consolari aia mea. m. f. d. et. d. sum.

Quomo post plenam correccom sui animus ad eciorum contemplacom in troducatur. xxiiii.

Nemo g debet h ipm qd compre
hendi valet de corrupcois sue
consideracoe neglige. neqz hoc neg
ligent et qi in trasitu vidre. g stati
ad arche ingressum intincomqz pedu
gressum fige. morasqz innecte. donc
aqua superior crescat inferiorqz deficat.
plusqz hebreorum totus ptraseat. Ut
cu cepimus vitam nram retractare
atqz discute pscrutacoisqz nre pedes
in aqua tingere. statim ut sensimus
animu nrm affia. et ad sui considera
com mirari et indignari. debemus
in h amiracois nre spectaclo libent
immorari. donec inferiorum amor intu
mescat. inferiorum aut omio deficiat. to
taqz desideriorum nrorum turba ptraseat.
tram pmissionis. spei sue altitudine ta
gat et teneat. Tunc demu ut arbi
tror tempus erit. ut et ipa intelligencie
nre archa. pmissionis tram intrare
possit. cu votorum omnium voluntatuqz
plebem premisit. Prius ei nece e bo
na dni in tra vivenciu credere. sperare
dilige. multuqz desiderare. qua det
nob cognosce. z intrare. z facie ad facie
videre. Nisi inqt credideritis. no intel
ligetis. Qui diligit me inqt diligetur
a pre meo. et manifestabo ei me ipm.
Manifestacom g precedit dileccio. ut
dileccom sequatur manifestacio. Prece
dat archam affeccionum turba. ut tur
bam sequatur contemplacois archa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Prius oportet promissionis terram tenere per desiderium: quam per intellectum. Puto quod apostolus totam cogitacionum affectionumque stiarum multitudinem transgerat: cum dicebat. Cupio dissolui: et esse cum christo. Quid enim sibi de huius vite desiderijs reliquerat: qui nec ipsam vitam premio suo desiderio diligebat. Inde est vt arbitror. quod preualuit contemplacionis sue archam in terram lacte et melle manantem introducere: vt videret bona ihrlm omnibus diebus vite sue: et ex reuelacione diuina dixit. quod oculus non vidit. et auris non audiuit. nec in cor hominis ascendit. Meminerit si ipse non gloriatur huius hominem raptum vsque ad tercium celum: et audisse ibi archana verba. que non licet homini loqui.

Quod in futura vita post exitum contemplacionis animus ad omne desiderium sui beneplacitum relaxatur. xxv.

Puto quod et nos ipsi post interne familie tanteque multitudinis transitum. cum ceperimus contemplacionis archam iam illuc introducere. et non iam per speculum et in enigmate sed facie ad faciem videre: cum terminimus actu quod intus tenemus affectu: iam vlterius nature non erit iordanem aluei sui fluenta suspendere: et cursus sui impetum retinendo cohibere. Absit absit cum corruptibile hoc induerit incorrupcionem. et mortale hoc induerit immortalitatem: absit inquam absit vt adhuc necesse sit castigare corpus. et in seruitutem redigere. atque eciam tunc mortificari tota die: quando iusti veritate testante fulgebunt sicut sol in regno patris sui. et tolletur impius ne videat gloriam dei. Non nobis omnino dicetur amplius. nolite diligere mundum. neque ea que in mundo sunt. cum fecerit dominus nouum celum et nouam terram: iuxta quod ipsa creatura liberabitur a seruitute corrupcionis. in libertatem filiorum dei. Et licet in creaturis decor sit tunc quam incomparabiliter maior atque venustior. corporeisque oblectamentis dulcior comprehensior. atque locundior: nichil erit quod concupiscencias corporis minuere possit. in omnibus his que sensus corporeus attingit. Nesciet concupiscencia carnis. nesciet concupiscencia oculorum. concupiscencias corporis extinguere. sed accendere: non refrigerare. sed magis inflamare. Quicquid extinguit. quicquid mitigat occurrerit: spirituali amori. diuine dileccioni alimenta ministrabit. Tunc absque dubio animus delectabitur intus delectabitur extus. Delectabitur in rebus spiritualibus. delectabitur in rebus corporalibus: et ingredietur et egredietur et pascua inueniet. Tunc reuertentur aque iordanis in alueum suum: et fluent sicut ante consueuerant. Iordanis alueus: commodi appetitus. In huius alueo. aque iordanice suo impetu feruntur: quando cordis desideria iuxta commodi sui appetitum huc illucque deriuantur. Quo putas tendit huius decursus aquarum: nisi in beneplacitum. Quid est ergo aquas sicut ante consueuerant currere. et nisi beneplacitum sequi et apprehendere. Naturaliter quidem omnis appetitus ad commodum trahitur: et huius aluei ductum sequi in suo illic desiderio nemo prohibet. Multa hic placent que tamen non decent: et ideo fieri non debent. Nam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ergo in hac sepe vita. aquarum impetum cohi
bere: et concupiscenciarum violenciam viriliter
frange. Nichil illic libebit: nisi quod
et licebit. Nichil ergo oberit desideriorum
fluenta pro voto effluere: et ad omne be
neplacitum deriuare. Huius ut arbi
trii libertatis licenciam propheta sperabat
et suspirabat: cum psallendo proclama
ret. Voluntaria oris mei beneplacita
ta fac domine. Sepe et supra modum sunt
alia voluntaria oris. et beneplacita
cordis: quia alia mente concupiscimus. atque
alia ea que ore probamus. Alia sane sunt
ea persepe que placent ex sententia: atque
alia ea. que placent ex concupiscencia. Illa
placent ex iudicio. ista ex desiderio.
Illa ex diffinicione: ista ex delectacione.
Rogat ergo propheta ut eadem ipsa que sunt vo
luntaria. sint et beneplacita: ut mutuum
conueniant. sed sibi occurrant. votum et
beneplacitum. sentencia. et concupiscencia.
iudicium et desiderium. diffinicio. et delec
tacio. Voluntaria oris mei beneplacita
ta fac domine: ut quicquid placet ex dis
crecione. placeat ex delectacione. et sola
libeant ex delectacione que licent ex deli
beracione. Transeat ergo transeat plus hebreorum,
transeat et archa post ipsum in
illam terram lacte et melle manantem.
in supernam illam et sempiternam iocundita
tem: ut tandem aliquando facie ad faciem
videat. quod multo desiderio tantopere
ante quesierat. Transeat ergo grandis
illa tot desideriorum turma. transeat
et theoretica illa intelligencie archa.
in illa interna et eterna gaudia: ut vel
tunc iordanis liberum cursum recipiat:
et omnis humanus affectus licenter et
libere in omne quod beneplacitum voluatur:
et humanus animus ut potest summis spiritualibus
bonis firmiter immobiliter inherens.
in rebus exterioribus inferioribusque nichil con
tradiccionis inueniat. Nisi fallor illa que
supra intumuit vnda. maiori quanto post
impetu in alueum suum recurret. et tanto
expandet latius modumque pristine limitacionis
excedet: eo quod amor vbique creaturarum
maioris incendii alimenta vberrima
recipiat. et ob hoc quaquaversum frenato
ri desiderio ad omnia ruat.

Quomodo quidam in hac vita ad eternorum contemplacionem subleuantur. xxvi.

Sed hoc quod de arche transitu
legitur: eciam in hac vita secundum ali
quem modum impleri posse videtur.
Probat hoc apostolum illud testimonium quod
et supra protulimus: quod adhuc talia
dicentem in hac corruptibili vita de
quo non dubitamus. Scio inquit hominem
in christo siue in corpore siue extra corpus nescio
deus scit: raptum usque ad tercium celum. Et
scio huiusmodi hominem quoniam raptus est in paradi
sum: et audiuit archana verba. que non
licet homini loqui. Ecce vero contemplacionis
sue archam introduxerat: qui in tam eminencia
celi secreta intelligencie oculum fixerat.
Puto autem quod non ipse paulus usque in illa loca
archam leuasset: nisi tota illam deside
riorum suorum familia illuc premisisset.
in tantum ut omnia arbitraretur ut ster
cora. ut christum lucrifaceret. Multi ut ar
bitror hodie de qua loquimur promissionis
terram per mentem possident. qui illuc archam
suam iuxta pauli similitudinem introducere
non valent: eo quod adhuc aliquos de interna

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illa affectionum suarum familia. eos hanc terram per desiderium retinet. Sed cum tandem omnis hebreorum turba iordanem transierit. cum et ipsa federis archa in terram promissionis subintroducta fuerit. quid aliud iam oberit cursum suum repetere. et iuxta morem in alveum suum refluere. Dum iam congrue utilitatis iusteque necessitatis ripas non excedat. dum iam equitatis modestieque alveum regnans. ad superflue libertatis campum non effluat. Quid enim est hebreorum turbam iordanis alveum transisse. nisi celestia desideria et ad futuram gloriam tendentia. carnis appetitum eousque perdomuisse. quod iam ulterius non possit ea irretire vel impedire. Et quidem antequam populus domini cum domini archa transeat. ne eorum transitum iordanis unda impediat necesse est eius cursum cohercere. et carnis appetitum frangere. et animum sepe etiam a necessaria concupiscentia avertere. Numquam enim humanus affectus ad eternitatis desiderium perfecte inflammatur. numquam humanus intellectus ad eternorum contemplationem plene acuitur. nisi carnis cura in rebus etiam licitis multumque necessariis frequenter fortiterque repellatur. Eo usque sane oportet corpus castigare et in servitutem redigere. donec ulterius iam non possit interiorum affectuum voluntatem impedire. Sed postquam precedente turba. archamque comitante transitum fecerit. iam nimium spiritualibus exercitiis obviare non poterit. utilitatis sue alveum sequi eum licebit. Hinc est quod multos sepe iam vidimus. nimia post abstinentiam corporis afflictione. morbosque graves nimio incurabiles incurrisse. eosdemque ipsos post eandem nimiam concupiscentiam. post acceptam divinitus gratiam vigoris pristini fecisse laxare.

et cum suo in cibo et potu. in somno et vestitu. multo amplius quam custodita sanitas postulasset indulgere. Nam hoc sepe spiritualibus studiis militat. quod vir plenus gratia. corporis vires magis utiliter custodit aut reparat. Cavere tamen debet qui sibi secundum hanc licentiam indulget. ne aquas nimis relaxet ne utilitatis sue alveum deserant. modestieque ripas excedant. effluant saltem ut ante consueverant. de quibus scriptum est quod alvei sui ripas impleverant. Hoc ut arbitror soli illi bene facere noverunt. qui iam ea que sursum sunt sapiunt. qui celestium dulcedinem iam degustaverunt. qui terrena fastidiunt. qui archam suam in illam promissionis terram iam introduxerunt. Non potest ut arbitror ad perfectum exteriorum bonorum fastidium pertingere. qui internorum bonorum dulcedinem nondum incepit gustando sentire. Puto quod propheta nisi prius gustasset quam suavis est dominus. et quam magna multitudo dulcedinis domus eius. puto quod nisi hoc per experimentum didicisset. illud omnino ex sententia dicere non posset. Renuit consolari anima mea. Nec semper est necesse sit iordanis cursum cohibere. oportet archam nostram in eius ulteriora transponere. Sed non illud licet. nisi possimus omnem illam votorum nostrorum turbam premittere.

Ut semper oporteat pro contemplationis studio previdere. quo debeamus per desiderium tendere. xxvi.

Debet sane hec archa nec ubique sequi. nec premitti semper. In loco horroris et vaste solitudinis turbam precedat. in terram promissionis ingredienti turbe succedat. Precedat ad nostra. subsequatur ad divina.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Citra iordanem quae pertinent ad nos, ultra iordanem quae sunt supra nos. Hic iubemur discutere et approbare, et postea tenere. Omnia inquit probate, quod bonum est tenete. Illic praecipimur credere, ut quandoque mereamur et intelligere. Nisi credideritis inquit, non intelligetis. Debemus ergo quamdiu adhuc in deserto sumus, quamdiu per desertum iter agimus, archam nostram ante nos praemittere, et subtiliter providere, quo debeat virtutum familia per studium vel per desiderium subsequendo tendere. Ut possitis inquit dominus videre et nosse per quam viam ingrediamini, quia prius non ambulastis per eam. Huic illud sapientis sententie consonat, cum dicit: Et palpebre precedant gressus tuos. Sed ad illa que ultra iordanem sunt, que sensum nostrum excedunt, melius nitimur desiderio quam studio, affectu quam intellectu. Ideo quod iubemur turbam non archam premittere: melius quod sit in hac parte multum desiderare, quam multum discutere, ut illuc mereamur introduci, quo non valemus virtute irrumpere. Qui enim scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria. Illic ergo precedat, ut viam ostendat.

De gemina imperfectione quam semper oportet precomulis habere. xxviii

6 Sed nec illud quidem sermo divinus voluit tacite preterire, quanto videlicet spacio debeat subsequentem turbam preire. Sit inquit inter archam spacium cubitorum duum milium. Vis scire quid sit archam cum turba esse, vel quod archam turbam preire? Cum quales per facta vel desideria sumus, diligenter contemplatione attendimus, archam nostram nobiscum et quasi presentem habemus. Cum vero quales nos esse oporteret subtiliter aspicimus, quasi intelligentie nostre archam ante faciem nostram premittimus, ut quo tendere necesse sit non ignoremus. Quis queso gloriari potest, vel totum facere quod voluit facere potuit, vel totum posse quod fieri oporteret, si fieri potuisset? Sic enim nec totum volunt quod valent, sic nec totum valent quod debent. Ergo ulterior est facultas quam voluntas, et necessitas longe remotior quam facultas. Premittamus ergo archam nostram non solum usque ad considerationem nostre possibilitatis, sed etiam usque ad speculationem nostre utilitatis, ut attendamus non solum quod melius facere possemus quam facimus, verum etiam quod melius fieri oporteret quam possimus. Quasi ergo cubitos mille archam suam ante faciem suam premittit, qui diligenter attendit quid frequenter aspicit, vel per multum esse potuisset, si de possibilibus sibi nil negligeret. Sed usque ad duo milia vel tria cubitorum progreditur, qui quod non solum fecerit, sed pene indesinenter contemplatur, quam in minima non faciat, et quam in minima nec etiam facere valeat, que fieri oporteret, si ad illa adimplenda sua virtus non sufficeret. Cum aliquid fortiter agere volumus, cubitum nostrum extendimus, et ideo recte per cubitos virtutum exercitia intelligimus. Millenarius perfectionem significare solet, quia maiorem numerum nostra computatio non habet. Duo ergo milia cubitorum ut arbitror geminam perfectionem designare videntur: integritatem videlicet voluntatis, et plenitudinem fortitudinis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Us quisquis necdum totum valet quod debet. sed nec totum quidem complet quod valet: utique profectu caret. Quid ergo est intelligentie sue archam usque ad duo milia cubitos ante seipsum premittere: non pendet providere. quantum sibi desit de gemina profectione. quia neutram nondum potest adimplere. Dicam utique dicam quod sentio. illum solum sed dudum preceptum implesse puto. solum illum magis existimo archam suam duobus milibus cubitis premisisse: qui seipsum iudicat gemine profectionis nec saltem exordia ducissime apprehendisse. Nam si vel unum quidem cubitum de tanto spacio. ambulando. ac accedendo. operando precederet: et consummate profectionis primordia saltem sibi arrogasset: duobus milibus cubitis retro post archam seipsum remansisse non vidisset. O virum profectum summaque humilitate fundatum: qui se potest et festinando proficere. et proficiendo festinare: et sancte se per humilitatem servare. ut et se in bono proficiat: et tamen se non profectionis minima dare se credat. Grande spectaculum videre archam precedendo festinare: conspice turbam subsequendo accelerare. et se tamen tante mensionis modum adinvicem custodire. Quanto promovet archa: tanto amplius festinat et turba: et quo turba sequens amplius operat: eo et archa precedens se suum accelerat. Sane profectionis gratiam quanto melius agnoscimus: tanto ardentius et concupiscimus: et quo amplius accendimur ad amorem: eo perfectius illuminamur ad agnitionem. Semper inveniet vir iustus quo possit ca

ante se duobus milibus cubitis elongare: quia in hac vita nunquam poterit munus consurgere velle. posse. et debere. Hoc est futuri temporis: non presentis vite. Ibi sane sic totum volet. quod iuste valebit: sic totum potuit. quod iure debebit. Sic autem et alterum superat agendi facultas: et faciendi possibilitatem excedit debiti necessitas. Constat autem unum ex alto crescere: quia cum crescit necesse velle. crescit et posse: et cum utrumque incremento. crescit et debere. Ergo quo ardentius bonum appetimus. eo facilius efficimus: et quo maiora possumus. eo et maiora debemus. Iuxta hunc modum necesse est archam se in anteriora precedere: et subsequentem turbam post ipsam properare. Pensa autem tibi esse debet. qui ad terram promissionis properas. quod archam tuam ante faciem tuam premittas: non iter tuum duobus milibus cubitis preveniat: et quo sequi debeas ostendat. Satage ergo in profectionis tue considerationem et contemplatione eo usque in ulteriora penetrare: ut veraciter te credas tu saltem primordia. seu per affectum. seu per effectum necdum attigisse.

Exemplum vel forma proposite considerationis. xxix.

Voltis audire. hominem duobus milibus cubitis post archam iter legentem: et profectionis vite non saltem sibi primordia arrogantem: Dum adhuc magis ordirer. succidit me. Nondicat dum adhuc texerem: sed dum adhuc ordirer. Quid est ordiri non premeditari. et quod texere non facere. Nempe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quod aliud est ordiri texenda. et texere ordi
ta. uel preordinare facienda. et facere
preordinata. Dum adhuc quasi ordi
rer. dum adhuc premeditarer. quando
adhuc per meditationem querere que facere de
buissem. et necdum plene potuissem
invenire. misit manum suam et succi
dit me. Nondum quasi aliquid texeram.
necdum bonum agere inchoaveram. non sicut
in ordinate vite telam inciperem. sed cum
adhuc ordirer succidit me. Fateor quo
dem iam bona facere proposueram. iam que
modo si possent disponebam. et iam te
lam meam ex magna parte orditus
eram. sed dum adhuc ordirer succidit
me. et non potui propositi mei telam non
dicam pertexere. sed nec inchoare. Quantus
quaeso vir iste fuit. qui de se tam humi
liter sentit. qui sibi nec boni saltem pri
mordia arrogat cum ordiri se credat.
Nonne ille tibi adhuc ordiri videtur
telam quam cum multis texuit. qui di
ligenter quesivit. ut inveniret et vide
ret quid esset utile filiis hominum. quo
facto opus est sub sole. numero dierum vite sue.
Nonne et sibi ipsi videtur adhuc ordiri
non texere. qui diu studuerat cognoscere
rationem quam adhuc querit anima sua.
et non potuit invenire. Ecce hoc inveni
dixit ecclesiastes. unum et alterum. ut inve
nirem rationem quam adhuc querit anima
mea. et non inveni. Quid boni. quid queso
magni. Sed iste crederet se fecisse. qui
fatetur se quesisse. non tamen invenisse. quo
facto opus esset sub sole. numero dierum vite
sue. Constat quod intelligencie sue archam.
ante faciem suam preinvisat. qui quo
per desiderium vel actum sequi deberet que
rebat. Sed reputat ut arbitror desiderium

ciorum suorum turbam quam onerosam stare.
qui rationem quam querebat fatetur se non
dum invenisse. An adhuc audire desi
deras amplius. Hominem virum boni exor
dii ascribentem. et qui duobus minus
cubitis iter post archam legentem. Audi
ergo quid dicat. Et dixi. nunc cepi. Hec mu
tatio dextere excelsi. Vir tandem ali
quando inquit cepi. quod diu incepisse me credi
di. vir hodie cepi fieri bonus de malo. iustus
de iniusto. Qualem me inveni. talem
me esse pronunciavi. non puduit imperfectionem
meam confiteri. sed dixi nunc cepi. Hec
mutatio dextere excelsi. Non dicit quondam
vel extunc. sed nunc. Nec neget se incoe
pisse. ne putes eum plus quam duobus mi
nus cubitis post archam remansisse.
Vir tandem quedam boni exordia
tandem apprehendisse se memorat.
ut iuxta divine institutionis modum
archam suam se subsequi ostendat. Sed
ne quis eum vel hoc ipsum boni exordi
um sibi ascribere credat. audiat quid huic
sententie annectat. Hec mutatio dextere ex
celsi. Non sibi sufficere potuit ut diceret hec
mutatio dei. sed dicit hec mutatio dextere
excelsi. Ipsum enim voluit hoc opus ascribe
re. maluit designare ex descriptione.
Excelsum dixit qui hoc fecit. et dex
teram nominavit. Ac si aperte dicat.
Ille hoc fortiter fecit. qui fortia potenter
efficere consuevit. Erat sane in oculis
eius admirabile. talem de malo ad
bonum converti. qualem se meminit
quondam fuisse. Quid queso ille alius de
perfectionis itinere confecisse se credidit.
qui omnes iustitias suas panno menstru
ate mulieris comparavit. Habe
mus itaque quomodo debeamus archam nostram.
ante faciem nostram ad certam mensuram

[BIBLIOTE]CA PÚBLICA ... DE TARRAGONA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

premitte: ut quantum aliquid preuenimus.
Nunquam audiamus de duorum millium cu-
bitorum spacio. presumptuosa existi-
macione aliquid minuere arbitrantes
nos ipsos virorum perfectionis primordia atti-
gisse. Debemus itaque quod diu in desi-
derio sumus. in arche nostre preparacione. per-
uectionis nostre iter colligere: et quo pro bone
conuersacionis studium sequi oporteat
alta consideracione prenosse.

**De his que pertinent ad meditaci-
onem vel contemplacionem. et quantum
valeant ad virtutis promocionem.
XXX.**

Sed non est eiusdem facultatis presentis vite ordinem dispo-
nere. et future gloriam estima-
re: minorum qualitate disputare. et pre-
miorum eternorum quantitate pensare.
Que enim in terra sunt. difficile esti-
mabimus: et que in prospectu sunt inue-
nimus cum labore: que in celis sunt
autem quis poterit inuestigare? In-
uenire itaque que in terra sunt difficile:
inuestigare autem que in celis sunt im-
possibile. Hinc est quod apostolus monet. No-
li magis altum sapere. Merito ergo ar-
cha domini non nisi post hebreorum intro-
itum. in illam promissionis terram
introducitur: ut quod nostra intelligencia
perscrutacionis sue passibus irrumpere
non sinitur: diuine reuelacionis
manuductione intromittatur. Nec
tamen negamus de future vite qua-
litate. non nulla immo multa et
magna esse que possumus et inuesti-
gando querere. et racionando inueni-
re: et argumentando astruere. Inui-
sibilia enim dei: a creatura mundi per
ea que facta sunt intellecta conspiciuntur.
Nequaquam ergo negligenda sunt que per inuesti-
gacionem inueniri possunt: sic et illa ex nostra
virtute non presumenda. que nostram intelligenciam
et humanam racionem excedunt. Illa sunt
secundum racionem: ista sunt supra racionem. Illa
debemus alta perscrutacione diligenter in-
quirere: ista debemus ex diuina reue-
lacione humiliter expectare. Illa pertinent
ad meditacionem: ista ad contemplacionem.
Nunquam animus ad eternorum bonorum desideri-
um plene accenditur quousque: nisi qualia vel quan-
ta sint. studiose premeditetur. Et
sic nunquam sine ingenti desiderio. ad eorum
contemplacionem subleuari meretur:
ita sane in eternorum concupiscenciis. sine ve-
hementi studio perfecte non inflammatur.
Hinc est quod ante introitum israel. in
promissum regnum exploratores premit-
tuntur: et tamen non post turbe ingressum ar-
cha non introducitur. Quid est enim ex-
ploratores ante introitum suum pre-
mittere. et illius terre in quam festinamus in-
troire. qualitatem sagaci perscrutacione
velle prenosse? Quid nisi mentis sue cogitaci-
ones. celestium bonorum exploratrices. in
inuisibilium perscrutinium dirigere. et
meditaciones suas in id operis destinare quod
ut per inuestigacionem inueniat unde possit
affeccionum suarum turbam in eorum amo-
rem urgere? Premittamus ergo ante fa-
ciem nostram exploratores nostros. sicut
et illi israelite quondam premiserunt suos. non
gemel tamen. sed alios post alios. et alios post
priores. Quociens de futuris bonis
pendis seu promendis subtiliter aliquid
tractamus: nunquid non exploratores ante nos
ipsos premittimus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De gemina premeditacione premiorum videlicet et meritorum. xxxvi.

Sed aliud est querere qualia vel
quanta. vel aliquis bona debeamus
de meritorum retribucione sperare: atque
aliud studiose investigare. quibus studi
is vel exercicys valebimus ea virilit
optinere. Illud est primum: istud vero secundum.
Primum investigare bona speranda:
secundum bona facienda. Quis enim se ad
laborum dampna fortiter accingat. nisi in
cedis magnitudinem ex divina retribucione
prenoscat. Sed quis poterit eternam re
tribucionem credere et desiderare. nisi pari
studio querat quis. ut agnoscat quibus
meritorum studys possit eam acquirere.
Necesse est ergo nuncios post nuncios mittere:
et exploratores alios post primos diri
gere. Primi nuncii sunt. exploratores
premiorum: secundi nuncii sunt explora
tores meritorum. Illi sunt exploratores re
tribucionum: isti sunt exploratores operum.
Sic sane sunt aly exploratores qui
mittuntur a moyse: atque aly explorato
res illi qui mittuntur a Josue. Aly
sunt quos premittit dominus propheta: aly sunt
quos premittit dominus athleta. Aliud
est officium prophete: aliud officium athlete.
Prophete officium est predicare futura:
Athlete autem officium est preordinare
facienda. Ad illum pertinet prenosse
firmiter credenda: ad istum pertinet
premeditari fortiter agenda. Illud
est prescientie: istud est providencie. Illud
est previdere: istud est providere. Unde
est enim previdencia. nisi exploracio futurorum.
Et quid est providencia. nisi exploracio facien
dorum. Habemus itaque duo genera ex
ploratorum: utrumque negociosum. utrumque
necessarium. Primum videtur ad moy
sen pertinere: secundum vero ad Josue. Iuxta
hanc itaque similitudinem. cogitatuum
meorum aly debent esse futurorum pre
visores. aly faciendorum provisores:
utrique quidem occultorum exploratores.
et ignotorum perscrutatores. Vultis
audire hominem futuris de futuris
premeditantem. et iuxta moysi similitu
dinem. exploratores ante faciem suam
premittentem. Meditatus sum nocte
cum corde meo. Numquid in eternum proiciet deus.
et non apponet ut complacicior sit adhuc.
Aut in finem misericordiam suam abscindet a generacione in generacionem. Aut
obliviscetur misereri deus. aut continebit in ira sua misericordias suas. Vul
tis audire hominem de faciendis provi
dentem. et ad iosue similitudinem. explo
ratores ante se destinantem. Quid
retribuam domino. pro omnibus que retribuit michi.
Vultis audire unum de similibus ex
ploratoribus quid explorando invenerit.
vel quid ad illam primam prophete questionem
ex sententia intenderit. Absterget inquit deus
omnem lacrimam ab oculis eorum. et iam
non erit amplius neque luctus neque cla
mor. sed nec ullus dolor: quoniam priora
transierunt. Ecce quam copiosum bonum in
futuro iste previdit. De quo dubitavit quer
it an aliquando complacicior sit. Sed ad
secundam ut arbitror exploracionem
respiciat quod alter invenerit vel videndum et dicat.
Bonum est confiteri domino: et psallere
nomini tuo altissime. Ad primos itaque explorato
res pertinet. negligentibus animis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iusta psuadere: ad sedos aut. promtos ani
mos et ad omnia paratos. ad agenda mi
tenit. Attende q̃ aliq̃ nũna explora
tores boni de regionibus illis reporta
re soleant. vel quantum ad erigendos
animos valeant hec ipa que repor
tant: et stude talia querere et remua
re. vt et tu valeas in similiu corrupi
scencias audiencium animos erige. Vox
exploratoris e. Oportet corrupti
bile hoc induere incorrupcoem: et
mortale hoc indue imortalitatem. Vox
exploratoris e. ffulgebunt iusti. e.
t. s. m. a. d. i. n. z. v. metnu. Vox ex
ploratoris e. Vidi magna multitudo
d. t. d. q. a. t. te. Nunquid putandus
e iste explorator egregius terram illa
lacte et melle manante. no intrasse di
ligenter visam plustrasse. cu intratu
ris nullam audet tam audact pmit
te. Inebriabunt ab vbertate. d. t.
et. t. v. t. p. e. Nonne in his vbis in
illam exploratoru suam occurrere
videtur vbr. intrauimus in quam
in terram ad qua misisti nos. q vere flu
it lacte et melle. vt ex his fructibus
cognosci pt.

Quomodo speculacioni premiorum oz vehemencius insiste. xxxii.

Oportet vt arbitror huic ex
ploracoi q alie vehemencius
incumbere. et pne q sede
meditacoi frequencius insistere: eo q fa
cilius sit iusta discernere q psuadere
laboriosa. Huic ee arbitror. q filij
israel in pma legacoe mittut plures:
in scda aute exploracoe mittunt pau
ciores. Et mito sane. Sicut in pma
pscrutacoe vt dtm e. fit explora pre
miorum: in scda aute exploracoe fit
pscrutacio. mitorum. Sed incompabilit ma
iora sunt future beatitudinis premia:
q possint ee qualiacunq merita nra. Non
sunt enim condigne passiones huius te
poris: ad futuram gliam q reuelabit
in nobis. Multi q̃ sunt qui mittunt
pmo: pauci aut sunt qui mittuntur
scdo. Merito multi mittunt. vbi mul
ta querunt. et ad pauca querenda pau
ci diriguntur. Illic duodecim. hic duos
inuenimus. illic senarius. hic geminat
vnus. Vnitas a qua senarius inchoat.
inchoacoem recte designat: sic et sena
riu q sua pfecoe. pfecoem designare
constat. Ubi q̃ ibi queritur. e ad pfec
coem. no ad inchoacoem: quia aut hic
inuenit. videtur ee ad inchoacoem. no
aut ad pfecoem. Ibi e pfecio nre gli
ficacois: hic e no n quedam inchoa
nre iustificacois. In illa glificacoe erit
exinanicio omnium malorum: et plenitu
do omnium bonorum. Sed in hac nra iusti
ficacoe. n e plena exterminacio vicior:
nec pfecta consumacio vtutu. Ibi
plena securitas: pfecta iocunditas.
Hic nec plena securitas: nec pfecta
integritas. Ibi plena securitas. vbi
nullum malum timetur: ibi pfecta
iocunditas. vbi ome bonu possidetur.
Hic nec plena puritas vbi omnium re
luctatur: hic n pfecta integritas.
vbi infirmitas dnatur. Ibi q̃ ex gemina
pfecoe securitatis et iocunditatis vna
beatitudo cosummatur: vt senarius
duplicetur. et duodenarius pficiatur.
Hic ex gemina in pfecoe puritatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et integritatis. nostra iustificacio inchoat:
vt ex gemina cetera vnitatis in duodena
rii consummacionem vtraque senarius perfectio
nis sue exordium capiat. Recte ergo in
illa legacione duodecim exploratores mit
tuntur: quia gemine perfectionis beatitudo per
investigacionem queritur. Recte duo in ea
legacione diriguntur: quia perfecte iusti
ficacionis vtraque quoddam exordia inveniunt.
Denique duodecim sunt si bene memi
ni qui mittuntur in prima exploracione et
duodecim qui iubentur explorare. Sed
et duo sunt qui in secunda exploracione
mittuntur: et duo sunt qui perscrutari
precipiuntur. Multa sunt que de pri
ma exploracione dici possunt: sed hec vt
digne explicentur. proprium sintagma
requirunt.

Quod speculacio intuitorum in duobus constat. xxxiii.

Sed vt de secunda languens aliquid di
camus: sufficiat in ista explo
racione illa sufficienter querere
quod ad illam propheticam ammonicionem possint
sufficere. Declina a malo: et fac
bonum. Sufficiat nobis sollerter provide
re. quomodo caute mala caveamus: quomodo dis
crete bona perficiamus. Alia est preme
ditacio in cavendis malis: alia pre
meditacio in complendis bonis. Sed licet vtraque
sit alia: nulla tamen debet esse sine altera.
Simul eant. simul currant: sibique
invicem suffragantur. quia sine altero
vtro altutro negocium suum nequaquam
plene explicant. Hii sunt vt arbi
tror exploratores duo. provida cau
tela a malo. provida sollercia in bono.

quos debemus ante faciem nostram premit
tere. et profectuum nostrorum itinera pretemp
tare. Inde ait iosue: et considerate ter
ram et vrbem iericho. Considera
te inquam terram regionumque qualitatem
diligenter inquirite locorum opportunita
tem: vt prenoscamus quo in loco opor
tunius possimus castra figere: quo necessitatis
articulo expediat declinare: vnde opor
teat cotidianis vsibus necessaria petere. Con
siderate ergo et inquirite que vtilia: que
oportuna. et vsibus necessaria. Conside
rate autem non solum bona. sed et mala: co
moda et incomoda: munimenta et pe
ricula. Considerate ergo terram: et vrbem
iericho. Considerate vrbem. muni
cionum firmitatem. hostium multitudinem:
vt inde possimus quomodo oporteat obsidio
nem ordinare: qualiter oppugnare:
contra quales bellum agere. Inspici
te ergo terram. et vrbem. Inspicite terram
quam deus fecit: et vrbem quam huma
na invencio instituit. Distinguite ergo bonum
quod deus creavit ad bonum nostrum: et ma
lum quod homo invenit in malum suum.
Considerate terram et vrbem: naturam et
consuetudinem. Distinguite bonum crea
cionis: et malum corrupcionis: bonum con
dicionis. et malum consuetudinis. Si nec
bonum cognoscimus: sumus quod excolere.
quod nutrire. quod multiplicare debeamus.
Si mores nostros malum perspiciamus: quos hostes
cavere. quos adversarios oppugnare.
quales inimicos mortificare oporteat non
dubitamus. Ecce quales exploratores
debemus ante ingressum nostrum premittere:
vt sciamus quantum que mala cavenda. et
ad que bona agenda debeamus vigilare.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Qui tales exploratores ante faciem
suam premittit: errorum devia minime
formidabit.

Quid sit meditacionis. et quid sit con-
templacionis. xxxiiij.

Sed ille virtutum exercitus secure
incedit. sibique de vie certitudine
nichil diffidit. quem exploratorum
rum sagacitas instruit: et arche ordi-
nata antecessio in suo itinere dirigit.
Par nobis sit ante hebreorum turbam
exploratores dirigere: faciamus et ar-
cham nostram post exploratorum vestigia.
faciem nostram precedere. Primum est
faciendorum racionem. meditacionum nostrarum
exploracione perquirere. et invenire. et
postea tandem oz in contemplacionem ad-
ducere: ut possimus nota et comperta et
familiarem habere. Contemplacio perti-
net ad arche evectionem: sic meditacio
ad exploracionem. Aliud est contempla-
cionis: aliud est meditacionis. Meditacio-
nis est perscrutari occulta: contemplacio-
nis est admirari perspicua. Siquidem
meditacio est. occulte veritatis studiosa
investigacio: contemplacio est perspicue veritatis
iocunda admiracio. Que autem occulta esse
solent ad manifestacionem prodire: nisi
ex propria meditacione. nisi ex divina reve-
lacione. Ubi ergo revelacionis graciam pre-
sentem habemus: meditacionis officio non
egemus. Ubi autem divina revelacio de-
fuerit. mens humana nimirum ad me-
ditacionis studium ex necessitate recur-
rit: et quasi ad exploratorum officia
refugit. Sed quia mens humana. de
more instruccione potest meditacionum
exploracione cognoscere. debet intimum

in contemplacionem adducere: et in eorum cer-
titudine et desiderium animum roborare.
Sed cum meditacionis adinvencio in con-
templacionem adducitur. quid aliud quam via
prius explorata ad arche evectionem repe-
titur. ut virtutum turma. absque devia
comitis suspicione secure subsequatur.
Per meditacionem itaque agitur: ut quid ap-
balit fieri debeat non ignoretur. Sed et
contemplacio. illud efficere solet. ut ad-
inventa veritas memorie tenacius inhe-
reat: et desiderium acrius inflammet.
Per meditacionem ergo ad bonum instruimur:
et per contemplacionem in bono solidamur.
Hec est racio ut arbitror: cur debeamus
perfectuum nostrorum viam. et meditacionis ex-
ploracione. et intellectualis arche processione
pretemptare.

Hucusque de boni principio. abhinc
de eiusdem confirmacione. xxxv.

Libet et illud considerare. quid sit
illud quod dominus iubet de iordanis
medio. de loco ubi steterunt pedes
sacerdotum. lapides colligere. et loco cas-
trorum ponere: et alios undecumque collec-
tos. in priori loco reponere. Queramus
ergo quis ille sit locus quo sacerdotum pe-
des tempore faciendi miraculi subsistunt:
vel quo itidem loco. post celebratum
miraculum castra figenda sunt. Quis
dubitet supra humanam virtutem esse iorda-
nem retro ire. et aquarum congeriem in unam
molem consurgere. Quis queso in mente
concipiat. tam stupendum miraculum
de sua virtute presumat. Ubi ergo de-
bet animus sub tante rei expectacione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

spem suam figere: in fiducia divine magnificencie. Tutus stacionis locus et magne securitatis: presumpcio de adiutorio divine pietatis. Sed est alius locus. loco huic valde dissimilis: surrepcio videlicet diffidencie et desperacionis. Locus sane orridus. plenus timoris. plenus solitudinis. et qualem denique deceret castris munire. vallo angere. excubiis circundare: eo quod non sit tutum propter innumera pericula in ulteriora procedere. Illum primum. tempore divine visitacionis: istum autem secundum tempore probacionis. Solet enim divine pietatis dispensacio. hominem nunc sua visitacione confortare: et nunc vario temptacionum genere probare. Visitas inquit iob eum diluculo: et subito probas illum. Ecce duos locos assignavimus: unum confidencie. alium diffidencie. unum quo solent divina miracula contingere: alium quo castra figere. Qui confidunt in domino mutabunt fortitudinem. assument pennas ut aquile: current et non deficient. Nonne totum supra hominem est. fortitudinem mutare. iuxta aquile similitudinem volare. currere et non deficere. Sed hoc tamen soli illi possunt qui de domini pietate. non de sua fortitudine presumunt. Sic petrus super aquas currere potuit. quamdiu confidencie locum spei pede tenuit. Sed postquam cepit securitatis huius suum locum deserere: non potuit cum unda in superioribus suis amplius librare. Vides quomodo ventus validus superveniens de loco confidencie ad locum cum diffidencie deiecit: eo quod dominus iuxta morem suum visitasset eum diluculo. et subito probasset illum. Sic filii israel post factum visumque miraculum: venerunt ad locum castrorum.

De confirmacione mentis in bono. et obduracione mentis in malo. xxxvi.

Assignavimus duos locos: videamus et duo genera lapidum. Puto esse unum genus lapidum bonorum: puto esse et aliud lapidum malorum. Ad lapides bonos pertinet quelibet mentis confirmacio in bono: ad lapides autem malos. quelibet mentis obduracio in malo. Quid tibi videtur. Soliditas. stabilitas. firmitas. gravitas. et multa in hunc modum. nonne tibi videtur quandam in se lapidum similitudinem trahere. et pro similitudinis iure tale sibi nomen vendicare. Quid dicimus de cordis duricia. tenacia et obstinacia. quid de asperitate. austeritate. et crudelitate. Nonne sibi lapidis nomen defendit. quod in se lapidum similitudinem trahit. Sed priores illi pertinent ad lapides bonos: sic et isti posteriores ad lapides malos. Sed puto non esse eiusdem facilitatis bonos vel malos lapides invenire: eo quod difficilius sit bonos lapides. quam malorum copiam reperire. Omne enim preciosum rarum. Boni ergo colliguntur de medio iordanis: mali autem de quibuscumque locis. De illis scriptura ubi eos querere vel invenire oporteat manifeste designat: de his autem adinvencionis locum determinare quasi superfluum iudicat.

De malo presumpcionis. et desperacionis. xxxvii.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

6 Sed illud videtur mirum. magnaque
admiracione dignum. quod iubemur
bonos lapides de bono loco col
lectos. in malo loco reponere. malos autem
lapides undecumque collectos. in bono lo
co aggregare. Locus bonus. presumpcio
confidencie. locus malus desperacio dif
fidencie. Sed tamen debemus in loco confi
dencie congregare lapides malos.
et in loco diffidencie congregare lapi
des bonos. In die bonorum non immemor
sis malorum. et congregasti lapides
malos in loco bono. et in die malorum
ne immemor sis bonorum. et congregasti
lapides bonos in loco malo. Quid
enim est lapides bonos de medio iordanis.
de loco videlicet facti prodigii colligere. nisi
statum mentis. qualis tempore visi
tacionis divine fuit diligenter retractare.
et eius firmitatis sive unanguaque virtu
tem extitit subtiliter investigare. me
morieque commendando. quasi quendam testi
monii tumulum erigere. Sed numquam tali
um lapidum copiam habemus. nisi prius
divine visitacionis et inspiracionis graciam
accepimus. Testatur hoc qui dicit. Si
ne me nichil potestis facere. Ergo
non lapides bonos et copiam colligere. non
ex eius operacione. Sed malorum lapidum
immanem multitudinem. facile invenimus.
quos ex tota vita nostra copiose. et ad ma
num colligimus. Quid ergo opus fuit
horum locum designare. quos ubertim
possumus undeunque congregare. Cogi
tet ergo quisque eius duricie. eius obstina
cionis fuit. quoniens cum divina gracia
defuit sibique ipsi reliquit. et hoc faci
ens malorum lapidum tumulum erexit.
In hunc itaque modum possumus tumu

los erigere. et divisos e diverso constituere.
hinc unum de lapidibus bonis. illinc
alium de lapidibus malis. Bonorum lapi
dum e regione instituit. qui dixit.
Inczernum non obliviscar. i. t. q. in. i. v. me.
Malorum lapidum tumulum erexerat.
cum dicebat. Omnem iniquitatem. m. e. c.
z. p. m. c. m. e. s.

Quoniam ex malorum nostrorum recorda
cione oporteat presumpcionem reprimere.
xxxvii.

6 Sic et tu cum locum confidencie
teipsum tenere presenseris. et ani
mis tuus alacrem presumere pro
perus. memento statim quod aliquando fue
ris. et ad malorum lapidum congeriem
oculos reflectens. teipsum in humilitate
custodies. Bonum est sane presumere. non
de tua tamen fortitudine. sed de domini pieta
te. Ad hoc malorum lapidum in loco bo
no congregacio nunc valeat. ut per ma
lorum suorum memoriam. numquam de suis viribus
presumat. Ut ergo discat unusquisque pre
sumere non de se ipso. sed de domino. semper sit in
presumpcionis loco. caveat malorum suorum
recordacio. Illa sane presumpcionis fidu
cia deum placat. et magnalia impe
trat. quam humilitas commendat. Qui
confidunt in domino. sicut mons syon. Sic
econtrario abhominabilis est illa presump
cionum fiducia. quam generat superbia. Non
enim salvatur rex per multam virtutem.
et. g. n. s. i. m. v. s. Maledictus ergo homo
qui confidit in homine. et ponit. c. b.
suum. erit enim sicut mirice in deserto. et non
saturabitur cum venerit estas. Qu
alis ergo erit putamus in huius loco. illa
quam prescripsimus malorum lapidum congre
gacio. vicorumque recordacio. quam nos poterit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

custodire ab hoc execrabili superbie tempore. et protege ab huius maledicto.

Quomodo ex bonorum nostrorum recordatione oporteat desperationem repellere. xxxix.

6 Sic plane periculo imminente tempore temptationis superveniente. cum presentis animum tuum desperatione tangi. et ad diffidencie locum declinare. et ad prefinitum locum castrorum devolvi. debes bonorum lapidum tumulum patentem habere. et ad virtutum preteritarum memoriam oculos reflectere et ex earum recordatione spei tue fiduciam reformare. Sic iob rebus nudatus filiis viduatus ulcere percussus. cum se in loco castrorum deprehensum cerneret. et desperationis malo se pulsari presentiret. ut diffidencie malum temperaret. ad bonorum lapidum acervum recurrit. et ex bonorum recordatione castra sua undique munit. et desperationis insultus fortiter repellit. cum dicat. Oculus fui ceco. et pes claudo. Pater eram pauperum. et causam quam nesciebam diligenter investigabam. Conterebam molas iniqui. et de dentibus illius auferebam predam. Sic ezechias sub mortis articulo. ad huius lapidum munimina recurrebat. cum de vita diffideret. et ex bonorum suorum actuum recitatione. dei misericordiam provocabat. precibusque suarum obtentu. diffidencie pericula pulsabat. Memento mei inquit domine. quomodo ambulaverim coram te in veritate et corde perfecto. et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Debemus itaque et nos promptum et familiarem habere. sub omni tempore temptationis. ante actorum bonorum memoriam patentem tenere. et cum hanc consuetudinem in continuum usum duximus. quasi lapides bonos. et virtutum divinum documentum electos in loco castrorum collocavimus. Nichil enim aliud est electos lapides in unum locum congregare. nisi divine confirmationis et corroborationis qualitates diligenter retractare. memorieque commendare. Et nichil aliud est eos in loco castrorum struxisse. nisi huius memoriam in omni temptationis articulo firmiter assuevisse.

De xii. principalibus virtutibus in quibus solidandus est animus. xl.

Hos autem de medio iordanis alveo per dei virtutem sublato. et ad numerum duodecim tribuum colligimus. quasi statum mentis nostre. qualis sub divine visitationis tempore fuit diligenter discutimus. et quales tunc temporis in unaquaque principalium virtutum virtutis aliquid fuimus. subtiliter exquirimus. Hoc est enim singulos de singulis tribubus homines suum lapidem tollere. quante firmitatis virtutis aliquid ad singulas virtutes. per aspirationis gratiam aliquem extitit. valeat invenisse. Quid autem duodecim filii iacob generaliter ex quibus origine trahunt hee duodecim tribus. alio loco iam diximus. Per ruben et simeonem intelligimus timorem et compunctionem. per levi spem. per iudam caritatem. per ysachar longanimitatem. per zabulon humilitatem. In gad intelligitur abstinencia. in aser paciencia. in dan et neptalim circumspectio et speculacio. in ioseph et beniamin discrecio et invisibilium contemplatio. Horum autem rationem hoc loco ostendere iam nolumus. de quibus quod nos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rectius videbat alteram diximus. Sed qui ex tali sobole semen suum in .xii. tribus multiplicatum considerit: discat quales lapides de medio iordanis tollere debuit: cum hanc virtutum perseverantiam usque ad eius transitum perduraverit. Recolat ergo quod roboris quod fortitudinis vel firmitatis ad divine aspirationis afflatum se sensit hausisse: et hoc est lapides electos de loco determinato tulisse. Sed ut per singulos de singulis tribubus homines hec lapidum electio fiat: hanc consideracionis sue operam per singulas quas distinximus virtutes exerceat: et lapidum suorum numerum usque in duodenarium extendat. Cogitet ergo quisquis cupit post iordanis conversione hoc divinum preceptum implere: cogitet inquam sub tempore divine visitationis cuius vigoris fuit in aliquo in una qualibet virtute. Cogitet quanta soliditas tunc temporis ei fuit in timore. quanta gravitas in compunctione: quanta stabilitas in spe. quanta integritas in caritate. quanta maturitas in iocunditate. quanta asperitas in sanctitate. Cogitet quam alstius fuit in abstinentia. quam robustus in patientia: quam solicitus in circumspectione. quam assiduus in speculatione. quam certus in discretione. quam quietus in contemplatione. Cum autem hec omnia plene perspexerit. memorie mandavit: tumulum quale oportuit erexit. Infiniti negocii esset. et quod nemo omnino explere potuisset si iuberet dominus omnes de omnibus tribubus lapidem suum tollere: eo quod nemo sufficeret seipsum digne pensare qualis sit omnia. non dicam in omni sed una solum qualibet virtute. Sufficiat ergo unum aliquod preclarum et insigne estus sui desiderium. per omnes has quas determinavimus virtutes segregare: talisque memorie usum firmare. et in eternio recordatione sub omni diffidentie periculo. contra desperationis malum pugnare. Sanale enim animum suum qualibus deiectum. quantalibet temptatione pulsatum. ad spem divine miserationis statimque confidentie reparat: qui quales aliquando ex divina operatione fuit ad memoriam revocat. Omnino et absque dubio libenter se exercet in tali studio: cui datum est nosse quod valeat vel quam utilis sit hec sua lapidum studiosa collectio.

De soliditate timoris. L.

Quam utilem queso putamus illum lapidem quem primo loco posuimus. soliditatem videlicet timoris. per quem mens fundatur in solido humilitatis: Quantum autem valeat: unica illa sententia probat: que dicit. Super quem requiescet spiritus meus: nisi super humilem et quietum. et trementem sermones meos: Hic est lapis offensionis et petra scandali: ne forte dubites hunc esse lapidem. quem reprobaverunt edificantes. et factus est in caput anguli. Superbe enim mentes. et suam iustitiam statuere volentes. nil solent molestius pati. nil amplius indignari: quam apparere despecti. et viles videri.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De grauitate compunctionis. .Li.

s Sed et secundum lapidem qui dicitur est grauitas compunctionis apud Jeremiam puto posse reperiri qui petiuit capiti suo aquas ut lugeat interfectos [illegible] populi sui: et datum ei non dubito ab eo qui conuertit petram in stagna aquarum et rupem in fontes aquarum. Hanc eandem petram apud Petrum puto inueniri posse eo quod tanto dolore cordis intrinsecus egressus sit foras et fleuit amare: percuciens bis siliceam et egresse sunt aque largissime et factum est irriguum superius et irriguum inferius.

De spei longanimitate. Lii.

t Terciam petram que est longanimitas spei apud Iob non dubito posse reperiri de qua se fundebat riuos olei: unde et leniebat dolorem cordis sui. Sperabat enim usque ad mane: inter tot dampna dolorumque uulnera numquam exhaustus oleo spei sue: nusquam diffidens de unctione diuine misericordie: etiam si occiderit me inquiens in ipso sperabo.

De caritatis integritate. Liii.

q Quartam itidem apud Petrum petram inuenio. ut dictum est non dubitamus a domino tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam: eo quod diligeret Christum dominum ex toto corde suo et ex tota anima sua et ex tota mente sua. uacat agnoscens quod ipse esset Christus filius dei uiui. Ubi obsecro inuenitur caritatis integritas si eam apud Petrum non reperias qui coram cordium inspectore audet confiteri et dicere domine tu scis quia amo te.

De maturitate iocunditatis. Liiii.

Quintam autem petram apud psalmistam illum esse dubitare quis audeat quem prophetia domini inter cetera prophetie dogmata beatificat. Beatus inquit populus qui scit iubilationem. Beatos utique esse quis neget quos dominus cibauit ex adipe frumenti et de petra melle saturauit eos. Iocunditatem rerum et exultationem thesaurizauit super eos. Animaduertis ut arbitror quale sit etiam hunc lapidem inter ceteros possidere qui fluit iocunditatis melle: et sanat intrante in gaudium domini sui mira dulcedine. Quale queso erit quando esse oportunum fuit de petra melle saturari et de torrente uoluptatis in uia bibere et inebriari. Hic est quintus ille ut dictum est lapis qui dictus est maturitas iocunditatis. Nil quidem leuitatis sapit. nil enim caducum. nil carnale sapiat ad magnam quam maturitatis grauitatem animum componat qui solum quod esurit et sitit quod de hoc lapide manat.

De asperitate seueritatis. Lv.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

SEd ille vt arbitror dimicabat
in lapide sexto: cui dictum est
a domino. Ecce dedi faciem tu
am valenciorem faciebus eorum. et
frontem tuam duriorem frontibus
eorum: vt adamantem et vt silicem
dedi faciem tuam. Contendebat ergo Je
remias exasperantem domum israel,
in adamante et silice. eo quod esset attrita
fronte. et duro corde: stansque in por
ta domus domini annunciabat eis scelera
eorum. verba eorum non times. nec vultus
eorum. Hunc lapidem tenet in ma
nibus rex ille fortis et potens in
prelio: in quo dictus est fortis arma
tus. et vir bellicosus ab adolescencia
sua. Prevaluit enim david in philisteum
in funda et lapide: in nomine domini.
Videte qualibus armis. ille adoles
centulus et contemptus et statura pu
sillus. deiecerit goliam gigantem imma
nissimum: eo quod doctus esset a domino. doc
tas habere manus ad prelium. et digitos
suos ad bellum. Habebat sane ar
ma non carnalia. sed potencia a deo
ad destruccionem municionum. et erat
in eis pugnans et destruens omne
altitudinem extollentem se adver
sus sciencIam dei: et in captivitatem re
digens omnem intellectum in obsequium
christi. Super omnes enim docentes se intel
lexit. et ideo fiducialiter annunciavit
iusticiam domini in ecclesia magna: sic et
ipse de seipso de preterito perhibuit.
et de futuro promittit. Annunciavi
inquit iusticiam tuam in ecclesia. magna. ecce labia mea
non prohibebo domine tu scisti. In promptu itaque habens
vlcisci omnem inobedienciam: arguebat
elatos. corripiebat inquietos. et in
apprime increpacionis lapide. et cor
repcionis asperitate dimicabat civitatis ad
versarios. Et cum esset vir mitissimus
in populo suo et mansuetissimus. memento
inquiens domine david et omnis mansuetudinis eius: cum esset
inquam tante mansuetudinis nichilomi
nus tamen in matutino interficiebat omnes
peccatores terre. vt disperderet de ci
vitate domini omnes operantes iniquitatem.

De austeritate abstinencie. lvi.

SEptimum lapidem dixi
mus esse: austeritatem abstinen
cie. In hac petra pater sam
son obtulit domino holocaustum: et obti
nuit gignere de sterili virum fortissimum
virorum. ad ignominiam gencium. et glo
riam plebis sue israel. Puduit sane
eum tandem aliquando. diu pavisse sterilem.
et que non parit. et vlterius noluit sic
non debuit debitor esse carnis vt secundum car
nem viveret. sed castigans corpus suum
et in servitutem redigens. carnalesque
carnes in abstinencie petra immo
lans. vsque carnium cum carnibus ipsis
accepto celitus igne consumens. Pluresque
corporis restringens: noluit decetero
ire post concupiscencias suas. Sicque impe
tu carnis edomito. spiritus impetum
roboravit: qui carnis infirmitate
fit forcior.

De robore paciencie. lvii.

POst hos lapides sequitur
robur paciencie: quem lapidem
me recolo octavo loco annu
merasse. Ecce lapis fortissimus: omniumque

durissimo. Hunc lapidem tenet in ma-
nibus celestis milicie signifer ille protho-
martir stephanus: et factus est ei turris
fortitudinis a facie inimici. In hoc la-
pide lapidum se prementium sustinuit for-
titer ictus quia non timuit lapidantium manus:
nec eorum impetum qui stridebant denti-
bus in eum. O lapis fortis et durus:
sed dulcedine plenus. O pectus robustissi-
mum: sed pietate plenum. Miraris
qui hec audis. quomodo in pena sua pos-
sedit animam suam: sed mirari pocius de-
buisses. quomodo animus sub tanta perse-
cucionis amaritudine. non amisit dulce-
dinem suam. Ab inimicis premebatur:
et pro inimicis precabatur. Sustinebat
erumnam humanam: et sustinebat gloriam
divinam. Ecce inquit video celos apertos:
et ihesum stantem a dextris dei. In ter-
ris premebatur: et de celo consolabatur.
Affligebatur ex illata miseria: afficieba-
tur ex molita misericordia: gratulabatur ex
inspecta gloria. Ecce sub uno eodemque
tempore videbat inferius unde compateretur: vi-
debat superius unde iocundaretur. Ecce quo-
modo de eodem pectore manabat pietas
cum iocunditate: iocunditas cum pietate.
Ecce quomodo de eodem vase manat oleum
cum melle: oleum pietatis cum melle iocun-
ditatis. Que queso est ista in lapide isto
olei et mellis inpermixta confusio: et incon-
fusa permixtio. Miror si non miraris. quo-
modo pugnator fortis sub uno eodemque mo-
mento. suggebat mel de petra: oleumque
de saxo durissimo. Mira virtus paciencie
et quis digne penset precium huius pe-
tre. que in tanta copia distillat oleum
cum melle. Quanta queso olei et mel-

lis copia mentem deprehendit. ut miseria nulla
malicia minuitur: ut dulcedo nullo dolo-
re attenuatur. Immo mirum in modum
crescit ex dolore dilectio: et ex passione
compassio. Martir sane cum lapidaretur.
magis miserebatur inimicis suis: quam mem-
bris suis. Positis enim genibus: ora-
bat dicens. Domine ne statuas illis hoc
peccatum: quia nesciunt quid faciunt. Ecce quo-
modo ad posicionem genuum. effusum est oleum:
et decreto velud oleum effusum factum est
nomen eius. Siquidem ad misericordiam in-
imicis. facta est effusio olei: in tantum ut
adolescens qui cuiusque sedebat resper-
sus sit ex odore unguenti. Incurvato namque
corpore: et inclinato lapide cepit oleum
effluere: et factum est sicut unguentum in
capite: et descendit in oram vestimenti
eius qui vestimenta servabat. Velo-
citer surgens qui diu sederat in tene-
bris et umbra mortis: cepit currere
in odorem unguentorum. Exultansque ut
gigas ad currendam viam suam: quo-
cumque erat impetus spiritus illuc gradiebatur:
et decreto factus est christi bonus odor in omni
loco.

De solitudine circumspectionis. .L.viii.

Nonam petram invenio apud
ezechiam: invenio eam et apud
amicum sponsam. sponsusque ami-
cam: cui dicit in canticis. Surge amica
mea. speciosa mea et veni: columba mea
in foraminibus petre in caverna macerie.
Sic et ezechias ad sponse similitudinem
quietem eligens. secretumque captans:
sedens in foraminibus petre. secum causa

in cauerna macerie: sic pullus hirundinis sic clamabat. meditabatur ut columba. O quis michi dabit pennas sicut columbe. et volabo et requiescam. si forte possim euolare in tuta loca. o passer inuenit sibi domum et turtur nidum ubi ponat pullos suos. Ubi queso quam tuti repietur si in foraminibus huius petre non inuenietur. o studiosa premeditatio. que quasi picta antequam eueniat preuidet. et uentura preueniens. ex preteritis futura colligit. et de dubiis rebus non dubios euentus sepe prenoscit. Quid enim est aliud circumspectio. nisi cautelarum malorum policita sagaxque perscrutatio. Ad hanc pertinet preteritorum malorum retractatio. presentium consideratio. futurorum premeditatio: ut secundum nomen suum vocatur sit circumspectio. Huius assiduitas hominem cautum efficit: et quantum possibile est tutum reddit.

De assiduitate speculationis. lix.

Decimus lapis dictus est assiduitas speculationis. Jacob declinans a malo. dans locum ire. dum peregre proficiscitur. festinans ne fuga sua fieret hyeme vel sabbato. hunc lapidem in itinere inuenit. inuentumque capiti suo supposuit: ne non haberet ubi caput suum reclinaret. dum in via obdormiret. In hoc lapide in pace in idipsum obdormit et requiescit. et in itinere requiem inuenit: quam non in cubiculis stratisque purpureis inuenire possunt qui mollibus vestiuntur et in domibus regum sunt. Reclinato itaque capite iacob in hoc lapide. clausisque oculis concupiscentie quos aptos legimus in primo parente. dum in hoc reclinatorio alta quiete sopitur. dum exteriorum omnium libenter obliuiscitur. animus eius ad interiora euigilat: videtque quod prius vigilans et videns videre non poterat. Scala usque ad celum porrecta ante eius oculos erigitur. dominusque innixus scale conspicatur: ut per visibilem formam visibiliumque figuram. in intellectibilium intelligentia spectantis animus subleuetur. Felix cui visibilium gratia: fit scala ad inuisibilia cognoscenda. Pulcrum est spectaculum videre huiusmodi scale scalaria. quo congrue comportionaliterque locata. et usque in summum ordinate distinctionis continuatione perducta: ut per multiplicem creaturarum differentiam dignitatumque degradationem ordinate distinctam. distinctque ordinatam. paulatim se animus ad superiora promoueat. procedensque gradibus se ad altiora conscendat: Quo nec inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciant. et dominus innixus scale videatur. Quis queso hec non in hoc reclinatorio dormiens videret. quis hoc vigilans efficeret. ut ascensionis sue scalam usque in celum extenderet. et visibilium speculationi. speculationem inuisibilium continuaret. Quid quod in hoc ascensionis tramite. angelice occursionis alludium sponte se ingerit. ut humane inuestigationi diuina reuelatio occurrat. Itaque vident angeli in hac scala nunc

ascendere.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ascendere. nunc vero descendere. et nunc ad
summa. nunc ad yma animum erudire. ut
in divinis et humanis. multa que per se ipsum
non poterat. ex divina revelatione cog-
nosceret. Et possent quidem angeli
sine scale ministerio. pro desiderii sui
arbitrio sive in yma descendere. sive ad
summa evolare. si opus esset divine in-
spiracionis in ulla revelacionum suarum ma-
nifestacione ullius corporee similitudinis
instrumentum querere. si vellet nos primo per
speculum et in enigmate. et non statim fa-
cie ad faciem videre. Ascendunt itaque
angeli in hac similitudinum scala. atque
descendunt. atque alii post alios nunc acce-
dunt. nunc discedunt. ut dum multipli-
cium revelacionum alia ingeritur. alia sub-
trahitur. spectantis animus multifor-
miter illuminetur. ut quod simul per intellige-
re sue exiguitate capere non poterat. suc-
cedentibus per moras intervalla singilla-
tim intelligat. Ecce quod invenerunt. qui
in hoc lapide obdormiunt. Felices
quibus vertitur in scalam. quod aliis
solet esse in ruinam. Felices quibus
exteriorum sapientia fit scala ascensionis. non
ruina deiectionis. Felices quibus sapientia
illa que inflat. non est ad inflacionem. sed
ad inflammacionem eius que edificat. Fe-
lices quibus temporalium pulcritu-
do. fit eternitatis instigacio. Oportet
ergo ut animadvertis caput in lapide
reclinare. in huius speculacionis deside-
rio animum obdurare. et huic studio
pertinaciter insistere. qui cupit hanc ascen-
sionis scalam invenire.

De certitudine discrecionis. .li.

Certitudine discrecionis unde
animum lapidem diximus. quia
si diligenter querimus. eciam apud
paulum invenimus. Tantum siquidem
de discrecionis dono confidit. tantum de con-
silii certitudine presumit. ut fidenter con-
silium det. ubi divinum preceptum non
habet. De virginibus inquit preceptum domini
non habeo. consilium autem do. Hinc est quod
aliis se ipsum in exemplum conversacionis proponit.
et vitam suam vivendi formam sequa-
cibus ostendit cum dicit. Imitatores mei
estote. sicut et ego christi. Et recte sane.
eo quod statuit dominus supra petram pedes
suos. et direxit gressus suos. Hiis ut
arbitror lapidibus. viatorum illorum via
strata erat. de quibus propheta quasi admi-
rans exclamat. Ve preciosi evangeli-
zancium pacem. evangelizancium bona.
Hiis nisi fallor lapidibus. magnus ille
patriarcha ioseph. quem princeps pharaonis
constituit dominum domus sue. et p. o. p. s.
ut e. p. e. s. semetipsum. et s. e. p. d.
hiis inquam lapidibus plateas egipti rec-
te creditur stravisse. intantum ut
non haberent filii israel necesse fuere in
luto et latere omnibus diebus vite sue.
Horum adhuc lapidum penuriam
propheta sustinebat. et sub magna discre-
cionis inopia laborabat. cum adhuc
fixus esset in limo profundi. eo quod nondum
sibi constaret ratio certitudo consilii. intan-
tum ut domino proclamaret et diceret. Ve
ubi porta c. in. a. mea. Sed de hoc

lum profundo nunquam plene exhausit. Non hanc de qua loquimur petram tandem aliquando inuenisse. In petra inquit exaltauit me. r. n. e. c. m. s. v. m. Qui de hoc genere lapidum viam sibi non struit. nunquam munde incedit: nunquam stabiles gressus figit. Qui vult ergo firmiter et honeste incedere. debet nil omnino inconsulte agere: et quali debuit lapide constat sibi viam strauisse. Et potest secure incedere. Omnia inquit sapiens fac cum consilio: et nunquam penitebis.

De quiete contemplacionis. lu.

Lapidem duodecimum omniumque nouissimum: inuenire possumus ut arbitror apud diuinum sepulcrum. Dictus est ut supra est dictum lapis hic: tranquillitas contemplacionis. De hoc genere lapidum ioseph ille ab arimathia sepulcrum sibi incidit. Quod iesus in eo mortuus quieuit: quia quietem quam prudencia sibi per meditacionem querit. et per diffinicionem destruit. sapiencia per contemplacionem inuenit. et per experimentum apprehendit. Semper vero prudencia querit et semper querere debet. illam quam vox donat pacem: ut non turbetur neque formidet. Semper studet ubi talem pacem inueniat. Et nititur ut veram sibi securitatem deffendat: quod sibi inuenit quod de preterito doleat. quod in presenti oppugnet. quod in futuro caueat atque pertimescat. Potest ergo animus hanc pacem per prudenciam solerter querere. et per meditacionem subtiliter inuestigare: nunquam eam tamen nisi per sapienciam et contemplacionis graciam potuit incurrere. Sed cum cepit animus per puram intelligenciam semet ipsum excedere. et illam incorporee lucis claritate totus intrare. et in hiis que in intimis uidet. quandam intime suauitatis saporem trahere. et ex eo intelligenciam condire. tunc sapienciam vere intantum in hoc mentis excessu pax illa que neque turbat neque formidat inuenitur atque obtinetur. ut fiat silencium in celo quasi hora dimidia: ita ut contemplantis animo nulla alternacionum cogitacionum tumultuacione turbetur. nichil omnino inueniens ut quod per desiderium petat: ut per fastidium arguat. vel per odium accuset. Ad summam itaque pacem componitur qui in hoc lapide sepelitur. qui intra contemplacionis tranquillitatem totus colligitur atque concluditur. Neque enim lapis iste sicut ille iacob solo capiti supponitur. neque sicut ille posterior pedibus substernitur: sed toti corpori coaptatur atque applicatur. Hic itaque lapis totum corpus ambit. totum includit. et ab omni parte comprehendit: eo quod pax illa omnem sensum exsuperat. omnem sensum humanum funditus absorbeat. et in diuinum quendam habitum puriore anime parte felici transfiguracione commutat. Jacet hic corpus sine spiritu et motu. et in hoc genere monumento nichil spiritualitas. nichil agit ymaginacio: et omnis inferior vis anime a suo intimo uiduatur officio. Non enim hoc lapideum monumentum sicut saxeum illud patriarche iacob reclinatorium. sustentaculum corporis viui. quamuis sopitum: non recipit corporis mortificatum. Aliud est dormire: aliud est obire. Aliud est totum spiritum in seipsum colligere: et aliud est super se leuare. et seipsum deserere. Aliud est thesaurisse. exterioribus curam cordis ac addisse: atque aliud est ipsum sibi in obliuione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

venire. Oportet ergo antequam introire liceat in illud intime quietis secretum. et
summe tranquillitatis archanum. oportet
inquam ut fiat illa valde gravis et omnino mirabilis. non dissolutio anime et corporis.
sed alia hec multo mirabilior multoque
gloriosior. illa denique anime ista est triplex.
divisio videlicet anime ac spiritus. Hanc
autem in nobis operari solet sicut testatur apostolus
vivus ille dei sermo et efficax. et penetrabilior omni gladio ancipiti. et pertingens usque ad divisionem anime et spiritus. Quero
quesso vestram creaturarum hac divisione
mirabilius erit. ubi id quod essencialiter
unum est atque individuum. in seipsum scinditur. et quod simplex in se et sine partibus
constat. a seipso dividitur atque separatur.
Neque enim in homine uno alia essencia est
eius spiritus. atque alia est eius anima. sed prorsus
una eademque simplicisque nature substancia. Non enim in hoc gemino vocabulo
gemina substancia intelligitur. sed cum ad distinctionem ponitur. gemina vis eiusdem essencie.
una superior per spiritum. alia inferior per animam designatur. In hac itaque divisione
anima et quod animale est in ymo remanet.
spiritus autem et quod spirituale est ad summa evolat.
Quod corpulentum atque feculentum
quasi corpus emortuum destitutum. et residet
in se et sub seipsum. quod subtile et defecatum est. quasi spiritus efflatus ascendit. et transcendit ultra. et ultra se
metipsum. O alta quies. o sublimis
requies. ubi omne quod humanitus moveri
solet. motum omnem amittit. ubi omnis
qui tunc motus divinitus sit et in deum transit. Hic ille spiritus efflatus et in manus
patris commendatus. non ut ille seminator

Jacob scala indiget. ut ad tercium ne dicam ad primum celum evolet. Quid ergo
scala indigeat. qui pater inter manus baiulat ut ad tam celi secreta rapiatur. intantum ut glorietur et dicat
dextera tua suscepit me. tenuisti manum dexteram meam. et in voluntate tua deduxisti me. et cum gloria
suscepisti me. Non ergo opus habet spiritus ille de
medio sublatus officio scale. nec eget in
illa sublimitatis sue ascensione sustentari alicuius corporee similitudinis
adumbracione. ubi videt faciem ad faciem.
non per speculum et in enigmate. Memores
si ipsi de seipsis idem non assumunt. quibus
eius sunt. Nos autem omnes revelata facie gloriam domini speculantes. in
eandem ymaginem transformamur a
claritate in claritatem. tamquam a domini spiritu.
Vides certe quid agat. et intelligis ut arbitror quid valeat illa divisio anime et spiritus.
de qua superius iam diximus. Spiritus ab
infimis dividitur. ut ad summa sublimetur. Spiritus ab anima scinditur. ut
domino uniatur. Qui enim adheret domino.
unus spiritus est. O felix divisio et expectabilis separacio. ubi quod passibile. quod corruptibile dimissum erit. suis intimum partibus moritur. usque adeo ut nichil passibilitatis. nichil incorruptibilitatis intimum
senciatur. ubi illud quod spirituale quod subtile usque ad speculacionem divine glorie sublimatur. et in eandem ymaginem
transformatur. Pars ergo inferior componitur ad summam pacem et tranquillitatem. spiritus autem superior sublimatur ad gloriam
et iocunditatem. Sic faciem moysi.
superiorem sane corporis partem a consorcio domini glorificatam agnovimus. ita ut
non possent filii israel intendere in vultum

eius apparuit claritate ipsius. Quis queso digne dicere, quis explicare sufficiat, quante fortitudinis, quante virtutis, quante puritatis, quante perfectionis in excessu suo glorificatione spiritus adquirat. Quamvis peregrinationis sue protelationem usque in decem tamen non extendat, etiamsi silencii moram usque ad dimidiam horam non producat, licet eat et redeat in similitudinem fulguris choruscantis. Sic Moyses de consorcio divini colloquii cum clarificato vultu etiam cornua reportat, ostendens quante virtutis, quante fortitudinis de eius contubernio contraxit, qui dat virtutem et fortitudinem plebi sue, benedictus deus. Redit ergo et restituitur ad se spiritus ille qui longe excesserat supra se, et quod passibile et corruptibile posuerat, quasi impassibile et incorruptibile ad prioris status comparationem resumit et in novitatem vite resurgit. Quid tibi videtur? Ad illatam iniuriam hilarescere, obiectam contumeliam non erubescere, de tribulatione gaudere, nonne hoc est in novitate vite ambulare, et secundum aliquem modum corpus impassibilem ostendere et suis passionibus non subiacere? Ecce quousque proficiunt qui in hoc lapide requiescunt. Multa sunt que de hac materia dici potuissent, si hoc loco dici debuissent, et moderate digressionis mensuram non excederet. Puto hoc novissimum genus lapidum omnium esse dignissimum atque preciosissimum. Nullum tamen debemus spernere, sed singulos saltem de singulis querere et in unum congregare. Notandum sane hoc esse primum opus quod in terra promissionis fieri precepit, ut divinorum operum eternum memoriale primo omnium constituat. Sine hoc enim lapidum tumulo promissa illa eterne hereditatis promissio numquam fortiter adquiritur, numquam secure possidetur. Qui enim beneficiorum divinitus perceptorum obliviscitur, ad maiora obtinenda promoveri non meretur.

Explicit liber Ricardi de transitu iordanis.

Incipit eiusdem de contemplatione. Capitulum.

De contemplationis eius commendatione. i
Quam sit utilis vel grata hec gratia proficientibus in eam. ii
De contemplationis proprietate, vel in quo differat a meditatione vel cogitatione. iii
Diffinitio singulorum: contemplationis, meditationis, cogitationis. iiii
Quod contemplationis modus multiformiter agitur. v
Quot sint vel que contemplationum genera. vi
Que sint quibus communia. vii
Que sint singulorum propria. viii
Qua ratione quisque proportione respondeant vel quomodo invicem premissa coleant. ix
Quod viri soli perfecti ad omnia sex contemplationum genera proficiunt. x
Quomodo prima quatuor contemplationum genera mistice describantur. xi
Quomodo novissima duo contemplationum genera mistice designentur. xii

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Incipit liber primus.

m

Mysticam illam moysi archam libet si liceat ex inspiracionis illius munere. qui habet clavem david lucubratiuncule nostre expositione vel ad aliquid reserare. et si quid adhuc in hoc archano divinorum secretario. in hoc quasi reconditorio repositum latet quod a nostra exiguitate ad aliquorum utilitatem erui possit. non nos pigebit in publicum exponere: et in commune proponere. Multa quidem de hac materia utiliter iam dicta sunt: restant adhuc multa que de eadem adhuc utiliter dici possunt. Quid iuxta allegoricum sensum hec archa mistice designet. vel quomodo christum significet: a doctoribus iam ante nos dictum et a predicatoribus pertractatum est: non ideo tamen temeritatis maculam incurrere nos suspicamur. si aliquid adhuc in eandem materiam moraliter loquamur. Decet tamen ut huius nobis materie studiosa pertractacio amplius dulcescat. atque desiderium in eius admiracionem vehemencius trahat: cogitemus quid ille prophetarum eximius de ea senciat. qui eam archam sanctificacionis vocat. Surge inquit domine in requiem tuam: tu et archa sanctificacionis tue. Archam sanctificacionis putamus an habeat nomen ex re. Hec que dicitur archa sanctificacionis: diligenter attendendum est et perfunde retinendum. quod hec quamquam sit dicitur archa sanctificacionis: vos quibus doctor noster precepit dicens. Sancti estote: sicut et ego sanctus sum. Vos inquam qui sanctificamini hodie et cras et in diem tercium: nolite negligenter attendere quid sibi velit quod dicitur archa sanctificacionis. Sed si moysi viro credimus: sicut quicumque tetigerit eam sanctificabitur. Si omnino sic est: multo amplius qui tenetur eam tangere. si vultis sanctificacionis exit ab ea. O si quis inveniatur in vobis vir unus sicut ille de ramatham. qui indutus vestimentis glorie sicut decet summum pontificem. dignus sit introire in sancta sanctorum: ut possit non solum videre. sed etiam tangere hanc que dicitur archa sanctificacionis: et emundetur ab immundiciis suis. Sed quid de illo dicam sicut forte data est clavis david ab eo qui aperit et nemo claudit: ut possit videre quid intus habeat hec archa sanctificacionis. Puto enim preciosum aliquid in hac archa repositum. Multum vellem scire quid sit hec archa que possit sanctificare accedentes: ut merito dicatur archa sanctificacionis. De sapiencia autem non dubito quin ipsa sit que emundat maliciam. Scio nichilominus quod quicumque sanati sunt ab inicio per sapienciam sanati sunt. Sed et hoc satis constat: neminem posse placere deo nisi fuerit sapiencia cum eo. Quis dubitet ad sanctificacionem pertinere hominem mundari ab immundicia sua: et mente quilibet purgari ab omni malicia et nequicia. Hec enim sunt que coinquinant hominem. Purgatur autem per sapienciam quoniam fortior superveniens vincit maliciam: et pertingens a fine usque ad finem fortiter: et disponens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

omnia suavit. Et hoc ipsum sic purga
ri: et ut arbitror iustificari. Pre
cepturus dominus moysi de constructione ta
bernaculi primo omnium instruxit eum
de archa fabricanda: ut ex eo ipso
inueniret propter illam cetera omnia esse fa
cienda. Precipuum et principale sanctua
rium archam fuisse puto nemo du
bitat: ex omnibus illis que tabernaculum
federis continebat. Querenti ergo quam
gratiam significare possit illud sacratum
quod ceteris omnibus dignius fuit. Facile oc
currit: nisi forte quis dubitet quod ma
ria optimam partem elegit. Sed que est
ista pars optima quam maria elegit.
nisi vacare et videre quam suavis est dominus.
Nam martha ut scriptura loquitur
sollicitudine gerente: maria sedens
secus pedes domini audiebat verbum illius.
Summam itaque dei sapientiam in carne la
titantem. quam oculis carnis videre
non poterat. audiendo intelligebat. et
intelligendo videbat: et in hunc modum
sedendo [et audiendo] summe veritatis contemplacioni
vacabat. Hec est pars: que electis et
perfectis numquam aufertur. Hoc sane
negocium: quod nullo fine terminatur. Nam
veritatis contemplacio in hac vita inchoa
tur: sed in futura iugi perpetuitate ce
lebratur. Per veritatis sane contem
placionem homo et eruditur ad iusticiam:
et consumatur ad gloriam. Vides ergo
quam recte gratia contemplacionis in eo sa
crario intelligitur: quod ceteris omnibus in
dei tabernaculo quadam sui dignitate
prefertur. O quam singularis gratia. o
singulariter preferenda: per quam in presen
ti iustificamur. et in futuro beatificamur. Si
ergo per archam iustificacionis recte intelligitur

gratia contemplacionis. multo hec gratia expe
titur. per quam qui accipit non solum emun
datur sed etiam iustificatur. Absque dubio
nichil sic cor ab omni mundano amore
emundat: nichil sic animum ad celesti
um amorem inflammat. Ipsa utique est que
emundat. ipsa que iustificat: ut per assiduam
veritatis contemplacionem fiat mundus per con
temptum mundi. et iustus per contemplacionem
dei.

Quam sit utilis et grata hec gratia perci pientibus in eam. ii.

Sed eadem ipsa que paulo ante di[ximus]
archa iustificacionis: per moysen
vocatur archa federis, [sed cur vocatur archa federis] nec
incongrue quidem. Scimus autem: quod pre
ciosa queque aurum argentum. et lapi
des preciosi soleant in archa repo
ni. Si ergo sapientie et sciencie thesauros cogi
temus: quod sit illud thesaurorum recon
ditorium atque inuenimus. Que erit
archa in id negocii ydonea. nisi huma
na intelligentia: Hec autem divino ma
gisterio fabricatur et deauratur: cum
humana intelligentia divina inspiracione
et revelacione ad contemplacionis gratiam
promovetur. Sed quod ad hanc gratiam in hac
vita percipimus. quid aliud quam arras quas
dam future illius plenitudinis acci
pimus. ubi sempiterne contemplacioni perpetuo
inherebimus. Hanc itaque gratiam ac
cipimus quasi arram divine promissionis.
quasi pignus divine dilectionis. velud
quoddam vinculum federis: et mom
mentum mutue caritatis. Videsne
quam recte archa federis domini dicitur. et
per quam talis gratia figuratur. Quam
libenter debet se ad omnem laborem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aamge: qui se arpit vel credit tale et
tante dilecois pignus acipe. Non du
bito q quilibet est int vos huius hebre
us. qui libent pro huius gra fuiat sep
annis. vt in septimo exeat liber gra
tis: vt deinceps libere possit vaca
re contemplacois vitatis. Si quis vo
inuenit in vob qui Jacob sit. vel qui
tali noie digne censeri possit. eo q sit
vir fortis et potens in prelio. stre
nuus luctator. victorq supplantator.
vt alia supet fortitudine. alia suppla
tet discrecone. qui huius e pfecto s
uiet libent annis septem. et septem
p tali gra: intantum vt videantur
ei dies pauci pre amoris magnitu
dine. dum in possit ad amplexus
rachel vel sero puenire. Qui ei
vult ad eius amplexus ptinge nñ
e eum p ea annis septem. et septem
fuire: vt distat requiescere no solum
ab opibus malis. s etiam a cogitacoibus
supfluis. Multi siquidem et sistat
corpore. minime tn preualent va
care corde. nescientes face sabbtm
ex sabbto: et ideo no valentes imple
re qd legitur in psalmo. Vacate et
videte qm ego sum deus. Vagantes
siquidem corpore. s vagantes ubiq
corde. nequaq videre merentur q dul
cis e dominus. q bonus israel deus hiis
qui recto sunt corde. Et hinc est
q hostes derident sabbata eorum. Sz
vero iacob laborare no cessat. do
nec ad desiderii finem pueniat. s
uiens apud verum laban de candi
didatu. qr glificatum: que pater
glificauit apud semetipm claritate

Nota q frustra laborant in contemplacone.

te qua huit ante mundi constitucom.
que oportuit pati et ita intrare in
gliam suam: vt fuili forme supduceret
candorem glie et eet de candidatus.
sup niue dealbatus. glia et honore co
ronatus. fieretq formosus no solu
pre filiis hominu. verum etiam pre spiritibus
angelorum: et tal in quem desiderant
angeli pspicere. Videsne quanta sit
hec gra p qua tam longanimit. tam
libent laborat. q cum tanto labo
re acquiritur. cum tanta iocunditate
possidetur. De hac sane gra moyses
pluribus scripturarum suarum locis sub
figurata locucoe agit: s hic eam ple
nius mistica descripcoe distinguit. v
eam p gra diuidit.

De contemplacois pprietate vel in quo differat a meditacoe. vel co gitacoe. iii.

Ut autem ea que de contemplacoe dicenda sunt possimus comodius cape rectiusq diiudicare. debemus prius q ipa sit determinando vel diffiniendo qrere: et quo differat a cogitacoe vel meditacoe. Sciendum itaq e q vnam eandemq materiam alit p cogitacom intuemur. alit p meditacom rimamur: atq alit p contemplacom miramur. Multum itaq se inuicem hec tria in tn differunt: quis q in materia conueniunt. De vna siquidem eademq materia alit cogitacio. alit meditacio. longeq aliter agit contemplacio. Cogitacio p deuia queq lento pede sine respectu puencois: passim huc illucq vagatur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Meditatio per ardua sepe et aspera ad directionis finem cum magna animi industria nititur. Contemplacio libero volatu quocumque eam fert impetus mira agilitate circumfertur. Cogitatio serpit. meditatio incedit et ut multum currit. Contemplacio autem omnia circumvolat et cum voluerit se in summis librat. Cogitatio est sine labore et fructu. In meditatione est labor cum fructu. Contemplacio permanet sine labore cum fructu. In cogitatione evagatio. in meditatione investigatio. in contemplatione admiratio. Ex ymaginatione cogitatio. ex ratione meditatio. ex intelligencia contemplacio. Ecce tria ista: ymaginatio. ratio. intelligencia. Intelligencia optinet supremum locum. ymaginatio infimum. ratio medium. Omnia que subiacent sensui inferiori. necesse est ea etiam subiacere sensui superiori. Sed non est ea que subiacent sensui superiori. necesse est ea subiacere sensui inferiori. Unde constat quod cuncta que comprehenduntur ab ymaginatione: ea etiam aliaque multa que supra ipsam sunt comprehendi a ratione. Similiter ea que ymaginatio vel ratio comprehendunt sub intelligencia cadunt: et ea que ille comprehendere non possunt. Vide ergo quam late contemplacionis radius se expandat: qui omnia lustrat. Et licet sepe circa eandem rem alius per cogitacionem. alius per meditacionem. alius per contemplacionem occupetur: quamvis non dispari via. dispari tamen motu funguntur. Cogitatio per vago motu de uno ad aliud transit. meditatio circa unum aliquid perseveranter intendit: contemplacio sub uno visionis radio ad innumera se diffundit. Per intelligenciam siquidem sinus mentis in immensum expanditur. et contemplantis animi acies acuitur: ut capax sit ad multa comprehendenda. et perspicax ad subtilia penetranda. Nunquam enim contemplacio potest esse sine quadam vivacitate intelligencie. Hic enim ex intelligencia est quod oculus mentis in incorporeis figitur: sic ex eiusdem vi esse constat quod sub uno intuitu in rebus corporeis ad tam infinita comprehendenda dilatatur. Denique quociens contemplantis animus dilatatur ad plurima. quociens elevatur ad summa. quociens acuitur ad inscrutabilia. quociens agilitate miranda pene absque mora rapitur per innumera: ex quadam intelligencie vi hoc esse non dubita. Hec propter illos dicta sunt. qui ista inferiora sub intelligencie aspectum cadere: vel ad contemplacionem usquequaque pertinere indignum ducunt. Specialiter tamen et proprie contemplacio dicitur. que de sublimibus habetur: ubi animus pura intelligencia. Semper autem contemplacio est in rebus vel per sui naturam manifestis: vel per studium familiariter notis: vel ex divina revelacione perspicuis.

Diffinicio singulorum. contemplacionis. meditacionis. et cogitacionis. iiii.

Videtur itaque sic diffiniri posse. Contemplacio est libera mentis perspicacia: in sapiencie spectacula cum admiratione suspensa. Vel certe sic prout illi nostri temporis theologo placuit: qui eam in hec verba diffinivit. Contemplacio est perspicax et liber animi contuitus: in res perspiciendas usquequaque diffusus. Meditacio vero est studiosa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mentis intencio: circa aliquid investigan
dum diligenter insistens. Vel sic.
Meditatio est providus animi obtutus in
veritatis inquisicione vehementer occupa
tus. Cogitatio autem est improvidus animi
respectus ad evagacionem pronus. Vide-
tur itaque tribus esse commune: et quasi substan
ciale quiddam animi aspectum esse. Sibi
enim nil mente conspicitur: nullum horum
recte dicitur vel esse affirmatur. Com
mune est autem tam contemplacioni quam
meditacioni circa utilia occupari: et
in sapientie vel sue studiis maxime primo
assidue versari. Sed in hoc sane solent
maxime a cogitatione differre. quod se singulis
pene momentis consuevit ad inepta
et frivola relaxare: et sine ullo
discrecionis freno. ad omnia se inge
re. vel precipitem dare. Commu
ne vero est contemplationi et cogitationi libe
ro quodam motu et per spontaneum
nutum huc illucque circumferri: et
nullo difficultatis obstaculo. a discursio
nis sue impetu prohiberi. Differunt
autem in eo ipso maxime a meditacione. Eius
studium est quod quovis industrie labore.
qualibet animi difficultate ardua
queque apprehendere obtrusa rerum
pe. oalta penetrare. Fit tamen sepe
ut in cogitacionum nostrarum evagacione
tale aliquid animus incurrat. quod scire
vehementer ambiat: fortiterque in
sistat. Sed dum mens desiderio suo sa
tisfaciens eius inquisicioni studium impen
dit. iam cogitacionis modum cogitando
excedit: et cogitacio in meditacionem tran
sit. Solet sane simile aliquid circa medi
tacionem accidere. Nam veritatem quidem
diu quesitam. tandemque inventam. mens
solet cum aviditate suscipere. mirari
cum exultacione. eiusque admiracioni diu
cius inherere: et hoc est iam medita
cionem meditando excedere et medi
tacionem in contemplacionem transire. Proprium
itaque est contemplacioni iocunditatis
sue spectaculo cum admiracione inherere:
et in hoc utique differre videtur. tam
a meditacione quam a cogitacione. Nam cogitacio
ut iam dictum est vago incessu per hoc illucque
ducitur: meditatio vero destinata cum motione
per in ulteriora tendit.

Quod contemplacionis modus multiformiter agitur. V.

Sed cum perspicacie ille contem
placionis radius sepe ex admiracione
magnitudinis vix aliquid suspendatur:
non tamen uno semper nec uniformiter id agitur.
Nam vivacitas illa intelligencie in con
templantis animo mira agilitate nunc
it atque redit: nunc se quasi ad unum colligit. in se quasi in unum flectit
et velut immobiliter figit. Huius sane
rei formam si recte perpendimus: in celi
volatilibus cotidie videmus. Videas
alia nunc se ad alciora attollere. nunc
se in inferiora demergere: et easdem
ascensionis descensionisque sue modos
sepius repetere. Videas alia nunc
dextrorsum nunc sinistrorsum diverti
et nunc in hanc nunc vero in illam partem
declinando in anteriora parum vel
pene nichil se promovere: et easdem
discursuum suorum vicissitudines multa
instancia multipliciter reiterare. Vi
deas alia sub magna festinancia se
in anteriora extendere. sed mox sub

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eadem celeritate in posteriora redire.
et sepe idipsum agere eosdemque excur
sus atque recursus diutina frequen
tatione continuare atque protrahere.
Videre licet alias quomodo se in
girum flectunt. et quam subito vel quotiens se
per eosdem vel similes nunc aut pau
lo latiores. nunc paulo contractiores
circuitus repetunt. et semper in idipsum redeunt.
Videre licet alias quomodo tremulis
alis sepeque reverberatis se in uno
eodemque loco diutius suspendunt. et
mobili se agitatione quasi immobiliter
figunt. et ab eodem suspensionis sue
loco diu multumque se in eadem penitus
non recedunt. ac si operis et instantie
sue excusatione prorsus videantur ex
clamare et dicere bonum est nos hic esse.
Iuxta hoc sane propositarum similitudinum
exemplar. contemplationis nostre volatus
multiformiter variatur. et pro personarum
negociorumque varietate. vario modo
formatur. Nunc de inferioribus ad sum
ma. nunc de superioribus ad yma des
cendit. ascendit. et descendit. et nunc
de parte ad totum. nunc de toto ad partem
considerationis sue agilitate discurrit.
et ad id quod scire opus est nunc a maiori. nunc
a minori argumentum trahit. Modo
autem in hac. modo in oppositam partem divertit.
et contrariorum notitiam ex contrariorum
cognitione elicit. et pro vario oppositorum modo
ratiocinationis sue excursum variare
consuevit. Aliquando in anteriora currit.
et subito in posteriora redit. dum modo ex
effectibus. modo ex causis et qualibuscunque
antecedentibus vel consequentibus cuiuslibet
rei modum vel qualitatem deprehen
dit. Unde vero quasi in girum spectando

nostra ducat. dum universa que sunt ei
cum multis communia considerantur. Dum
ad unam qualibet rem determinanda.
nunc a similibus. nunc a dissimiliter se henti
bus. seu communiter accidentibus rationem tra
hit atque assignat. Tunc autem in uno
eodemque considerationis nostre despectio quasi
immobiliter sistitur quando in qualicunque rei esse
vel proprietate perspicienda. atque miran
da contemplantis intentio libenter immo
ratur. Sed ne verba nostra humanam
philosophiam videantur redolere. vel
a catholice doctrine plano simplicita
tis tenore dissidere. commodius for
tasse dicemus quia ascendere et descen
dere. ire et redire. nunc huc nunc illuc
declinare. modo in circuitum pergere. vel tan
dem in uno herere. nichil aliud sit
quam summa agilitate nunc de primis ad
summa vel summis ad yma. nunc de pri
mis ad novissima. vel novissimis
ad prima. modo de disparibus ad dispa
ria meritorum vel premiorum genera mente
transire. modo in distantia vel consistencia
cuiusque rei curiosa perlustratione discurri
ere. vel tandem aliquando in alicuius specta
culi novitate. novitatisque admiratione
animum suspendere. Vides certe quod et
supra locuti sumus. quomodo contemplationis
nostre negotium semper vel aliquando suspen
ditur atque protrahitur. dum contempla
ntis animus iocunditatis sue spectaculo
libenter immoratur. dum se studet vel
in idipsum sepe redire. vel in eodem diu
tius immobiliter permanere. Audi de illo con
templationis modo. qui quodammodo fie
ri solet ante et retro. Ibant anima
lia et revertebantur in similitudinem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fulguris choruscantis. Amplius de illo excessu quo animus in diversa rapitur: et nunc in hanc partem nunc in illam discurrendo mira agilitate in contraria agitatur. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arundineto discurrent. Illum qui quasi sursum et deorsum fit: pulchre psalmista ubi expressit. Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos. Ad illum contemplandi modum qui velud in girum ducitur applica illa verba ammonentis qua dicitur. Leva oculos tuos in circuitu et vide. Hunc autem contemplationis radium velud uno in loco immobiliter figitur: quam illud Habacuc in semetipso quilibet experitur. Sol et luna steterunt in habitaculo suo. Ecce iam quid sit contemplatio determinando vel diffiniendo docuimus: superest ut eam per species dividamus et quot sint genera contemplationum consequenter videamus.

Quot sint vel que contemplationum genera. VI.

6 Sex autem genera sunt contemplationum: a se et inter se omnino divisa. Primum itaque est in ymaginatione et secundum solam ymaginationem. Secundum est in ymaginatione secundum rationem. Tertium est in ratione secundum ymaginationem. Quartum est in ratione et secundum rationem. Quintum est supra sed non preter rationem. Sextum supra rationem et videtur esse preter rationem. Duo itaque sunt in ymaginatione: duo in ratione: et duo in intelligentia. In ymaginatione contemplatio nostra tunc procul dubio versatur: quando rerum istarum visibilium forma et ymago in consideratione adducitur cum obstupescentes attendimus et attendentes obstupescimus corporalia ista que sensu corporeo haurimus: quam sint multa, quam magna, quam diversa, quam pulchra vel iocunda: et in omnibus his creatricis illius superessentie potentiam, sapientiam, munificentiam mirando veneramur et venerando miramur. Hunc autem contemplatio nostra in ymaginatione versatur et secundum solam ymaginationem formatur quando nichil argumentando querimus vel ratiocinando investigamus: sed libere mens nostra huc illucque discurrit quo eam in hoc spectaculorum genere ammiratio rapit. Secundum autem contemplationis genus est quod in ymaginatione quidem consistit: sed ratione tamen formatur atque procedit: quod fit quando ad ea que in ymaginatione versamus et que ad primum contemplationis genus pertinere iam diximus rationem querimus et invenimus: et inventam et notam in consideratione ammirationem adducimus. In illo itaque res ipsas: in isto earum utique rationem, ordinem, dispositionem, et uniuscuiusque rei causam, modum et utilitatem rimamur, speculamur, miramur. Hec itaque contemplatio in ymaginatione secundum rationem consistit: quia circa ea que in ymaginatione versantur ratiocinando procedit. Et quis super aliquid in ratione etiam hec contemplatio consistere videatur in qua visibilium ratio queritur: recte tamen in ymaginatione consistere dicitur: quia quicquid in ea ratiocinando querimus vel invenimus ad illa procul dubio accommodamus que in ymaginatione versamus: dum circa ea et propter ea ratiocinationi insistimus. Tertium contemplationis genus esse diximus quod in ratione secundum ymaginationem formatur. Hoc autem contemplationis genere tunc utimur: quando per rerum visibilium similitudinem rerum invisibilium speculationem sublevamur. Hec vero speculatio in ratione consistit quia sibi solum que ymaginationem excedunt per intentionem et investigationem in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sistit: quia solis invisibilibus intendit. Tertium
sibi solus maxime quod per rationem comprehen-
dit. Sed secundum ymaginacionem ideo formari
dicitur quia ex rerum visibilium ymagine in hac
speculacione similitudo trahitur: unde in
rerum invisibilium investigacionem animus ad-
iuvetur. Et recte quidem hec contemplacio
in racione quidem sed secundum ymaginacionem esse dici-
tur quia racionando promovetur: quia omnis
eius raciocinacio et argumentacio ab ymaginacione
fundamentum sumit et firmamentum capit. Quartum
et ab ymaginabilium proprietate investigacio-
nis et assercionis sue racionem trahit. Quar-
tum genus contemplacionis est quod in racione et secundum
racionem formatur. Quod utique fit quando re-
moto omnis ymaginacionis officio solis illis
animus intendit que ymaginacio non novit.
sed que mens ex raciocinacione colligit. vel per
racionacionem comprehendit. Huiusmodi
speculacionem ingredimur quando invisibilia nostra
que per experienciam novimus. et ex intelli-
gencia capimus. in consideracionem adduci-
mus: et ex eorum consideracione in celestium
amorem. et supermundanorum intellectuum
contemplacionem assurgimus. Hec autem
contemplacio et in racione consistit. quia sensi-
bilibus remotis. solis intelligibilibus
intendit. Et hec quidem contemplacio
ab illis utique invisibilibus nostris videtur
et inicium sumere. et fundamentum capere.
que humanum animum constat per experien-
ciam nosse: vel per commune intelligen-
ciam comprehendere. Sed ex hac tamen
parte hec contemplacio etiam in racione recte con-
sistere dicitur: quia hec ipsa invisibilia nostra a
racione comprehenduntur. et in eo ipso ra-
cionacionis modum minime supergrediuntur.
Que ideo secundum solam racionem procedit:

quia ex invisibilibus per experienciam notis.
alia et alia racionando colligit quod per
experienciam non novit. In hac primum
contemplacione humanus animus pura in-
telligencia utitur: et remoto omni
ymaginacionis officio. ipsa intelligencia
nostra in hoc primum negocio per ipsam inge- per semet ipsam
re videtur. Nam licet illis prioribus
contemplacionum generibus videatur
non deesse: nusquam tamen inest pene in-
mediate racione. seu etiam ymaginacione.
Illic quasi ministro utitur: et illud per spe-
culum intuetur. Hic et per semetipsam
operatur: et quasi per speciem contemplatur.
Hic quoque esse quasi ad imum inclinat: cum adhuc
non habeat quo per semetipsam inferius des-
cendat. Quintum contemplacionis genus
esse diximus quod est supra racionem: non tamen
preter racionem. In hanc autem contemplacionis
speculam. mentis sublevacione ascendimus.
quando ea ex divina revelacione cognosci-
mus. que nulla humana racione plene com-
prehendere: que nulla nostra racionacione
integre investigare sufficimus. Talia
sunt illa que de divinitatis natura et illa sim-
plici essencia credimus: et scripturarum di-
vinarum auctoritate probamus. Contemplacio
ergo nostra tunc vere supra racionem ascendit:
quando id animus per mentis sublevacionem cernit.
quod humane capacitatis metas transcen-
dit. Sed supra racionem non tamen preter racionem
censenda est. quando ei quod per intelligencie aciem
cernitur. humana racio contraire non potest.
quin potius facile acquiescit. et sua at-
testacione alludit. Sextum contemplacio-
nis genus dicimus esse. quod in hiis versatur que
sunt supra racionem: et videntur esse preter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

seu etiam contra rationem. In hac utique supprema omniumque dignissima contemplationum specula tunc animus vehementius exultat atque tripudiat: quando illa ex divini luminis irradiatione cognoscit atque considerat, quibus omnis humana ratio reclamat. Talia sunt pene omnia que de personarum trinitate credere iubemur. De quibus cum humana ratio consulitur, nichil aliud quam contraire videtur.

Que sint quibus communia. VII.

Duo itaque ex his in ymaginatione consistunt: quia solis sensibilibus intendunt. Duo in ratione consistunt: quia solis intelligibilibus insistunt. Duo vero intelligentia subsistunt: quia solis intellectibilibus intendunt. Sensibilia dico: quelibet visibilia et perceptibilia. Intelligibilia autem dico: invisibilia ratione tamen comprehensibilia. Intellectibilia hoc loco dico: invisibilia et humane rationi incomprehensibilia. Ex his igitur sex contemplationum generibus quatuor inferiora versantur maxime in rebus creatis: duo vero supprema in rebus increatis atque divinis. Item ex his quatuor superiora versantur circa invisibilia: duo vero infima circa visibilia atque corporea. Infima namque duo procul dubio versantur in rebus visibilibus atque creatis. Duo autem supprema maxime versantur in rebus invisibilibus et increatis: duo vero media maxime in rebus invisibilibus atque creatis. Maxime ideo diximus: quia circa invisibilia atque creata, quedam sunt que ab humana ratione nullatenus comprehendi putantur et hoc in intellectibilium numerum cedunt: et propter hoc ipsum ad duo supprema contemplationum genera possunt pertinere videntur. Similiter circa summa illa et increata videntur quedam esse humane rationi pervia, et propter hoc quidem inter intelligibilia deputanda: et ob hoc ipsum mediis illis duobus contemplationum generibus maxime accommodanda. Duobus itaque primis commune hoc esse videtur quod utrumque eorum circa visibilia versatur. Verumtamen in hoc maxime videntur differre: quod primum quidem solet sine ullo rationis officio impellente admiratione huc illucque discurrere: in secundo autem ad ea que per ymaginationem in mente versantur, ratio queritur et assignatur: ut per hoc familiaritate nota in admirationem adducatur. Secundum et tertium hoc habent commune, quod preceteris singulare quod in utroque pariter sibi coniuncti videntur ymaginatio cum ratione, ratio cum ymaginatione: differunt autem in eo quod in secundo quidem ad visibilia ratio ut dictum est queritur et accommodatur: in tertio vero ad invisibilium investigationem ratio a visibilibus trahitur: et in illo sepe ex visibilibus ad invisibilia erudimur: et alia ex aliis commoniti: in isto ex visibilium inspectione ad invisibilium cognitionem promovemur. Tertio et quarto constat esse commune invisibilibus et intelligibilibus intendere: hoc in eo utique differre quod in tertio quidem miscetur ratio cum ymaginatione: in quarto autem intelligentia pura cum ratione. In quarto et quinto ratio et intelligentia in unum concurrunt, et in hoc maxime conveniunt: quod in quarto in ratione intelligentia promovetur. In quinto vero ratio numquam intelligentia preveniunt, hoc subsequitur: ut vel multum committatur. Nam quod ex divina inspiratione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pus agnoscit: rōis postmodū attestatōe
firmat. Quinto & sexto comunit' ain
dit q utrūq eorum intellectibilibꝰ insistit.
s3 quinto quidem humana rō videtur satis
consentanea: sexto at omnis humana rō
videtur ēē contraria. nisi fidei admixtione
fulta.

Que sint singulorum ppria. viii.

Proprium ē at pme contemplacōi.
simplex & sine ulla ronacōe:
visibiliū amiracōi inherere. Pprū
ē scd'e: visibiliū rerū rōni ronanado insiste.
Pprium ē tcie: p visibilia ad invisiblia rō
cinādo ascendere. Pprium ē quarte. ex
invisibilibꝰ invisibilia ronanado collige:
et p exceptorum itlligenciā ad ignotorum no
ticiam pficere. Pprium ē qnte: in itllctibi
lium itlligenciam rōnem admitte. Pprū
ē sexte. in itllctibilium itlligencia om
nē humanā ronacōm trascendere: et
qi ab ymo calcare. Cum sit at tribus
pmis contemplacōnū gnibꝰ comune sine
ymaginacōe nō ēē: i pmo ymaginacō qi
infra rōnem subsistit. in 2o rōnem exci
pit: in tcio ymaginacō ad rōnem ascend't.
Item cū sit tribꝰ ultimis comune. sine
pura itlligencia nō ēē: i eorum pmo sōc
in qrto ipa itlligencia rōi se inclinat:
in qnto rōem ad seipam leuat: in sexto
itlligencia rōnem trascendit. & qi sub
seipa desiit. Ite cū sit qtuor medys
cōe sine ronacōe nō ēē: in scdo cōte
placōis gne rō ymaginacōi qi ad yma
descendit: in tcio ymaginacōm seam
qi ad altiora trahit: in qrto intllige
ciam qi sub se descendentem excipit
atqz conducat: in qūto rō qi sup se ad
intelligenciam ascendit: et ei insubli
mibꝰ suis alludit. In pmo itaqz ymagi
nacō in seipa requiescit: quemadmodū in
itlligencia in sexto se ad ipam colligt
et in seipa subsistit. In 2o. rō sub se
ipām descendit: in qnto eadē ipa sup
semet ipam ascendit. In tcio ymaginacō
sup semetipam ascendit: in quarto
itlligencia infra semetipam descendt.
In pmo ymaginacō tenet locum infimū
et solitariū. in 2o. rō descendit ad ymū:
i tcio ymaginacō ascendit ad summum:
in qrto itlligencia descendit ad ymū.
in qnto rō ascendit ad summū: in sexto
itlligencia tenet locū solitariū & summū.

Qua ꝺ quisqz pceāe responde ant. vel quomō invicē ꝯmisceri debeant. ix.

Notandum sane q sic novissima
duo ascendunt supra rōnem:
sic media duo ascendūt supra
ymaginacōm. Et sic illud sublimius
novissimorum nullam pene solet humanā
rōem admitte: sic illud sublimiꝰ medio
rum debet omēm a se ymaginacōm ex
cludere. Et sic illud infiꝰ duorum novis
simorum & supremorum cōsistit sup rōnem
nō tū preter rōem: sic illud inferiꝰ me
diorum duorum. ascendit sup ymaginacōm.
qi tū nō sit pret ymaginacōm. Ite sic
duo media infra puram & simplicē in
telligenciam descendūt: sic duo pma &
infima infra ronacōm descendunt.
Simplicē itlligenciā dico q ē sine officio
rōis: puram vō q est sine occursione
ymaginacōis. S3 sic illud sublimiꝰ duorum
mediorum infra simplicem itlligenciam
descendit. nō tn infra illam subsistit:
qr illorum i quibꝰ vsatur. alia simplici
itlligencia comprehendit. alia ronanado

(c) 2006 Ministerio de Cultura

colligit. Sic illud sublimius duorum infimorum videtur infra ratiocinationem descendere, non tamen infra illam subsistere, quia aliud solet per imaginationem repentare, aliud ratiocinando colligere. Item sic illud infimus duorum mediorum solet infra simplicem intelligentiam descendere atque subsistere; sic illud infimus infimorum duorum solet se ad rationem extendere. Nam et illud solis intendit quae mens ex imaginatione ratiocinando colligit, et istud solis illis quae per sensum imaginationi impressit. Non autem secundum primum et infimum contemplationis genus ideo infra rationem vel per omnia ratiocinatione subsistere dicitur, quia irrationabile et omnino contra rationem esse videatur, cum per intentionem seu etiam per dispositionem rationi consentaneum facile convincatur; sed quia in eo, ut dictum est, quod ad eius proprietatem attinet nihil ratiocinando colligitur. Solent tamen haec quae distinximus contemplationum genera quandoque invicem permisceri, et hic quem assignavimus proprietatum modus alterutra permixtione confundi. Nostrum autem fuit hoc loco ad evidentiam doctrinae singulorum propria docere, nihilominus quod commune, quod simile habent ostendere.

Quod vix soli perfecti ad omnia sex contemplationum genera proficiant. X.

6 Sex ista contemplationum genera oportet illum familiariter nosse, quicumque cupit summae culmen attingere. His sex sane contemplationum alis a terrenis suspendimur et ad caelestia levamur. Citra perfectum te esse non dubites, si usque adhuc aliquibus alarum cares. Mecum dic vae mihi. Similibus bene agitur, si unum tamen, si vel unum, ex his tum alarum paribus datur. Quis mihi dabit pennas sicut columbae, et volabo et requiescam? Scio tamen quia in duobus primis eiusmodi alis non datur de terrenis ad caelestia evolare, et illa caelorum ardua petere vel penetrare. Nam sicut superius dictum est, in illis sex contemplationum generibus tota prorsus duorum consideratio circa terrena et corporalia occupatur, nihil in eis de invisibilibus et spiritualibus agitur. Quis ergo sublimes, quis admodum subtiles circa ista terrena volatus in primis illis duabus contemplationum alis sectamur? Parum nobis esse debet si ad illa sola sufficimus in quibus mundi huius philosophos pollere videmus. Verum tamen nondum caeleste animal te esse convinces, quod duabus tantum alis contentus fuis. Habes tamen unde corpus tuum velare, unde volare possis. Certe si adhuc terrenum animal es, si usque in hodiernum corpus terrenum habes, et tale denique quale apostolus describit et mortificare praecipit. Bonum profecto erit in primis habere unde possis animi voluis tale corpus velare et a recordationis tuae oculis abscondere. Mortificate membra vestra quae sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam. Quid est autem eiusmodi corpus sub designatis illis contemplationum alis velare, nisi mundanorum concupiscentiam ex mundanae mutabilitatis consideratione temperare, immo in oblivionem adducere? Mensibus ut estimo quantum valeat eiusmodi obductio alarum quam obumbratio. Habes item

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in his alis: verumtamen volueris volare possis.
Bonum sane est bene volare: et quantum potes
te ab amore mundi elongare. Bene
utique in his alis volant qui mundane
mutabilitatis lubricum cotidie considerant.
assidueque retractant: et eius consideratione
seu retractatione se ab eius ambitione
alienant. Quamvis ergo in his geminis
alis usque ad celestia evolare non possis:
tutum tamen fortassis tranquillumque stationis
portum, in earum remigio invenire potes.
Nitere in eis quantum potes: apprehende
saltem novissima maris. Si
sumpsero inquit pennas meas diluculo:
et h. in e. m. Extrema maris mundi
finem nunc: et uniuscuiusque presentis vite defectum.
Extrema utique maris tenere est: mundi
finem mundaneque vite exitum cum
desiderio expectare. Extrema maris
ut arbitror evolando iam apprehenderat:
qui dicebat. Desidero
dissolvi: et esse cum Christo. Puto quod duas
has contemplationum pennas nondum accepisti: si huc usque volare potuisti.
Parum tamen tibi esse debet has duas
alas accepisse. Sed ut probes te celeste
animal esse: stude et satage saltem duo
paria habere: et tunc profecto habebis in quibus
possis ad celestia evolare. Quatuor
profecto alas habebant: et se ex eo celestia,
non autem terrestria esse ostendebant:
quatuor illa animalia que propheta Ezechiel
vidit, visaque descripsit. Quatuor inquit
facies uni: et quatuor penne uni. Duabus
autem ut ibi legis corpus suum velabant:
nam ceteris duabus procul dubio volabant.
Sic et tu cum ceperis iam quatuor alas
habere. cum te putaveris iam celeste animal
esse et corpus celeste iam habere: nichilo

minus tamen stude illud sub duabus alis velare.
Sunt enim corpora celestia: et sunt corpora
terrestria. Et alia gloria celestium:
alia gloria terrestrium. Alia claritas solis:
et alia claritas lune: et stella a
stella differt in claritate. Si ergo totum
corpus tuum lucidum fuerit. non habens in se aliquam
partem tenebrarum: utile tamen erit
illud ab humane arrogantie oculis abscondere:
et sub humane mutabilitatis intuitu
proprie estimationis claritatem temperare.
Nescit cum homo finem suum: sed sicut
pisces capiuntur hamo. et sic aves comprehenduntur
laqueo: sic capiuntur homines
tempore malo cum eis supervenerit.
Et ideo bonum est homini bona sua
dissimulare. et nil penitus de suis meritis
presumere: et se semper in humilitate
custodire. In primo ergo alarum pari. velet
homo corpus suum: in secundo volet ad
celum. Tunc enim media illa duo contemplationum
genera homines ad celestia
et invisibilia non levent: quod de solis invisibilibus
ut dictum est agere habent.
Satagat ergo spiritualis quisque studio et
desiderio semper in celestibus esse: ut possit
cum apostolo dicere. Nostra autem conversatio in
celis est. Verumtamen si usque ad tertium celum
cum eodem apostolo penetrare paras: nunquam
te in duabus alarum paribus posse presumas.
Oportet absque dubio omnes illas
superius designatas sex contemplationum
alas habere: qui cupit et ambit usque ad
tertii celi secreta divinitatisque archana
volare. Has utique sex contemplationum
alas. soli perfecti in hac vita videntur
habere possunt. Has omnes in futura vita
electi omnes tam in hominibus quam in angelis

hituri sunt: ita ut de utroque vacant possit dici. quod sex ale uni. et sex ale alteri.

Quomodo prima quatuor contemplationum genera mistice describantur. xi.

De his itaque sex contemplationum generibus moyses ut michi videtur sub mistica descriptione agit. per materialem illam sed misticam quidem archam, ex dominica precepcione fieri instituit. Primum itaque designatur in arche fabricatione. secundum in eius deauratione. tercium in corona arche. quartum intelligimus per propiciatorium. per duo vero cherubin. quintum et sextum. Si autem ad figuram et materialem facturam respiciamus. ex illis utique sex manufactis operibus solum primum fabricatur ex ligno: cetera omnia constant ex auro. Sic sane omnia illa unde primum contemplationum genus constat per sensum corporeum haurimus. et per ymaginacionem representamus cum volumus: nam alia omnia vel certa ordinatione racionando colligimus. vel simplici intelligencia comprehendimus. Cogita ergo quid sit inter lignum et aurum: et invenies fortassis quod convenient ista designentur in ligno. illa vero figurentur in auro: in ligno quidem que subiacent ymaginacioni: in auro autem que solo subiacent intellectui. Aurum in se magna claritate refulget: lignum in se nil claritatis habet nisi quod ignem accendit: et ministeriam luminis flammam nutrit. Sic sane ymaginacio. nullum in se pendente lumine. nil preclarum habet: nisi quod rationem ad discretionem excitare. et ad sue investigacionem dirigere solet. Recte autem sed illud contemplationis genus. in quo rerum visibilium ratio queritur: in lignorum deauracione figuratur. Quid enim aliud est rerum visibilium et ymaginabilium assignata ratio quam quedam ut sic dicam lignorum deauracio. Recte nichilominus corona arche tercium contemplationis genus per mistica designatione representare. in quo solemus per visibilia ad invisibilia ascendere: et ad eorum cognicionem ymaginacionis manuductione assurgere. Nam corona quidem in similitudine arche lignis affigebatur: lignorum tamen suprema alta extencione supergrediebatur. Sic illud contemplationis genus quod in ratione secundum ymaginacionem versatur. ymaginacioni quidem innititur: dum ex rerum ymaginabilium similitudine racionem trahit. et quasi scalam erigit per quam ad invisibilium speculacionem ascendere possit. Propiciatorium quidem ab omni parte et undequaque supponitur: et idcirco convenienter satis in eo illud contemplationis genus figuratur. quod omnem ymaginacionem excedens in ratione secundum rationem versatur. Et sic propiciatorium ut pote arche opertorium nusquam sub ligno descendit. nec ligno se affigi sinit: sic hec contemplatio ymaginacionem supergrediens. et nulla se prorsus eius admiscens. sola invisibilia respiciat. solis invisibilibus intendit.

Quomodo novissima duo contemplationum genera mistice designentur. xii.

Quomodo novissima duo contemplationum genera exprimuntur angelica figura. Et recte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quidem illa operis factura non humana sed an
gelicam formam habuit. Quia illa contempla
tionum genera per similitudinem repraesentare o
portuit: quorum materia omnem humanam
rationem excedit. Notandum sane quod pre
dicta illa quatuor quodammodo sunt invicem
coniuncta: ista autem duo novissima sepa
ratim sunt et seorsum posita. Et
in illis quidem primis quatuor contem
plationum generibus ex propria industria cum
divino tamen adiutorio cotidie crescimus:
et ex uno ad aliud proficimus. Sed in ul
timis istis duobus totum pendet ex gratia.
et omnino longinqua sunt et valde remo
ta ab omni humana industria: nisi in quantum unus
quisque caelitus accipit. et angelicae sibi simili
tudinis habitum divinitus superinduit. Et
forte non sine causa. Haec novissima operis fac
tura angelicaque figura. quae cherubin
nomen accepit: eo fortassis quod sine huius
supremae gratiae adiectione quis ad pleni
tudinem scientiae pertingere non possit. Sed quare
ex duobus cherubin. unus dictus est stare
ex parte una et alter ex altera. ita ut unus
intelligatur stare a dextris. alter vero a sinis
tris: attende obsecro quam apte ex ad
verso sibi opponuntur. et ex opposito statu
untur in earum videlicet rerum figuram
quarum haec rationi consentire. illae rationi contraire
videntur. Sed forte quis quaerere praesumat:
quod in quo specialiter intelligere oporteat. Vide
ergo ne forte in illo cherubin qui a dex
tris stabat. illud contemplationis genus
intelligi debeat quod est supra rationem. non tamen
praeter rationem: in illo autem qui a sinistris
illud quod est supra rationem. et videtur esse
praeter rationem. Scimus autem quia sinistra se
pius sub vestimentis et quasi in occulto tene
tur: dextera vero frequentius in apertum profer
tur. Unde et recte per sinistram occultio
ra: per dexteram intelliguntur manifestiora.
Manifestiora autem sunt rationi consentanea:
occultiora autem rationi adversantia. Quintum
ergo contemplationis genus recte intelligimus
in cherubin dextro: sextum nichilo
minus recte intelligi potest in cherubin sinistro.
Et fortassis ista doctioribus animis
sufficere poterunt: ad ea quae de Moysi archa
vel contemplationis gratia dici debuerunt.
Sed quia cum mediocribus et mediocris loquimur:
propter pigriores tamen pigrum nobis esse non de
bet: adhuc eadem cum utili et forte qui
busdam necessario supplemento repetere. et
eidem materiae liberius vacando. in ipsam
adhuc aliquid latius agere. Contemplantis
itaque more contemplationisque tenore. de
contemplatione agamus: ut tante iocunditatis
studium et tante admirationis spectaculum
in transitu videamus. Occupatis ista
compendiosa brevitate sufficiamus. Otio
sis autem eadem repetendo latius replica
mus: simul utrumque praecavens et festi
nos viatores contra propositum detinere: et curio
sos novitatum exploratores contra votum
urgere. Nunc ergo ad singula contemplationum
genera redeamus. et primo de primo dicamus.

Explicit liber primus.

Incipiunt capitula secundi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

i Quod primum contemplacionis genus consistat in consideracione et amiracione rerum visibilium.

ii Quod sit copiosa huius contemplacionis materia. vel quomodo se philosophi exercuerunt in ea.

iii De triplici distinccione prime speculacionis.

iiii Quod primus gradus huius speculacionis consideratur in materia. forma. et natura.

v Quod secundus gradus consideratur in opere nature et industrie.

vi Quod tercius huius contemplacionis gradus consistit tam in humanis quam in divinis institucionibus.

vii Quod secundum contemplacionis genus constat in consideranda et amiranda rerum visibilium racione.

viii Quod sit copiosa huius contemplacionis materia.

ix Quomodo philosophi in huius contemplacionis materia se exercuerunt.

x De distinccione secunde contemplacionis.

xi De qualitate secunde contemplacionis.

xii De tercio contemplacionis genere.

xiii Quomodo in hoc contemplacionis genere incipiat homo fieri spiritualis.

xiiii De distinccione eorum que ad hanc speculacionem pertinent.

xv Quod hoc contemplacionis genus recte in quinque gradus dividitur.

xvi Quod illa que ad hanc speculacionem pertinent aliter adhuc distingui possunt.

xvii Quod in hac speculacione corporee similitudinis manuducacione utimur.

xviii Quod contemplacionis genus consistat in racione secundum ymaginacionem.

xix Quomodo ad permissionem vel operacionem dei pertinet quicquid radio per contemplacionis perlustret.

xx Quod si dei sapiencia sit simplex et una diversis consideracionibus in contemplacione adducitur. et nunc sciencia. nunc presciencia. nunc disposicio vel predestinacio nominatur.

xxi Quod divina sapiencia secundum diversos contemplacionis modos in quibusdam videatur mirabilior. in quibusdam iocundior.

xxii In qua speculacione divina presciencia vel sciencia appareat mirabilior.

xxiii In qua speculacione divina predestinacio appareat iocundior.

xxiiii In qua iterum speculacione soleat divina disposicio iocundior apparere.

xxv Quod contemplacionis nostre speculacionem semper comitari debeat magna amiracio et ingens exultacio.

xxvi Quod secundum modum amiracionis et exultacionis variatur modus contemplacionis.

xxvii Quod in omni rerum mutabilium contemplacione nostre sit divine sapiencie consideracioni inherere.

Quod primum contemplacionis genus consistat in consideracione et amiracione rerum visibilium.

Capitulum primum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

p

Primum itaque conte
placionis genus est in
consideracione et ami
racione rerum corpora
lium: in omnibus eis
que per quinque sensus cor
poreos ingrediuntur
ad animum. Et est
quidem hoc omnium
infimum: et debet esse incipiencium. Ab hoc
enim debent adhuc rudes incipere: ut pos
sint paulatim ad altiora quasi quibus
dam perfeccionum gradibus ascendere.
Ad hoc itaque contemplacionis genus pertinet
omnis admiracio creatoris que surgit ex
consideracione rerum corporalium: et designatur
in hac archa descripcione per compaginem
lignorum. Et congrua satis distinccione
per ligna designatur ea que pertinent
ad ymaginacionem: sicut per arcum nichilo
minus ea que videntur pertinere ad racionem.
Non autem de quibuslibet lignis permittit
fieri hec archa: sed de lignis cethim tantum:
que sunt valde imputribilia. Pertinent
autem ad ligna imputribilia quelibet
rerum scrutinia: honestatis et utilitatis
integritate plena. Ligna imputribi
lia sunt quelibet rerum consideraciones. que
libet operum retractaciones que nullam
mentis corrupcionem inducunt: que sinceri
tatis et virtutis integritatem custodiunt.
In tanta itaque rerum visibilium copia.
inter tot spectaculorum genera videat quisque
quod eligat: caveat ne illud ante mentis
oculos reducat. unde cordis sui mun
diciam polluat. Debet ergo a conside
racionis sue respectu voluptatum ir
ritamenta arcere: qui cupit de

inter incorrupcionis perpetue gaudere.
Quicquid avariciam stimulat. quicquid gula
irritat. quicquid luxuriam inflammat: ab
illa recordacionum suarum frequencia se
cernat. Ille sane mundum et que in
mundo sunt utiliter in contemplacionem ad
ducit: qui per mundanorum respectum ad
mundandorum despectum venit. Hunc
eius contemplacionis fructum magnus ille
mundanalium contemplator quesivit et
invenit: scriptumque reliquit. Vanitas
vanitatum dixit ecclesiastes: vanitas
vanitatum et omnia vanitas. Ille va
nitatis contemplacionem non inutilem
assumit. qui eo quod in primo respicit in
laudem creatoris assurgit: qui eum
in omnibus operibus suis mirabilem. lau
dabilem, amabilem recipit. Domine dominus
noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Ecce
mirabilem. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini.
Ecce laudabilem. Justus dominus in om
nibus viis suis. et sanctus in omnibus operibus suis. Ecce ama
bilem. ligna ergo rigida. ligna robusta.
ligna durabilia. quelibet consideracio
nes sunt. que mentis rigorem reparant:
que ad constanciam roborant: que in perseveran
cia confirmant. Ligna denique ab omni cor
rupcione aliena sunt: que nec maculam
feditatis. nec nevum falsitatis contra
hunt. Pertinet itaque ad ligna cethim.
ad ligna imputribilia de rebus corpo
reis quelibet assercio vera: sentencia rata.
Efficienda est itaque secundum preceptum archa de lignis
imputribilibus. de sentenciis irrefraga
bilibus: ut teneamus secundum omnia que videntur
in mundo. facta ab uno deo. et creata de
nichilo: nichil in his omnibus diffinientes
quod dissonet a vero.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quam sit copiosa huius contemplacionis materia. vel quo philosophi se exercuerunt in ea. ii.

Habet itaque materiam hec contemplacio. vti iam dictum est. omnia que sensibus corporeis contingi possunt. Copiosa sane materia. et silua non modica. Currant omnes et intrent singuli. nemo prohibetur. eligat quisque quod magis inuenitur. Superhabundat satis atque materia ad faciendam sibi archam. Discant tamen quique elige ligna imputribilia. vt nichil sentiant contra tradicionem vera. De hac eadem silua philosophi gencium studuerunt sibi fabrice sue materiam elige. cupientes et ipsi nichilominus sapienter archam fabricare. Ceperunt ergo ligna secare. dolare. compingere. diffiniendo. diuidendo. arguendo multa inuenire. tenere et tradere. Fecerunt itaque archas multas. tenentes suas varias. et constituentes sectas innumeras. Intrantes ergo in illud nemus vmbrosum et condensum. insuerunt se questionibus infinitis. et tradidit deus mundum disputacioni eorum. et euanuerunt in cogitacionibus suis. et defecerunt scrutantes scrutinio. eo quod non possent inuenire homo opus quod operatus est deus ab inicio vsque in finem. Reuelauit autem deus per spiritum suum quibus voluit quantum voluit. quantum de hiis sapere oportuit. Quid ergo mirum si potuerunt efficere opus amirabile dignum. qui edocti sunt per spiritum dei nolentes post cogitaciones adinuencionum suarum. Iam temporibus nostris insurrexerunt quidam pseudo philosophi fabricatores mendacij. volentes sibi nomen facere. studuerunt noua inuenire. Nec erat cura tam vt afferrent vera. quam vt putarentur inuenisse noua. Presumentes itaque de sensu suo putauerunt se posse facere sibi sapienciam archam. et euntes in adinuencionibus suis. tradiderunt suas nouas arbitrantes secum orta morituramque sapienciam. Et ecce computruerunt hec omnium alta sapiencia arche. eo quod non erant de lignis cedrinis. lignis videlicet imputribilibus facte. Et ecce stulti facti sunt omnes principes taphneos. eo quod stultam fecerit deus sapienciam huius mundi. Intantum enim infatuata est illa quondam gloriosa mundana philosophia. vt in numeri cotidie ex eius professoribus fiant eius irrisores. et ex eius deffensoribus fiant eius impugnatores. et illam detestantes nichil aliud profitentur se scire nisi Christum ihesum et hunc crucifixum. Et ecce quam multi qui prius fabricabant in officina aristotilis. tandem saniori consilio didicerunt cudere in officina saluatoris. Et qui prius fabricabant cotumelie. nunc docentur fabricare vasa glorie. cotidie confitentes domino in vasis psalmi. eo quod peniteat eos fecisse opus confusione dignum. et diu fuisse fabricatores mendacij. Vbi sunt nunc quondam secte academicorum stoicorum. peripathetici corum. vbi sunt arche eorum. Et ecce iam omnes isti dormierunt somnum. et n. i. o. d. d. i. m. s. et reliquerunt alienis diuicias suas. et s. e. d. i. metuunt. Et ecce computruerunt omnes isti cum archis suis. pereuntes simul cum doctrinis suis et tradicionibus.

Sequi spiritum suum. nec credere nolentes.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sed archa moysi manet usque in hodier num diem nusquam firmior. nusquam forcior quam hodie. ut pote confirmata per catholice veritatis auctoritatem. eo quod sit facta de lignis sethim. imputribilibus videlicet et incorruptibilibus lignis. et omnis eius narracio atque doctrina contexta sit sentenciis veris et assercionibus ratis. Hec vidimus de qua materia debeat fieri. consequens est ut dicamus de mensura et modo faciendi. ut ipsius moysi exemplum sequamur in his omnibus nec non et ipsum divine institucionis documentum. Videamus itaque nunc de illius contemplacionis genere quod constat omnium esse infimum et primum et ideo esse incipiencium. quod figurari diximus in hac arche descripcione ex sola compage lignorum.

De triplici distinctione prime speculacionis. iii.

Hec igitur speculacio triplici racione consideratur. Prima est in rebus. secunda est in operibus. tercia in moribus. Illa que est in rebus pertinet ad arche longitudinem. illa que est in operibus pertinet ad latitudinem. illa que est in moribus pertinet ad altitudinem. Scimus enim longitudinem latitudine naturaliter priorem esse. similiter latitudinem altitudinis respectu locum priorem tenere. Nam longitudo sine latitudine. et latitudo sine altitudine potest intelligi. quamvis in rerum essencia ab invicem minime possint separari. Sed altitudo sine latitudine. vel latitudo sine longitudine. non valet esse. non licet intelligi. Simplex namque longitudo intelligitur quantitas de puncto ad punctum. et per sola puncta discurrens in linea. sola saltem cogitacione protrahitur. Simplicem latitudinem dicimus quantitatem de linea in lineam et per solas lineas mente distendimus. et in superficiem dilatamus. Nam sicut linea est longitudo sine latitudine. sic superficies est latitudo sine altitudine. Altitudo autem est quantitas de superficie in superficiem descendit. et corporis soliditatem reddit. quod tres dimensiones suscipit. Qui igitur recte considerat. satis ei ut arbitror constat quod longitudo naturaliter sit prior latitudine. et latitudo altitudine. Sic sane illa consideracio que est in rebus. naturaliter prior est illa consideracione que in operibus. et illa que est in moribus. Quis enim nesciat res ipsas cunctis operacionibus quoque causa tempore [illegible] naturaliter priores esse. ex quibus et in quibus quelibet operaciones sunt non aliter omnino existere. Similiter mores ipsi sive boni sive mali. circa opera quidem solent et debent considerari. Nam opera utique hominum magna ex parte maxime sunt ordinata et maturata pertinent ad bonos mores. maxime vero sunt inordinata et inmoderata pertinent nichilominus ad mores malos. Unde satis constat quod quemadmodum prior est consideracio rerum quam operum. sic naturaliter prior est consideracio operum quam morum. Recte itaque dictum est. quod consideracio rerum pertineat ad arche nostre longitudinem. consideracio operum ad latitudinem. consideracio autem morum ad ipsius altitudinem.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ut primus gradus huius speculationis
consideratur in materia. forma. et
natura. IIII.

Rapitur autem tum illarum con
sideratio partim. Prima
itaque huius subdivisionis con
sideratio est in materia: secunda in forma:
tertia in natura. Materiam et formam vi
sibili corporeo facile deprehendimus: nam
lapidem a ligno. triangulum a quadra
to sine errore distinguimus. Illud autem quod
ad naturam pertinet. partim expositum sensui:
partim autem profundius latens repositum erat
intrinsecum. Natura siquidem consideratur in rerum
qualitate intrinseca: quemadmodum et forma
consistit in qualitate extrinseca. Qua
litas autem rerum interior ex magna parte
corporeo percipitur sensu: sicut sapo
res gustu. odores olfactu. Illam autem
nature vim que rebus medullitus impressa pro
fundius introrsum latet. numquam sensus
carnis adire posset: eam si minime per
cassent. Verumtamen ingenii sui acu
mine facile perciperet: si vero oculus pēn
nube obductus sub erroris nebula non
caligasset. Modo autem ignorantie tene
bris involuti. quoniam de ea aliquid que
rimus: per experientie argumenta palpa
mus potius quam videmus. Patet itaque quo
modo arche nostre longitudo iuxta divinum
preceptum non debeat vel potius non va
leat habere nisi duos cubitos et dimidium.
Ibi enim natura humana cubitum plenum
habet. ubi certitudine tenet: ubi ea que intri
nsecus sensu aliquo comprehendere valet.
Habet ergo sensus corporeus cubitum in com
prehensione materie: habet cubitum alium
in consideratione forme: habet cubitum dimi

dium in perceptione nature. quia non penetrat
nisi ex parte. Partim enim ut dictum est
exposita est sensui: partim reposita introrsum.
Hec itaque tria. materia scilicet. forma et
natura. que in omni re corporea simul
sunt. ita se invicem dividi non possunt sed quasi
in lineam extendunt: et ad arche lon
gitudinem se pertinere ostendunt.

Ut secundus gradus consideratur in
operatione nature et industrie. V.

Exercitata itaque mens sua in
hanc triplicem consideracionem.
que est in speciebus rerum. debet
se consequenter transferre ad speculacionem
operum: ut cum didicerit consideracionem suam
et ad opera artificialia extendere: possit
arche nostre latitudo prefinite magni
tudinis mensuram accipere. Alia est enim
operatio nature: atque alia operatio industrie. Opera
cionem nature facile deprehendere possu
mus: ut in graminibus. arboribus. ani
malibus. In graminibus: quomodo crescunt.
maturescunt. In arboribus similiter:
quomodo frondent. florent. fructificant.
In animalibus quomodo concipiunt et pari
unt: quomodo alia nascuntur et alia mori
untur. Denique quotiens attendimus
quomodo animalia orta crescunt. et aucta se
desinunt: in naturalis operacionis inspeccione
mentem nostram exercemus. Opus arti
ficiale. opus videlicet industrie consideratur
ut in celaturis. in picturis. in scriptura.
in agricultura. et in ceteris operibus arti
ficialibus: in quibus omnibus multa in
venimus pro quibus divini muneris dignationem

naturalia et opera

al cur

.i. extrinsecus

[D]igne mirari et venerari debeamus. Opus itaque naturale et opus artificiale que sibi invicem cooperantur, que claritate sibi alternis vicibus iunguntur: et sibi invicem mutua complexione copulantur. Tertium siquidem est quod ex naturali operatione opus industrie initium sumit. convalescit: et opus naturalis ex industria proficiat ut melior sit. In opere artificiali quia humana videt cubitum: quia si illud comprehendere non valeret, ipsum utique minime invenisset. Sed in opere naturali plenum cubitum videre non potuit: quia ipsum non nisi ex parte comprehendit. Quis ex qua re nasci soleat facile diiudicat: nam nec poma in vite, nec racemos in segete, nec ficulneta querit in arbore. Ceterum quomodo vel qualibet alia res ex alia qualibet nasci soleat: quis explicare sufficiat? Unde sibi ingenii nostri acumen in hac gemina naturali et artificiali consideratione quaquaversum se diffundit, et mira intelligentie vivacitate multiplicatur hic illucque discurrit: arche nostre latitudo secundum divine institutionis modum congruam sibi mensuram accipit.

Ulterius huius contemplationis gradus consistit tam in humanis quam in divinis institutionibus. vi.

Post primam itaque considerationem que est in rebus, et secundam que est in operibus, sequitur tertia que constat in moribus: quam et ad arche nostre altitudinem pertinere iam diximus. Disciplina itaque morum partim ex institutione divina: partim processit ex institutione humana. Ad divina instituta pertinent obsequia divina: et quelibet cerimonie sacramenta. Ad instituta humana pertinent humane leges, consuetudines, urbanitates, plebiscita, iura civilia, et huius alia multa. Humana institutio propter vitam inferiorem: divina institutio propter vitam superiorem. Illa ad obtinendam salutem et tranquillitatem vite temporalis: ista ad capescendam salutem et plenitudinem eterne beatitudinis. In humana institutione quia humana cubitum videre potest: quod quis invenire potest illud nimirum comprehendere potest. In sacris divinis duo esse non dubitamus. Aliud est enim quod exterius in re vel in opere cernimus: atque aliud vero illa spiritualis que latet intrinsecus. Rem itaque sacri que intrinsecus latet credere potes, videre autem non potes: et ideo manum tuam in hac parte usque ad plenum cubitum extendere non potes. Hec autem ultima speculatio que est in moribus ad arche nostre altitudinem pertinet: sicut superius iam diximus. Verum siquidem quia humana institutio divine subservit: ex utraque animus proficiat et ad alta tendit. Nam animus qui illis que ad primam et secundam considerationem pertinent inheret: absque dubio adhuc in imis iacet. Sed quanto his que ad tertiam spectant perfectius inhesit: tanto perfecto ad altiora se extendit. Notandum sane quod naturalis operatio et divina institutio plenum cubitum habent in re: sed non nisi dimissum habere

spnt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pertinet in nostra cognicione. Econtra autem artificialis opera et humana institucio vix remissius sunt in re: plenum autem cubitum habere pertinet in nostra cognicione. Cum igitur animus in hac triplici speculacione plene exaltatus fuit et arche nostre mensuram congruam secundum magnitudinem quaquaversum accepit. In hoc contemplacionis genere se propheta exercuisse ostendit. cum dicat. Meditatus sum in omnibus operibus tuis. Et alibi. Delectasti me domine in factura tua. Et alibi in excessu admiracione exclamat. Quam magnificata sunt opera tua domine. o. i. s. f. Et multa de eisdem operibus in eodem psalmo explicando commemorat. Totum itaque hoc primum contemplacionis genus: recte quidem in septem gradus distinguere possumus. Primus namque consistit in illa admiracione rerum: que surgit ex consideracione materie. Secundus autem gradus consistit in illa admiracione rerum: que surgit ex consideracione forme. Tercius vero consistit in illa rerum admiracione: quam gignit consideracio nature. Quartus autem huius contemplacionis gradus versatur in consideracione et admiracione operum: circa operacionem nature. Quintus nichilominus versatur in consideracione et admiracione operum: secundum operacionem industrie. Sextus vero gradus constat in considerandis et admirandis institucionibus humanis. Septimus demum subsistit in considerandis et admirandis institucionibus divinis. Hii septem ascensionis gradus primo occurrunt his qui montem domini ascendere: vel ad interius Ezechielis templum intrare contendunt. In septem gradibus ad exteriores portas: in atrium exterius intrat. Et in septem gradibus inde ascensus eius. Habes ergo quibus inchoacionis gradibus debeas insistere: quisquis cupis contemplacionis arcem apprehendere. Quod autem hoc contemplacionis genus in ymagine subsistat. ut secundum ymaginacionem discurrat superior eo probavit: et hic iterare non oportebit.

Quod secundum contemplacionis genus constat in consideranda et admiranda rerum visibilium racione. vii.

Nunc quam de primo contemplacionis genere que interim dicenda videbantur. quod potuimus iam diximus: ad secundum quod per arche deauracionem designari iam dictum est transeamus. Si ergo primum contemplacionis genus recte intelligitur esse in consideranda specie rerum corporalium: consequens ut arbitror intelligi quod secundum genus contemplacionis esse in perpendenda racione earundem rerum. Tunc ergo in arche nostre deauracione operamur. quociens rerum visibilium racionem rimamur. et in eisdem racionis invente et mirantes in perspecte admiracione suspendimur: quociens tenentes attendentes intelligimus. et intelligentes attendimus huius mundane machine quam omnia que sunt mirabiliter facta. videntur et quam convenienter ordinata. quam sapienter disposita. Archam nostram deauramus: cuiuslibet rei causam. modum. et effectum. quomodo et utilitatem et racionem consideramus. O quam auro fundebat. quo ei ad totius arche sue deauracionem sufficere potuit: qui dicebat. Michi autem dedit deus dicere ex sententia. Ipse enim dedit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

michi horum que sunt sciam veram: ut sciam
disposicionem orbis terrarum et virtutes ele
mentorum initium et consumacionem et medie
tatem temporum: anni cursus. et stellarum dis
posiciones: naturas animalium. et iras bestiarum:
vim ventorum et cogitaciones hominum: et differe
ncias virgultorum. et virtutes radicum. Denique
audi quod ad extremum inferat: ut plenius
intelligas in deauracione sue opus. quanta ei
cognicionis census copia habundabat. Et que
cumque inquit sunt absconsa et improvisa didici. Cons
tat igitur arche nostre deauracionem in contemplan
da racione divinorum operum. iudiciorum. sacramentorum:
et humanarum michillominus accionum vel insti
tucionum. Simus denique parati sicut dominus
tum precipit omni poscenti reddere racionem de ea
fide et spe que in nobis est: et arche nostre suppre
ma vel extrema iam deauravimus: quia di
vinorum sacramentorum seu eciam iudiciorum racione ex
ponendo commendare novimus.

Quam sit copiosa huius contempla- cionis materia. viii.

Quis igitur ad plenam huius contempla
cionis speciem iam perveniat: in tanta
materie prolixitate copiose satis
invenit ubi speculacionis sue vela pandat:
ubi disputacionis sue navigia exerceat. Quis
enim non videat. quam late pateat huius con
sideracionis pelagus: quam multiplicat se dif
fundat hoc mare magnum et spaciosum
manibus: In huius immensitatis admiracione
exclamans propheta: iudicia tua inquit abis
sus multa. Abissus profecto multa et
magna iudicia dei occulta: multa nimio
sitate. magna profunditate: plane infi
nita. plane inscrutabilia. Hinc illa
miranda spectacula eorum: qui vident mi
rabilia in profundo. Quanta enim mira
bilia putas vident in hoc profundo: illi qui desce
ndunt mare in navibus. f. o. m. a. m. Mul
ti sunt siquidem qui conveniunt ad hoc mare
magnum et spaciosum: sed alii ad transfretan
dum. alii ad piscandum. Ad transfreta
ndum quidem illi qui cupiunt transire de ge
nte ad gentem. et de r. a. p. a. Sed qui inter
eos sunt piscatores hominum: veniunt sa
ne ad piscandum laxantes recia sua in cap
tura. Mittentes igitur nunc ad sinistram nunc
ad dexteram navigii rete ad domini precep
tum. includunt sepe copiosam multitudinem
piscium: vagos scilicet hominum sensus affec
tusque lubricos concludentes et extrahen
tes in siccum. Sed nec eadem semper recia:
sicut nec semper in eandem capturam mittunt.
Nunc vero argumentacionum. nunc exhor
tacionum recia laxant: aliquando ad probandum
aliquod verum. aliquando ad improbandum falsum:
aliquando ad eliciendum aliquod occultum. ali
quando ad persuadendum iustum: aliquando ad dis
suadendum iniustum. Isti sane qui no
verunt facere huiusmodi operaciones in aquis multis.
isti inquam sunt qui vident mirabilia in pro
fundo. abissus enim trahit sapiencia de
occultis. Audi quid dicat magnus ille contem
plator sapiencie. Quam magnificata sunt opera
tua: o. i. s. f. Omnia inquit in sapiencia fecisti.
Absque dubio miranda erant que viderat:
qui sic exclamabat. Viderat sane mi
rabilia in profundo. et sapienciam trahebat
de occulto. quando omnia in sapiencia facta depre
hendit: et indubitanter agnovit quod sapiencia
attinget a fine usque ad finem fortiter.
et disponet omnia suaviter. Ecce quomodo
in omnibus operibus divinis hinc aurum
sapiencie apparebat. aurum sapiencie lucebat:
quomodo in eius oculis sapiencie divine claritas
omnia apperuerat. Iste profecto bene noverat.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

facile potuit archam suam deaurare. Primo constat satis cum iam archam suam ab omni parte auro obduxisse. qui sic pre admiracionis sue magnitudine cogitur exclamare. Omnia in sapientia fecisti. Conemur et nos quantum possumus et desudemus in archa nostra deaurada. ut appareant eciam nobis divina opera omnia in sapientia facta. non ea solum que facta sunt et queque fieri permittit numquam sine racionabili contingere causa. nec sine divina quibus occulta actitari iusticia.

ut ignitum liceat intelligamus et quod non licet saltem sine hesitatione credamus omnia in sapientia facta.

Quod philosophi in huius contemplacionis materia se exercuerunt. ix.

Sed nec hoc silencio preteriendum puto. quod huius mundi sapientes studuerunt archas suas deaurare. ut vel sic pudeat nos in arche nostre deauracione non laborare. Satagebant itaque et ipsi gentium philosophi sapientiam trahere de occulto. occultas rerum causas rimantes. et usque ad abditos nature sinus ingenii sui acumine penetrantes. eruebant aurum de profundo. Ceperunt ergo latentes rerum causas investigare. invenire. et in palam proferre. et dubia queque dubiis assercionibus probare. Invenerunt itaque multa investigacione profunda. et admiracione digna. Unde tremor terre. qua materia alta tumescunt. et cetera multa in hunc modum invenientes. scriptoque commendantes. ad posteros transmittere curaverunt. Archam itaque suam ex magna parte. sed extrinsecus tamen deaurare potuerunt. nam ut eam intrinsecus deaurarent erat eis parva cura possibilitas nulla. Atque siquidem corporum defecit pecunia. non erat eis auri tanta copia quod possent eam deaurare intrinsecus. quippe quibus pecunia defecerat ad eam ex integro deaurandam extrinsecus. Non enim erat eisdem facultatis phisicas rerum raciones invenire. et occultas in hiis que acciderunt iusticie causas diiudicare. Longe aliud est latentes rerum causas secundum phisicam racionem investigare et astruere. et longe aliud divinorum iudiciorum racionem non ignorare. In investigacione nature ad arche nostre deauracionem extrinsecam. assensus divine iusticie pertinet ad deauracionem intrinsecam. Ab hanc utique penitus defecerunt putantes casu potius quam divino nutu omnia accidere. sacrantesque archam fortune crediderunt deum res humanas minime curare. pro eo quod cernerent eque contingere bona et mala bono et malo. iusto et iniusto. immolanti victimas. et contempnenti sacrificia. et ipse cuius palpebre interrogant filios hominum oriri faciat solem suum super bonos et malos. et eque pluat super iustos et iniustos. Nos autem quibus sudat iam aurum tanti de emolumento laborum nostrorum. quod de spoliis egipciorum. archam nostram auro vestire curemus. non solum extrinsecus verum eciam intrinsecus. Attendamus quomodo extrinsecus deus in sapientia sua fecit hec omnia. quomodo sapientia sua fundavit terram et stabilivit celos prudencia. quomodo sapientia illius erupuerunt abyssi et nubes rore concrescunt. et archam nostram deauravimus extrinsecus. Consideremus nichilominus quam universe vie domini misericordia et veritas. quomodo sit iustus dominus in omnibus viis suis et sanctus in omnibus operibus suis. et deauravimus eam intrinsecus. Quod putas

(c) 2006 Ministerio de Cultura

omem lignorum pulcritudinem in archa sua auro obduxerat. qui manifeste deprehenderat constanterque de domino affirmabat quod miserationes eius super omnia opera eius. Studeamus et nos ipsi exemplo prophete auro huius ora tegere et eo usque sub tali fulgore abscondere. quatinus in comparatione divine rationis atque dispositionis. exteriorum omnium pulcritudo in oculis nostris appareat parva vel nulla.

De distinctione gradus contemplacionis .x.

Supra ubi de primo contemplationis genere locuti sumus. septem illud gradibus distinximus. Longum esset in singulos percurrere. et quo per omnes cubitos tam in longitudine quam in latitudine vel altitudine archa deaurari debeat ostendere. Sed ne nimis id longum faciamus. hiis interim supersedere melius iudicavimus. Si quis autem satagat se in hoc opus accingere. et archam suam ambiat auro superducere nil obest ab exterioribus scientiis et secularibus disciplinis precium auri mutuare. dum tamen studeat ipsum ab omni falsitatis vel vanitatis scoria mundare et ad plenam perfectamque puritatem. et qualem huius operis dignitas exigit medullitus excoquere. Diximus autem ad arche nostre deaurationem constare. in assignanda rerum visibilium ratione. Quis autem nesciat quod tota pene mundana philosophia in hoc maxime laborat. ut latentes rerum visibilium causas sagacitatis sue investigatione inveniat et in palam producat. Vide quam magnas quam multas doctrine opes quantasque gazas. preclara illa philosophorum ingenia conquisierunt. reposuerunt. et in eius usus reliquerunt. Perpendis ergo omnia ut dictum est in solam extrinsecam arche deaurationem sufficere non posse. Si autem eam et intrinsecus deaurare cupis. melius tibi in eius usus a nostris theologis. quam a mundi philosophis materiam requiris. Perpendis sic illorum gaze ad arche deaurationem extrinsecam: sic nec istorum sufficere possunt ad eius deaurationem intrinsecam. Nam nec illi occultam rerum naturam plene perspicere potuerunt. nec isti occultam dei iusticiam perfecte penetrare potuerunt. Sed esse unum adhuc thesaurum ostendimus. quem in id negocium superhabundantem et indeficientem esse cognovimus. Certe ubi intelligentie aurum deficit: fidei obrizum deesse non poterit. Sane si omnia philosophorum dicta. si omnia catholicorum tractatorum tota plene. memorieque commendare potueris. innumera tamen in secretioribus nature sinibus in divinorum iudiciorum archanis invenies. quorum rationem penetrare non prevalebis. Sed quod intelligere non potes. credere potes. Quorum ergo rationem perspicere non vales: nichilominus tamen eorum fidei ratam iusta et ordinata esse non dubites. Ideo tibi in eius dicitur. Si non credideritis: non intelligetis. Crede ergo cum beato Iob quia nichil fit in terra sine causa: crede quia iudicia dei vera iustificata in semetipsa. et deaurasti archam tuam extra et intra.

De proprietate gradus contemplacionis. .xi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Dictum est autem hoc contemplationis genus secundo commune cum superiori in imaginatione videlicet versari: et circa rerum visibilium atque imaginabilium considerationem occupari. In hoc tamen maxime distant. quod in illo quidem nichil ratiocinando queritur. sed totum secundum imaginationem ducitur: istud ratiocinatione tenditur. et secundum rationem formatur. Illud itaque est in imaginatione secundum imaginationem: istud vero in imaginatione secundum rationem. Notandum autem quod nec in ea quidem parte qua fidei innititur. porro quod intelligentia tenditur: nec in ea magis parte speculationis sue terminos usquequaque transgreditur. Cum enim innumera dei opera districta et ordinata. et innumera eius iudicia iusta et vera. intelligentie sue vivacitate perspiciat: ex his que recta esse intelligit. recta et illa esse perpendit. que rationem penetrare non sufficit. Vides ergo quod hec speculatio. nec ibi quidem ubi fidei vestigia sequitur: a rationis sue terminis penitus abducitur. Adeo autem hec de qua nunc loquimur speculatio secundum rationem agitur: ut ipsa etiam imaginatio in ea secundum rationem disponi et ordinari videatur. Nam in prima quidem cogitatio quo eam ducat animi evagatio. sola sequitur imaginationem: in hac autem ipsa imaginatio formatur. disponitur et moderatur per rationem. Dum enim quis rerum visibilium rationem tanta investigatione querit. nullum eas esse sub aliquo ordine componit quo eas per sensum invenit: unumquemque sepe formam depingit. Eo enim nusquam invenit verum certum fieri vel ordinari debuissent: quod videt mala quam forent si aliter essent. Sic itaque in priori imaginatio post se cogitationem trahit: sic in ista vero imaginationem ambulat atque disponit. Ideo autem utraque in imaginatione consistere dicitur. quia circa illa quidem utraque per intentionem vel investigationem occupatur. que querens volumus per imaginationem representamus. Quotiens enim animus in hac gemina speculatione per diversa spectacula rapitur: speculantis obtutus per intentionis sue propositum vel studium in imaginatione defigitur.

De contemplacionis genere tercio. XII.

Nunc vero de tercio contemplacionis genere videamus. Ad hoc itaque genus pertinet quotiens rerum visibilium similitudine rerum invisibilium qualitatem deprehendimus: quotiens per visibilia mundi invisibilia dei cognoscimus. ut constet quod scriptum reperitur. quia invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Recte autem hec contemplatio que ut ad invisibilia ascendat baculo se corporee similitudinis sustentat. et quadam ut ita dicam corporalium spectaculorum scala se ad alta sublevat: recte inquam huius speculatio per coronam arche designatur. que ab inferiori quidem parte ligno affigitur: sed a parte superiori ligni mensuram supergreditur. Corona itaque arche superiora ambit. et ex parte infra lignum descendit: ex parte tamen maiori mensuram ligni transcendit. Sic nimirum sic ista speculatio usque ad indagandas rerum corporearum ~~...~~ spectantes sponte se inclinat: ut habeat unde ex istis ad illam similitudinem trahat. Receptum se latius expandens inferiora

habeat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

angustias mentis se includit. in his contenta que ex similitudine collegit. sed alia
ex aliis argumentando conuincens. et ratiocinando colligens. consequenter ex toto
omnem corpoream similitudinem longe post se relinquit. et arche nec supprema alta consideracione transcendit.
In hunc itaque modum arche corona innititur. Dum in altum erigitur. quia contemplantis animus ad inuisibilia comprehendenda ex rerum visibilium similitudine non parum adiuuatur. Hunc
autem corona quasi archa. se et expandit latius et erigit altius. quanto subtilis contemplator manifeste deprehendit bona inuisibilia visibilibus. et multitudine ampliora. et dignitate excellenciora. Longe enim copiosior est
bonorum inuisibilium magnitudo. quam ut eam reputare possit corporalium similitudinum tanta multitudo. Habent tamen corporea omnia ad inuisibilia
bona similitudinem aliquam. sed alia infima quandam et valde longinquam. et pene expressam. alia autem clariorem et manifestiorem. et quanto propinquiorem tanto euidenciorem. et super hec alia valde propinquam
et cognatam ut sic dicam et penitus expressam. in tantum ut videantur visibilibus non iam appropinquare sed inherere.
et insuper pocius quam accedere. Ab ipsis ergo quasi ad illa maxime accedunt et quam inuisibilium
ymaginem euidenciorem gerunt. debemus utique similitudinem trahere. ut ad ea que per experienciam non nouimus. per ea que cognouimus intelligencia nostra possit accedere.
Hinc est quod corona arche non usque ad eius inferiora descendit. que tamen se ei in eius superioribus coniungit.

Quoniam in contemplacionis gracie incipiat homo fieri spiritualis. xiii.

In hoc primo statu dedocetur homo esse animalis. et discit esse spiritualis. eo quod tunc incipiat
spiritualia comparare. et reformare in nouitate spiritus sui. satagens cotidie magis
magisque sapere que sursum sunt non que super terram. Magnus itaque labor consueta deserere. et molitatem cogitacionum infima in primo
relinquere. et alta perscrutacione de terrenis ad celestia euolare. Hic primo illa que
docet hominem scientiam dei sapiencia. Lux illa que illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum incipit se ingerere. et luminis sue radios nunc mentis oculis infundere. nunc subtrahendo iterum abscondere.
Crebro itaque animum visitat et nunc ad alta eleuat. et iterum ad yma deponit et relinquit. Sed iterum inopinate
redit. et ubi non sperabatur occurrit. et se hylarem ostendit. Incipit hic de
mum quoddam mire visionis preludium. ante intuentis aspectum formare. et sic aquila prouocans ad volandum pullos suos assiduo reuelacionum
suarum euolatu et reuolatu se ipsam in diuersa rapere. et contemplantis animum ad volandi desiderium primo inflammare. et quandoque ad plenum volatum perfecte informare. Hic primum animus
antiquam dignitatem recuperat. et ingenitum sibi proprie libertatis honorem vendicat. Unde enim spiritui racionali tam alienum
quod indigne seruituti tam obnoxium. quam ut illa creatura que vere spiritualis est spiritualia ignoret. et que ad inuisibilia et summa bona facta est in inuisibilium contemplacionem
nec saltem assurgere. quanto minus stare

(c) 2006 Ministerio de Cultura

valeat. Hinc ut arbitror satis apparet huius speculationis familiaris assiduitas. et assidua familiaritas quantum locum tenet que recte per coronam designatur. Que convenienter corona nominatur. Per quam victor animus coronatur. Hanc utique spiritualis scientie coronam accipit. quisquis ab huius exilii erumpnis in invisibilium gaudiorum libertatem mentis contemplatione transire potuit. Vere tandem populus ille rationalis qui sederat in tenebris et umbra mortis. vinctus in mendicitate et ferro. discussis tandem tenebris ignorantie. diruptis cathenis concupiscentie. in eius fine virtute que educat vinctos in fortitudine. conterens portas ereas et vectes ferreos confringens. immanitate consuetudinis et obduracionis angustias superans. per mediam infinite multitudinis agmen infimorum desideriorum. et carnalium cogitationum undique occursantium et usquequaque obsistentium violenter erumpit. et sic tandem se in superioris palatium recepit. Dum se in celestis habitaculi solium totum colligit. ut decetero cum suis commilitonibus similibusque triumphatoribus fiducialiter psallere possit. Nostra conversatio in celis est.

non bene spiritus liberi affectus et intellectus.

De distinctione eorum que ad hanc speculationem pertinent. xiiii.

Notandum autem quod corone nostre nulla mensura prescribitur. Sed in eo ipso quod corona nominatur. eius mensura ex maiori parte determinatur. Nam coronam non nominaret quod superiora arche ab omni parte non ambiret. atque coronaret. Iuxta igitur longitudinem vel latitudinem arche coronam extendi vel distendi oportuit. ut ipsam ambire atque coronare possit. Constat itaque eam secundum dimensionem arche duos cubitos et semissem in longitudine. cubitum autem unum et semissem habere in latitudine. Non autem equa ratione eius altitudinem estimare possumus. nec altitudini arche equare debemus. Nequaquam enim arche coronam diceret si totam archam vestiret. et non potius eius solum suprema ornaret. Hic autem superius iam diximus quorum huius speculationis ex visibilibus ad invisibilia similitudine trahere. et ex illorum consideratione ad istorum cognitionem apposite similitudinis assignatione ascendere. Summa igitur utrobique mensura fuit. si eandem presens hinc archa. illinc corona tam longitudine quam latitudine habuit. Quid in his aliud oportet quam ut discamus ex illis omnibus ad invisibilium investigationem. similitudinum rationem trahere. ex illis omnibus inquam que diximus ad arche longitudinem vel latitudinem pertinere. Pertinet autem ut dictum est ad longitudinem arche in speculatione rerum. consideratio materie. forme et nature. ad eiusdem vero latitudinem operationum tam nature quam industrie. Ex his itaque omnibus. invisibilium investigatione congruas similitudinum rationes eruere possumus et debemus. et cum eius industrie usum in promptu habuerimus. quali oportuit vel debuit archam nostram corona cingi. diximus. Dictum est autem pertinere ad arche altitudinem in morum consideratione tam humanam quam divinam institutionem. ita ut in intelligentie nostre archa plenum cubitum videatur habere ex institutione humana. semissem vero ex institutione divina. Sed quid est quod dicta corona videtur sola superiora arche tangere. nisi quia constat humana instituta ad invisibilia et spiritualia valde

(c) 2006 Ministerio de Cultura

longiqua & omnis pegna similitudine
sūt. Quis illa nesciat iuncta in usū
tporalium: nō in tipū eternorum. Crea
toris at opa qlibet inuisibilia ad ho
ē creata. sic sunt disposita. ut & pre
sentis uite usibus ministraret: & futu
rorum bonorum umbram gererent. Un
fit eciā ut opa industie hūane ymitat
nātu: iuxta in se gestet inuisibilium
ut futurorum umbram. Decreto autē
humana instituta tanto ab inuisibi
lium similitudine pegna sunt: quā
to eorum inuentores in illorum institucōe
nichil tale cogitauerunt. Quoniam
tā in istis ad illa aliq similitudinis in
uenimus: uideamus ne forte in aliqua
illorum consideracōnū cadat. qd supius lon
gitudini vel latitudini arche assigna
uimus. De diuinis at institutis nota
dum q quedam debeamus simpliciter

querere: quā u / et iux sensū cō / ceri delet: nichi / lominus tā misti / cū

intellige. & nichil in eis misticum aliq̄ si
gurare hūt. Ut g̊ in preceptis su
blimioribus et ad intelligendū pfundio
ribus mistica intelligencia requiritur: di
midius ille cubitus qui arche nrē altitu
dini in diuinis institucōibus ascribitur.
qui in suis superioribus corona aurea d
coratur. Sz n̄ in hac quidem pte si
militudinis accōmodando: ab illarum
quoque superiorum consideracōnū ppetate
penitus recedit. Unde ē q corona ibi
se iuxta longitudine latitudineque arche
distendit: ut ipam undique ambire pos
sit.

Ut hoc contemplacōis genus recte in quinque gradus diuiditur. xv.

Ex itaque tercium hoc contempla
cōnis genus in quinque gradus disti
guitur: s quinque dños illos con
sideracōnū modos. ex quibus inuisibi
lium inuestigacōem. similitudinū racō
qritur vel assignatur. Cum enim simi
litudo ex aliquo ad aliqd assumitur:
s eosdem modos vario ordine formatur.
Primus itaque modus ē qn similitudo
sumitur ex eo unde ipm ē: vel potius
ex eo qd ipm ē. Secundus & tercius similitudinē trahit
ex eo q in ipo ē: quartus & quintus ex
eo q per ipm ē. Et secundus quidē ex eo
q in ipo ē. s extrinsecus: tercius vo ex
eo q in ipo est s intrinsecus. Quar
tus vo ex eo q p ipm fit. impulsu q
dam naturalis: quintus aut ex eo q p
ipm fit. s proposito voluntatis. Pri
mus s huiuscemodi racōis modus in hac
speculacōe trahitur ex materie ppe
tate: secundus et tercius ex rei ipius qua
litate: s secundus ex qualitate extri
seca qd diximus formam: tercius vo ex
qualitate intrinseca qd supius dixi
mus naturam. Quartus at modus colli
gitur ex eo q in re ipa vel ab ipa fit
s motum naturalem: quintus demū
ex eo q agitur s modum artificialem.
Ex ppetate materie similitudo trahitur
cum dicitur. Tercia illius columne mar
moree: q fundate sunt sup bases au
reas. Qualitas extrinseca: constat in
colore & figura. A colore similitudo
assignatur: in eo q legitur. Dilectus
meus candidus & rubicundus. A figure q
litate similitudo sumitur: s mistica
descripcōe sacre scripture qualitas co
mendatur. Aspectus earum & opus earum:
quasi sit rota in medio rote. Nota q
extrinseca qualitas ptinet ad solum
visum: quemadmodū intrinseca qualitas
ad quelibet ceterorum sensuum. Ad audi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tum ptinet illa assignatio similitudinis: ubi audis. Et vocem quam audivi: tanquam vocem c. c. in citharis suis. Ad odoratum autem respicere videtur: ubi sapientia de se ipsa loquitur. Sicut cinnamomum et balsamum aro. o. d. q. m. e. d. s. o. Ad delicias gustus similitudo assumitur: ubi eadem ipsa de semetipsa fatetur. Spiritus meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et favum. Delicias tactus redolet quod alibi habes. Sicut unguentum in capite: q. d. i. b. b. a. Hec de qualitate intrinseca dicta sint: ex ea videlicet parte qua eam corporeus sensus attingere potest. Naturalis operacio ex similitudinis gratia in consideracione adducitur: cum a domino per prophetam voce promittitur. Quomodo descendit ymber et nix de celo et illuc ultra non revertitur. sed infundit terram et inebriat eam et germinare eam facit: et dat semen serenti. et p. c.: sic erit verbum q. e. d. o. m. Ab artificiali operacione est illa similitudinis accommodacio: quam audis ab apostolo. Superedificati super fundamentum a. et p. i. s. a. l. x. ihu. Hec tibi de similitudinum racione in corone nostre fabricacione quemadmodum supius in arche deauracione quidem quedam doctrine semina. studiumus spargere: ut habeas unde possis cum volueris copiosam messe segetem colligere. Nam ut hic locus plene et sufficienter explicari possit: proprium tractatum requirit. Tanto hic locus maiori et diligenciori inquisicione eget: quanto huic racioni tota huius speculacionis racio innititur. Constat autem in hac et in subsequenti speculacione maxima et pene precipuam spiritualium virorum contemplacionem niti temporibus meis: nam pauci admodum sunt qui ad novissima duo contemplacionum genera possint assurgere. Qui autem hec perscrutari volunt meminerint quomodo iuxta modum arche corona per quatuor latera fuerit.

Ut illa que ad hanc speculacionem pertinent aliter adhuc distingui possint. .xvi.

Est autem adhuc aliud quod in corona recte notare possumus: scilicet per illam invisibilium bonorum plenitudinem intelligere debemus. Corona siquidem propiciatorium ab omni parte ambiebat: et intra se ipsam totum includebat. Nam quod ad composicionem arche pertinet. nichil aliud propiciatorium quam eiusdem arche operculum esse intelligi debet: quedam videlicet tabula aurea. ex auro purissimo ex integro facta. que ab inferiori quidem parte ab arche summitate excipiebatur: et ab omni ut iam dictum est parte corona aurea cingebatur. Per hec itaque duo. coronam. scilicet et propiciatorium. duo intelligimus genera contemplacionum. unum de invisibilibus substanciis bonis: alterum de invisibilibus substanciis. ut in spiritibus angelicis vel humanis. Quid est ergo quod corona totum propiciatorium intra se concludit: nisi quod beatitudo iustorum omne eorum desiderium intra se comprehendit. Nam quamdiu sub egenis huius mundi elementis vivimus desideria nostra extendimus: quia infinite plura sunt que concupiscimus. quam que in hac vita apprehendere possimus. Ceterum autem illa supernorum spirituum multitudo desideria sua ultra gaudiorum suorum plenitudinem non extendit: quia felicitatis sue

infinitate vel immensitate comprehendere
omnino non sufficiat. quos beatitudinis sue co
rona undique ambit: et usquequaque mag
nitudinis sue sinu includit. Est autem eorum
gaudium non solum de contemplatione creatoris:
sed et in contemplatione eius creaturis.
Dum enim deum in omnibus operibus suis mi
rabilem inveniunt: quid mirum si eum mi
rando venerantur. venerando mirantur mag
nalia eius que diligunt. Inveniunt itaque
non solum in creaturis incorporeis. sed et
in creaturis corporeis unde mirentur:
unde eorum creatorem digne venerentur.
Alia ergo sunt que supra se. alia que vident
in se: atque alia que vident sub se.
Hec omnia iugiter contemplantur. con
templantes mirantur: mirantes letantur.
Letantur de divina contemplatione: congra
tulantur de mutua visione: delectan
tur in rerum corporalium spectacione.
Pars infima corone que sub propiciatori
um descendit et ligno affigitur: iocun
dum illud spectaculum designat: quod
sunt in inferioribus creaturis. Media
pars corone que propiciatorio iungitur: arden
tissimum illud caritatis desiderium figu
rat. quod contrahunt de iocunditate mu
tue visionis. Suprema pars corone
que supra propiciatorium elevatur: ineffabi
le illud gaudium exprimit. quod hauriunt
de iugi contemplatione sui creatoris.
Distamus et nos contemplantes nunc
et mirantes contemplari quomodo illi
superne beatitudinis cives omnia que sub
ipsis sunt indesinenter aspiciant. omniumque
que ab alto vident rationem et ordinem
comprehendant: quomodo de mutua societate
tate insolubilique caritate in infinitum gau

deant: quomodo in illam divine claritatis vi
sionem insaciabiliter inardescant: et ar
cham nostram coronavimus. Cogitemus
quomodo egrediuntur et ingrediuntur et
pascua inveniunt: et arche nostre coro
nam iuxta congruum ei modum consummavi
mus. Vides certe quod spiritualia pascua
inveniunt non solum in interioribus: verum et
in rebus exterioribus in rebus corporali
bus. Absque dubio corporalia bona
magnum bonis invisibilibus et incorporeis
similia sunt: quibus nimirum spiritualia
pascua ministrare possunt. Nam si nul
lam omnino bona visibilia ad invisibilia
similitudinem haberent. ad invisibilium
investigationem nullatenus nos adiuvare
valerent: nec iam constaret quod de ipsis
legitur. quia invisibilia dei per ea que facta
sunt intellecta conspiciuntur. Iterum vero si
ista ab illis multa dissimilitudine non
discreparent: procul dubio caduca et
transitoria et insufficientia non essent.
Incomparabiliter tamen copiosior est horum ad
illa dissimilitudo quam similitudo: infi
nita siquidem est in eorum comparatione fi
gure plenitudinis supereminentis magnitudo.
Unde est quod virga arche nostre suprema
corona tangunt eiusque inferioribus
iungunt: quia horum summa. illorum yma
tot similitudinum suarum signis non ex
parte loquuntur.

Ut in hac speculatione corporee
similitudinis manuductione utimur.
.xvii.

Hoc autem mihi secundum contemplationis
genus. et hoc tantum de quo
loquimur inesse videtur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quod illud ubi supra iam diximus versatur in
imaginatione sed moderatur per rationem. istud
autem constat in ratione sed sequitur imaginationem.
In hac enim speculatione quando animus per omnia
multiplicata scrutatur invisibilibus intendit.
et ad illa apprehendenda nititur. In
eo itaque huiusmodi speculationis in ratione consistit. quia
illis solis investigandis insistit. que cor
poreus sensus omnino capere nequit. Sed quia
huiusmodi speculationis investigatio ad invisibilium
cognitionem sine corporalium similitudi
num adiutorio non perducitur. imaginatio
nis manuductionem in hac parte ratio sequi
videtur. et in inquisitionis sue cursu eam
quasi ducem itineris habere videatur. Dum
enim imaginatio rationi rerum visibilium for
mas representat. et ipsam ex earundem
rerum similitudine ad invisibilium investi
gationem informat: quodammodo illuc eam
conducit quo per se ire nesciunt. Nunquam
enim ratio ad invisibilium contemplationem assur
geret. nisi ei imaginatio rerum visibilium formas
representando exhiberet: unde ad illa simi
litudine traheret. et investigationis sue modum
formaret. Inde est quod ille interior homo noster
exteriorem hominem ducem suum vocat:
cum dicit. Tu vero homo unanimis dux
meus et notus meus. Certum namque est quod nisi per cor
poreum sensum animus ad exteriorum noti
tiam pervenire non potest. Merito ergo exteriorem
hominem homo interior ducem suum dicit. sine
cuius ministerio vel potius magisterio ad visibili
um cognitionem non pertingit: sed nec ad invisi
bilium quidem. cum ad illa cognoscenda
sine horum notitia assurgere non possit. Quo
hens ergo cognoscendarum rerum per corporeum
sensum experientiam capere cogitur: tenens
intimum interior homo noster ducem suum

sequi videtur. Absque dubio sensus carnis sensum
cordis in cognoscendis rebus precedit:
quia nisi prius sensibilia per sensum corporeum
animus caperet. omnino non inveniret quod de
eis saltem cogitare potuisset. Sed forte
mirum non dixi sensum cordis sensus corporis
illuc ducit. quo ipse ire non potest: sed illud valde
mirabile quod eum illuc conducit. quo
ipse ascendere non potest. Sensus siquidem
corporeus incorporea non capit. ad que tamen
sine eius manuductione ratio non ascendit:
sicut iam superius monstrata ratio docuit. Cer
te si vir homo minime peccasset. in cogni
tione rerum sensus exterior interiorem adiuva
ret. nam Evam suam in adiutorium sui
accepisse Adam quis negat. Aliud vero
est cursus sui comitem habere: et aliud est
itineris sui ducem sequere. Nam quam Eva
virum suum semel contra dei preceptum
vel consilium post se traxit. et ad consilium suum
consensum inclinavit. prevaricationis
sue pena infirmatus Adam iam eam
sequi necesse habet: et usque nunc cotidiano
eius magisterio eget. Virum tamen de adiutoris
sui ducatu non solum non confunditur sed et
gloriatur. qui intuemente eius obsequio ad
invisibilium contemplationem corporearum
similitudinum calle perducitur. Homo
namque unanimis: dux meus et notus meus. Quo
autem sit homini interiori dux suus unanimis
ut notus satis ut arbitror patet: nec multa
expositione indiget. Cogita nunc quo
motum cordis motus corporis ultro occur
rit: et vacuus invenies quod unanimis ei sit.
Statim ut vult animus: movetur pes
vel manus. Ad nutum eius circumfertur
oculus. Ad eius arbitrium movetur lingua.
moventur et labia: et alia quelibet cor
poris membra. Quid ergo in rerum natura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dissimilius quam spiritus et corpus. Deceptum vero
obsecro tantam tam perfecte et corde una
nimitate invenimus ut pene ymo pe
nitus eodem tempore sic fieri velle. et fieri
moveri velle atque moveri. Unum solum
quidem corporis membrum est in ea vi
delicet parte qua libido regnat: quod in
terioris hominis imperio non obtemperat.
Cum vero hanc eius contradictionem ex
divino adiutorio per moderatam afflic
tionem potuit reprimere: iam deinceps au
det cum unanime dicere. et hominem pa
cis sue appellare. Homo inquit pacis
mee. Ecce quo unanimus. Sed quo
modo? Illud quod patiens constat quia quicquid
in qualibet corporis parte agitur: ubi
cumque leditur. ubicumque qualibet delecta
tione fovetur: statim ad animi noticiam
pervenit: et eum omnino latere non possit.
quecumque afflictio vel delectatio spiritum
carnis afficiat. Et sic motus cordis
absque consideratione statim exit per motum
corporeum: sic omnis sensus corporis
absque mora intrat ad animum. Et
sic in omni actione sua corporalis mo
tus arbitrio cordis obsequitur: sic omnis
passio corporalis absque repulsa ad ani
mum ingreditur: et quod vero nulla corporis
iniuria vel oblectatio animum lateat. illa
tam subita compassionis vel congratulationis
velocitas probat. Nam sic in uno eo
demque tempore moveri velle atque moveri:
sic uno eodemque momento et corpore
pati. et corde compati: exterius delectari
et intus congratulari. Elige quid ma
gis mireris. aut corporis ad animum
tam celerem obedientiam: aut animi ad
corpus tam familiarem noticiam. Mira obe
dientia: ubi omne animi desiderium motus
corporis pene prevenit. Miranda
noticie familiaritas: ubi corpus quicquid sen
tit. animus pene presentit. Et videt
quidem ille interior homo noster de hac domesti
ca sui tam familiari noticia: videt inquam
unde miretur. non tamen unde glorietur. Non
magna gloria est animum nosse: quod soleat
corpus suum delectari vel ledere. Sed
procul dubio magnum erit. cum iam mul
tis experientie documentis nosse ceperit.
qua discretione debeat appetitui carnis
in necessariis obtemperare. et in superfluis con
trahere: ne si nimis faveat suscitet sibi
hostem et nutriat rebellem: vel si ni
mis affligat. perimat auc. et opprimat
adiutorem. Hanc ad huius noticie per
fectionem animus vix per multa argumen
ta. vix per multa experimenta pertingit:
sed ea semel adepta ex illa nimirum
pacem possidet. Sine hac nunquam potuit adam
adiutorio suo bene uti: per hanc doce
tur exterior homo delicias paulatim
fastidire. tandemque oblivisci: assuetusque
nichilominus spiritualibus alimentis de
lectari. Mirum hoc vel pene incre
dibile alicui videbitur: si in inde
non creditur. vel experto credatur. Au
diamus illum qui hec experientia do
cuerat: et attendamus quid dicat.
Homo inquit pacis mee in quo sperabam
qui e. p. m. Et in hoc tertio loco.
Qui simul mecum dulces. c. c. i. d.
d. a. cum. c. Qui autem que sit interior
homo noster exteriori apponit. vel quibus
cum cibis reficiat: manifestat scriptu
ra que dicit. Fuerunt michi lacrime mee
panes. d. a. n. d. d. m. c. v. e. d. t. Et
alibi de huius panibus iterum ait. Qui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

no.-h

gite postquam recesseritis. q. m. p. d. Hu
iustinus itaque panem homo interior ali
quando solus comedit: aliquando vero secum
comedat domesticum suum viro multa
fatigacione compellit. Panem suum ipse
solus comedit quando animus quidem de
pravis suis dolet: vnum tamen lacrimas nulla
voce extorquere valet. Panem doloris
pariter comedunt. et cibum vnum vna
nimium sumunt: cum interior homo conpun
de ingemiscit. et ad eius gemitum exte
rior homo vbertim lacrimas fundit.
Prius autem omnis homo conpungitur timo
re: postmodum conpungitur ex amore.
Conpunctio timoris amaritudinem
habet: conpunctio cordis dulcedinem habet.
Qui ergo adhuc solo timore conpungitur:
cibis quidem spiritualibus minime tamen dul
cibus pascitur. Qui vero iam ex eternorum
gaudiorum desiderio lacrimas fundit:
iste perfecto dulcibus cibis spiritualibus
se reficit. Cum ergo cepit homo interior
domesticum suum talibus cibis reficere:
potest de eo verissime psallere. Qui simul
mecum dulces capiebas cibos. Talibus
ergo studiis quanto vterque homo amplius ad pu
ritatem proficiunt: tanto vtique acrius
accrescunt. Quod vero post tante concordie perfec
cionem carnis et spiritus eorum pacem ma
lignorum spirituum infestacio perturbet: ex eo
quod subiungitur recte intelligenti liquide
apparet. Quid est enim quod ille qui secundum
creatus est homo interior de homine pacis sue
de homine vnanime plangit. et mox non in
illum sed in alios malediccionis iaculum intor
sit: nisi quod illos pro impre-cacionem sentit.
quorum seuicia pacis sue quiete amisit. Ve

Ru vero homo meus. V. d. m. et. n. m. q. s. m.
d. c. c. t. d. d. a. c. c. Et subiungit stati.
Veniat mors super illos. Non dicit super
te: sed super illos. De his ergo se vindicat:
quorum fraude pacis sue consortem amisit.
Sepe enim spiritus maligni pacem spiritus inuidentes.
dum carnem subita et vehementi tem
tacione fatigat. spiritus pacem perturbant: et red
dunt ei de vnanime hostem. de duce se
ductorem: et efficiunt de noto ignotum. et de
domestico inimicum. Sed ecce dum vnum
scripture locum plenius perscrutari volu
mus: circumadiacencia perlustrare compul
si sumus. Nam dum de exterioris hominis
ducatu dicere aliquid. racionis ordo expostula
uit: obscuritas circumadiacencium verborum
exposicionem nostram paulo lacius extende
re coegit.

Ut hoc contemplacionis genus consistat
in racione secundum ymaginacionem. xviii.

Nunc vero ad id redeamus vnde
digressi sumus: quomodo scilicet per
rerum visibilium ymaginacionem
adinuenitur ad rerum inuisibilium questi
gacionem. In eo enim exterior homo inuestigacionis
sue cursum interiorem adiuuat: quod ei inuisibi
lium ymaginem per rerum visibilium yma
ginacionem representat. Et dum ducatus
sui officium explet: illuc vsum similitudi
num calle perducit. quo ille iterare non au
det. Sic sepe famuli dominos suos in vi
as vsque ad regias fores precedunt: et
aum istis intro vsque ad interiora pala
cii properantibus. illi exterius subsistunt.
Patet ergo vt arbitror quod supra iam
diximus. quod hoc contemplacionis genus
est quidem in racione. et secundum ymaginacionem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intelligere debeamus: quia et invisibilia sunt
que mente conspicimus: et tamen ex rerum visibi
lium similitudine illa nobis formamus.
Quid enim dicimus rerum visibilium formam
nisi quandam quasi rerum invisibilium picturam.
Sic tamen aliquis qui nunquam vidisse se di
cat. quod tamen videre desiderat. si ei leo
nis ymago in pictura aliqua convenien
ter expressa ostenditur: profecto qualem eum
cogitare debeat ex eo quod videt statim
admonetur. Denique per liniamenta
que superficietenus expressa considerat: so
lida membra et vivum animal sibi in men
te format. Cogita nunc quantum sit inter
illud quod videt exterius: et inter hoc quod
in sua cogitatione sibi fingit interius. Sic sane
in hoc contemplationis genere longe a se distant
invisibilia que in mente versantur. et ea que
per ymaginationem cernimus: et tamen ad illa ex
primenda ex istis similitudinem trahimus.
Reddidimus quomodo potuimus rationem: cur
hoc genus contemplationis videatur esse in
ratione et secundum ymaginationem.

Quomodo ad permissionem vel operationem dei pertinet quintus radius contemplationis perlustrat. xix.

Postulat rationis ordo de circulis
et vectibus hoc loco aliqua ut
breviter dicere: ut idem servetur
in expositione que auctor servare volu
it in descriptione. Primo itaque considerandum
est que sint latera arche: ut conside
rantes possimus agnoscere quos in quo latere cir
culos debeamus ponere. Per archam
secundam contemplationis accipimus ut su
perius iam diximus. Hec ergo radius con
templationis ab alto radiat. et se in
omnem partem per sublevate mentis capa
citatem dilatat: omnia que sub contemplatione

cadere possunt ad hanc se archam pertinere
evidenter ostendunt. Alia vero consideratio est
qua attendimus eorum que cotidie fiunt alia
iusta. alia esse iniusta: et longe alia con
sideratio illa qua conspicimus humanis usibus
alia esse commoda alia vero incommoda. Exi
gunt ergo in archa nostra parietes duos sibi
invicem e diverso oppositos: hinc unum
equitas. illinc alterum iniquitas. Duos
vero alios parietes e regione se invicem
respicientes efficiunt: nichilominus hinc
unum prosperitas. illinc alterum adversitas.
Illud autem valde admirandum et multa
admiratione dignum. quomodo vel voluntas bona
vel qualiter voluntas mala. deo omnia mo
derante et iuste disponente. Hinc tamen adver
sitate repellitur. modo illinc prosperitate
redigatur: ne hec vel illa in infinitum
excrescat. et divine dispositionis modum
excedat. Cogita nunc quemadmodum in
archa nostra parietes se in longum ex
tendentes et longitudinem arche metien
tes. duo alii parietes per transversum
occurrentes hinc inde precidant: et
ad certam mensuram restringant. Iuxta
hanc similitudinem divina dispensatio
diversis voluntatibus nec ad votum fa
mulatur: ut inveniant quomodo se exten
dant: nec eis adversatur ne destinationis
prefinite modum excedat. Nec enim
perfluamus ut iam diximus hinc religa
mur vinculo cupiditatis: illinc obstrui
mur repagulo necessitatis. Multa enim
sepe dimittimus ne amittamus quod dilig
imus: multa nichilominus ne incurramus
quod odimus. Ubi ergo adversitas atque pro
speritas se invicem collidunt: quodammodo
in archa nostra angulum efficiunt. Ubi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vo ꝓspitas atqȝ adusitas mutuo occurr:
alterum angulum cõponuit. Occur
sio vo equitatis ꝛ ꝓspitatis: tcium
angulum constituit. Collisio at equi
tatis ꝛ adusitatis: qrtū coniungit. Ad
ꝓmū angulum corripiuntur mali: ad
quartū corrigūtur boni. Itē ad scdm
destituūtur mali: ad tcium ꝓteguntur
boni. Per adusitatē siquidē repbi
corripiuntur: nō at corriguntur.
Si eī seipos corrigerent: vtiqȝ repbi
nō eēnt. Sȝ ꝑ aduersitatē boni a
malis suis corriguntur: seu eciā ad
bona ꝯmouentur. Itē ꝑ ꝓsperitatē
mali in scipīs resoluuntur: ꝛ a dõ
destituuntur. Boni at ꝑ ꝓspa ꝛ ad
bona fouentur: et a malis ꝓteguntur.
Igitur ꝓmꝰ angulꝰ ē ad correpcō
nem. Scdus ad destitucōm. tcīus ad
ꝓteccōm: qrtꝰ ad correccōm. Pa
tet at qȝ illi parietes ꝑ moysen la
ta arche dicunt: qui longitudinem
arche metiuntur. Horꝫ duorꝫ qȝ cctō
rū parietū sic in arche cõposicōne
ē quantitas maior: sic in eorꝫ signi
ficacōe ꝛ vitatis cõtemplacōe eorꝫ
dignitas sublimior. Quis eī nesciat
qȝ sit icomparabiliter maior illa que ē
iusti ꝛ iniusti. qȝ illa discrecio q̄ est
cõmodi ꝛ icõmodi. Pma at ꝑtinet
ad parietes qui metiuntur arche
longitudinē: nā illa q̄ ē cõmodi ꝛ
icõmodi. ꝑtinet ad illos parietes
qui metiuntur arche latitudinem.
Ad duo itaqȝ lata arche ꝑtinet quorꝫ
libet cõsideracō: s qȝ fiunt iuste. et
seu
vel iniuste. Que vo iuste fiūt. qs igno
ret fieri dei opacōe. q̄ iniuste fiunt. sola
eiꝰ fieri ꝑmissione.

Qr dei sapia cum sit simplex et
vna diuersis cõsideracōibꝰ in eadem
placōe adducitur. et nūc scīa. nūc prescīa.
nūc disposicō. vel predestinacō. noīatur.
.xx.

Quia g̊ iam que sint lata ar
che vidimꝰ. qr eiꝰdem angulos
quatuor iam exposicōe tene
mꝰ: qramꝰ adhuc qui sint illi qua
tuor anuli aurei qui iubentur singli in
singlis anglis poni. De auro satis
constat: qȝ cetera omīa metalla clari
tatis sue magnitudine supat. Sȝ diuina sa
piencia qȝ clariꝰ. quid lucidiꝰ. cui eciā
nichil comparabile inuenimꝰ. De hoc
auro qn̄ ad diusas opacōes materiā
sumimꝰ: qn̄ illa que in se simplex et
vna ē diuersis cõsideramꝰ. Dei siquidē
sapia cū sit vt dictū ē simplex ꝛ vna.
nūc prescīa dr. nūc scīa nominatur. nc
eam predestinacōm dicimꝰ: nūc dis
posicōm vocamꝰ. Sic res vna a nobis
diuersis distinguitur: vt a nrā exi
guitate qualiciqȝ nūc vel ex pte capia
tur. Scīa ē: qua omīa cognoscit. Pres
ciencia: qua ab eterno omīa preuidit.
Predestinacō: qua ab eterno omēs siue
ad vitam siue ad mortē preordinauit.
Disposicō: qua omīa vbiqȝ incessanter
disponendo. nichil inordinatum relinqt.
Hos nrē cõsideracōis modos qn̄ mar
culum flectimꝰ: qn̄ in omī diuine sa
piencie ordinacōe iniciū cū fine con
cordare videmꝰ. Nunquā enim diui
na prescīa in sua puidencia fallitur.

nusquam divina predestinatio in suo proposito decipitur: nusquam eius gratia in iudicio suo errat: nusquam eius dispositio in suo consilio nutat. Dum enim circulus iste per metrum suum ab omni parte reflectitur: in ipso procul dubio sic non initium sic non finis invenitur. Illa itaque nichilominus consideratio ad hos circulos pertinet: quod in omni divine comprehensionis contemplatione initium finemque vel modum mens nostra investigare non valet. Horum circulorum ambitus ab omni parte ad unum medium punctum equaliter circumfertur: quia omnis divina examinatio nusquam in una re quam in alia ab unius et simplicis veritatis diffinitione longius elongatur. Hi circuli in se ipsis omnia comprehendunt: et suo in sinu universa concludunt. Hi sunt illi quatuor ut arbitror circuli: qui per moysen per quatuor archae angulos iubentur ordinari.

Quod divina sapientia secundum diversos contemplationis modos in quibusdam videtur mirabilior in quibusdam iocundior. XXI.

Horum autem circulorum duo sedem habent in latere uno: duo reliqui in latere alio. Singuli itaque certis locis deputantur: quibus ad totius archae circuitum pariter omnes cohaerent. Ibi enim quilibet suus circulorum sedem habere debet: quo quisque in loco preceteris mirabilior seu iocundior nostre considerationi apparet. Nam ab eo quisque loco quo amplius elongatur: vel contemplantis admirationem minus excitat: vel in admirantis animo minorem iocunditatem generat. Accipiunt ergo sedem duo in latere uno: et duo itidem in latere alio. Superius autem dictum est quomodo ad latus unum pertineant quae sunt dei permissione vel quomodo eque ad latus aliud pertinere videantur que sunt dei operatione. Ordinetur itaque in permissionis latere circulus prescientie: et circulus providentie. Similiter in latere divine operationis: circulus predestinationis. et circulus dispositionis. Videamus autem iure quod ordinate circuli qui dicuntur providentie vel prescientie. illis maxime presideant. que fiunt dei permissione. Cogita ergo si potes quanta admiratione dignum sit. quod hic omnia potuit prescire ab eterno: quorum tanta innumera multitudo et tam multiplex variatio. Sed hec eius prescientia cum sit in utroque mirabilis: mirabilior tamen apparet in rebus malis quam bonis. Que cum mala sunt quia iniuste fiunt: placent utique eius summo fieri permissione. nusquam autem eius operatione. Cogita ergo si potes quanta admiratione dignum sit. quod illa etiam prescire potuit que aliene voluntati reliquit: et voluntati quidem que nondum fuerat. et quam nusquam facturus erat. Voluntatem enim malam nusquam facit: quamvis eam esse permittat. Certe non minus miremur eum ipsum posse ab eterno prescire que ab ipso erant facienda. quamvis sint tam multa et pene infinita: quam ea que posuit sub potestate aliena. et voluntate gratia. Quid autem de eius scientia dicturi sumus: qua omnium que sunt qualitatem. modum. ordinem. et locum et numerum sub uno simplicis visionis radio comprehendere sumus? Vide

miranda: o vere stupenda. Si autem que
ris utrum mirabilior nostre consideracioni ap
paret quod vere utrumque est mirabilis: quis tamen
non videat mirabiliorem videri in rebus
occultis quam in rebus manifestis. Qua
le queso est occulta hominum secreta vi
delicet cogitacionum. affeccionum. volu
tatum. et intencionum indesinenter aspi
cere: et quolibet cordis motum ante dilu
ne sue conspectum non posse latere. Quo
ciens vero bonas hominum cogitaciones et
voluntates attendit: quod quod hiis omnibus
in cordium archano aliud respirat. quod
quod ibidem ipsemet reposuit. Bonos
siquidem cordium motus quoslibet et
absque contradiccione ipse operatur: ipsisque
cooperatur. Illud vero pre omnibus mirum
quod nichil omnium ignorare valeat:
corpora etiam que cordibus humanis ipse non
inspirat. Hec enim illa in divine sue
perspicacia. et vere summa et singularis
ammiracio. quod nichil cum omnino latere
possit in cordium malorum tam profunda
et tam tenebrosa abisso. Ecce nunc
providencie et sue cuilibet in promissionis
late sedem accipiunt: utrum vero apta re
prodeant nostre consideracioni mirabiliores
occurrunt. Actus autem predestinacionis
videlicet et disposicionis divine cuilibet ca
tus aliud hic debet: et nunc hoc sit
multa ut arbitror exposicione indiget.
Ut enim taceamus eos in hac parte
apparere mirabiliores: quis eos
neget in hiis que electorum saluti mili
tant. que sola ad hoc latus spectant
apparere iocundiores. Divine si
quidem predestinacionis et disposicio
nis rationem in salvandorum reparacione.
promocione. glorificacione. quam in malorum
iusta reprobacione. deieccione. dampnacione. carius
amplectimur. iocundius veneramur: ac
denique diligimus. honorificencius magni
ficamus. Intantum enim predestinacio
specialiter et proprie ad hoc latus pertinere videtur:
ut pene de sola preordinacione ad vitam
dicta soleat: et ad aliam partem non nisi
abusive et improprie referatur. Divina
vero disposicio quamvis ad utrumlibet perti
neat. eo quod nusquam aliquid inordinatum
relinquit: soli tamen electorum saluti omnis
eius ordinacio militat. Ecce iam dixi
mus quos in hoc latere electos ordinare de
beamus.

In qua speculacione divina presciencia. vel gracia appareat mirabilior.

.xxii.

Forte adhuc hoc animum pul
set: in quo quisque angelo prom
debeat. Attende ne forte
quadam supereminencie singularitate
specialis pertineat archangelus presciencie ad
angulum primum. cuius gracie ad angulum
secundum: cuius predestinacionis ad angu
lum tercium: cuius disposicionis ad an
gulum quartum. Collisione adversi
tatis et iniquitatis primum angulum fa
ce superius iam diximus: et ad malorum
correpcionem non autem correccionem pertinere
docuimus. Si igitur ad dei presciencia
respicias: quod quod in ipsa amplius mireris
invenies. Quis ergo reprobos per diu
ciam malorum flagella corripit: si
eos a suis malis numquam velle resipiscere
prenoscit. Quid eis gratia pacientis
ubera adhibet. preceptis cohibet.
minis terret: quos eciam malis addictos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ee preuidet. Si g in diuina presciã
q amplius mireris nõ inuenis: nõ e
tñ eam huic angulo arcius inherere
mireris. Item supius mostratū e occur
sione psperitatis et psitatis secūdū an
gulum effice: et cum ad malorū
destitucōm et electōm maxime ptī
ne. Nuc queso ad diuine pue consi
deracōm intelligencie oculos reflecte:
diligencius obsecro intuere. mirare. obs
tupesce. Stupendū valde quomo mala
hominū deus indesinenter aspiciat: que
tantū detestatur et odit. Nunquid ipse nõ
pot dei omipotencia tot et tanta ma
la cohibere. que omipotentis sapia
nusquam pot ignorare: q omipotens bo
nitas nunquam pt amare. Ad huius am
miracōis cumulum illud accedit qd
malis etiā bona tpralia tribuit: p q
quodāmo in eis ea mala multiplicare
videtur. q preomibus et sup omia de
testatur. Nam p bona tpralia vt
supius dictū e. mali in seipis resol
uuntur et a deo destituuntur. Nunquid
nā illa diuine pue pspicacia quo ma
li suis donis abutantur nõ considerat:
an forte qo quo animo gerant ignorat:
Sz quis hoc dre audeat. Attende
ergo qu sit difficile huius plexionis in
uolucrū digna admiracōne venari:
et inuenies qu iuste huius diuine pue ar
culus huic angulo debeat viuius un
gi. firmius aptari.

In qua speculacōe diuina predestinacio
apparebit iocundior. xxiii.

Tercius item angulus vti supius
habetur ex occursione psperitatis
et psperitatis coniungit: et ad bonorū consola
cionem et electōm ptinere comprobatur.
Hinc nunc queso ab hoc angulo ad diagonalem eius angulum respice et nunc
hunc nunc illum diligenter attende. vt
positōis rōnem qua queris eius pos
sis inuenire: pspicacius penetrare.
In hoc angulo boni mundi huius psperis
fouentur: in illo mali mundana adu
sitate flagellantur. Attende diligencius
examina frequencius. hinc dei pietate.
illinc eius seueritatem: pietatem in bo
nis. seueritatem in malis. Nec seuerū
ee putamus. q illis nõ in psenti parat.
q tporalem vitam sine pena tran
sire nõ pmittit: qbus eternis penis ad
dixit. Illud aut qm pium erit quos
bonos quidem quantū eis expedit
bonis temporalibus fouere nõ desistit:
qbus tñ ad vera et eterna bona preor
dinauit. Dispute si potes quale.
qm magnū. qm pium possit ee. gratuito
quidem istos illis relictis ad eterna bona
predestinare: et tñ tpralia bona ad
vsum vite ad vtilitatem nõ negare.
Quid hac consideracōe dulcius: qm in
dei predestinacōe iocundius inueniri
poterit. Recte ergo in eo angulo diuina
predestinacio premine describitur:
vbi tporalis psperitas electis ad vti
litatem famulatur. Recte arcus
ille tulis stipam illic sedem tenet. vbi
quanto clarior tanto mirū iocundi
or apparet.

In qua rerum speculacōe colocat diui
na disposicio iocundior apparere.
xxiiii.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Et ut ad quartum angulum
tandem veniamus. illum lon
ge supius ex expositimus. ubi
adversitas ex adverso occurrens prosperita
tem expectet: nam ipse uti ibi dictum est
ad bonorum correctionem ptinet. Nam
quia non boni quidem hanc vitam sine
macula ptranseunt: et ex quantumvis
pfecti quo crescendo pficere possint
inveniunt: sunt ex hoc angulo unde
purgentur. Sunt pariter et ubi exerceantur.
Huic angulo aulorum nostrorum ultimus
familiaris presidet: quia alt quo se
dem singularem accipiat non est. Hic
iterum si hunc angulum cum eius diango
nali angulo conferimus: rationem qua
grimus aliquam invenimus. In illo mali
exasperantur: in isto boni flagellantur.
Ibi ex bonis mali quod accipiunt erga
deum amplius tepescunt: unde in eius
amore acrius ignescere debuerunt. Hic
econtra in bonis disponente deo id agi
tur ut unde in eis extinguendus
videbatur: inde in eis amoris ar
dor acrius inflammetur. Quanto enim
mundi malis acerbius urgentur: quan
to gravioribus flagellis atteruntur:
tanto ad dei amorem vehementius ac
cenduntur. Mirare obsecro mirare
et vehementius obstupesce. vel quomodo
in malis amor dei deficiat ex bene
ficio: vel qualiter in bonis divina
dilectio crescat ex flagello. Absque
dubio plus in laurentio amor dei con
valuit ex incendio: quam in nerone ex
impio. Immo in laurentio incandu
it pincendium: in nerone penitus de
fecit pconcesse ptatis impium. Et

quod adhuc est maius et multo mirabilius. plus
fortasse in martire amoris flamma
convaluit ex tam acerba pena: quam po
tuisset ex qualibet et quantalibet tempo
rali gloria. Unde queso tale consilium: tam mi
randum artificium. Unde quomodo ille sum
mus artifex piciam sue artis ostendit: quod
in electis suis contraria ex contrariis
gignit. fovet. et nutrit. Iuvat et hunc
angulum adhuc et cum aliis conferre: et
divine dispositionis ordinem ex eorum com
paratione commendare. In primo angulo ut
dictum est mali puniuntur nec purgantur:
in isto boni flagellantur et corriguntur. De
inde ex easdem culpas eadem flagella
in his corrigunt: in illis penitus corrigere
non possunt. Immo similis pomia. corrup
tele rubigine. pua pene temporalis flagel
tela. in electis plene ad plenum excogit
ma. in reprobis tot tormentorum tanta acer
bitas et illud gehenne crudele incen
dium metuum excogitare non sufficiat. Cur
ergo dissimilem effectum habet non dissimil
causa. nisi quod divine dispositionis ratio consist
utrobique mira. in reprobis apparet
iustior quam pia. in electis vero pia ponius
quam seva. Ecce contulimus iam quartum
hunc de quo loquimur angulum primo
cum secundo et secundo cum primo: tertio nunc loco
comparetur cum tertio. In tertio itaque angulo
boni beneficium ad consolationem accipiunt:
in quarto de quo et modo agimus fla
gellis fatigari se senaunt. In illo fo
ventur: in isto exercentur. In illo suaviter
pausant: in isto fortiter pugnant. In illo
a rege suo quasi militaturi donativa pri
piunt: in isto pugnando victoria et vin
cendo eterne retributionis palma acqui
runt. In illo itaque angulo ex accepto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diuino benefi°. id in eis agit ut di sint
e debitores: in hoc aut angulo expa
aenne z fortitudinis sue mito id in
eis agitur ut dei fiant si dia fas est
iusti exactores. De reliquo inquit
aplus reposita e m. c. i. q. r. in. d.
i. d. i. iudex. Reddet aut no dabit:
et iustus iudex no pig. Sz ut fieret
p modum tanti premij iustus debi
tor: sponte p̃s factus est talis nuiti
gratuitus largitor. Cogita g° quale
sit dm cum magno qi studio excogita
re cum mito qi exhausto satage. cum
miro quodam artificio qiqz in electis
pficie: ut fiant ex reis iusti. ex suis
liberi. ex miseris debitoribus mitis di
uites. et regni celestis heredes. Hec
e ut arbitror sufficiens ro. cur diuine
disposicois aula ille singlarit presi
deat huic angulo: q p modicorum la
bor certamina subleuat hoiem ad pre
mia eterna. Hoc e illud in quo huius
aule aureus resplendet amplius: ru
tilat clarius. Hoc e magis in quo diui
na disposicio in tribulacoe gaudentibus
et h in contumelijs placentibus appa
ret gliosior: eo qz iocundior. Ex his
itaqz q de anglis siue de lateribus
arche iam diximus. satis ut arbitror
euident ondimus quo° in late uno cu
li presentie z gre appareant mirabilio
res: uel quo° in late alio cauli pre
destinacois z disposicois appareant
iocundiores.

Q contemplacois nre spectaculu
semp comitari debeat magna am
mira°. et ingens exulta°. xxv.

Puto qz iam laboriosum no
erit inuenire aug vectes huius
cauli debeant here: ut que
in quo latere debeamus pone. In
his siquidem q magis miracla sunt
opus e nimirum magna amiracoe:
in illis aut q iocundiora uidentur ubi
utile erit exultacoe. Sit g° magna
nra amira°. sit uehemens nra ext
taco: et quales exigit diuinorum opu
contempla°. Sit utraqz magna. sit
utraqz fortis. sint ambe robuste in mo
uectis: et q suffice possint ad euacoem
tanti ois. ffaciamus g de utraqz uecte
ligneum: non baculum arundineu.
Debet aut no de quolibet ligno fie
ri s de sethim. ligno videlz forti
et incorruptibili. ut sint z p fortitu
dinem inflexibiles: z p longanimi
tatem incorruptibiles. Boni sanc
huius uectes ambo. magna silz et diu
turna amira°: ingens z pseuerans
exulta°. Ut aut forma habeant
ad uectis modum. et possint uectiu
explere officiu: sit utraqz robusta.
sit et z utraqz deaurata. ffiant g
de robore costancie dirigantur ad
norma iusticie: opiantur ambe de
auro sapie. ut sint ambe z p for
titudinem valide. z p equitatem di
recte: z p discrecoem splendide.
Multum p omnem modum placet i
his uectibus huius daura°. qz mltu
in omnibus valet prudens z prouida
discreco. Sit g° discreta amira°. nra:
ut nichil in dei presentia nichil in ipis
opa amiremur q fim sit. Sit nichi
lominus discreta congratula°. nra: ut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nichil in predestina^oe vel disposicoe di
uina venemur q^d vanu(m) sit. Sit utriq(ue)
utraq(ue) illar(um) ec mirabilis: sine pa
troamo flutatis. Sit quidem et utr(a)
istar(um) ec diuas: sine admixto vanita
tis. Nichil g(o) in dei prescia. nichil in
p(ro)uidencia mireimur q(uod) sit flm. nichil
in dei predestinacoe. nichil in eius dis
posicoe venetur q(uod) sit vanu: r sa
piencie auro quo debuimus vectes nos
tros opuimus. Huius g(o) vectes aulis
aureis infantur: et si dniaum docu
mentu(m) vel preceptum nu(n)q(uam) foris
extrahantur. Sit semp(er) amira^o. tua
in tua spectaculum diuine presc(ienci)e r
diuine p(ro)uide(nci)e: semp(er) sit dlecta^o. tua in
(con)sideracoe predestinacois r disposi
cois diuine. Semp(er) in illis inuenies
q(uod) mireris: semp(er) in istis repies vn
delecteris. Quid g(o) nre erit alia q(ue)
aliis q(ue)rere: r p(er) vana huc illuc q(ue)
cogitacionu euagacoe discurrere.
Nusq(uam) copiosior materia amirandi:
nusq(uam) utilior cam gratulandi. Sane
r in his r illis inuenies vn mireris:
et in quo delecteris. Namq(ue) utriq(ue)
vectis ... vno lati viarius inhere
ant: neut(er) tn a neutro multum se
elongat. In his g(o) semp(er) sit amira^o.
tua: in istis semp(er) sit delecta^o. tua.
Sint g(o) huius vectes in huc modum
insti semp(er) aulis aureis: r dniaum
preceptum te implesse gaudebis.

Q(uod) s(ecundu)m modum amiracois et exul
tacois. variatur modus contem
placois. xxvi.

His vectib(us) archa n(ost)ra huc
illuc q(ue) circumfertur: his vec
tibus in alta sustollit(ur): his iterum ad
yma deponitur. Profecto in diui
nor(um) opum voce eius q(uod) (con)templa^oe q(ua)nto
amplius amirando delectaris. et de
lectando amiraris: tanto libencius
inmoraris. tanto diligencius p(er)scruta
ris p(ro)fundius q(ue) illuminaris. Quoci
ens ex amiracoe tua animus tuus p(er)
diuisa rapitur. et ad singula delecta
bilit(er) afficit(ur): tociens archa tua cir
cumfertur q(uia) (con)templa^o. tua dilatat(ur).
Si te amira^o. tua ad altiora r p(ro)fun
diora rapit et te in eor(um) inuestiga^oe
dlectabiliter suspendit: inmirum
archa tua in altum surgit. q(uia) itllige
ncia tua subtiliora capit. Unde
crescit seu eciam desinit spectaciois
amiracio et amiracois delecta^o. ar
cha deponitur ad yma: q(uia) cessat
reuela^o. diuina. In huc itaq(ue) modu(m)
s(ecundu)m qualitatem et quantitate(m) nre amira
cois et exultacois archa nra nunc i(n)
girum flectit(ur). nuc ad alta sustollitur.
nuc ad yma deponitur: q(uia) s(ecundu)m desideriu(m)
estuantis reuelacio formatur. et intelli
gencia multiformit(er) illuminat(ur).

Q(uod) in omni rer(um) mutabilium con
templa^oe. nre sit diuine sapie(nci)e con
sideracoi inherere. xxvii.

Nunc illud considera^oe dignu(m) vi
detur. q(uia) (con)uenienter p(ro)mo
ysen de aulis et vectib(us) statim
subiungitur. postq(uam) de triplici (con)templa^ois
g(e)n(er)e mistica descripcoe digessit: q(uo)d vti
supius mostratum e(st) de rebus visibilib(us)
surgit. Quis enim nesciat huius visibi
lis machine tam varia multiplicitas

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et tam multiplex varietas quante confusioni subiacerat. cum universa eque eveniant iusto et impio. bono et malo mundo et inmundo immolanti victimas et sacrificia contempnenti. Sic bonis sic et peccatoribus tot periuris ita et ille qui verum deierat. Cuius queso est iste rerum ordo. immo quanta confusio. quod omnibus omnia eque eveniunt. quod bonis bona et mala. quod malis mala et bona pari sorte contingunt. Intantum enim huius confusionis caligo. impiorum obtutum obnubilat. ut deum res humanas curare dubitet vel penitus diffidat. Hinc utique fati esse quis neget. ut antiquitas fortune fanum erigeret. ut altare consecraret. Certe si solis bonis sola bona. et solis malis sola mala contingere viderentur. id recte. id iuste fieri non impii negarent. Si vero bonis tantummodo mala et malis tantum bona accidissent. in huius dispositionis ratione assignanda minus fortassis laborarent. Videretur forte divine iusticie congruere. non in multis laboribus probatos ad premia eterna perducere. Nunc autem cum omnes casus omnes omnes involvat. quantum putas in tantorum divinorum iudiciorum abysso humana consideratio fluctuat. Si tantam morum diversitatem divina iusticia non ignorat. cur queso moribus tam disparibus disparia non dispensat. Si deus malorum omnium finem previdit. si certos quosque ad vitam preordinavit. quid queso est quod sapientie ceterorumque spiritualium carismatum dona reprobis etiam quibusdam largitur tribuit. multosque electorum his virtutum diviciis viduatos. in viis diu iacere permittit. Si vero in omni huius fluctuatione predictos divine

cm

sapientie funiculos fidei manu fortiter apprehendimus. ad firmum certitudinis statum nos ipsos cito erigimus. Si his funiculis fortiter inheremus. si deum nihil nisi omnia gerere. omnia disponere. immo omnia ab eterno et prescisse et preordinasse firmiter credimus. quam facile precludere poterimus quod in his omnibus sapientie sue providentiam commendat. quod in tam tenebrosa tante confusionis caligine. nichil est quod ante prescientie et sue eius conspectum latere valeat. quod predestinationis et dispositionis sue cursum. in tanta tot perturbationum silva nullum unquam aliquod offensionis obstaculum quantulumcumque impediat. quod inter tot mutabilitatis anfractus per equitatis et pietatis semitas absque ullo evagationis devio ad destinatum locum percurrat.

Capitula libri presentis.

De materia quarte contemplationis et eius proprietate capitulum primum. I

Quomodo differat vel quantum emineat hoc contemplationis genus primo vel secundo. II

Item quomodo differat vel supereminet a secundo. III

Quomodo differat vel quantum supereminet tertio. IIII

Quantum valeat fortiter insistere huic contemplationi vel quomodo ad ipsam proficiat mens ex multa consideratione et agnitione sui. V

Quomodo ex speculatione sui spiritualium intelligentia comparatur. seu etiam amissa reparatur. VI

Quomodo ex speculatione sui accepta intelligentia ad omnia dilatatur. VII

De sui triplici per quos discurrere habet consideratione sui. VIII

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ix De sensu intellectuali quo solo possunt invisibilia videri.
x De intellectuali spectaculo eiusque supereminencia.
xi De triplici distinctione quinte speculacionis.
xii De subdistinctione primi gradus huius contemplacionis.
xiii Quomodo in primo huius contemplacionis gradu mens exercere se debeat, vel quantum huius exercitatio valeat.
xiiii Designatio eorum que in hoc speculacionis gradu comprehendi non possunt.
xv Quod nulla negligere debemus que non ex parte comprehendimus.
xvi De subdistinctione secundi gradus huius contemplacionis.
xvii Quod quedam similiter in secundo contemplacionis gradu sunt que comprehendi non possunt.
xviii De prima et secunda distinctione huius contemplacionis earumque differencia.
xix Quod nullo sensu nostro comprehendi valeant que ad terciam distinctionem spectant.
xx Quomodo huius contemplacionis gradus possit in quinque gradus dividi, et quid pertineat ad primum gradum.
xxi De consideracione eorum que pertinet ad gradum secundum.
xxii De consideracione eorum que pertinent ad gradum tercium.
xxiii De consideracione eorum que pertinent ad gradum quartum.
xxiiii De consideracione eorum que pertinent ad gradum quintum.

De materia quinte contemplacionis et eius proprietate. Capitulum primum.

Postquam ea que de celis et celestibus dicenda videbantur exsecuti sumus, postulat exposicionis ordo ut de quinto contemplacionis genere aliqua loqui debeamus. Constat itaque hoc contemplacionis genus (uti superius iam diximus) in incorporeis et invisibilibus consistere, utpote spiritibus angelicis et spiritibus humanis. Digna sane materia, digna plane cogitacione. Hec est enim nobilis illa, ymo nobilissima creatura ad ymaginem dei creata, omnibus creaturis prelata, ad summum bonum facta, in ipso et de ipso bono omnium creatore beanda. Ceterarum omnium profecto creaturarum prima. Nam hominum quilibet ab ymo respiret, et quantumcumque excrescat, quamvis multum se erigat, ad huius celsitudinis culmen non pertingit. Attende quam recte designetur per propiciatorium quod erat quidem totum non deauratum sed aureum, totum de auro solo mundo atque purissimo factum. Illud iubetur fieri de auro puro et mundo: tu doceris ex eo in hac consideracione uti debere intellectu subtili et puro. Quid hic faciat fantasmatum corporalium creatrix, moderatrix, reparatrix ymaginacio? Recedat prorsus ab hoc negocio tot fantasiarum formatrix ymaginacio, que tot corporalium formas cotidie novas

196.107

BIBLIOTECA PÚBLICA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

creat. antiquas reparat: et per tam mul
tiplices variosque modos pro arbitrio disponit
et ordinat. Nil consunt immo multum ob
sunt suorum simulacrorum tam copiosa mul
titudo. Quid te improbam huic operi in
geris? qui te in huius contemplacionis offi
cinam cum tanta importunitate in
trudis? Quid tu in hac officina? quid tibi
cum pura intelligencia? Nescis operari in
auro: nil tibi in tali artificio. Nescis pur
gare aurum: quia sic purgas intellectum pu
rum. Aurum tuum inmotum est scoria:
immo auri tibi nulla est copia. Faciendum
est propiciatorium totum de auro purissi
mo: non est tibi quod offeras. non est omnino quod
agas ad tale et in tali negocio. Nichil
in hoc opere opus habemus opera tua: pau
pera et indisciplinata. Nec habes aurum:
nec nosti artificium. Quicquid aliud
est quam aurum quod paras offerre. non in
tum eo opus habemus: tolle quod tuum est et va
de. Nil in hoc opere opus habemus capra
rum pilis: sed nec pellibus arietinis. seu
etiam quibuslibet lignis. Quamvis multum
sis dives. et si hec cum his aliquid amplius
habes. aurum tamen habere non potes: nec est
tibi in quo artifices adiuves. Pili ca
prarum sordes concupiscenciarum ex car
nis delectacione fetide diligenter inspecte.
receptis retractate: adiuvare possunt com
punctos in ordine. Exempla patrum.
et quasi pelles arietum suo sanguine
rubricate: iuvare possunt quosque afflic
tos in tribulacione. Pietatis operantes et hu
iusmodi quelibet arbores. per industrie opera
fructifere a mundi silva excise. et ad
iusticie normam dolate: prodesse possunt se
dulis in administracione. Sed horum omnium
et huius quorumlibet memoria: turbare

potest porro quam adiuvare animos suspen
sos in huius contemplacionis specula. Quan
to enim cor suum fantasmatum perfeccius
obliviscitur: tanto profundius. tanto li
berius super mundanarum rerum ad alta ri
mamur. Mundet ergo aurum suum studeat
atque purgare intellectum ab omnium
intrusione fantasmatum: qui anhelat
ad faciendum propiciatorium. Quis
non videt invenire virum divinarum virum
plene eruditum? talem denique virum
cui non desit auri copia. non artis industria.
ad faciendum propiciatorium quo operienda
est archa? Quis ille est qui novit aurum
suum ab omni scoria mundare? qui no
vit cor suum ab omni fantasia adeo pur
gare. quantum exigit dignitas operis vel
urget autoritas preceptoris? Quis
ille est qui novit huius operis et ad diffinitum
divino iudicio modum distendere. et
ad certam mensuram restringere? qui novit
cor suum infimarum rerum cogitacionibus in
ymo relictis. in solo supermundanorum spec
taculorum intuitu defigere? et quantum huius
speculacionis amplitudo exigit intelligencie
sue radios quaquaversum diffundere? Quis
inquam ille est qui tanta apud se auri copia
inveniat. qui tanta intelligencie vivacitate
vigeat. ut sufficienter et ad manum habeat.
unde et quo possit propiciatorium suum in tan
tam longitudinem extendere. et in eam
latitudinem expandere quo possit totam
archam operire? qui eo usque in celestium
animorum concordiam. et spiritualium gaudiorum
armoniam intendat. ut omnem mundanam
gloriam. omnem prudenciam et per despectum
deorsum premat? et se ipsi interius per obli
vionem abscondat? Optimus mundator
auri. peritus artifex propiciatorii. qui tanta

novit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

novit intencione inherere celestibus. genus sola que sursum sunt sapere: ut nichil infimorum omnium vel per desiderium respiciat vel per cogitacionem advertat. Quantum autem hoc contemplacionis genus mira dignitatis sue eminencia precedat cetera, super: diligenter intuentem, recte intelligentem, ex manifesta latere non sinit.

Quomodo differat vel quantum emineat hoc contemplacionis genus primo vel secundo. xi.

Tibi pare quantum intersit inter primum et hunc de quo loquimur quartum. Discute si potes quantum a se distent aurum et lignum. Nam primum opus ex ligno, quartum ex auro constat. et prima per primum opus, secunda per quartum consideracionis species figuratur. Quantum a se differre putamus spiritum et corpus? Si tantum a se distant corpus et corpus, quanta erit differencia corporis et spiritus? Compara si placet solem cum silice: et que sit summorum et infimorum corporum differencia facile potes advertere. Longe tamen maior creditur qualibet differencia corporis ad quemlibet spiritum: quam possit esse differencia quorumlibet et quamlibet dissimilium corporum. Puto quod secundum distanciam essenciarum erit esse differentia similare. Quanta autem differencia sit harum quas hic adinvicem conferimus specierum, saltem te admoneat utriusque instrumentum. Illa siquidem ymaginacioni, ista autem innititur racioni. Sed quantum inesse putamus inter ymaginacionem et racionem? in quantum est inter dominam et ancillam, inter inclitam et ignominiosam, eruditam et fatuam. Vidisti quantum hoc contemplacionis genus supereminet primo: attende et nunc quantum differat a secundo. Compara adinvicem figuram amborum. Cogita quid sit inter deauracionem et propiciatorium aureum: opus videlicet secundum et quartum. Attende itaque utriusque situm et locum. Et illud quidem adheret: istud autem supponitur ligno. Sed et illud surgit ab ymo: istud vero iacet in summo. Et quidem utrumque opus ex auro constat, nam et in utraque harum spectacionum rerum exornatur ex quantitate: secundum in illa racionem visibilium, in ista eciam rerum invisibilium dignitatem aut occultam rimamur, aut comprobatam miramur. Ibi quidem ligna quedam velut auri fulgore ornamus: dum rerum causam, modum, disposicionem, cum racione assignando discutimus. Sed artificiale illud propiciatorii aurei opus recte quidem lignis omnibus superponitur: quia calcatis undique corporalium fantasmatum occursibus, sublimis divine investigacionis libramine animus ad summa levatur: et in eorum ammiracione suspenditur. Ibi quidem arche nostre deauracio paulatim surgit ab ymo: et dum sensim ad altiora aspirat, quasi arche nostre summitatem apprehendit. Sic mirum sic ex rerum visibilium cognicione, ex vanitatis mutabilitatisque consideracione cogitur animus ea ipsa que in ymis miratur fugere, et quodam quasi immense fluctuacionis diluvio in auram vere libertatis effugere: cui est profecto plene evasisse: inferiora omnia pro despectu calcare, et in summis et divinis bonis per desiderium requiescere. Nichil divinius, nichil rectius. Ocio et absque ulla disputacione mundanorum mutabilitas quanto diligencius conspicitur: tanto melius, tanto

arche

rerum

manifestius et p fortitudine fugienda. et
p despectum calcanda cognoscitur. Quouis
enim in ipsis sint plurima ex diuina disposicione
mirāda: sunt tamen 2 q sui eadem ipsa muta
bilitate contempnenda. 2 p nimia vtilitate
fugienda. Quid est q appiciatorium nebu
lis inmediate uigatur. deauracōis int po
sicōe remouetur. n q ex mutabilium cogitacōe
et mutabilitatis contemplacōe: ab eorum amo
re repellimur. Attendat ergo vnusquisque nomen
i huius appiciatorium: et tunc recedat ad
se ipsum. Exe appiciatorium nomen primus su
pereminet: in sumis iacet. Supereminet vt
presideat: iacet vt quiescat. Attende ergo
et tu ad cor altum. fige in sumis desideri
um tuum: 2 inuenisti tam iocundum quam tra
quillum reclinatorium.

Item quo differat. vel supereminet
scdo. iii.

p

Possumus tamen adhuc differenciā
harum contemplacionum appiciatorum 2 specia
lem ostendere: si in earum figuram
volumus diligencius intendere. Oportuit enim
appiciatorium vt pote arche operculum non
nichil habere spissitudinis: deauracio vero nil
tenens pene immo penitus nichil videtur
habere non dicam crassitudinis sed soliditatis.
Quid enim deauracionem appellem: quam quan
dam speciem exterioris illusionem. Illius siqui
dem auri deauracio supponitur: totum aure
um esse in sui exteriori mentitur. Sic nimirum
sic illa sciencia que inflat: quorundam quidem
alta sapiencium. sed carnaliter desipiencium
oculos magis illudit quam illuminat. Quo
enim est sciencia exteriorum: nisi forte te adiuuet
ad scienciam interiorum. Alioquin: sapiencia tua stul
ticia est apud deum. Quid tibi prodest cetera
omnia scire. 2 te ipsum nescire. creatorem que
tuum ignorare. Quid tantum gloriaris mundi
philosophe. Si gloriari oportet: non in te sed in

domino gloriare. Profecto si hec tua sapiencia insi
pida. et doctrina indocta. te ad cognicionem
tui seu noticiam eciam dei perduceret: te non
tantum tumidum quam timidum redderet. Si sapis
recte. si sapis vere: noli altum sapere sed time.
Quid habes quod non accepisti. Gloriari oportet
in illo a quo accepisti: 2 glorificare illum a quo
accepisti. Quid autem gloriaris quasi non acce
peris. Si voluero inquit gloriari non ero insi
piens: veritatem enim dicam. Vides dete
rpnomine habeam ex re: philosophus dicor
amator sapiencie. eo quod dignam sapiencie sororem
meam esse: 2 prudenciam vocaui amicam
meam. Falleris falleris philosophe.
species enim decepit te: 2 concupiscencia subuertit
cor tuum. Hec quam tu sapienciam putas;
sapienciam nominas: stulticia est apud deum.
Quis ergo inquis ei locus est in archa sapiencie.
vt quod tale opus eguit tali deauracione.
Si superficietenus lucet. si nichil solidum
habet. cur in tali opere locum aliquem tenet.
Audi ergo si placet quod placeat in opere nostro:
vt quod nobis displiceat in opere tuo. Archa
tua non habet operculum. nescis facere appiciato
rium: sed sola contentus deauracione. gloria
rium: sed de operis consummacione. Facis 2 nescis opo
tis de operis consummacione. Facis 2 nescis opo
contumelie. dignum sane omnium irrisione:
eo quod cepis edificare. 2 non potuisti consuma
re. Stulte 2 insipiens. nescis an dissimu
las. quod vas quod operculum non habet inter immundum
preceptum facili racione frangi oportet. Dignum; m
sane vas quod frangi debeat: eo quod cor
vestrum cordibus omnibus pateat. Mundas
immunde philosophe quod deforis est vasis
tui. intus autem plenum est omni spurcicia:
et sola contentus fama. nullum studium ex
hibes in emundanda consciencia. Archa tua
exterius splendet. intus sordet: utpote
que operculum non habet. Captator fame neque

Trium istorum cauerunt in
quo deficiat vt
perficiat sciencia homini
...

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Lector considera: numquid non attendis quod hec oportuit facere. et illa non omittere. Luceat archa tua extrinsecus: luceat nichilominus et intus. Extrinsecus luceat propter illud. Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut glorificent patrem vestrum qui in celis est. Intus autem nichilominus luceat: propter illud. Pharisee ceca munda prius quod intus est calicis et parapsidis: ut fiat et id quod deforis est mundum. Opus ergo sed archa nostra deauratione: sed non oportet eam sola deauratione contentam esse. Nam sine operculo non potest mentis mundiciam conservare. Stude ergo super virum documentum facere propiciatorium: et quale sapientie archam deceret accipit operculum. Philosophie mundicie si vis here sapientie archam intrinsecus mundam. Si conservare cupis cordis mundiciam. ascende ad hunc quintum contemplacionis gradum: qui designatur per arche propiciatorium. Supra iam diximus quod hec illa est speculatio que versatur de substanciis invisibilibus humanis videlicet seu angelicis spiritibus. Primum ergo est in hac consideratione ut redeas ad te ipsum intres ad cor tuum: discas estimare spiritum tuum. Discute quid sis. quid fuisti. quid esse debueris. quid esse poteris. Quid fuisti per naturam: quid nunc sis per culpam: quid esse debueris per industriam. quid adhuc esse possis per gratiam. Disce ex tuo spiritu cognoscere: quid debeas de aliis spiritibus estimare. Hec porta. hec scala: hic introitus. iste ascensus. hac intratur ad intima: hac elevamur ad summa. Hec via ad huius speculacionis fastigium: hoc fabricandi propiciatorii artificium. Hec ars absque dubio per quam cordis mundicia recuperatur: recuperata servatur. Vides credo quam recte hoc opus arche operculum diximus: per quod intimorum mundiciam munimus. Utique si archa tua cum deauratione sua tali operculo propiciatorio subiaceret. si tua philosophia tali philosophie subserviret: utique tibi et ipsa placeret. Sed noverunt ea uti melius nostri theologi: quam mundi philosophi. Denique audi quid nobis in nostro opere placeat: vel quid tibi in arche nostre deauratione iuste placere debeat. Primo quod ligno supponitur. secundo quod propiciatorio supponitur: tercio quod utrique interponitur. Ligno supponitur ut emineat. et concupiscenciam oculorum tegat et abscondat: et sit tamen velamen oculorum tuorum ne forte aperiantur oculi tui: et videant vanitatem. Propiciatorio supponitur ut in alta attollat. ut inferiorem superiori subserviat: et mentis oculum in alto expansa ad altiora capienda expandat. Propiciatorio et ligno interponitur. ut ab invicem dividat. et animum humanum ab inferiorum amore suspendat: ne forte de sublimibus deiectus. et de loco voluptatis a propria concupiscentia abstractus et illectus post concupiscencias suas eat. et fiat vagus et profugus super terram.

Quomodo differat vel quantum supereminear tercio.

·iiii·

Comparavimus iam quintum contemplacionis gradum cum primo et secundo: conferatur adhuc si placet etiam cum tercio. Sed hoc forte melius faciemus: si utriusque figuram intendimus. Intendens itaque in amborum

figuram. aureum videlicet propiciatorium. au
reamque coronam: multiplicem eorum inve
nio differenciam. Taceo illud quod corona
ligno affigitur: nam tercius contempla
cionis gradus ut supra monstratum est
ymaginacioni innititur. Quartus vero hic
de quo modo loquimur omnem ymaginacionem
sue investigacionis altitudine calcare
contendit: unde propiciatorium similitudinis expres
sione propiciatorium nec ligno adherere
nec ligno affigi debuit. Transeo et illud
quod corona stans in altum surgit. propi
ciatorium vero iacens in magnam se circum
quaque amplitudinem expandit eo quod
in huius contemplacionis dulci suavitate
et suavi dulcedine anima magne se se
curitatis locum. et mirande tranquil
litatis secretum primo invenit: et tam
insolita inexperta iocunditas cordis de
siderium ad quietem colligat. et ad pa
cem componat. Sed utriusque magnitudine
attendo: et eorum in hac parte differenci
am sine diligenti consideracione non trans
eo. Hoc enim quod negare non valeo nec
differt in materie qualitate: sed multum
est per omnem modum quod abinvicem distant
in materie quantitate. Utrumque ex auro for
matur: quia utrumque in eodem versatur. Sed pro
exiguum valde est illud tantillum au
ri unde corona producitur: si ad propiciatorii
magnitudinem comparetur. Denique huius
mensura cum magna diligencia tam in
longitudine quam in latitudine divino ma
gisterio diffinitur. De illius autem magnitudine
omnino tacetur: nec ulla eius mensura
describitur. Ac si divinus sermo de corone fa
bricacione innuat: quia qui potest capere ca
piat. et unusquisque quantum potest facere
faciat. Puto si eius altitudo vel usque
ad dimidium cubitum se extendere

^ tacite

potuisset: quod divinus sermo hoc omnino tan
te non preteriret. Sed novit dominus fig
mentum suum: et eum qui docet homi
nem scienciam eum latere non potuit. quam
tam adhuc in hoc opere humana pau
pertas auri inopiam sustineat: et quo
tam in huius contemplacionis specula
spiritus sui exiguitas angustet. Quo
nam enim modo eo loci capacie auro ha
bundet: videlicet ea que intelligenda sunt
omni instead caret. vel si habet. hebet:
quale queso homo inveniet instrumentum
ad comprehendendam eam pacem que
exsuperat omnem sensum. Quo queso
spiritu comprehendat. quod oculus non vidit
nec auris audivit nec in cor hominis ascendit. Nam
cum paulus aut paulo similis elevatur
super se ipsum. raptus usque ad tercium ce
lum. profecto archana illa que non licet
homini loqui non investigat per spiritum proprium:
sed revelat ei deus per spiritum suum. Sed quod quis
supra hunc modum per quendam mentis ex
cessum humana intelligencia attingit:
huius tamen consideracionis specula prem
mia exiguitatis sue angustia minime
capit. Denique ad aliud non spectat ad hoc
contemplacionis genus pertinet: quod quod huma
na experiencia per mentis excessum rap
tim videt. Quid ergo mirum si mentem
humanam sue sue exiguitas angustat.
in ea potissimum consideracione. ubi ad ea que
investiganda sunt magna spiritus inopia
laborat. Quidquid enim de rerum invisibilium
cognicione vel comparando colligit vel per
rerum visibilium similitudinem invenit:
in veritatis comparacione pene nichil esse depre
hendit. Unde est quod corone nulla men
sura prescribitur: que in propiciatorii
descripcione tam diligenter exprimitur.
Puto quia ex his patenter datur intelligi:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cur in h° adhuc ope tanta sit inopia
auri.

Quantum valeat fortiter insiste
huic contemplacioni. vel quo ad ipam
pficiat mens ex multa consideracione
et agnicione sui. v.

q Qui at querit sapientie auro ha
bundare. debet usque vires su
as huic quarte contemplacioni in
sistere. et in sapienciatorio fabricando for
titer desudare. placet ei multum p omi
ne modum huius operis. et offert in eo operis
sponte sua omnibus ultroneus. non dicam
quantum satis est. sed pene et plus quam necesse
est. Nunquam auri copia illi deesse poterit.
qui huic operi fortiter insistit. Si racionem
queris. racionem accipe. Cum enim magis
spiritualibus theoryis insistere. et p opus tuum
consideracionem in spiritualem contemplacionem
assurgere. et in hunc modum ex spiritualibus
spiritualia comparare. magis et tu pariter
spiritualis eris. Immo absque dubio in conte
placione pficias. quod in precedenti magis
es spiritualis. Et satis nosti quia spiritualis
diiudicat omnia. Et hec qualis erit
quanta quantave auri huius copia. posse
diiudicare omnia. Vis adhuc scire.
aperius tibi ostendi. unde tibi comparare possis
hanc copiam auri. Numquam memoria tua
excidit quod regnum dei intra nos sit.
Ecce magis intra nos est regnum celorum.
Sed nunquam similiter intra nos est eciam au
rum. Quid nunquam. Sicuti olim eius quia
simile est regnum celorum. t. a. i. a. Ecce
unde tibi copia auri copiose habundet.
Ad manum habes. effode si placet. Immo
mi vade et vende que habes et eme agrum
istum. et quere thesaurum absconditum.
Quecumque in mundo concupiscis. quecumque
in mundo amittere metuis. impende
libenter pro libertate cordis. Empto autem
agro fode in altum. exultans nimirum
sicut qui effodiunt thesaurum. gaudentque
vehementer cum invenerint sepulcrum.
Querere ergo thesaurum hunc in profun
do. quia sapiencia trahitur de occulto. Sed
me inquiunt. unde mihi aurum in deauracio
ne corone et sapienciatorii. Argentum et
aurum non est mihi. et unde vel quo pos
sunt hec fieri. Qua arte queso au
rum mihi comparo. Fodere non valeo.
mendicare erubesco. Scio quid faciam.
Vadam ad patrem meum. patrem mi
sericordiarum a quo omne datum optimum
et omne donum pfectum. eo quod sit dives
in omnibus. qui dat affluenter et non impro
perat. Effundo itaque in conspectu eius oraci
onem meam. et paupertatem meam ante ipsum
pronuncio. et auri inopiam. et dicam ei. Domine
tu scis insipienciam meam. et substancia mea
tamquam nichilum ante te. Da mihi intel
lectum domine et aurum habeo. et dives sum.
Custodi animam meam quoniam infirmus sum.
et habeo quale concupisco sapienciatorium.
O quanta illi copia auri extitit. qui in
veritate psallere potuit. Super omnes doce
ntes me intellexi. quia mandata tua quesivi.
O quale sapienciatorium habebat. qui coram
domino fiducialiter psallebat. Decrepisti me
a. c. m. a. m. o. i. Vero quidem. Sumpsit
tandem aliquando paulus et fecerat sapienciato
rium. qui palam pfitetur nichil mihi
conscius sum. Sine ingenti enim consilio
consciencie sue archam mundare non nosset.
et sine aureo sapienciatorio cordis archa
na munda servare non posset. Sed eo adhuc
tempore quo psecutus est ecclesiam dei. puto quia

^ hic

^ Super senes intellexi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ppiciatorio careret. Sz reputatum e ei
ad indulgenciam. eo qd nescius hoc faceret.
et aurum non haberet unde ppiciatorium
faceret. Denique quomodo ppiciato
rium facere poterat. qui apertis oculis ni
chil videbat. Sz qm recepit lumen
oculorum suorum. factus e vir videns pau
pertatem suam. et de reliquo circa su
riosius agens reuersus e in semetipsum.
et experimento didicit qm absque dubio
intus nobis sit regnum celorum. Inuento namque
thesauro abscondito in agro. ditatus
e valde. et factus inclitus cepit possi
dere substantiam multam nimis. super milia
auri et argenti. Denique audi gloriantem
tem non tam de auro. qm de thesauro.
Habemus aut ait thesaurum istum in
vasis fictilibus. O virum diuiciarum. o de
inclitum factum. Numquam non erat
vir ille ditissimus inter omnes orientales.
qui sapientiam loquebatur inter perfectos.
Sz qd de illo dicturi sumus. qui non so
lum quidem sic paulus s ab ineunte etate
ppiciatorium sibi fecerat. per qd et cordis
sui iudicium placauit. vnde et dicebat.
neque enim reprehendit me cor meum
in omni vita mea. Denique si et tu cupis
implere diuinum preceptum omni custo
dia serua cor tuum. et quale a te dns
exigit cepisti facere ppiciatorium. Disce
vel ex eo qui facere expediebat. Audi dd quo
seipsum in exemplum proponat. Medita
tus sum nocte c. c. m. et e. et. sco. s.
m. Meditabatur nocte cum corde suo.
meditare et tu cum corde tuo. Scope
bat ille spm suum. scope et tu spm tu
um. Exerce agrum istum. attende
temetipsum. Absque dubio insistens huic
exercicio. inuenies thesaurum istum
absconditum in agro.

Quomodo ex speculacione sui spiritualium intelligencia comparatur. seu etiam amissa reparatur. .vi.

Ex hoc exercicio crescit auri co
pia. multiplicatur gracia. aug
mentatur sapientia. Ex hoc exerci
cio cordis oculus mundatur. ingenium
acuitur. intelligencia dilatatur. Ni
chil recte estimat. qui seipsum igno
rat. Nescit qm sub pedibus suis omnis
mundana gloria iaceat. qui condicio
nis sue dignitatem non pensat. Nescit
omnino nescit qd de spu angelico. qd de
spu diuino sentire debeat. qui spm
suum prius non cogitat. Si nondum
ydoneus es intrare ad teipsum. quomodo
ad illa rimanda idoneus eris. que
sunt intra vel supra temetipsum. Si
necdum dignus es in tabernaculum pri
mum. qua fronte presumis ingre
di in tabernaculum scdm s. e. in scta
sanctorum. Si nondum moliri potes gressus
altos vt cum dno ihu vel saltem cum
moyse ascendas in montem excelsum.
qua presumpcione paras volare in
celum. Prius redi ad te. qm rimari
presumas que sunt supra te. Prius
sol ortus sui confinia irradiat. qm ad
altiora conscendat. Hinc etiam per salo
monem dr. Oritur sol et occidit. et
ad locum suum reuertitur. Ibique renas
cens girat per meridiem. et flectitur
ad aquilonem. Ergo sol reuertitur
ad locum suum. vt ibi renascatur.
indeque renascens paulatim se ad al
tiora eleuat. vt postmodum celi vertice

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sol post occasum ad locum suum revertitur ut iterum renascatur.

tangat. Oritur mane sol et occidit: et ad locum suum revertitur. Sol oritur quando veritatis intelligentia cordi inspiratur: idemque sol occidit cum intelligentie radius subtrahitur. Solis autem locus: ipse est animus. Ex ipso enim animo intelligentia nascitur: quando a divina gratia visitatur. Quid ergo est solem ad locum suum redire. nisi mentis intuitum ad sui considerationem reflectere? Post occasum ergo sol ad locum suum revertitur: quia per subtractionem gratie ad defectus sui considerationem mentis oculus reverberat. Postquam enim quod divina gratia quandoque ad tempus subtrahit: cogitur homo cognoscere quod nichil sit. et quod per se nichil possit. Sed post locum sui reversionem iterum renascitur: quia per considerationem proprie infirmitatis amissa intelligentia reparatur.

Quomodo ex speculatione sui accepta intelligentia ad omnia dilatatur. VI.

In loco autem suo sol renascens paulatim ad altiora consurgit: quia per sui cognitionem in celestium contemplationem assurgit. Sed cum ad summum usque producitur. ibi libenter immoratur: quia mira illic supercelestium spectaculorum iocunditate reficitur. Studiose itaque in eo loco moras innectit: vel cursum suum in celum flectit. Ea propter utique girat per meridiem: neque enim eo desiderio fertur. ymo flectitur ad aquilonem. Iocunda sane admodum plaga meridiana a immietate lucis et fervore diei: eo quod dulce sit valde et delectabile aspectu contemplari bonorum spirituum ordines hilarescentes in claritate et caritate dei. Nichil procul dubio tale habet aquilonaris illa plaga perpetuis tenebris addicta et perenni frigore dampnata: eo quod talibus in regionibus digne cruciantur reproborum corda. et pro malicia frigida et pro ignorantia tam ceca. Non ergo illuc usque partit sed tamen flectitur: nam nullo desiderio puto ad tam inamabilem regionem trahitur. Flectitur tamen ut qui illic sunt quam a longe conspiciat: et quam mala qua cautela vitare debeat agnoscat. In oriente accipimus cognitionem morum nostrorum discretionem virtutum et viciorum. In meridie contemplamur premia meritorum bonorum. gaudia civium supernorum. archana divinorum secretorum: In septentrione cognoscimus retribucionem meritorum malorum. finem malignorum spirituum. et hominum reproborum. Vides quantum valeat homini plena cognitio sui. Ex hac siquidem proficit ad cognitionem omnium: celestium terrestrium et infernorum.

De sensu triplici per quos discurrere habet consideratio sui. VII.

Si igitur cupis evolare usque ad secundum seu etiam usque ad tercium celum: sit tibi transitus per primum. Spiritus siquidem omnia scrutatur etiam profunda dei. Si igitur scrutari paras profunda dei: scrutare prius profunda spiritus tui. Profundum siquidem pravum et cor hominis: et inscrutabile. Inscrutabile sane: non forte ei qui spiritualis est. Spiritualis enim diiudicat omnia. et ipse a nemine iudicatur: quia soli spirituales digni inventi sunt qui videant opera dei. et mirabilia eius in profundo. In hoc sane profundo invenies

(c) 2006 Ministerio de Cultura

multa stupenda: et admiracione digna. Ibi
inveniet licet alium quendam orbem latum
quidem et amplum: et aliam quandam
amplitudinem orbis terrarum. Ibi sua que-
dam terra suum habet celum. in brevi tamen
sed secundum post primum: et tercium post primum et
secundum. Et ut hoc triplex celum congrua
possimus distinctione discernere. primum dicatur
ymaginale. secundum racionale. tercium intel-
lectuale. Tenet itaque ymaginacio vicem
primi celi. racio vero secundi: intelligencia vero vicem
tercii. Et horum quidem primum ceterorum com-
paracione grossum quoddam atque corpulen-
tum. et suo quodam palpabile atque
corporeum eo quod sit ymaginarium atque
fantasticum: post se trahens et in se
retinens formas et similitudines
rerum corporalium. Reliqua vero duo.
huius comparacione admodum subtilia et
omnino incorporea: et ab eius grossitu-
dine multum longinqua. Sic sane ce-
lum hoc exterius quod nos dicimus firma-
mentum. absque ulla dubitacione constat esse
visibile atque corporeum: et ipsum qui-
dem primum et omnium infimum. Ut autem
est terra ad hoc visibile celum: hoc est
sensus corporeus ad illud interius fan-
tasticum et ymaginarium celum. Nam sicut
hoc visibile celum omnium que terra gignit
atque nutrit. multitudine. singula sui magnitudine
comprehendit: sic omnium que sensus at-
tingit. appetitus suggerit similitudines.
intra sinum suum ymaginacio includit.
In primo itaque celo: continentur omnium
visibilium ymagines et similitudines.
Ad secundum vero pertinent visibilium omnium
racionales diffiniciones: et invisibilium investi-
gaciones. Ad tercium autem spectant spirituali-
um ipsorum eciam divinorum comprehensiones
et contemplaciones.

De sensu intellectuali quo solo potest invisibilia videri. ·ix·

Intelligencie siquidem oculus est
sensus ille quo invisibilia videmus.
non sic oculo racionis quo occulta
et absencia per investigacionem querimus et in-
venimus. sicut sepe causas per effectus. vel effec-
tus per causas. alia atque alia quocumque ra-
ciocinando comprehendimus: Sed sicut corpo-
ralia corporeo sensu videre solemus vi-
sibiliter. presencialiter atque corporaliter: sic
utique intellectualis ille sensus invisibilia ca-
pit. invisibiliter quidem: sed presencialiter. sed
essencialiter. Sed habet sane oculus hic intel-
lectualis ante se velum magnum oppan-
sum ex peccati delectacione contextum. et tot
desideriorum carnalium varia multiplicitate
contextum. quod contemplantis intuitum a divi-
norum secretorum archanis arceat: nisi
quantum divina dignacio quelibet ex sua aliorum
ve utilitate admiserit. Testatur hoc
propheta: qui domino proclamabat. Revela
oculos meos. Profecto velatos oculos
habere se probat: qui eos a domino revela-
ri postulat. Videt tamen anima isto oculo
hoc est invisibilia sua
que citra velum sunt. hoc est invisibilia sua
ea videlicet que in ipsa sunt: non tamen omnia que
quia non omnia citra velum sunt. Et o-
culo quidem quo sua quedam videt:
se ipsam i. animam ipsius essenciam videre non
valet. Sed dubitari potest eodem hoc in- (intuitum)
telligencie oculo visuri sumus ea que ultra
velum esse significavimus. an alius sensus sit
quo utemur ad videnda invisibilia divina:
et alius quo nunc utimur ad videnda invisibilia
nostra. Sed qui alium sensum intuitum superiorum.
et alium intuitum inferiorum esse contendit:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

videant unum hoc probare poterit. Hinc tamen est credo quod huius vocabuli hoc est intelligentie significationem docentes confundunt. nam nunc circa superiorem tantum, nunc vero circa inferiorem speculationem eius significationem restringunt. nunc utrumque sensum sub unius huius vocabuli significatione comprehendunt. Propterea hunc geminum superiorum et inferiorum intuitum, sive dicamus geminum quasi in uno capite sensum, sive dicamus eiusdem tamen sensus ministerium, sic eiusdem ministri geminum effectum. quodque horum velimus eligere, nichil tamen impedit dicere utrumque horum ad intellectuale celum pertinere. Cur et enim hoc etiam celum duo magna luminaria non dicatur habere, sicut et de celis oportet credere, ut in hoc supremo celo speculationis sublimior atque subtilior sit luminare maius, et speculationis inferior atque subobscurior sit luminare minus.

De intellectuali speculatione eiusque supereminentia. X.

Habet autem hoc ultimum et summum celum diem suam. habet nimirum et noctem suam. Et si hoc celum attendimus, quamdiu in hac vita sumus quid aliud quam noctem habemus ut habere possimus, donec nox in suo cursu iter peregerit, et aurora lucis rutilans noctis tenebras detexerit. Propterea nox sicut dies illuminabitur, eo quod quilibet inferiorum celorum dies ab huius noctis claritate superetur. Siquidem fecit deus lunam et stellas in potestatem noctis. et ideo hec nox illuminatio mea in deliciis meis. Habet enim lunam suam luminare illud minus quod supra assignavimus. Habet et stellas expandentes lumen suum, multiformes utique modos divinarum revelationum. Sed qui dormiunt nocte dormiunt, non possunt videre luminaria celi huius, non coram domino psallere cum propheta: Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum, lunam et stellas que tu fundasti. Sic nec illud: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Quid dicam de huius hominis, eo quod frustra expectet diem et non videat, nec lucem surgentis aurore. Profecto qui eius sunt, sicut cera que fluit, ablati non viderunt solem. Felices qui studuerint de huius diei mane psallere audent: Mane astabo tibi et videbo quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Puto huius meridiem significasse qui dilecto suo dicebat: Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie. Puto huius diei mane significare voluisse, eiusque desiderio diu estuasse qui dicebat: Sperabam usque ad mane. Quis ex omnibus nobis exultavit ut videret diem istum, vidit et gavisus est. Profecto magnus est quisquis ille est. Neminem tamen credo ad huius diei meridiem in hac dumtaxat carne corruptibili posse pertingere, quamvis negare non audeam de mane. Profecto quisquis nostrum ad huius diei claritatem potuit pervenire, dum ortus fuit sol de celo videbit diei illius veritatem, quam absque dubio dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Sol huius diei habet ortum sed nescit occasum. sic et ipse dies caret vespera quamvis incipit ab aurora. Non novit illud celum celorum nisi unam diem tantum. Sed melior est dies una in atriis eius super milia dierum inferiorum celorum. Nam proximum profecto celum habet dies multos et noctes etiam diurnas, secundum quod sol eius oritur et occidit, et ad locum suum revertitur. Sic et proximum celum accepit lunam in tempora, et sol eius cognovit occasum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

suum. Sed supremi celi sol et luna stet
unt in habitaculo suo. Dum enim celi
huius luminaria ad summum pervenerint.
figunt cursum suum: nec deinceps unquam
inclinantur ad occasum. Sed omnino et absque
dubio regnum celorum intra nos est. Si in
nobis ipsis illud invenire potuerimus. Quero
quid in hoc celorum summo rectius queritur.
aut invenitur. aut possidetur. Puto
quod omnes illius regni regiones habundant
auro: eo quod simile sit. r. c. t. a. i. a.
Nam si invenire aurum. si sapientie the
saurum queris et diligis: quero ha
bundantiorem copiam quam in hoc celorum
summo invenire potuisti. Ubi obsecro sum
me sapientie claritas poterit et melius elu
cescere quam in expressa illius ymagine.
quam in excellentissimo eius opere. anime videlicet
creatione. reparatione. glorificatione. Ex hac
sane speculatione quasi ex vino valet et so
let videri qualis sit illa sublimitas spiritus
angelici: qualis illa supereminens magnitudo
spiritus divini. Nusquam locorum apparet vivacius
neque cernitur limpidius quam ex sublimi co
gnitionis huius fastigio: que sit illa supernorum
civium summa et sempiterna beatitu
do. Nusquam locorum quam ex excelsissimo celorum
spiritus ille contuetur omnia profunda dei. se
renius contemplatur invisibilia illa dei:
que per ea que facta sunt intellecta conspi
ciuntur. Nusquam vero in omni opere eius quam in
anime creatione. reparatione. glorificatione.
apparet eius vel potentia sublimior. vel
sapientia mirabilior: vel misericordia iocundior.
Certe vides ut arbitror unde illa co
pia auri quam tibi superius promisi: quo videlicet
ex multa consideratione. et agnitione spiritus tu
sublevaris ad cognitionem et contemplatio
nem spiritus angelici et spiritus divini.

De triplici distinctione circa opus specu lationis. XI.

Sed quoniam per expositionem tenemus
unum in tali tantique operis auro ha
bundemus: videamus quid dominus de
propitiatorii nostri longitudine vel latitudine
precipiat. vel cur de eius altitudine omnino
taceat. Si res naturam consulimus: in ipsis
corporibus discere possumus. quo investi
gationis pedem in spirituales theorias po
nere debeamus. Videmus sane in rebus
exterioribus quod omnis corporea crassitu
do a longitudine incipit. et latitudi
ne crescit: in altitudine desinit. Lon
gitudo itaque propitiatorii ni fallor desig
nat ea que in spirituali natura sunt ad inchoa
tionem. latitudo vero illa que sunt ad pro
motionem: altitudo autem illa que videntur
esse ad consummationem. Secundum hec itaque quod
diximus: triplicem in spiritualibus censemus
divinorum donorum distinctionem faciamus. Pri
mo spiritualis natura creatur ut sit. secundo iustifi
catur ut bona sit: tertio glorificatur ut bea
ta sit. Per creationem itaque ad bonum inchoatur.
per iustificationem in bono dilatatur: per
glorificationem in bono consummatur. Bona
creationis sunt ad inchoationem. bona iusti
ficationis ad promotionem: bona glorificationis
ad consummationem. Prima bona est crea
toris dona. secunda bona est creatoris
dona et creature merita: tertia bona est
creatoris dona et creature premia.
consummatio donorum et retributio meritorum.
Prima itaque bona pertinent ad longi
tudinem. secunda ad latitudinem: ultima
ad altitudinem. Nam in primis ut dictum
est rationalis creatura ad future ple
nitudinis perfectionem inchoatur. ex secundis
proficit. crescit et dilatatur: in ultimis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

autem sublimatur ad gloriam, et in gloria consummatur.

De subdistinctione primi gradus huius contemplationis. xii.

Videamus quoque primo de propitiatorii nostri longitudine, quam iubemur in duos cubitos et dimidium extendere. Quociens itaque creationis nostre bona illa spiritualia que superius assignavimus, corde versamus, diligenter investigamus, convenienter distinguimus, sufficienter disputamus, totiens propitiatorii nostri opus in longitudine producimus, et ad certam mensuram extendimus. In hac itaque fabricandi propitiatorii productione triplex nobis occurrit divinarum donationum distinctio, circa quas solum vel maxime versari debet nostre considerationis frequens diligensque retractatio. Ex ipsa creationis sue conditione naturale est omni rationali creature esse, sapere, et velle. Cogita itaque quam naturale, quam iustum, et divine bonitatis quam congruum, tam digne creature, tam excellenti nature boni ac mali discretionem dare, simul et arbitrii libertatem concedere, ut esset bonum eius tam acceptum quam voluntarium, tam gratum quam gratuitum. Quociens in huiusmodi discussione desudas, in propitiatorii tui productione laboras. Scrutare, contemplare, mirare arbitrii libertatem, iudicii discretionem, scientie sublimitatem, et propitiatorium tuum cum hoc facis secundum congruentiam ordinis et modum quantitatis in longum producis. Nitor sit per te ipsum non adubitas quod sit utilis quamque necessaria horum omnium assidua consideratio. Ex hoc enim mens illuminatur, inflammatur, et solidatur in bono.

Quomodo in primo huius contemplationis gradu mens exercere se debeat, vel quantum eiusmodi exercitatio valeat. xiii.

Cogita quoque frequenter, considera vehementer, investiga diligenter voluntatem non solum tuam sed alienam, seu bonam seu malam. Cognosce tuam ut malas corrige, seu etiam unde debeas gratias agere. Cogita etiam animos affectorum necnon et perversorum, animos spirituum bonorum et spirituum malignorum, ut ex contrariorum consideratione elucescat quid imitari, quid vitare expediat. Attende quid scias, attende quantum nescias. Agnosce quantum emineas per ingenium speciebus brutis, agnosce quantum subiaceas per intellectum spiritibus angelicis. Si attendas quantum precedas speciem brutorum sensu, cantabis precordialiter: Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum. Si cogites intelligentiam angelicam, clamabis affectu: De tua scientia insipientia mea. Disputere quoque ignorantia mea utile valde et premium, ut sciam quid desit mihi, et cum beato Iob dicere possim: Si quid ignoravi, mecum est ignorantia mea. Sed quociens in memet ipso attendo quomodo vel quam sepe incerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi, affectu magnificat anima mea Dominum qui erudit nos super scientiam volucrum et iumentorum, eo quod ipse sit qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Vides ergo quanta sit utilitas huius gemine considerationis: attendere videlicet

BIBLIOTECA PUBLICA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

affectum racionalis voluntatis. seu etiam sensum racionis. Sed de tercia assignatarum consideracionum quid dicam. in qua admirando contemplamur et contemplando miramur anime certiam: certe naturam. nature excellenciam. Facile ut arbitror potest unusquisque propria experiencia doceri. quantum valeat hec spectacio animum vel contra vicium erigere: vel ad bonum animare. Cognosce queso homo dignitatem tuam. cogita excellentem illam anime tue naturam. quod fecerit eam deus ad ymaginem et similitudinem suam. quod sublimavit eam super omnem corpoream creaturam: et statim mirari incipies. quomodo inclita virgo filia syon proiecta sit de celo in terram. et parit dominum clamare incipies. Quid michi est in celo. et a te quid volui super terram. Quid mirum quod si in recordacione condicionis mee si ad aspectum anime mee subito et absque mora confusio faciei mee cooperuit me. Quem enim non pudeat dominam mundi. amicam celi dilectam dei. addixisse servituti corporis. prostituisse spiritibus inmundis. diu retinuisse sub iugo servitutis ad faciendam carnis curam in desideriis. Mirabitur sane quisque cum anime sue dignitatem cogitavit. cum bene attenderit quod sit ut esse debuerit. unde vel quo proiecta sit: mirabitur inquam quomodo facta sit quasi vidua domina gencium. princeps provinciarum facta est sub tributo. Ad hanc ut arbitror consideracionem: revocare nos voluit qui dixit. Quid est israel quod in terra inimicorum es. inveterasti in terra aliena. coinquinatus es cum mortuis. deputatus es cum hiis qui in inferno sunt. In hac itaque triplici consideracione debemus uti iam diximus comparatorum nostri longitudine consummare.

Designacio eorum que in hoc speculacionis gradu comprehendi non possunt. xiiii.

Sed in prima et secunda consideracione mentem tuam usque ad arbitrium extendere potes: nam in tercia omnino non potes. Ubi enim ad id quod scire oportet. instrumentum ydoneum habes. ibi procul dubio plenitatem certitudinis arbitrium tenes: eo quod rei cognoscendi noticiam. per experienciam capere vales. Quid enim ad plenum arbitrium mentia tua excrescit: cum ad certitudinis firmitatem per experimentum attigit. Sed hunc queso non docerat propria experiencia. quid sit velle. vel quid sit scire. Nonne legit hoc unusquisque quociens voluit in proprio corde. Numquid non ignoras quod infinita velis. quod infinita nolis. quod innumera scias. quod innumera nescias. Sed numquid quomodo vides voluntatem tuam. quomodo nosti cognicionem tuam. potes eque videre vel nosse anime tue substanciam. Quis unquam adhuc in carne positus animam suam. vel qualibet spiritualem substanciam in sua puritate vidit. vel etiam videre potuit. Procul dubio in hac parte humanus intellectus cecus est a nativitate: et nunc habet cotidie clamare domino. Illumina oculos meos. Profecto si quis que huius sunt in hac corruptibili carne videre potuit per mentis excessum supra semetipsum ductus fuit: et in eo quod vidit intellectus humani metas non propria industria. sed ex revelacione divina transcendit. Sed quomodo in hunc modum humana experiencia potuit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

attingere: constat minimum illud non ad hoc sed ad aliud contemplacionis genus pertinere. Quantumcumque ergo in hac consideracione ingenium tuum extenderis: quantumcumque studium tuum continuaveris, quantumcumque in hac parte sensum tuum dilataveris: minimum tuum ad plenum cubitum extendere non poteris.

Ut nec illa negligere debemus que non nisi ex parte comprehendimus. ·xv·

Multa tamen sunt minimeque spernenda que de spiritualis creature possumus proprietate vel ex divinarum scripturarum auctoritate colligere, vel attestacione rationis probare. Studeamus ergo scire quousque ut quantum possumus, quamvis totum scire quamvis nos usque ad cubitum experiencie extendere non possimus. Modicum quidem sed multum est quod in hac consideracione sciri potest. Modicum sane ad plenitudinem: sed multum per omnem modum ad utilitatem. Noli ergo negligere quod potes de hoc cubito habere: quamvis ipsum minime possis explere. Ut enim de ceteris taceam que pene vident ad speculacionem istam, quantum putamus detrimentum incurris si anime immortalitatem nescis, et omnino non credis? Si enim de anime immortalitate non constet, quis quod se ad futuram retribucionem se preparet? Quis obsecro vitam suam restringat, ne post concupiscencias suas eat? quis desideriis malis satisfaciat? quis se ad forciora opera accingat? quis inter tot diversorum flagellorum tam acerbam penam habeat, si de futura vita penitus diffidat? Totum quod de humani generis redempcione asseritur, totum quod de divinis sacramentis creditur, quicquid de divinis institucionibus precipitur, quicquid de divinis promissionibus expectatur, penitus destruitur, si de anime perpetuitate desperatur. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus: miserabiliores omnibus hominibus sumus. Ecce reliquimus omnia: et secuti sumus eum. Quid ergo erit nobis, si omnino mortuus non resurgit? Ut quid propter ipsum mortificamur tota die, si nulla ab ipso speranda est corona iusticie? Si omnium unus est interitus hominis atque iumentorum, et equa utriusque condicio: quid mihi proderit si maiorem sapiencie atque iusticie operam dedero? Nonne multo melius faciunt qui comedunt et bibunt et ducunt in bonis dies suos, qui epulantur cotidie splendide: quam qui mortificantur tota die? Nonne multo melius erit ire ad domum convivii quam ad domum luctus, si post hanc vitam nichil habet homo iumento amplius? Cur non vadam et affluam deliciis et fruar bonis que sunt, si omnino mortuus non resurgit? Cur illam vocem non libenter audiamus qua dicitur: comedamus et bibamus, cras enim moriemur? Vides quanta mala proveniunt: si de anime immortalitate dubitetur. Minime itaque debemus contempnere que de hoc cubito efficere possumus: quamvis ad eius explecionem minime sufficiamus. Ab hac triplici consideracione creature videlicet spiritualis, eiusque discrecionis ac voluntatis, propiciatorii opus inchoatur: et ad diffinitam mensuram producitur. Qui ergo animum suum in hac speculacione plene exercuit: propiciatorii sui longitudinem explevit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Hec de propiciatorii longitudine iam diximus: nunc ad eius latitudinem investigacionis manum mittamus.

De subdistinccione tercii gradus huius contemplacionis. xvi.

Ad latitudinem spectat ut diximus ea que ad provectionem: sic ad longitudinem ea que ad inchoacionem. Bonum autem nostrum quod ab opere creacionis inchoat. iustificacio dilatat: et per ea hoc ad altitudinem pertinere demonstrat. Hoc autem opus sine duobus non consumatur. Nunquam enim perficitur: si creature sue creator non cooperetur. Et posset quidem si vellet sine creature opera totum creator per seipsum explere: sicut potuit cum voluit tot et tanta creare de nichilo. Nos si sine eius adiutorio nitentes de nostris viribus presumimus: frustra laboramus. Testatur hoc qui in euangelio suo loquitur. Sine me nichil potestis facere: eo quod ipse sit qui operatur in nobis velle et perficere pro bona voluntate. Non est enim volentis neque currentis: sed miserentis dei. Quid enim sine ipso per memetipsum possum? quid non saltem dicere possum dominus ihesus nisi in spiritu sancto. Ipse utique ipse est qui operatur omnia in omnibus: dividens singulis prout vult. Ceptum in iustificacionis nostre opus voluntatem et spiritum requirit qui dicit. Si volueritis et audieritis me: bona terre comedetis. Libero arbitrio attribuitur cum hoc opus perditur: unde dicit. Si populus meus audisset me. israel si. i. v. m. a. p. n. f. i. e. h. et s. t. e. manum meam. Si enim nos in huius operis opere nichil facimus: frustra eius adiutorium imploramus: falsoque eum adiutorem invocamus. Aliud est enim facere: atque aliud adiuvare. Quid enim est auxiliari: nisi operanti cooperari? Adiutorem enim habere et in bono cooperatorem: intelligo qui dixit. Adiutor meus et liberator meus esto domine n. m. Totiens eius adiutorium gemimus: cum eum cotidianis oracionibus proclamamus. Adiuva nos deus salutaris noster. Patet ergo quod opus a duobus perficitur: in quo creature sue creator cooperatur. Opus itaque est in hoc opere propria industria: et divina gracia. Frustra enim quispiam libero arbitrio innititur: nisi divino adiutorio fulciatur. Perficitur autem iustificacio nostra: ex deliberacione propria et inspiracione divina. Sola enim iusta velle: est eciam iustum esse. Ex sola siquidem voluntate recte iusti et iniusti dicimur: quamvis ex opere in utroque adiuvemur. Duobus autem modis nobis cooperatur deus: intus videlicet et extrinsecus. Intus per occultam aspiracionem: extrinsecus per manifestam operum suorum administracionem. Sed nil ad hoc contemplacionis genus illa cooperacio que extrinsecus fit: eo quod propiciatorium nostrum de auro puro fieri oporteat. et hec speculacio in pura intelligencia subsistere debeat. Hec itaque duo sunt ex quibus perficitur propiciatorii nostri latitudo: propria videlicet deliberacio et divina inspiracio.

De quedam similiter in tercio contemplacionis gradu sunt que comprehendi non possunt. xvii.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Quid sit autem deliberatio cotidiano usu didicimus. et de eius certitudine per tot experimenta hesitare non possumus. et ideirco etiam meam in hac parte usque ad plenum cubitum extendere possumus. Sed quis quero in hac dum tempore vita comprehendere sufficiat, quoniam divina gratia corda visitare et sua inspiratione ad omnem suam voluntatem inclinare soleat. Quantumcumque in hac consideratione laboremus, opus nostrum in hac parte ad plenum cubitum non extendimus. Quis enim divine inspirationis modum humana intelligentia comprehendat, cum dominus in euangelio suo dicat et de eiusdem rei incomprehensibilitate admoneat. Spiritus ubi vult spirat, et vocem eius audis et nescis unde veniat aut quo vadat. Docemur itaque de gratie divine adiutorio per auctoritatem scripturarum, quod et ipsi probamus per cotidianum infirmitatis nostre defectum, et per manifestum cooperationis ipsius effectum. Ad hoc siquidem tollitur eius nobis gratia subtrahitur, ut quam per se nichil boni possit humana infirmitas ex ipso defectu doceatur. Ad hoc iterum que fuerat subtracta gratia restituitur, ut per eius effectum quod ex dei munere sumus experiamur. Ut quod unum idemque modo possumus modo non possumus, non quod gratiam adiutricem modo habemus modo non habemus. Patet itaque quod de divine gratie adiutorio minime nobis liceat disputare, cuius cooperationis eius modos minime possimus comprehendere. Cubitum itaque in eius huius nostre consideracionis opere explere non possumus, quia ingenium nostrum in huius investigacionis latitudine usque ad comprehensionis terminum non extendimus. Patet itaque quod tuum archa propiciatorii nostri latitudo usque ad duos cubitos se extendere non valeat, vel tamen cubitum et dimidium iuxta documentum divinum habere oporteat. Si igitur animum tuum in hac gemina consideratione ad plenum exhausisti, propiciatorii tui latitudinem iuxta modum congruum explesti.

De prima et secunda distinctione huius contemplacionis earumque differentia. xviii.

Nemo putet eandem esse considerationem illam quam supra posuimus voluntatis, et hanc quam modo latitudini assignavimus deliberacionis. Nam ad illam pertinet quod in mente agitur ex sola operatione nature, ad istam autem quod in ipso attitat ex opera industrie. Ad illam spectat quelibet animi vis ipsi naturaliter insita, ad istam quelibet anime virtus per industriam comparata. Ad illam denique quilibet animi motus qui naturali quodam impulsu agitur, ad istam quilibet animi nutus qui rationali quodam dispositionis moderamine ducitur. Et quidem solemus vim illam anime que se valet et solet in tot affectus formare, et per tam multiplices modos variare, vim illam animi in qua solemus voluntatem nominare. Similiter eius motum et eiusmodi ut ita dicam instrumentum actum voluntatem dicimus, et ipsum velle voluntatem vocamus. Nec solum illud velle quod solo naturali motu fertur voluntas nuncupatur, verum etiam illud quod lib

(c) 2006 Ministerio de Cultura

animi consensus ex delibera^oe^ conmittat. Sz cogit nos utriq verborum inopia. verborum significacoes m extendere. modo restringe: vel pro necitatis incongruencia congruenter variare. Sz ut sufficient distingamus q huic considera^com ascribere debeamus omis anime consensus et q ex consensu in aio agit^a. ad hanc consideracom ptinere videtur: quadmodum omis spus vel quilibet anime motus qui contra consensum vel pret consensum agitur. longitudinis consideracom recte ascribitur. Bona namq creacois. ut supius iam dictum e. assignanda sunt propiciatorii nri longitudini: bona vero iustificacois ascribenda sunt eius latitudini. Et quoniam qz q in aia pret consensum e: hoiem utiq iustificare nō pot. Ad pma itaq consideracom ptinet diligent attendere quibus naturalit bonis mes polleat vel careat: ad scdam vo spectat nosce q bona mens ex vtute iam h^eat. vel que necdum habere valeat. Planu le e vt arbitror videre vel nosse q sit necium vel utile utraq harum consideracoum familiare habere: et frequent quidem in contemplacom adduce. Ex pma enim considera^oe^ agnoscit homo ad que bona sit naturalit studys promptior. vel ad que mala procliuior: quibus studys debeat vehement insistere contra q mala debeat instancius vigilare: quibus exercicijs valeat melius promoveri. quibus vicijs valeat facilius corrumpi. Ex scda aut considera^oe^ intelligit homo quibus culpis subiaceat. vel quibus meritis emineat: et q ex his pene vel premii expectare debeat: quantu cotidie pficiat vel deficiat. vel quanta animi industria satagat pterita mala delere pncia declinare. futura preuenire: cum quanta animi constancia studeat bona amissa custodire vel multiplicare bona possessa. O^ gratum. q^ comodum. q^ iocundum spectaculum fm consideracom pnta tot anime qualitates. tot eius cogitacoes. tot ipius affecaes in spectacone adduce: et in eorum amiracone animu suspendere. O q^ miranda specta^a^. o q stupenda delecta^o^: ut per consideracom scdam tot animi vtutes. tot eius exercitacones. tot eius studia vel merita preoalis hre: et eiusmo contemplacoi diutius inherere.

Q^d^ nullo sensu nro comprehendi valeant que ad tciam distincom spectant. xix.

Sed illud nō sane dignu videt^a^ considera^oe^ vir de propiciatorii nri altitudine oio tacuit: qui eius tam longitudine q^ latitudinem adeo diligent expressit. Sz demostratum e supius ad hanc ptinere consideracom illa pculdubio que sunt ad glificacom: sicut ad eius latitudine ea q sunt ad iustificacom. Sz glificacois nre modum quis spus homini capere: q vo pt comprehendere. Quis eius experimentu quis eiusmo euidencie documentu vel in a^o^. vid^t^a vel in persona expiri merit^a^. Huius rei sane homo in hac vita nec sufficiens hre argumentum: n' ullum valet cape experimentum. Recte g^o^ dicti operis altitudini nulla mensura prescribit^a^. qr glifica^cois^

nostre modus ut dictum est nullo nostro sensu com-
prehenditur. Et quidem propiciatori-
um non nichil crassitudinis habere credi-
tur: sed in ceterarum dimensionum comparacione
non reputatur. Sic utique sic glorifica-
cionis nostre certitudinem fidei attestacione
tenemus. quamvis qualitatis vel quantita-
tis eius modum per intelligenciam necdum
capere possimus: sed pro modico et pene pro
nichilo reputat. quod quia humana avidi-
tas experimento non probat. Sane autem
quia post plenam emundacionem consciencie. post
multa exercicia iusticie. incipit tandem
aliquando mens humana sperare quod prius
vix poterat credere: et in hunc modum
propiciatorii nostri mensura in altum surgit.
et ad soliditatem crescit. Credo sa-
ne pertinet ad soliditatem eiusmodi propicia-
torii. quando mens incipit in domino gloriari.
et pro bono consciencie testimonio non mo-
dicum gratulari: Iuxta illud ut vere aude-
at cum apostolo. quia gloria nostra hec est testimo-
nium consciencie nostre. Tu ergo si vis ut
propiciatorium tuum in altum consurgat.
et congruam prout in hac vita fieri va-
let soliditatem accipiat: numquam de-
sistas. numquam quiescas donec future
plenitudinis illius aliquas ut ita di-
cam arras obtineas. donec eterne feli-
citatis quantulascumque primicias accipias:
donec divine suavitatis dulcedinem
pregustare incipias. Ad huius sane de-
siderium animare nos voluit: qui
dixit. Gustate et videte: quoniam suavis est dominus. Pro-
piciatorium ergo tuum non nichil spissitudinis
habere iam credimus: si iam gustasti quoniam dul-
cis est dominus. Sed quantumcumque ad hanc gra-
ciam creveris. quantumcumque in ipsa pro-
feceris. debes pro modico reputare: et pro
future felicitatis magnitudine quasi pro
nichilo facere. Hoc est sane quod scriptura
sacra tacite innuit: quod de propiciatorii nostri
altitudine omnino nichil dixit. Ac si per ta-
citurnitatem ipsam aliquid clamet longeque
melius insinuet: quia quicquid mens humana
in hac vita degustaverit de interne suavi-
tatis habundancia capere valet: quasi pro
nichilo reputari debeat. Tacendo
clamat. quod omnino indignum ducat de eius
operis nos mensura instruere: ad cuius in-
choacionem humana infirmitas in hac
vita vix potest assurgere.

Quomodo huius contemplacionis gradus possit in quinque gradibus dividi. et que pertineant ad primum gradum. .xx.

6 Sed quoniam primam illam considera-
cionem que ad longitudinem perti-
net in tria distinximus. secundam
autem que ad latitudinem spectat in duo
divisimus: possumus totum hoc contem-
placionis genus in quinque particiones secare.
et per totidem gradus dividere. In pri-
mo itaque gradu huius contemplacionis
consideraciones que pertinent ad anime qua-
litatem vel eternitatem ipsius spectant. quod
vita quedam et perpetua sit. que nullis pe-
nis. nullis umquam tormentis extingui
possit. quod non solum possit ipsa imper-
petuum vivere. sed corpus eciam ad vitam
et ad sensum animare: quod nullo susten-
tamento egeat. quod sine dubio sempiter-
ne subsistat: quomodo sit per tot corporis
membra diffusa cum sit ipsa simplex par-
tibusque carens individua essencia: quo-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

in toto corpore suo quam in suo quodam mundo sit ubique vere tota: quemadmodum deus invenitur ubique totus in omni creatura sua. Quoniam in illo suo mundo sola voluntate omnia movet atque disponit sicut in hoc mundo deus solo nutu voluntatis omnia regit: qui eodem voluntatis nutu omnia creavit. Invenies in hoc spectaculo et alia multa consideratione digna: que nec sine admiratione spectari nec sine iocunditate possis admirari. Quid tamen mirum si invenimus in spiritu rationali mira multa atque miranda: cum sit precipua dei creatura et ad ymaginem et similitudinem ipsius facta. Cum enim sit mirabilis deus in operibus suis, magnus atque laudabilis nimis in omnibus magnalibus suis: ubi tamen obsecro apparebunt mirabiliora virtutum eius insignia quam in ymagine sua, quam in similitudine sua? Absque dubio omnipotentis artificis industria que ubique mirabilis apparet: in eiusmodi opere singulariter eminet.

De consideratione eorum que pertinent ad gradum secundum. XXI.

In secundo huius contemplationis gradu considerant illa que ad cogitatione scientie vel veritatis studio deservire possunt: et quamque in augmenta scientie concurrunt atque conducunt. In hac sane consideratione recte miramur volubilitatem cogitationis, agilitatem ymaginationis, ingenii acumen, discretionis examen, vivacitatem in capacitate memorie, vivacitatem intelligentie: et cetera hec alia quelibet stupenda et admiratione digna. Quis enim digne pensare, quis sufficienter estimare valeat, quis in eius consideratione admiratione non expavescat, si diligenter attendat que sit illa tam multiplex cogitationis humane volubilitas, que sit eius tam ingens et infatigabilis velocitas, que tam multa, tam varia et tam infinita discurrit: que nulla hora, nullo temporis momento quiescit: que tot spacia locorum, que tot volumina temporum in tanta festinatione pertransit: cui undique patet tam facilis transitus, tam agilis discursus de summis ad yma, de ymis ad summa, de primis ad novissima, de novissimis ad prima. Sed de ymaginationis agilitate, facultateque eius facultate quid nos dicturi sumus? Quid inde digne dicere possumus: que omnium corporum que animus suggerit, in tanta velocitate ymaginem depingit. Quicquid a foris animus per auditum haurit, quicquid ab intus ex sola cogitatione concipit, totum ymaginatio absque mora et omni difficultate deposita per repentinationem format: et quaslibet rerum formas sub mira festinatione repingit. Quale queso est tot rerum atque tantarum in momento, in ictu oculi picturas efficere: et iterum easdem eadem facilitate delere vel alio atque alio modo multipliciter variare? Nonne per ymaginationem animus cotidie novum celum, novam terram cum voluerit creat: et in illo fantastico mundo quasi alius quidam creator quaslibet eiusmodi generis creaturas omni hora actitat, et pro arbitrio format? Nichilominus autem si ingenii acumen attendimus: quid in illo mirari debeamus nonne invenimus. Vide quam multa ymo pene infinita humano ingenio reperta sunt: que nullo unquam corporeo sensu attingi possunt. Vide quomodo illud humani ingenii acumen soleat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

profunda inuestigare. Intima quoque penet
re in perplexa. obscura. et in tenebris
posita. euoluere. enodare. illustrare.
et in lucem euocare. Intimos ut ita
dicam latitantis nature sinus abditosque
recessus viuacitatis sue subtilitate coti
die adit. irrumpit atque pertransit. festi
nans et anelans semper in ulteriora penetra
re. et ad altiora conscendere. Attende
quot sibi disciplinas inuenit. quot tot
artes inclusit. et tunc magis obstupes
cere ex nimia admiracione deficere. Sic
sane si memorie capacitatem eiusque
amplitudinem attendas. inuenies absque
dubio quod digne mirari debeas. Quan
tus queso est ille tam immense amplitudi
nis sinus. qui tot rerum substancias. tot
rerum formas tot genera rerum tot species
generum. tot indiuidua specierum. indiui
duorum vero tot proprietates. tot qualitates.
tot quantitates. accidencia et partes. habi
tus. situs. loca. et tempora. latitudinis sue
ambitu comprehendit. abscondit. atque
custodit. diuque custodita in medium
iterum producit. Cogita si potes que
sint illa gazophilacia. quam multa. quam lata.
quam ampla. quam profunda vel alta. que tot
sibi thesauros et sapiencie gazas possunt unde
cumque colligere et inconfuse custodire. Mi
randa procul dubio memorie capacitas.
sed non minus mirabilis intelligencie viua
citas. Que sit autem magna vel miran
da facile est pendere. et ex predictis
colligere. Quicquid enim sensus attingit. cogi
tacio parit. quicquid ymaginacio format in
genium inuestigat. memoria conseruat.
Horum omnium noticiam intelligencia capit.
et cum libuit in consideracionem admittit.
vel in contemplacionem adducit.

De consideracione eorum que pertinent ad gradum tercium. xxii.

Iam tercio huius contemplacionis
gradu consideramus racionalis
animi voluntatem. multiplicesque
eius affecciones. Quis enim digne explica
re possit quot alternacionis modos inume
ris permutacionibus induit. quam multi
formiter se alternarum vicissitudinum
motibus variare consueuit. Cogitet
quisque quibus perturbacionibus cotidie ani
mus suus affligitur. indeque colligat quam mul
tiformiter variatur. Modo se in fidu
ciam erigit. modo in diffidenciam cadit. nunc
in desperacionem figitur. nunc subitaneo
timore concutitur. Modo cum ira per
turbat. modo ingens furor exagitat. Nec
illud adeo mirum quod varijs qualitatibus
diuersisque perturbacionibus per singula mo
menta afficitur. sed illud supra modum
stupendum quod sub eodem pene momento
sepe contrarijs affeccionibus tangitur. Nunc
odio nunc amore ducitur. nunc gaudio modo
merore distrahitur. Quociens sepe videmus
inter mira gratulacionis nec tripudia.
quod superueniens subitoque emergens tristi
cie causa animum vehementer concutit.
ac diuidit. et omnem illam exultantis
animi solennitatem subito in merore
vertit. Nec tamen adeo mirum quod per diuersis
rebus animus sepe et subito contrarijs
se qualitatibus induit. sed illud mirum mi
rabilius quod propter unam eandemque rem co
trarijs affeccionibus contrarios affectus
superducit. Nam dum in aliquo dilecta. ni
mis postmodum odio sepe persequimur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et vehementer approbata atque desiderata
subito detestamur. Sed ut adhuc amplius
mireris: unum eundemque hominis affectum
si diligenter attendere velis. circa unam
eandemque rem multiformiter variare vide
bis. Nam in de magno fit parvus: in de
parvo fit magnus. Quique dudum de magno
fit maior: quique de modico fit et adhuc
minor. Idem itaque animi affectus circa
eandem rem crescit atque decrescit. et
in vehementer intumescit. et modo pe
ne. in penitus deficit: et post plenum
defectum iterum revivescit. Attende et
illud in humano affectu quod sit magnus
in magnis. et in sublimibus sublimis. quod
sit parvus in parvis. et in vilibus vilis: quod
sit magis magnus et sublimis cum se in al
tum erexerit. quod sit parvus et vilis cum
se in yma deiecerit. Cum se in auda
ciam erexerit. videbis eum sepe contra
mortem contempnere: et inter summa
pericula nil trepidacionis habere. eundem
autem ipsum videbis postmodum in nocturna
na silencia ad tenuem flatum ad unius
ramusculi motum seu etiam foliorum lap
sum subito trepidare. et animi consta
nciam perdere. Sed quis omnes humane af
feccionis qualitates enumeret. quis omnes
variacionis modos eius explicare suffici
at. Pene quot sunt diversitates rerum:
tot sunt varietates affectuum. Sicut enim
in approbacione rerum de dulcis diversa
sentimus: sic in affectacione rerum circa diver
sa diverso afficimur. Secundum enim iudicium
approbacionis: variari solet desiderium
affeccionis.

De consideracione eorum que pertinent ad quartum gradum. xxiii.

In quarto huius contemplacionis
gradu virtutem deliberacionis
contemplamur pariter et am
miramur: quoniam tot animi affecciones
cotidie in virtute redigit. modum eas per
discrecionem disponit: et in bona inten
cione figit. Cum enim nichil aliud
sit virtus quam affectio ordinata et modera
ta: ex intencione bona agitur ut sit af
feccio ordinata. et per discrecionem efficitur
ut fiat moderata. Debemus autem super
omne deliberacionis nostre studium circa hoc
negocium vehementer impendere. et huic
exercitacioni tam fortiter quam frequenter insistere.
ut omnis nostra affeccio ab illicitis terrenis
transiens. per licita discurrat: et ut in
licitis circa desideria equitatis modestia
ubique custodiat. Nonne ex virtute deli
beracionis cotidie agitur ut affectus mali
cohibeantur. minuantur. destruantur. ^ assidue
Nonne ex virtute deliberacionis efficitur
ut affectus boni nutriantur. commoveantur.
solidentur. Unde quosdam affec
tus in perpetuum dampnat. alios vero met
num exaltat: secundum quod eius officium est de
ponere potentes de sede et exaltare
humiles. Itaque hunc humiliat et hunc
exaltat: suscitans de pulvere egenum
et de stercore erigens pauperem. Nonne
illius officium est totam illam interne fami
lie turbam. tot cogitacionum. tot affec
cionum. pro arbitrio disponere. et imperantis
more suis legibus subiugare. cotidie
iudicium et iusticiam facere. dominari a
mari usque ad mare. et a. f. v. a. t. o.
t. Nonne ipsius est carnalia desideria
forti castigacione perimere. fluctuancium
cogitacionum tumultus violenter reprimere.
sepe cotidie ad spiritualem pugnam accingere.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad faciendam. vin. i. n. i. in pplis. Non
ne ipsius e omis rebelles animi motus.
clatoniumque fortit fastus premie. hos
tilemque illum vicior exercitum violent
opprimere. ad alligandos reges eorum in
compedibus i. n. e. m. m. f. Debet
at non solum vicia reprimere. vincia
virtutes extollere. familiam nabucho
donosor forti animadversione ferire.
domum at dei sagacit dispone et dilige
ter enutrire. Judicabit itaque in natio
nibus. i. r. e. c. m. t. m. Sed super solium
dd et sup. r. e. s. vt. c. i. r. c. m. i. et
iusticia. Quis aut digne describat
quam vel quanta sit illa virtutum turba ter
ribilis vt castrorum acies ordinata. ipsius
disciplinis instruenda. ipsius ordinatione
disponenda. Quales queso vel quante
credende sunt ille virtutum phalange que
currus pharaonis et exercitum eius euer
tunt. que salomonis perei currum vn
dique cingunt et muniunt. Currus dei
decem milibus. m. m. l. d. i. e. m. s. m. s.
Sed si tantis virtutibus pollet eciam in hac
vita quelibet anima perfecta. quanta quo
erit illa virtutum consummacio. quando debit
in illa summa future plenitudinis gloria.
Cogita si potes quanta sit illa futuro
rum bonorum tam corporalium quam spiritua
lium copia. queue sit eorum et quam multi
plex differencia. Profecto secundum diffe
renciam bonorum. erit et differencia af
fectionum. Neque enim eodem modo afficie
mur circa minora vel maiora bona.
vero omnis nostra affeccio sic in omnibus erit
ordinata. sic in omnibus absque dubio
erit pariter et moderata. Quis ergo ob
secro erit ille virtutum numerus. in tot or
dinatis et inordinatis affectionibus.
Si te in huius contemplacionis spectaculum
attollere valeas miror si non credas mi
lia milium ministrare ei. et decies cen
tena milia assistere ei. Perpende ergo quale
spectaculum sit ad hunc concentum tot animarum
sanctarum virtutes quibus interim pollent. vel
in futuro pollere sunt in contemplacionem
adducere. et in eius admiracione animum sus
pendere.

De consideracione eorum que pertinet ad gradum quintum. xxiii.

In quinto huius contemplacionis
gradu sic superius iam diximus
aspirantis gracie qualitatem vel
modos cum attensione miramur. et
cum admiracione attendimus. Absque dubio
quicquid boni in bonorum cordibus agitur. sep
tiformis ille spiritus per inspirantem graciam
operatur. Ecce vnus atque idem spiritus tot
mentibus preest et vbique presidet. et gracie sue
munera multiformiter impendit. Ecce
tot hominum mentes tot modis informat.
et omnium voluntates ad voluntatis
sue arbitrium sine aliqua coaccione incli
nat. Ipso reuelante veritas agnoscitur.
ipso inspirante bonitas amatur. Nam
sine cooperante gracia dei non sufficimus vel
ad cogitacionem veritatis. vel ad amorem virtu
tis. Preterea quam magnum quam mirabile r.
ee creditur. quod quicquid virtutis in nobis operatur.
nobis ad meritum imputatur. et miro quo
dam incomprehensibilique modo sic nobis
sue voluntatis beneplacitum inspirat.
vt iuste nobis ad meritum reputari debe
at. quicquid bonitatis eius in nobis gracia impri
mit vel reformat. Saluo enim hu
mane voluntatis arbitrio. et deo absque
vlla coaccione quelibet bona voluntas
per inspirantem graciam in diuine volu

tatis complacitum conflat. et ideo homini ad retribucionem gratiam cumulatur. quod ex libero mentis consensu in ipsa diuinitus agitur. Operatur autem illa studiosorum bonorum cooperatrix gratia quedam in nobis que sunt ad augmenta debiti. quedam uero que sunt ad incrementum meriti. quedam autem que uidentur esse ad inchoacionem premii. Ponens namque seruitutis nostre debitum diuina benignitas augescit. et nos magis obnoxios reddit. quociens in nobis sue sapientie dona accrescat. Hec itaque et quelibet eius in augmentum debiti ponuntur quam meriti. Sed que virtutis diuina bonitas nobis inspirat. merita retribucionum accumulant. Quecumque uero intime suauitatis quedam diuine dulcedinis mentibus nostris diuinitus infundit. ad premii inchoacionem quodammodo spectare uidetur. Hec omnia operatur unus atque idem spiritus. Nam et unccio eius docet nos de omnibus. et caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. et nichilominus constat esse ab ipso quodlibet gaudium in spiritu sancto. Multis autem opus est nosse ad quem fructum soleat spiritus iste spiritum nostrum fecundare. Fructus autem spiritus est ait apostolus. caritas. gaudium. pax. paciencia. longanimitas. bonitas. O quam multa o quam magna bona que spiritus iste operatur in nobis. diuidens singulis prout vult. Diuisiones enim gratiarum sunt. idem autem spiritus. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie. alii sermo scientie. alii fides. alii gratia sanitatum. alii operacio virtutum. alii prophetia. alii discrecio spirituum. et cetera innumera in hunc modum. Pende obsecro quam

sit spectabile. quam iocundum quam salubre. has et huiusmodi spiritus operaciones in spectacionem adducere. et in earum contemplacionem animum suum ad humilitatem et caritatem roborare. Multum enim potenter modum animus tam ad dilectionem dei quam ad despectum suum conflat. cum sepe attendit. cum plene agnoscit. quod per se nichil possit. Quam admiranda quam amplectenda illius gratia per quam ita operatur in nobis omnia opera nostra. ut sint tamen sua quam nostra. Dona sua et merita nostra. Superius iam assignauimus. quod sint multiplices humani cordis affectus. Hos utique ille deus spiritus cotidie in electis suis paulatim contemperat et in una armonia conformat. et gratie sue plectro quasi citharoeda doctissimus. Hos extendendo. illos relaxando ad concordem quandam consonanciam coaptat. donec roboret ex his in auribus domini sabaot melodia quedam melliflua. et super modum dulcis tamquam citharedorum multorum citharizancium in citharis suis. Sed si tam mira armonia et tam multiplex consonancia surgit de corde uno in tanta pluralitate tam multiplicium affeccionum. quam queso vel quanta erit illa supercelestium animorum consona concordia. concorsque consonancia in tanta multitudine tot milium angelorum tot animarum sanctarum. exultancium et laudancium dominum in sancta sanctorum. Hec omnia utique agit atque disponit multiformis illa diuini gratia spiritus. qui ut superius iam dictum est operatur omnia in omnibus. Si in hiis ergo quique huius contemplacionis gradibus excitatos sensus habemus. si ad eiusmodi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

spectaciones primi et proximi sumus: perfecto propiciatorium nostrum ipsius appositum divinum documenti modum expleuimus.

Explicit de contemplatione liber tercius.

Incipit quartus.

De quinto et sexto contemplacionum generibus. Capitulum primum.

196,13

Restat adhuc de quinto et sexto contemplacionis genere tractare: que Moyses in his verbis videtur ex mistica descripcione designare. Duos quoque cherubin inquit aureos et productiles facies: ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit ex latere uno. et alter in altero. Utrumque latus propiciatorii tegant expandentes alas et operientes oraculum: respiciantque se mutuo versis vultibus in propiciatorium. Libet sane huic descripcioni vehementer intendere. et doctrine nostre racionem ex proposita similitudine sumere: et ipsius descripcionis huius formulam. operis nostri formam vel modum considerare. Puto enim quod aliquid magnum. aliquid preclarum in hoc opere nobis apponit: quod nobis sub tali forma exprimit. quod tali nomine censet. quod angelorum forma imitatur. Duos inquit cherubin aureos et productiles facies. Vere aliquid magnum. vere preclarum. aliquid utique supermundanum et omnino aliquid plusquam humanum esse debuit: quod sub angelica nobis forma representari oportuit. Certe cherubin plenitudo sciencie dicitur: et sub talis vocabuli presagio magnum quiddam perfeccionis vel sanctificacionis sue apponere vel polliceri videtur. Sed adhuc et illud advertere debemus: quod non quoslibet angelos sed summos et Deo inmediate coniunctos cherubin vocare solemus. Ad supermundana itaque primo ad supercelestia huius forma nos provocat: et ad summorum et divinorum spectaculum intelligenciam nostram sub hac proposicione invitat. Constat supra hominem esse et humane racionis modum vel capacitatem excedere. quod ad hec duo novissima contemplacionum genera videntur pertinere: unde oportuit ea ad similitudinis expressionem non tam humana quam angelica effigie representare. Nisi enim humane racionis angustias horum spectaculorum materia excederet: humane potius quam angelice similitudinis forma formandi operis exemplum. Sed oportet. Oportet ergo nos supra nosmetipsos levare et ad ea que supra racionem sunt contemplanda ascendere: si ad angelice similitudinis instar acrimonie intelligencie nostre volatum formare. Queramus itaque que sint illa que supra racionem sunt: que humane racionis vim racionacionis nostre modum transcendunt.

Que racionem excedant humanam que ad has novissimas speculaciones spectant. II.

Sicut quedam esse constat que sunt infra racionem sic sunt quedam absque dubio que constat esse supra racionem: et inter hec sunt alia quedam media que utique racioni sunt pervia. Infra racionem sunt que sensu corporeo percipimus. Secundum racionem solam sunt que

BIBLIOTECA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rōne investigam9. Sup rōem sunt q
p revelacōem discim9: vt sola auctē
pbam9. Candida et nigra. calida et
frigida. dulcia et amara. sēsu corporeo
discim9: nō rōcinando pbam9. Vera
et falsa. iusta et iniusta. vtilia et in
utilia discernim9 rōcinando: nō aliq̄
sēsu corporeo. Diuina aūt in vna pba p
sonalit' trium: et in t'b9 psonis pba
lit' vnū. nō vllo sēsus corporeo docet.
nō aliq̄ humana rō plene psuadet:
sed hoc vtiq̄ alii p revelacōem discunt:
alii aūt sola auctē coniunctat et credunt.
Infra rōem itaq̄ ē corporea: sup
rōem vō diuina. Sup rōem vtiq̄ e
q nullo sēsus corporeo attingi: nec
vlla humana racio p̄t penetrare.
Sup rōem dicim9. qd veracit' ee cre
dim9: cum tñ illud nec experimēto p
bare. nec intellectu cōprehendere possi9.
Et quidem circa diuina ei9 ē multa
quib9 humana rō facile acquiescit.
quib9 penit9 cōtradicere nolit sed pro
veris recipit et rata ee cōsentit: nec
tñ ea nec p experimentū pbare. nec p
intellectum plene comprehendere pos
sit. Merito g° ei9 queq̄ sup rōem
ee dicenda ē: que capacitatis nre exi
guitatem. incomprehensibilitatis sue
magnitudine transcendunt. In his tñ
q nra exiguitas comprehendere nō
valet: angelica celsitudo liberos con
templacionis volat9 exercet. Vt g° in
nob angelice similitudinis forma qua
liscumq̄ nō possim9 excudere: oz in ei9
rex ānuntacōe animū nrm iugi cele
britate suspendere: et ad sublimes et
de angelicos volat9 contemplacōis nre
pennas assuescere.

Ut ea que supra rōnem sunt gemi
na distribucōe distingui pñt. et que
cui generi subsint. iii.

Duos autem cherubim facere
diuinit9 iubemur: vn in his
q sup rōnem ē duo contemplacio
num gña gerere āmonemur. Intenda
m9 itaq̄ in ea q sup rōnem sunt: et
inueniem9 qr gemina distribucōe disti
gui pñt. Ex his enim alia ē supra
rōem sed nō pret rōnem: alia autem ē
et supra rōnem et pret rōnem. Pre
mone in pximo volum9. qr in summis
et diuinis cum aliq̄ preter rōnem vt
cont' rōnem ee asserim9: de rōe huma
na nō de rōe diuina hoc intelligi volu9.
Quicq̄ enim in illa summa et diuina
essencia ee cōstituit: summa et icōmutabili
rōe subsistit. Sed multa tñ de diuina
nā indubitant' credim9: de quib9 si rō
nem cōsulim9. om̄s nra rōcinacio. repug
nat: et omis humana rō reclamat.
Que enim humana rō dicit. filiū pat'
coeternū ee. eiq̄ p omnia equalē a quo
hēt ee. viuē. et intelligere. In his
g° q sup rōnem ē multa in hunc modū
inueniri pñt: q si humana estimacōe
pensentur q̄ rōnem esse videntur.
Supra rōnem illa ee dicim9: q nullo
experimēto pbare. nulla rōcinacōe ad ple
num inuestigare sufficim9. Pret rō
nem aūt ea videntur ee: quib9 et
exempla contraire. et argumenta

solent.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

solent contradicere. In illis siquidem et experimenta desunt et argumenta succumbunt; istis vero tam exempla quam argumenta contradicunt. Illa sepe et auctoritatibus probamus et argumentis confirmamus et similitudinibus persuademus. Que probata tamen et persuasa nulla nostra intelligentia plene comprehendimus, quia nullo ut dictum est experimento, nullo evidenti exemplo ex his que per experientiam novimus probare sufficienter valemus. Ista autem in miraculis, in auctoritatibus persuadentur, in revelationibus discutiuntur. Infidelibus enim sepe persuadentur multitudine miraculorum; fidelibus autem cotidie persuadentur auctoritatibus scripturarum; perfectioribus vero viris sepe ostensa sunt multiplici varietate divinarum revelationum. Experimentum eius sunt, ut alias dixi, in fide mea comprobari non possunt; etiam ab his qui ea ex revelatione didicerunt. Ad horum itaque attestationem opus est potius miraculis quam exemplis, auctoritatibus quam argumentationibus, revelationibus quam ratiocinationibus. Illa autem superiora eius sunt ut ad eorum investigationem nulla humana ratio sufficere possit, nisi divinis revelationibus vel autenticis attestationibus edocta fuerit. Sed fideli menti cum fuerit eius auxilio subnixa, multe undique rationes occurrunt, multa denique argumenta exurgunt que eam in sua inventione confirmant, vel in sua etiam assertione sententiam prolatam defendat. Recte itaque ut arbitror eius dicta sunt esse supra rationem, non tamen preter rationem.

Ista vero posteriora eius esse, ut assumunt miraculis ut auctoritatibus probata et credita. Si scilicet his humana rationem consulimus, eius consiliis acquiescere disponimus, totum statim labefactari incipiet quicquid fidei ratio in his prius tenebat. Et omnino in eorum investigatione, discussione, assertione nichil facit ratio humana nisi fuerit fidei admixtione subnixa. Recte ergo que eius sunt ut secundum rationem loquamur non solum supra rationem sed etiam preter rationem esse dicuntur. Prima autem quinto contemplationis generi recte ascribuntur; posteriora vero ad sextum contemplationis genus pertinere videntur.

Quod sint aliena ab omni ymaginatione que pertinent ad contemplationum genera hec IIII.

Puto autem quia iam nostra expositione non egeat cur hoc operis angelica factura aurea esse debeat. Si aurea et illa componuntur que in ratione versantur et a ratione comprehenduntur, quanto magis illa que rationem supergrediuntur. Si aurea sunt que excedunt ymaginationem, quanto magis illa que excedunt rationem. In hac gemina speculatione nichil ymaginarium, nichil fantasticum debet occurrere. Longe enim omnem corporee similitudinis proprietate excedunt quicquid spectaculi tertio et quarto gemina novissimi operis specula proponit. Si enim quartum illud contemplationis genus quelibet corporea fantasmata solent obnubilare potius quam adiuvare, quanto ab his digno

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ribus et multo sublimioribus debent longius abesse et penitus non comparere. Cedat itaque ymaginatio. immo cedat penitus et recedat: non est ubique in quo hoc opus adiuuare valeat. Quid enim ymaginatio possit ubi ratio succumbit. Quid ibi faciat ymaginatio ubi nulla est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. ubi pars non est minor suo toto nec totum universalius suo individuo. ymmo ubi pars a toto non minuitur et totum ex partibus non constituitur. quod simplex est quod universaliter opponitur. et universale quod de particulare profert. ubi totum singula. ubi omnia unum. et unum omnia. In his utique absque dubio succumbit humana ratio. Et quid faciat ymaginatio. Absque dubio in eius spectaculo officere potest: adiuuare non potest.

Que sit supereminentia harum nouissimarum contemplacionum.

.v.

Quanta autem sit harum nouissimarum speculacionum supereminentia, inde facile colligitur: quod omnis earum consideratio atque perspeccio circa summa et diuina usque quaque versatur. Cogitet ergo qui valet quantum humana mens ascenderit: cum ad hos contemplacionum gradus subleuari meruerit. Que enim in primis contemplacionum gradibus ad profectum inchoatur: in his duobus nouissimis ad plenitudinem consumatur. In duobus namque primis erudimur ad noticiam rerum exteriorum et corporalium. in duobus autem mediis promouemur ad noticiam rerum inuisibilium et spiritualium creaturarum: in duobus nouissimis subleuamur ad intelligenciam supercelestium et diuinorum. Debemus ergo a nouissimis et notissimis maxime et sine nostre promocionem paulatim subleuare et per exteriorum noticiam ad inuisibilium cognicionem ascendere. Cum enim exteriorum scienciam apprehenderis. et in corporis doctrina exercitatos sensus habueris: debes ad altiora ascendere. et spiritualium creaturarum scienciam comparare. Sed cum in eius cum plene posse exercitatus fueris: habes adhuc quo altius ascendere possis. Restant adhuc longe supra ista summa atque diuina: nitere quantum potes et conare ad illa. Profecto si ad horum spectacionem subleuatus fueris: ultra hec alia aut quod adhuc ascendere habeas vel tu nec mens inuenire non potes. Profecto ultra deum nichil est: et idcirco mens altius vel ultra ascendere non potest. Si ergo cherubim plenitudo scientie dicitur. vide quod recte illa extrema operis nostri factura cherubim nominatur: in qua scientie omnes summi gradus figuraliter exprimuntur. Certe in noticia dei cotidie crescere potes. et in hoc sublimitatis volatu cotidie altius altiusque sublimari potes: sed supra hanc contemplacionis speculacionem aliam adhuc excellenciorem nec inuenire non potes. Aliud namque est in hoc spectaculorum genere huc illucque discurrere. mentemque suam in dei cognicione dilatare: et aliud est supra hec alia et altiora querere velle. cum nullo modo possis inuenire. Supra deum nichil est: sed nec esse vel esse posse vel cogitari potest. Non est quo mens altius ascendat: vel altius ascendere valeat. Plenitudo itaque scientie: deum cognoscere. Plenitudo autem huius scientie plenitudo est glorie: consummacio gracie. perpetuitas vite. Hec michi vita eterna

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vt cognoscant te verum deum: et quem misisti
ihesum xpistum. Cognosce itaque eum qui
verus est deus: omnis consummacionis finis.
Ad huius sane plenitudinem hee nouissime
spectaciones paulatim nos promouent:
et quasi sane producunt habent. Huius plem
tudinis perfectio in hac vita inchoatur:
sed in futura consumatur. Recte ergo huius
operis figura cherubin dicitur: in qua ad
omnes sue plenitudine minatur.

Quod sit nouum et difficile in hec
nouissima contemplacionum genera gra
nam se comparare. vi.

Sed nunc illud consideremus
quid sibi velit: quod hec nouissima opera
ductilia quidem facere iube
mur. Ductile sane feriendo producitur:
et crebris ictibus multaque tunsione ad
destinatam formam paulatim promouetur.
Puto ergo quod opus est in hoc opere intima
compunccione quam profunda inuestigacione: sus
piriis quam argumentis. crebris potius ge
mitibus quam copiosis argumentacionibus.
Sanus aut quod cordis intima nil adeo
purgat: mentisque mundiciam nil adeo
reparat. nichil sic ambiguitatis ne
bulas detergit. cordisque serenitatem nil
melius. nil cicius adducit. quam vera animi
contricio: quam profunda et intima anime
compunccio. Sed quid ait scriptura: Beati
mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt. Studeat ergo
cordis mundicie. qui cupit deum videre:
qui in diuinorum contemplacionem festinat
assurgere. O quanta instancia. o quanta dili
gencia. opus est in eius artificioso studio.

studiosoque artificio antequam terreni amo
ris scoriam animus plene detergat. Vicque
amoris incendio consumat: antequam in
telligencie sue aurum ad eam purita
tem decoquat. quod ad huius operis digni
tatem dignum ydoneumque reddat. Absque dubio
et sine omni contradiccione non est leue vel
facile humanum animum angelicam for
mam induere. et insuper mundanum quidam
et vel plusquam humanum habitum transire:
spirituales pennas arripere. et se ad sum
ma leuare. O quociens necesse est aurum
suum in ignem mittere et iterum extrahere.
et nunc in hoc nunc in illud latus vertere.
crebrisque ictibus vndique tundere: antequam
angelicam formam expandat. cherubinque
producat. O quanta prudencia. o quanta
prudencia formandi illa operis nostri materia.
hinc diuini amoris. hinc diuini timoris
respectu est temperanda: ne nimio diuine
complacionis respectu animus resolutus in ni
miam sui confidenciam liquescat. vel nimodo
nimis diuine seueritatis intuitu obdura
tus vsque in desperacionem tepescat. et de pre
sumpta operis consumacione penitus desinat.
O quanta prudenti circumspeccione. o quam frequen
ti increpacione oportet inuigilare vel insistere ne
vllus mentis excessus vel cogitacionis eua
gacio districcionis perspicaciam lateat: nec
sine redargucione forti pertranseat. Si
quis digne desiderat qua arte. quantaue
sollicitudine sit opus: concedere in se celesti
um et pennatorum animalium figuram trans
formet. et humanus animus in corpore se
ymagine transfiguret. Certe prius necesse
est assuescat in celestibus cum celicolis
ambulare. et ad terrena negocia exteriorum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

curam. nec per solo obediencie debito cari tatisue officio numquam descendere. Angelicus illos excessus in ardua divine incomprehensibilitatis archana audeat attemptare.

Quod frustra homo ad hos theoricos excessus nititur nisi divinis revelacionibus adiuvetur.

vii.

Nunc ergo ut arbitror facile perpenditur quanta superexcellencie prerogativa huius novissimi operis dignitas precedencia cuncta supergreditur. que supreme illius ierarchie in angelis archangelica sublimitate ex quadam sue industrie emulacione proximatur. Cogita obsecro quanta sit excellencie illius ordinis in se similitudinem per ymitacionem trahere. qui summe claritati inmediate adheret. qui facie ad faciem et sine speculo et sine enigmate videt. Qualem ergo esse oportet intelligenciam humanam que ad illos supercelestium animorum theoricos excessus nititur. Numquid eciam per divine dignacionis beneplacito ad illa summe maiestatis magnalia contemplanda sublevatur. Ad hec ergo quis ydoneus. Quis ad hec opera dignus artifex invenitur. nisi cum divina gracia preveniat et subsequatur. Denique aliud est archam facere. atque aliud est cherubin formare. Quid sit archam componere. pingere. auroque vestire. coronam angere. operculum superducere. nosse possumus. et cotidiano experimento probamus. nec per gratiam sive a nostris viribus. Et cherubin quis vidit. quisue videre possit. Et quomodo illam formam exprimere valeam. quam videre non valeo. Puto quod nec moyses ad illam exprimendam sufficeret. nisi antea et ipse per revelacionem didicisset. Unde est illud. Vide ut omnia facias secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Prius itaque moyses in montem ducitur. prius ei per revelacionem ostenditur. ut valeat quod debet eius operacione perficere. Necesse est itaque ad cor altum ascendere. et per mentis excessum ex divina revelacione addiscere quid sit illud ad quod suspirare vel studere oporteat. et ad qualem sublimitatis statum animum suum componere et assuescere debeat. Nam si semel ad lucifluam illam angelice sublimacionis gloriam admissus fuit. et ad illud divinorum radiorum spectaculum intrare meruerit. quam intimis desideriis. quam profundis suspiriis. quam inenarrabilibus gemitibus eum quem eius operacione putamus insistere. quam assidua recordacione iocundam anime inspectam claritatem credimus eum retractare. et iterum revolvere. illam desiderando. illam suspirando. illam contemplando. donec tandem aliquando in eandem ymaginem transformetur a claritate in claritatem tamquam a domini spiritu. A domini namque spiritu non a suo. Optimus itaque in hoc negocio artificii modus uti supplicacionibus iam divinis suspiriis gemitibusque insistere. si vult ductile facere cherubinque formare. Quid namque aliud est opus suum feriendo producere. quam multa cordis contricione divinam pietatem obtinere. ad quod quisque non potest per seipsum sufficere. Nemo tamen h

(c) 2006 Ministerio de Cultura

de quibus non loquimur et predicta opera idcirco
equiperandat. vel parum a se invicem dif
ferre credat: quod commune materiam habe
ant. et ex auro utraque fiant. Sane
si auro preciosius aliquod metallum
inveniri potuisset: ex eo nimirum hec an
gelica forma fieri debuisset. Dignita
tis itaque eius supereminencia quam minus po
tuit ex materia: plenius commendatur
ex forma. Iubemur itaque cherubim
componere. et non in hominum non demum quo
libet angelorum. sed supexcellencium spirituum
ymagines figurare: ut harum novissi
marum speculacionum dignitas melius
elucescat ex eius figurativa adumbra
cione.

Quod quintum contemplacionis genus
similitudinem rerum admittat.
sextum vero tocius similitudinis proprie
tatem excedat. viii.

p Porro autem illud non esse negli
gendum nec sine diligenti con
sideracione pretereundum: quod
his duobus cherubin unica voce pre
cipitur cum dicitur. Cherub unus sit in
latere uno: et alter in altero. Statuendi
itaque sunt ex utraque parte oraculi. tegentes
utrumque latus propiciatorii. Idem autem
intelligimus per oraculum: quod per propiciatori
um. Queramus ergo que sint ista duo propi
ciatorii nostri latera: ut consequenter inve
niamus quomodo unus ex cherubin stare habe
at ex parte una. et alter ex altera. Sicut
supra iam satis ostendimus. per propiciato
rium aliud contemplacionis genus in
telligimus: quod habetur de spiritibus racionabilibus.

Credimus autem racionalem crea
turam tam angelicam quam humanam:
ad ymaginem et similitudinem dei creatam.
Et de homine quidem scriptum est.
Creavit deus hominem ad ymaginem
et similitudinem suam: ad ymaginem
dei creavit illum. Et per angelica na
tura dictum putamus: quod alibi legimus. Tu sig
naculum similitudinis: plenus sapiencia et
decore in deliciis paradisi dei fuisti.
Ecce quod angelica natura signaculum
similitudinis dicta sit: eciam per ea parte
que in veritate non stetit. Propheta tamen deo
manifeste proclamat: et dicit. Non est
similis tui in diis domine. Et ysayas
aperte denunciat quod omnes gentes quasi
non sint sic sunt coram eo: et quasi nichi
lum et inane reputate sunt. Quomodo ergo
qui nichilum et inane reputate sunt sibi divi
num habent aliquid simile. An forte quod
unus dicit aliud alius contradicit. Absit. Nam et
cum apud eundem lego. Deus quis similis
erit tibi. Sed item apud eundem in
venio. Signatum est super nos lumen
vultus tui domine. Quid ergo aliud ex tam
diversis sentenciis colligimus nisi quod va
riat et absque dubio auctori nostro ex aliquo
similes. et ex aliquo dissimiles existi
mus. Imo quomodo ei in multis sed dissi
milis non est. de quo dicit scriptum est.
quod universa vanitas omnis homo vivens.
Ecce quomodo dissimilis. Verumptamen in yma
gine pertransit homo. Ecce quomodo si
milis. Quid enim est homo ut possit
sequi regem suum. Sed nec angelus
utique in celo illam creatoris sui simili
tudine perfecte emulatur. Quis similis
tui in fortibus domine. q.s.t.m.i.s.t.a.l.z.f.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mirabilia. Videamus ergo ne forte illa in quibus
similes sumus pertineant ad latus unum:
et illa in quibus dissimiles sumus pertine
ant eque ad latus altum. Dicatur
itaque propiciatorii nostri si placet latus
unum divina in racionalibus substanciis
similitudo: dicatur et altum in eisdem
rebus divinitatis summe multiplex
dissimilitudo. Videamus ergo quomodo unus
de cherubin stet in uno et alter in alto
latere. vel quis in quo debeat stare. Su
perius iam diximus quod ad unum cherubin
pertineat contemplacio eorum que sunt supra
racionem et tamen non preter racionem: ad alt
rum autem eorum contemplacio que sunt supra
racionem et videntur esse preter racionem.
Constat autem quod illa prius dicta reliquis
multo sit facilior: et ideo in usu nostro
debet esse prior. Alia vero quanto difficili
or: tanto utique debet esse posterior.
Prior itaque dicatur cherub primus:
Alia harum contemplacionum dicatur
cherub secundus. Huius ergo cherub unus
stare debet in latere uno: et alter in al
tero. Ab uno sane latere cherubin sta
re videtur: qui in his contemplacio
nibus figitur. ad que investiganda vel con
firmanda qualiscumque similitudinis
coaptacio facile accommodatur. Quasi ab
altero latere cherub stat. qui ad illa con
templanda humana intelligencia se
elevat: ad que nulla similitudinis
adumbracio se plene coaptat. Ad unum
namque latus ut dictum est pertinet consideracio
similitudinis: quemadmodum ad altum
consideracio dissimilitudinis. Constat
autem illa facilius posse comprehendi. et
evidenciora magisque propinqua atque con
sentanea esse racioni: que se sinunt ad aliquam
similitudine applicari. Nam certa qui
dem tanto ab humana racione longius re
cedunt: quanto amplius adducte similitu
dinis racionem transcendunt. Primus
itaque cherub stat in latere similitudinis.
secundus autem in latere dissimilitudinis: ut
ea que preter racionem non sunt et aliquam
similitudinem admittunt. similitudinis
latus quasi e vicino tangant. eius per consi
deracionem inhereant. Similiter et illa
que preter vel contra racionem esse videntur.
omnemque adhibite similitudinis coaptacio
nem supergrediuntur. dissimilitudinis
latus quasi iure suo sibi habeant: ipsumque cum
animo respiciant. Si autem quod diximus latus unum
et altum ad dextram et ad sinistram
quis referre velit: perfecto eius con
sideracionis similitudo in eandem nos
sentenciam adducit. Dextra namque nostra
operandi gratia sepius solet efferri: et
ideo constat eam frequencius videri.
Sinistra vero sepius quam dextra sub vesti
mentis tegitur: et corpore utique rarius
videtur. Recte ergo per sinistram occultiora:
sic per dextram congrue satis designan
tur manifestiora. Primus itaque
cherub qui a dextris assistit: qui in ea
que racioni omnino aliena non sunt. oculum conte
placionis infigit. Secundus autem cherub qui
a sinistris: qui illa sola magis conte
platur quibus omnis humana racio con
trahere videtur.

Quomodo per hec duo contemplacionum
genera temperatur utriusque amor et appro
bacio sui. ix.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

m

Multum aut per omnem modum est quod hec duo contemplantium genera nos vel contra mala roborant vel ad virtutem adiuvant. Unde est quod de eisdem additur cum subiungit. Utrumque latus propiciatorii tegant expandentes alas et operientes oraculum. Unum aut aliquid tegimus duobus id modis maxime facere solemus in absconsione, in protectione. Et sepe cum aliquod nobis umbraculum contra solem supponimus eius nobis tam calorem quam claritatem temperamus. Si ergo in hec duo contemplationum genera gratiam divinitus accepimus si sic acceptam gratiam eis diligenter insistimus credo quod et ipsa nobis erunt in umbraculum diei ab estu et in securitatem et absconsione a turbine et a pluvia. Utinam cum tanto studio et desiderio in eorum aspectum rapemur et in eorum admiratione cum tanta animi abalienatione supra nosmetipsos ducemur ut mens nostra seipsam nesciret dum in eius cherubim aspectum suspensa stupet in tantum ut cum apostolo diceret. Sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. Vide quam profunde sub dictorum cherubim alis lateat qui seipsum intimum ignorat. Sed si non potest hec alarum adumbratio mentis respectum in eius excessus abalienare debet tamen quod et sepe solet aureum illum propiciatorii fulgorem obnubilare et nostris aspectibus temperare. Propiciatorii nostri fulgor absque dubio supposita adumbratione obnubilatur quando quod in nobis luce videtur maioris et supereminentioris claritatis comparatione despicatur. Propiciatorii nostri claritas dignitatem quidem designat spiritualis nature supposita sub alarum expansio celsitudine divine supereminentie. Quid ergo mirum si suis obumbratione propiciatorii nostri utrumque latus obducitur. Nam quod divinum simile vel divinis simile in nobis cernitur divinorum utique iam dictum est comparatione fuscatur. Solet aut ut dixi obnubilatio non solum claritatem verum etiam calorem temperare et utrumque tolerabiliorem reddere. Et sit sepe quod omnes novimus ut in nostra erga nosmetipsos estimatione vel dilectione modum tenere nesciamus. Sed ex divinarum utique rerum assidua contemplatione profundaque admiratione in nobis agitur ut utriusque in nobis nimietas ut superfluitas reprimatur. Nullum vero nullum inquam omnium rationalium spirituum credo privatum illum quod se excellentie amore vel opinione ad veram et legittimam equitatis mensuram posse restringere nisi qui vacat seipsum novit in eorum que diximus comparatione despicere. Recte ergo dicti cherubim utrumque propiciatorii nostri latus tegere dicuntur quia nichil omnino reperitur quod summis et divinis non sit vel peregrinum in qualitate vel incomparabile ex quantitate. Et nota quod quia ad modum archa propiciatorio tegitur sic et ipsum propiciatorium dictarum alarum expansione tegi iubetur. Absque dubio sic ex contemplatione spiritualis creature eius quod eminentie obductu amor et approbatio mundi sic ex contemplatione creatricis eminentie eius quod supereminentie temperatur apud unumquemque amor et approbatio sui.

Cum quanta animi aviditate debeant vel soleant spirituales viri his novissimis contemplationum generibus inhiare. .X.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

6 SEd tunc procul dubio designati cheru
bim propiciatorij latera sufficienter
tegunt: si alas suas sufficienter
et indesinenter expandunt. Quid est alas
suas continua expansione distendere? nisi
omni in loco omni in tempore diuine contemplacioni
inherere. et eius studio vel desiderio vbique
insistere? Certe aues cum volare volunt:
alas suas expandunt. Sic sane debemus
et nos cordis nostri alas per desiderium exten
dere. et diuine reuelacionis horam sub
omni hora. immo sub omni momento expec
tare. vt quandocumque hora diuine inspiracio
nis aura mentis nostre nubila detersit
veri que solis radijs amota omnis caliginis
nube detersit. expansis statim contemplacio
nis sue alis mens nostra se ad alta eleuet
et auolet: et fixis obtutibus in illud eter
nitatis lumen quod desuper radiat in aquile
volantis impetu omnia mundane volubi
litatis nubila transiliet atque transcendat.
Illum sane dixerim hoc mandatum precep
tum vel documentum implere. et qui ex
pansis alis erectum stare: qui post accep
tam graciam in hac nouissima contemplacio
num gracia se studet se continuum in ipso e
ad huius volatus promptum et paratum ex
hibere. vt cum tempus beneplaciti diuini
aduenerit et aura aspirantis gracie affla
uit. quatenus possit inueniri qui ad illud
diuinorum secretorum spectaculum debeat
admitti. Debemus autem non solum ad hoc
quod in hac vita habere possumus. verum eciam
ad illud diuine contemplacionis specta
culum quod in futura vita speramus animos
nostros suspendere: et in eius expectacione
semper desiderio anhelare. Ad hoc
siquidem nobis datur huiusmodi gracia. ad hoc

magis infundit celestium intelligencia: vt sciamus
quod indefesse debeamus per studium quere
re. vel per desiderium suspirare. Alioquin
frustra in nobis diuine cognicionis abundancia
crescit: nisi diuine in nobis dileccionis flamma au
gescat. Debet itaque in nobis crescere simul et
ex cognicione dileccio. et nichilominus ex di
leccione cognicio: et mutuis incrementis mutua
incrementa ministrare debent. et alter
nis augmentis alterna augmenta accrescere
habent. Debet ergo anima perfecta et assidue
summorum contemplacioni dedita omni hora
peregrinacionis sue terminum ergastulique sui
egressum cum summo desiderio expecta
re: quo id quod interim videt per speculum et
in enigmate. mereatur facie ad faciem vi
dere. Hinc est quod abraham in ostio taber
naculi sui sedebat. Hinc est quod helias in
spelunce sue ostio stabat. Vterque ad egres
sum paratus: vterque in domini aduentum
suspensus. Dominum vtique vterque prestola
batur. vnus in spelunca. alter in taber
naculo. vterque tamen in ostio: sed vnus stando
alter vero sedendo. Animaduertis vt arbi
tror que vite huius molestiam. vnus in
stram. alter inclinacionem reputat: et can
dem corporis peregrinacionem. hic carcerem.
ille expedicionem iudicat. Sunt qui se
ipsos quasi in spelunca vident et car
nem suam pro ergastulo habent. dum taber
naculum faciunt. et ad domini se inclinacionem
accingunt. et paciencie tolerant quod vi
uunt. vt domini iussis deseruiant. Alius
itaque in paciencia. alius paciencie viuunt:
dum sed vnus metuit. alter domini suis iussis
intendit. Alius ergo stans multum laborans.
alius sedens laborem pene non senti
ens. penitus non reputans. vnus domi
num preceptum. alter aduentum presto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

latur: et btq3 in ostio et qui in ipso exi
tu inuenit. Ut g' de his intim tace
amus qui libenter viuunt. et in taberna
culi. ne dicam palacij sui intimis delec
tabilit' iacentes requiescunt. vlq3 corp
dni aduentu inuit. et is qui in ostio
sedens mite q3 sue molestiam pacient'
sustinens ad dni occursum suspensus an
helabat. ille qui in ostio stans visitacio
nis sue hora prestolans sub expecta
cionis sue desiderio pene impacienter
laborabat. Vultis audire q3 minutus
viuebat. qui in spelunce sue ostio sta
bat. Tolle a me tng' dne aiam mea.
neq3 enim melior sum q3 patres mei.
Quid at queso e q3 vultum suum op
uit. qn dnm transeuntem viderit. q i ipm
sic suspensus stetit. An forte sub dna
pnna impfectum suu psectus agnouit.
et in psectione videri erubuit. Vide
tn voluisti q videri timuisti. O q3 mul
ta sut q iam se patos credunt. et tn sub
ipo visitaois sue articulo illic trepidant
timore vbi antea no erat timor. et
exitu que prius anxie requirebant iam
fieri formidant.

suum

Quoniam post multam desidrij fa
tigacoem sui. alij soleant alij non
soleant ex visitante gra sub semet
ipos leuari. xi.

Ecce qui stando prestolat. nec
ostiu exisse n occurrisse dno legi
tur. De specula tn h velata
facie prospexit. vocemq3 trascuntis i tra
situ audiuit. et qui iam ad requie suspi
rauit. q adhuc facie oportet ex dni
reuelacione cognouit. Alius at ad dni
aduentu de tabernaculo psilit. et reuela
ta facie aduenienti occurrit. in sua du
at. pastit. et p desidrij voto dnicam p
missione accepit. et pgredientem psequit.
et cum stante moratur. dnm sabbaoth
qstionibus pulsat. futoris presciam acci
piens. in illud diuinorum iudicior secreta
rum intrat. Quid at e de hitacto suo
in dni trasitum attendere. ni de his que
da se diuinitus gunt diuine disposicois
moderamie coopacoisq3 eius gram subtilit
intelle. Dum enim spui vehementem
comono. comocoem ignis. igne sibilus au
re lenis sequit. trascuntis dni pnna
dprehenditur. qr dum mes magnus mi
ris quibusdam pturbacoibus subito sepe
sentit se totam conati. et in nimio ti
more deia. in nimio dolore excoqui. vl
pudore confundi. et illum prec spem
et estimacoem ad magna animi tranqllite
seu eciam serenitatem compom. velit
nolit visitantis gre opacoem pendit.
et diuinitus hec actitata luce clarius ag
nosit. Dm at pntem h qui transeunte
hemus. dum luminis illius contempla
diuinis inherere necdum sufficimus.
Admonetus at dni seu eciam instruen
tis vocem audire est. q sit voluntas
eius bona beneplacens et psecta ex eius
inspiracoe cognoste. Sz ille qui de taber
naculo in aduenientis dni occursum egre
dit. egressus at qui facie ad faciem intuet.
qui p mentis excessum ex semetipm
ductus. summe sapie lume sine aliq inuolu
figarque adumbracoe. deniq3 no p speculum
et in enigmate h in simplicia vt sic dicam
vitate contemplatur. Exolius visum
introrsum trahit. qui id quod p excessum
vidit multa retractacoe vehementius

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diffussione capabile seu etiam comprehensibi
le est effatu. et cum rerum attestacione cum
similitudinum adaptacione ad comunem intel
ligentiam deducunt. Hunc vero mactatur vi
dens pastor. quando mens hominis his promocionis
gradibus roborata aliquid de proprie volunta
tis beneplacito abscidit. quod prius libenter
fouit. atque custodiuit: quando id de propriis stu
dys vel vsibus amputat. vnde diuine con
templacioni inherere. vel propiciacionis aliquod
placere se parat. Dum pastimus quando
virtutum nostrarum victimis ampliatoque affectio
ris vite proposito caritatis eius in nos be
niuolenciam nutimus et accessimus. Ecce
inquit pulso ad ostium: si quis aperuerit
mihi intrabo ad ipsum. et cenabo cum illo.
Tum deus sane apud nosmetipsos comedere
dimus. quando id eius obsequio libenter impen
dimus. et in eo eius beneplacito defixuimus:
vt illius in nos beniuolenciam vel iram
in ipsum fiducia augeamus. Ex hac si
ducie accumulacione agitur. vt ad diui cu
pitam [illegible] gratiam: mens
preter spem et supra estimacionem subito
animetur. Egrediente vero deum prosequimur:
quando perceptae diuinitus intelligenciae diligenter
insistentes. per id quod de cognita diuinitatis
luce mirantur ad altiora contemplan
da supra nosmetipsos leuamur: et reuela
tis gratie vestigys inherentes. precuntem
deum comitamur. Post egressum autem
cum stante deus stare est: in illo celsitu
dinis statu reuelate lucis contemplacionem
diuinus inherere. Stanti deus assistit quando
totius humane mutabilitatis lubricum
ambiguitatisque motum alta mentis sub
leuacione transcendit: et in illo eternitatis lu
mine desiderius inspecte ymaginis in se
similitudinem trahit. Nos inquit apostolus
omnes reuelata facie gloriam domini speculan
tes. in eandem ymaginem transformamur a

a claritate in claritatem. tanquam a domini spiritu. In
hac mentis subleuacione humana intelligen
cia sepe illam diuinorum iudiciorum abissum
ingreditur. et ad futurorum causa vti iam
dictum est prescientiam eruditur.

Quod per ea que per excessum mentis
solent videri. alia possunt alia omnino non
possunt ad comunem intelligenciam indi
cari. xii.

Notandum itaque quod in excessu positi
visum deum introrsum trahimus
in intus positi cum exeunte eximus.
Nam hoc quod de diuini claritate per mentis
excessum cognoscitur. quamque eadem postmodum
a sobria mente comprehenditur. et se
pe ex eo quod apud nosmetipsos sobry
timamur precauracionis magnitudine
in mentis abalienacione abducamur. Item et
illud notandum quod excessu positi visum deum
non introducimus. non introducimus. Nam
et Abraam ad ianuam egressione deum
reduxisse non legimus. Quedam namque
eius sunt que humanam intelligenciam exce
dunt. et humana racione inuestigari non
possunt: et tamen vti superius iam dictum est preter
racionem non sunt. Cum si eius quelibet per mentis
excessum dicimus. cognitam ex proprio vi
cissitudine quando nobiscum reportamus: si consona
sione cum ea ipsa per modum deprehendimus
quam plus per reuelacionem didicimus. Sed illa
que et supra racionem et preter racionem esse videntur
quando per reuelacionem et quandoque in extasi didicimus.
quecumque racionem per modum ad nos reuersi. nulla
humana estimacione comprehendere vel
assignare sufficiamus. tamen eius memoria
velut quedam retinemus.
Quid enim ait scriptura. Abyt inquit deus
postquam cessauit loqui ad abraam. et
ille reuersus est in locum suum. Deus recte

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dit et abraam recipit: qui subtractata reve
lationis gratia intellectualis sensus ad communem sta
tum revocatur. Ad primam itaque egressionem:
abraam illum quem vidit multa fatigatione
ad se intrare compulit. Ad secundam autem egres
sionem post diutinam visionem longamque confa
bulationem: quodammodo non reduxit. Ex utriusque visum
interim introducimus: cum theophaniam rap
tim perceptam ad communem intelligentiam con
descendendo postmodum paululum inclinamus. Ex toto
eius visus minime introducitur: quia theorica
revelatio quantomagis supra humanam rationem dis
cutitur: eo amplius omni humane opinioni
adversari videtur. In eius ei spectatione anguntur
animus ad consueta redeat. unde abit. longiusque
recedit: et incomprehensibilitatis sue magnitu
dinem visionis sue elongatione ostendit. Hec
itaque duo rerum genera. que in hac geminia visio
ne ex divina revelatione cognoscuntur: ad pre
dictos illos duos cherubin spectare videntur.
Hec sane illa et satis digna materia: vere
considerenda et angelica forma pennataque
animalia. Ex hac nobis materia cherubin
formamus. quando fidei nostre archana que vel ipsi
per revelationem didicimus. vel a theologis vi
ris accepimus. assuescimus in contemplationem
adducere: et in admirationem eorum animum nostrum
suspendere. pascere. humiliare: et in divino
rum desiderium acriter inflammare. Debemus
itaque nos exemplo abrae et helie extremum in ipso habitatio
nis nostre exitu et velut in ostio diviniam ad
ventum expectare: debemus nos exemplo divinum
documentum cherubin nostrorum alas expande
re: et in revelantis gratie occursum rapidis
desideriorum passibus festinare.

Quod omni hora anima sancta et contem
plativa ad susceptionem gratie debeat
esse parata. xiii.

6 SEmper debet anima sancta et veri spo

nsa amica ad dilecti sui adventum summo cum deside
rio inhiare: parata esse et vocanti occur
rere. et pulsanti aperire. Debet namque in hoc
soliciata esse et parata inveniri. ne subito
et inopinate adveniens minus compta.
minus ornata inveniat: vel diu exclu
sus divine prestolationis ullam molestiam
sustineat. Molesta satis verba estuantique
desiderio multum onerosa. Manda rema
nda. manda remanda: expecta reexpec
ta: modicum ibi. modicum ibi. Verba sunt
sane anime pigre. anime tepide. minusque
perfecte: et nimis ingrate. Quid enim dicat
huius anima et in suis sordibus inventa.
cum se dolet inopinato diligentis adventu
preveniri: et erubescit se minus compositam.
minus ornatam inveniri? Certe magis
adventum tuum prevenire debuissem ut te so
lemniter susciperem: et ea qua deberem ala
critate tibi occurrere. Verecundor ergo modo adven
tum tuum preveniri: et nuncio precunte ad
ventus tui horam premanda. Nuncius itaque
intercurrat: qui me quid facere me velis edo
ceat. Nuncius namque inter nos medius discurrat:
qui me de singulis instruat. Doceat me
non solum super statu meo: sed etiam de statu tuo.
Doceat quomodo apud te sit: vel quid tibi de me
placuit. Manda itaque atque remanda:
nuncia atque renuncia. Non decet amatores
mutua studia. mutua in alterutrum deside
ria nescire: nec sufficit estuanti animo.
ardenti desiderio semel audire. Obsecro
ergo manda remanda: manda remanda.
Forte multum amat. multum estuat qui sic
estuat: qui tam importune internuncia queri
tat. Videamus quid ergo faciat. Ecce votata
verbum tuum nuncius sepe missis. sepe re
missis. tandem aliquando nuncios suos subsequitur.
ut cupitis amplexibus perfruatur: et nunc
dilectione foveatur. Ecce iam pro foribus
stat: ecce iam ad ostium pulsat. Ecce

BIBLIOTECA …

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vox dilecti tui pulsantis. Aperi michi soror mea. amica mea. immaculata mea: quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Quid obsecro quod magis expressit quam nunc nos premisit? qui ostium clausum reperit? Ad vocem vero dilecti aut saltem non statim ipsius apis. introducis. et iam plerosque vices? Expoliavi me inquit tunica mea? quomodo induar illa. Lavi pedes meos? quomodo inquinabo illos? Expectet tu modicum: si vult ut suscipiam illum. Pulsat et introitum postulat? et dicis expecta? Ecce expectat. ecce iterum pulsat? et dicis reexpecta? Et quod magis est magnum? si expectat modicum? Quam timeo. ne istud modicum protrahas in longum. donec tedescat et declinet: simulque fatigatus discedat. Ostendit hoc illa vox tua: et nimis sera querela tua. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: ille declinaverat atque transierat. Sed ecce iterum rediens porisque contemptus iniuria non reputatus. stat post parietem: respiciens per fenestras. prospiciens per cancellos. Audi vocantem: quem noluisti suscipere pulsantem. En dilectus tuus loquitur tibi. Surge propera amica mea. columba mea. formosa mea: et veni. Cur non statim exilis? occurris apprehendis. et oscula ingeris? Quid adhuc dicis expecta? Ecce adhuc expectat: ecce iterum vocat. Surge amica mea. speciosa mea et veni: in foraminibus petre. in cavernis macerie. Quid tu? Reexpecta adhuc modicum. O anima ingrata: o visita dura. Usque affligis amicum tuum? usque fatigas dilectum tuum? Pulsat et non vis aperire: vocat et non vis exire. Pulsat semel et iterum? et tu eum expectare tu reexpectare iubes modicum et modicum? Vocat semel. vocat iterum: tu nichilominus expectare et reexpectare cogis modicum et modicum. Modicum in uno loco: et modicum in alio. Modicum ibi: modicum ibi. Cogitur itaque dilectus tuus facere sepe et multum: quod tu dicis modicum et modicum. Nam modicum et modicum protrahis in longum et longum: et in hunc modum fraudas amicum tuum et fatigas dilectum tuum. O quanto satius. o quanto rectius foret ut a foribus obsuares. ut ad abraam vel helia dilectoris adventum expectares: advenienti occurreres. et ad epulas susciperes. Deberes sane statim dilecti tui columba in foraminibus petre. in cavernis macerie suspensis alis. colloque protenso foras prospicere: et unica tui adventum cum columbino quodam cantu et gemitu querere et expectare. Sed forte adhuc nostri cherubin alas non habent: vel si habent. expansas nondum habent. Nondum fortassis opus nostrum ad plenum formavimus: necdum formam illam angelicam ex integro nostro dominicam speciam consumavimus.

Quod sit paucorum ad suscipiendum sponsum animum semper habere paratum. .xiiii.

Taceo de illis qui foris sunt. qui spiritualem dilectionem necdum sentire potuerunt? qui divina mandata ex doctorum cotidie dictis vel scriptis audiunt nec tamen acquiescunt: cotidie parantes. cotidie nunc tempora dari sibi postulantes. Ex quibus dum quidam verba vite libenter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

audiunt: quasi aliud quam manda remanda
per studium dicit. Et dum cotidie peccatis
peccata accumulant. quasi aliud quam expecta
reexpecta per desiderium clamant: coti
die spacium penitentie postulantes. et resipis
cendi tempus cotidie proponentes. cotidie pro
longantes. Certe ad saciandum desi
derium suum: totum huius vite spacium car
nali menti videtur per modicum. Et dum eius
anima non in uno vicio. non in alio multa tempo
ra expendit. totum tamen velut momen
taneum reputet: quasi queso a domino in divine
pacie aure quam modicum ibi modicum ibi
resonat. Sed de his interim tacentes.
quasi de nobis obsecro dicturi sumus qui habitum
religionis suscepimus. quasi spiritualibus exercitiis
mancipati sumus: qui divine lectionis assi
due quasdam velut arras accipimus.
Maxime tamen nos quasi qui dicimus quasi nil a
iuncti officii habemus. nisi legere. et psallere.
et orare. meditari. speculari. et conte
plari: vacare et videre quam suavis est
dominus. Nunquid nam nos non pudebit eade
dicere. et dilectum nostrum in huius verbis fati
gare: manda remanda. manda remanda.
expecta reexpecta. modicum ibi. modi
cum ibi. Cotidie ni fallor vos qui lectioni vel
meditationi insistitis eius nuncios suscipitis:
mandata cognoscitis. Quociens ex ab
ditis scripturarum excessibus novos intel
lectus eruimus: quasi aliud quam dilecti nostri que
dam nuncios excipimus. Huic sane ne
gocio subservit omnis sacra lectio: singulorum
meditatio. Aliis itaque legentibus. aliis me
ditantibus. divinorum secretorum internuncii
occurrunt: qui dilecti mei ad nos man

data perferant. et de singulis instruant. Et
sepe fit ut una eademque scriptura diversimode
multiplicata exponitur. multa nobis in uno
loquatur. moraliter nos docens quasi dilectus
noster facere nos velit: allegorice nos amo
nens quasi pro nobis per semetipsum fecit: ana
gogice exponens quasi adhuc facere de nobis
disponit. In hunc itaque modum nobis sepe
mandat et remandat: et qui per unum nuncium
multa nobis denunciat. Sepe unum idemque
mandatum sub variis enigmatibus et fi
guris exponitur: ut multis aliquis imprimatur.
Et dum idem nobis multis modis et in
tonens dicit: quasi aliud quam idem sepe rema
dare et remandare videtur. Et quam
multi sunt qui huius nuncios cotidie accipi
unt: et per singula tamen tempore vel negli
gentia parum aut penitus nichil corri
gere volunt. Audiunt sane ut possint
gloriari non autem edificari. Scienciam
quidem non veritatem affectant: et non
tam scire quam scioli esse desiderat. Dum
ergo cotidianis visibus novos sensus. no
vos intellectus excitant: quasi aliud quam ma
nda remanda. manda remanda per affec
tum vel studium clamitat. Huius nuncium
nos cotidie excipimus. et aliis aliisque
supervenientibus. alios aliosque adhuc
cotidie importune exigimus: et in auribus
domini sabbaoth fortiter inclamamus.
Manda remanda: manda et remanda.
Sed quanto magis copia dictorum nunciorum
abundat: tanto sane acerbius. tanto
molestius ipsa nos copia accusat et accu
nat. Hinc fit sepe ut vitam nostram
corrigere disponamus: et tamen differa
mus. Et dum hoc fieri in futuro expo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nimus. fit vt illud futurum presens sit futurum:
ymo fortassis numquam futurum. Sepe autem
aliquod futurum determinat quo corrigatur
vita nostra. et dicatur interim dilecto nostro ex
pecta. et cum futurum illud in presens vtitur.
iterum in aliud futurum transfertur: et dicat
reexpecta. Quia multi sepe proponunt.
fortiterque apud se disponunt. vt si ex
alienis affectibus quibus interim implica
tur. semel detur se posse explicare.
numquam amplius in eadem velle recidere.
et interim modicum illud se postulat ex
pectari. et cum eosdem forte affectus
hauserint ponus quam absciderint. vehemen
ter satagunt restaurare quod perdiderunt:
et iterum adhuc modicum se volunt et pe
tunt reexpectari. Sane hoc totum dicat
modicum et modicum: quia numquam non sanat
desiderium. quantumcumque sit. affectum vi
detur parum. Modicum itaque et modicum
se expectari et reexpectari petunt
qui eius sunt: modicum ibi. modicum ibi. modi
cum et modicum sepe sub affectu vno te
pore tamen alio et alio. ibi et ibi sub
affectu vno et alio: et tempore tamen vno.
Et in his omnibus dilecto nostro cantamus
canticum odiosum. Expecta reexpecta.
expecta reexpecta: modicum ibi modicum ibi.
Non putas quomodo anima pigra et tepi
da ductile illud opus formare. et ange
licam formam exprimere. presertim cum opus
sit in hoc opere alarum expansione. vt
gente in corpore vnica vtique visione in
terim. vt numquam in huius studio liceat desi
deriorum nostrorum pennas ab intencionis sue eleua
cione deponere.

Quod sit arduum vel difficile animus perfec
te anime seipsam ad semetipsam to

tam colligere. et in solo diuinitatis desi
derio requiescere. xv.

Non dicam annua. non dicam
menstrua. vel diuturna: sed per
modica admodum morula im
pacienti desiderio satis est molesta. De
bet itaque vt amica dilecta. et vt dilecti
amica vt superius iam dictum est. corrupta separata
rata esse. et pulsante amico absque vlla di
lacionis iniuria suscipere: et vocanti cum omni
alacritate occurrere. Scimus autem quia singula
ris amor consortem non recipit: socium non
admittit. Vide ergo ne tu primum inspicias pro
strepencium turbas eicere velle: cum iam ipse
cepit ad ostium pulsare. Alioquin quia iam
eris dictura cum apud te tunc temporis fuit
eius turba inuenta. quia necesse eris dictura.
non expecta reexpecta. Expectandum
sane itaque reexpectandum ad eiciendum
turbam cogitacionum: ad eiciendum familia
rem turbam. Omnes cogitatus tam varios quam no
xios. eiciendi iudicandi sunt: qui nulli nostre vti
litati deseruiunt. Illos vero quasi domesticos
vel familiares habemus: quos nostris vsibus
vel vtilitatibus implicamus. Cum vero
singularis amor solitudine amat. soli
tarium locum requirit: totam huius turbam
non solum cogitacionum verum eciam affeccionum oportet
eicere. vt dilecti nostri amplexibus quanto
liberius tanto iocundius liceat inherere.
Quanto ergo in eiciendo expectatur. mora.
quociens vel repetendum expecta reexpec
ta: modicum ibi modicum ibi. Modicum in
in vno loco: modicum in alio. Modicum in
orto. modicum in vestibulo. modicum in tha
lamo: donec tandem aliquando post multam
expectacionem. post multam fatigacionem
cubiculum introeat: et intimum atque secre

Sepe si quid differtur: ipsum sit nimium.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tissimu locu obtineat. Et modicu in orto.
dum tumultuancium turba digeritur. mo
dicu in vestibulo dum thalamus adorna
tur. modicum in thalamo dum lectulum
sternit. Et cogitur dilectus omnibus his
locis expectare modicu et modicum. mo
dicu ibi et modicu ibi. In ortulo au
ditur. in vestibulo videtur. in thala
mo deosculatur. in cubiculo amplexatur.
Auditur per memoriam. videtur per in
telligenciam. deosculatur per affectum.
amplectitur per applausum. Auditur per
recordacionem. videtur per admiracionem.
deosculatur per dileccionem. amplexatur
per delectacione. Vel si hoc melius
placet. auditur per revelacionem. videtur
per contemplacionem. deosculatur per devo
cionem. astringitur dulcedinis sue
infusione. Auditur per revelacionem. do
nec voce eius paulatim invalescente
tota perstrepencium tumultuacio sopia
tur. sola vox ipsius audiatur. donec
omnis illa tandem tumultuancium tur
ba dispareat. solusque cum sola rema
neat. et solum sola per contemplacio
ne aspiciat. Videtur per contemplacio
ne. donec ad insolite visionis asper
tum. pulcritudinisque anima devocione paulatim
anima invalescat. magis magisque inardes
cat. et tandem aliquando tota reforme
tur. et ille interne devocionis thalamus
purpura. et bysso. iacincto. coccoque
bistincto undique exornetur. donec
tandem aliquando thalamo ornato. et
introducto dilecto fiducia iam invalesce
te desiderio quoque urgente cum se ulterius iam
cohibere non valeat in oscula ruat. et im
pressis labiis. intime devocionis oscula
figat. Per devocionem sepe et multiformiter
deosculatur. dum interim cubiculum sternitur.
donec interna mens sinus ad summam pacem
et tranquillitate componatur. donec ta
dem dilecto inter ubera collocato ad in
effabilem quandam divine dulcedinis
infusione tota in illius desiderium liquescat.
et spiritus ille qui deo adheret unus spiritus
fiat. Puto quod expta tanta dulcedi
ne et tam intima suavitate decepta iam
non possit anima illa pulsanti dilecto
aliquas moras innectere. vel ulla ex
pectacione fatigare. nec ulterius per hac
parte dictura sit respecta respecta.
presertim cum sibi ipsi omnis mora minus
longa et expectacio videatur onerosa. De
inceps ut arbitror cum Abraam pri
ma archa seu cum Helia propheta ad hitacio
nis sue introitum libenter observabit. ut
ad dilecti susceptionem se parata sit. Sub
hoc tempore ut arbitror illud opus non in duc
tile incipit non mediocriter efficere. et consum
mare appropinquare. eo quod illi nostri cheru
bin incipiant alas suas iam longe exte
dere. et sepe iam quasi ad volatum omni ho
ra suspendere.

Ubi sit pene impossibile cuius anime
se ipsam extra semetipsam totam
effundere. et supra semetipsam ne.
.xvi.

SED quibus iam preempta sit tuc
temporis eius anima adveniente

[margin note:] in cordis sit: donec ad que ex puritatis in magnitudinem pulcritudinem tota

(c) 2006 Ministerio de Cultura

suscipere: nescio si et eque parata et expe-
dita sit vocanti occurrere. Timeo
ne adhuc ex hac parte dilecto suo omnino
sit dictura: expecta reexpecta: mo-
dicum ibi et modicum ibi. Puto enim
non est eiusdem facilitatis suscipere ve-
nientem et sequi vocantem. Aliud est enim
ipsum introire: atque aliud est ad ipsum exi-
re. Ibi anima ad seipsam revertitur: et
cum dilecto suo usque ad intima cordis
sui penetralia ingreditur. Hic extra se-
metipsam ducitur: et ad sublimia contempla-
da sublevatur. Quid namque est eius introi-
re nisi se totam in seipsam colligere. Quid
vero est eius exire nisi seipsam extra se-
metipsam totam effundere. Nichil
itaque aliud est quam cum dilecto suo in
cubiculum ingredi et solam cum solo
morari dulcedine eius perfrui: nisi exterio-
rum omnium oblivisci. et in eius dilectio-
ne summe et intime delectari. Se sola-
cum dilecto videt. que exteriorum omnium
oblita. ex propria consideratione in dilecti
sui dilectionem desiderium suum purget.
et ex his que in intimis suis considerat.
animum suum cum eius affectu infla-
mat. et tam ex bonorum quam ex malorum suo-
rum consideratione in gratiarum actione assurgit:
et semel ex impensa gratia. hinc pro multi-
ta venia intime devotionis victimas per-
solvit. Usque in intimum dilectus perduci-
tur. et in optimo collocatur: quando
ex intimo affectu et super omnia diligi-
tur. Cogita quod sit quod in vita tua ar-
dencius dilexisti amplius concupisti:
quod te iocundius afficiebat. ceterisque
omnibus profundius delectabat. Con-
sidera ergo si eandem affectionis violen-

ciam delectionisque abundanciam sentis.
quam in summi dilectoris desiderium mar-
descis: quam in eius dilectione requiescis.
Cum dubium sit quod intimum illum affectio-
nis sue sinum nedum teneat. si inti-
me dilectionis aculeus animam tuam in
divinis affectibus minus penetrat.
tepidius exagitat. quam in alienis af-
fectibus aliquando penetrare vel exa-
gitare solebat. Sed si tantam prorsus
vel forte validiorem dilectionis vel de-
lectationis violenciam in intimis tuis cir-
ca divina percipis. quam aliud unquam expertus
fuis: vide si adhuc forte aliud aliquid
sit in quo delectari vel consolari posse.
Certe quamdiu possumus ex aliena qua-
licumque re consolacionem vel iocunditatem
capere: nondum audeo dicere dilectum nostrum
intimum ardentissimi amoris sinum tenere.
Satage festina trahere eum adhuc
ad interiora et secreciora cordis tui pe-
netralia: quamvis es adhuc eius sua.
Quis enim neget illud intimum cordis hu-
mani penetrale tales recessus habere.
seu etiam optinere post se. in quibus sum-
mi et singularis amoris violencia cum
aliquo pro affectu insidit aliena omnino de-
lectacione avelli non possit. Certe si
aliena aliquam consolacionem queris vel
recipis: dilectum tuum quamvis fortassis summe.
nondum tamen singulariter diligis. Nondum
ergo in intimum perducitur: nondum in optimo
collocatur. Si ergo non satagis introducere
eum ad intima tua: quomodo te credam
velle vel posse sequi eum ad subli-
mia sua. Verum ergo signum est sit quamque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

es aia. q dilectu tuu nung diligis vl
ab illo minus diligis: si ad theoricos
illos excessus nodum vocari vel vo
cante sequi nodum meruis. Quo
pfecte diligis. vel diligis: si in sumo
tum dsiderio ad supna nd rapis z
in anagogicos illos conatq mentis alie
na. nd trasis. Vis nosse qr subli
mitas diuinar reuelacionum sit ma
nifestum dileccois indicium. Iam nd
dicam mq vos suos. s a. q. d. n. f.
v. q. a. a. p. m. Attende z illud qr ex
magtudine diuine dileccois: pendet
modus diuine reuelacois. Comedi
te mq amici: z inebriamini kmi. Ec
ce q amici z cari s comedut. q v caris
simi bibunt: ymo nd solum potant:
s eciā debriant. Certe qui comedut
dum sumptum cibum masticant: nd sine
more vel qualicūq labore i. in quo de
lectant trahiciunt. Qui v bibunt cū
suma velocitate vel facilitate i. qd s
tunt traiciūt. Nunq g nd illi t vide
tur comede: qui cū multo studio z lon
ga medita. vix pnt ad vitatis deli
cias ptinge. Bibunt at quodāmo q
ex diuinis reuelacoibq suma cū facili
tate z iocunditate hauriut: qd dem
tima vitatis suauitate ardent con
cupiscunt. Cari g comedut. s cariss
mi bibunt: qr s mensuram dileccois
dispensat z modus manifestacois.
Ebrietas at metis alienacōm effiat:
et supne quidem reuelacois infusio
eos dum tapat qui carissimi s in me
tis excessum abduat. Talem ppha
ebrietate designare voluit: cu dixit. Ine
briabuntur ab vbertate domus tue:
et. t. v. t. p. e. Si g concupiscimus hac ebri
etate madere: z hos metis theoricos
excessus freqntare: satagamus dm
nrm intime z sume dilige z omi hora
in diuine contemplacionis gaudium
sumo cum desiderio anhelare: z hoc
erit nros cherubin expansas alas here.
Ecce iam qnto labore sudauimus ecce
qm multa in idipm cum locucoe vsi su
mus. vt cherubin nri alas suas suffi
ent expandrent: et ppiciatorio nro
quale oz obumbracim obtenderent.

De his que specialit ptinent ad sextum gradum contemplacois. .xvi.

Restat modo z illud qrere cur
se debeant dicti cherubin mu
tuo respice: z in respiciendo
vultum in ppiciatorium vte. Respiciant
se mq mutuo: vsis vultibq in ppicia
torium. Diximus at supius qr ad
pmū cherubin ptinent ea q sunt sup
ronem n t m pret ronem: ad sdm at
cherubin ea que sunt sup roem. et vi
dent ee pret ronem. Scdm hanc itaq
distinacom videte ne forte ad pmum
cherubin spalit ptineant ea que co
sderantur cca diuine illius sume z sim
plicis essencie vnitatem: ad sdm aut
cherubin ea q considerat cca psonar
trinitate. Qr multa enim sunt que
de psonar trinitate credunt: assi
untur. et sptar auctate pbantur:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

q oia vident nature repugnare. et
dum humane roi contraire. Certe itaqz
eius omnia ad scdm cherubin ptinere
dicuntur: in qua illa q humane roi
repugnat in contemplacoem adducan
tur. Hec aut circa diuinitatis unita
tem considerantur in una et simplici
natura videamus qm sint humane
intelligencie modum excedencia. cum
tn nichilominus sint roi consentanea:
et ideo maxe ad primu cherubin hoc
e ad qntu contemplacois genus pti
nencia. Certe principale illud et sum
mu omnium credimus ve simplex et
summe unu: in illo uno et simplici
bono ee ome bonu. Qm ad certitu
nichil illo simplicius: qm ad effi
caciam nichil illo multiplicius. Qm
ad certitudinem q illo simplicius qd ve
et summe unu est. Vide qm sit diffi
cile humana roe comprehendere
ome qd est: et tunc intelliges qm sit in
comprehensibile illud bonum in quo
ome bonu e. Sup roem e compre
hendere quo bonum illud ve sim
plex et summe bonu. ome bonu sit:
Expertu huic assercioni ro humana fa
cile acquiescit et sua attestacione alludit.
considerans et affirmans et vaat co
testans. qr plenum atqz pfectu et oio
sufficiens no eet. si in illo summo et
sempiterno bono. bonu aliqd defuisset.
Quo qo comprehendi pot. qd summe
sim et infinitu e. Magnus ms do
minus et laudabilis nimis: et m. e. n.
e. f. Sz quis ssus pot capere. q ro

Quantu ad effi
cacia qd illo mu
tiplicius: qo ue
et absqz ulla du
bitatione oia p.

comprehendere. quo possit simul utruqz
ee et ve simplex si e immensu. et summe
unu si e infinitum. Et tn ro cum
roana attestat. qr ve simplex est
qd vacat copositu no e. qr ome qd
compositum e naturaliter diuidi pt.
et qd naturalit e diuisibile: p aliqd
e et comutabile. Consentit ergo ve
simplex ee: qui oz icommutabile ee.
qd constat optimu et summu ee omni.
Apud que mcqz no e comutacio. n vicis
situdinis obumbracio. Si g bonu e in
comutabile ee: bonu et eque erit sim
plex ee. Consequens qo e qr summe
simplex e: qd summe bonu est. Si g
illo nichil simplicius. nichil est illo sub
tilius: et q nichil subtilius nichil illo p
fundius. et pfundissimo nichil inscru
tabilius: et consequit nichil incopre
hensibilius. Videamus adhuc quid
ex mutua collacione equemat: simplici
tatis et imensitatis. unitatis et uniu
sitatis. Si ome bonu ibi e. et qqd ibi e
summe bonu e: g suma potencia. g sum
ma sapia. suma bonitas. suma felici
tas. Ubi vo suma simplicitas: totu qd
e unu idemqz ipm est. Unu itaqz idemqz
e ei ee et viuere. intellige et posse. bonum
et btm ee. Et vide qm hoc sit incom
prehensibile. Non g e aliunde potens.
aliunde sapiens: aliunde bonus. et ali
unde btus. Cogita g que sit illa po
tencia: cui e idem facere qd fieri velle.
Attende q sit illa sapia: cui idem est
posse qd scire. Pensa que sit illa boni
tas. cui qqd placet eo ipo decet quo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

placet: cui quicquid displicet, eo ipso dedecet quod displicet. Considera qualis sit illa vita: cui idem est esse, quod beatum esse. Item et illud attende, quia sic ubique omnipresens est: et ubique potest. Potentialiter ergo ubique est: et ubi locus est, et ubi locus non est. Si ubi potentia: et essentia: quia non est alia eius potentia, et alia eius essentia. Essentialiter ergo est intra omnia et extra omnia: infra omnia et supra omnia. Si intra omnia, nichil illo secretius: si extra omnia nichil illo remotius: si infra omnia nichil illo occultius: si supra omnia nichil illo sublimius. Item si in omni loco est, nichil illo presentius: si extra omnem locum est nichil illo absentius. Sed nunquid eo ipso absentius quo omnium presentius: et eo ipso presentius quo omnium absentius: cui aliunde et aliunde non est esse omne quod est. Sed si absentissimo nichil est presentius, si presentissimo nichil est absentius: quid illo mirabilius, quid illo incomprehensibilius. Item si non est aliud eius potestas, et aliud eius felicitas: ubique summa potestas, ibi et summa felicitas. Summa ergo felicitas ubique est. Quomodo ergo vel in inferno summe miserie locus esse potest: vel potest quisquam miser esse cui summa felicitas nunquam potest abesse, nunquam deesse. Hec omnia mira: et valde incomprehensibilia. Multa immo pene infinita talia divinitatis unitate. et de unitatis consideratione ratio approbat: cui tamen non apprehendat. Talis itaque omnia secundum rationem sunt, nec tamen preter rationem sunt: et eo ipso secundum supradictam determinationem ad primum cherubim se pertinere ostendunt.

De his que specialiter pertinent ad sextum gradum contemplationis. ·xvii·

Circa personarum autem trinitatem trinitatisque spectacionem quam multa firmiter creduntur: valde asseruntur: que tamen non solum supra rationem sed etiam contra rationem esse videntur. Credimus unum deum patrem et filium et spiritum sanctum. Patrem a nullo. filium a patre solo. spiritum sanctum a patre et filio: filium nascendo spiritum sanctum procedendo. Credimus itaque unum eundemque in personis trinum: in substantia unum. Unde alius est pater. alius filius. alius spiritus sanctus: nec tamen aliud est pater quam filius. nec aliud pater vel filius quam amborum spiritus. Nam alia est persona patris. alia filii. alia spiritus sancti: cum sit omnibus una substantia. eademque essentia et sola natura. Hec omnia credimus. hec omnia confitemur. et constat valde esse: et tamen in his omnibus si intuitus humana estimatione pensentur: videtur humana ratio fortiter repugnare. Si pater est ingenitus. filius unigenitus: eritne substantia patris ingenita. filii genita. Et cum utriusque sit una eademque substantia: erit eadem ipsa genita et ingenita. hoc est genita et non genita. Nunquid eadem ipsa gignit seipsam et gignitur a seipsa. Nunquid ergo eadem ipsa gignitur. et non gignitur: nascitur et non nascitur. Si filium nasci dicimus: quid de eius nativitate dicemus. Nunquid eius nativitas eterna non erit: apud quem non est commutatio nec vicissitudinis obumbratio. Si eius nativitas aliquando non fuit: quomodo pater coeternus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vel coequalis fuit? Et si aliquando non erit, quomodo illa natura incommutabilis erit in qua aliquid transit? Si semper fuit, quomodo ab alio esse accepit, qui nunquam esse incepit, sine quo pater nunquam esse potuit? Et quomodo eius nativitas perfecta est, si adhuc futura est? An forte iteratur semper ut possit esse semper? Numquid ergo iam non una sed multiplex et infinita erit, quam in infinitum iterare oportebit? Quecumque vero de filii nativitate diximus, vide ne forte et circa spiritus sancti processionem eadem vel consimilia querere possimus. Ecce et si ista iuxta humanam estimationem pensentur, humane rationi repugnare videntur. Si spiritus sanctus cum patre eiusdem potestatis est, numquid et ipse potest quicquid et pater potest? Numquid ergo talem filium qualem pater gignere potest? An forte filium gignere potentia non est, et talem filium qui omnipotens est? An forte non vult cum possit? Quomodo ergo eandem cum patre voluntatis similitudinem, similitudinisque plenitudinem possidebit?

Multa in hunc modum et pene innumera circa personarum trinitatem invenies, que humane rationi non solum incomprehensibilia sed etiam dissona reperies. Multa nichilominus eiusmodi invenies circa personarum trinitatem, multa eiusmodi in verbi incarnatione circa substantiarum unionem. Quid, quero, est in quo humanitas et divinitas unite sunt, ut una persona esse possint? Numquid aliquid quod hominis est, vel aliquid quod dei est, vel aliquid quod utrumque est? Sed si utrumque non est, quomodo in eo uniri poterunt, quibus ab alterutro alienum est? Si aliquid quod hominis est, ergo creatura est. Si aliquid quod dei est, supra creaturam est, et iam creatura non est. Si aliquid quod dei et hominis est, numquid ipsum utrumque erit et utrumque non erit, creatum scilicet et non creatura? Sed questio ista valde est intima, et huc usque, quantum arbitror, non mota, et ideo fortassis rectius supprimenda. Sed de anima Christi quid dicimus, quam omnem gratie plenitudinem accepisse negare non audemus? Nam quicquid pater habet ex natura, ipsa accepit ex gratia, nam in ipsa habitat omnis plenitudo corporaliter. Si accepit omnem plenitudinem gratie, ergo et plenitudinem sapientie, ergo et plenitudinem potestatis. Si ergo equalem sapientiam, equalem potentiam habet cum patre, quod negari non potest, numquid patri equalis erit, et creatura creatori coequari poterit, quod omnino fatendum non est? Sed si equalem potentiam, equalem sapientiam absque dubitatione habet, quomodo ei omnino coequari non valet? Sed quicquid hoc de anima Christi dicimus, quam circa corpus eius iuxta fidei assertionem multa credimus atque tenemus, que humana ratio impugnat et impossibilia iudicat. Unum corpus suum Christus discipulis suis distribuebat, numquid seipsum suis manibus portabat? Numquid idem ipse erat qui portabat et qui portabatur, idem ipse qui dabat et qui dabatur? Unum a discipulis sumebatur dentibusque terebatur, numquid ledebatur? An forte in eo quod dabatur impassibilis erat sicut et invisibilis erat, quemadmodum in eo quod dabat sicut visibilis sic et passibilis erat? Numquid ergo unum idemque corpus uno eodemque tempore erat visibile et invisibile, passibile et impassibile? Et vide hoc quam sit incomprehensibile et videatur esse

(c) 2006 Ministerio de Cultura

impossibile. Quid quod multis modis idem Christi corpus cotidie consecratur et editur? Nunquid secundum partes dividitur, ut in tam multis locis edatur? Quomodo secundum ipsum est impassibile et incorruptibile? An vero cum sit per tot loca diffusum, utique manet integrum et incorruptum et omnino indivisum? Si igitur attendas in quam multis locis sit, immo quam multis locis per eandem sanctificationis virtutem esse possit, quo te queso tua ducet cogitatio, nisi ut unum idemque corpus videatur in infinitis locis esse posse, et hoc sub tempore uno? Sed vide quid ipsum quod sit non solum contra proprietatem corporum, verum etiam supra omnem proprietatem spirituum. Si igitur tam incomprehensibilia sunt, tam incredibilia videntur que de corpore Christi veraciter creduntur, quanto magis illa que circa animam Christi considerantur omnem humanam rationem longe excellenterque supergrediuntur? Incomparabiliter tamen sublimiora sunt que circa personarum trinitatem consideranda occurrunt. Huiusmodi itaque omnia que videntur humane ratiocinationis angustias non solum excedere sed infatuare, recte quidem dicimus ad secundum cherubim pertinere. Recte itaque dictum est quia maxime que considerantur circa divine substantie unitatem pertinent ad cherubin primum; que vero considerantur circa personarum trinitatem maxime spectant ad cherubin secundum. Ad quintum itaque genus contemplationis pertinet consideratio prior; ad sextum vero et ipsum ultimum consideratio posterior.

De mutua collatione duarum novissimarum speculationum. XIX.

Hoc autem de hac gemina consideratione, de quinto videlicet et sexto contemplationis genere caute observandum et diligenti observatione precavendum: ut sic astruamus ea que pertinent ad unum, ut non illa destruamus que pertinent ad alterum. Sic in summis illis et divinis astruamus substantie unitatem, ut tamen non evacuemus personarum trinitatem; et sic confirmemus personarum trinitatem, ut tamen non dissipemus substantie unitatem. Debent itaque cherubin seipsos mutuo respicere, dicti cherubin nulla intelligentie sue consideratione a mutuo concordie consensu speculationis sue oculos in contraria divertere. Quod utique multi in eo quod de summe divinitatis unitate senserunt, veram trinitatis fidem evacuare contenderunt. Et item quam multi in eo quod de trinitate senserunt, divine unitatem dissipare voluerunt. Arrius dixit: Aliud est pater, aliud est filius, aliud est spiritus sanctus. Recte quidem diceret si alius diceret, non aliud. Iste utique in eo quod dicit, divinitatis unitatem dissolvit. Sabellius dicit: Idem deus qui vult pater est, qui vult filius est, qui vult spiritus sanctus est; ipse tamen unus est. Iste autem in eo quod loquitur, de trinitate fidem evacuare conatur. In huiusmodi sane cherubin nostri ab alterutro aspectu faciem avertunt, quia contraria assertione multum diversis et sibi ipsis oppositis intendunt et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

acquiescunt. Secundum primum cherub dicimus
quod unus et solus deus est: qui cuncta ex nichilo
creavit. Iuxta secundum cherub affirmamus
quod alius est qui genuit. et alius qui ge
nitus: et alius est qui ab utroque procedit.
Sed cherubin isti duo respiciant se mu
tuo: et dicamus quod unus idemque deus est
substantialiter unus. et personaliter trinus. Dica
mus secundum primum cherub quod pater et filius et
spiritus sanctus unum sunt in substantia una. in essentia
una. in natura una: dicamus iuxta secundum che
rub secundum quod alius est pater in persona. et
alius filius in persona. et alius spiritus sanctus
in persona. Respiciant se cherubin mu
tuo et confitemur absque dubio quod non
est aliud et aliud pater et filius et
spiritus sanctus: quamvis veraciter sint alius atque
alius. Alius itaque est pater. alius filius.
alius spiritus sanctus. iuxta cherub secundum. Non
tamen aliud pater. aliud filius. aliud est
spiritus sanctus. iuxta cherub primum: cum secundum mu
tuum respectum veraciter affirmemus
quod pater et filius et spiritus sanctus. non tres
dii sed unus est deus. Iuxta secundum cherub
confitemur quod filii substantia nostre substantie in una
personam unita est. iuxta cherub primum
indubitanter affirmamus quod patris et fi
lii et spiritus sancti substantia una et individua est:
respectu iuxta mutuum respectum confitemur
quod solus filius veraciter incarnatus est.
Cherub itaque cherubin respiciat: quando
quod unus dicat alius non contradicat. Che
rub cherubin respiciat: quando quintum contem
plationis genus illa que sue consideratione
subiciunt. ut tamen que altius sunt non inveniat
quaerere nolit. Cherubin se mutuo res

piciunt: quando novissima duo contempla
tionum genera invicem sibi occurrunt: et mu
tua sibi veritatis concordia alludunt. Iste
unus cherub alium respicit quando quod
sibi consuevit nostra speculatio a penultimo
genere incipit. et in novissimum desinit: ut
e contrario ab ultimo incipit. et in pe
nultimum descendit.

De mutua collatione trium novissi
marum speculationum. XX.

Debent autem duo cherubin non
solum se invicem respicere. verum etiam
in propitiatorium alterutro respectu vultum
in propitiatorium vertunt: quando novissima
duo contemplationum genera in eo quod sublimi
bus et divinis concordit fiunt. ab illis
que quarto contemplationis generi subiacent.
in approbationis sue testimonium rationis simili
tudinem trahunt. Quartum siquidem
contemplationis genus intelligimus propitia
torium: sic in duobus cherubin intelligi
mus quintum et sextum. Sic autem supius
iam dictum est quartum contemplationis
genus versatur in illis maxime. que considerare
rari solent circa spiritum rationalem sive crea
tum: quintum vero et sextum versatur in illis
maxime. que considerari solent circa spiritum
divinum et increatum. Verum quia rationale
creaturam ad creatoris ymaginem
factam cognovimus. recte ab illa natura
similitudinis rationem familiaris quodammodo
mus. modumque investigationis nostre forma
mus: ab illa inquam natura in cuius conditione
divine ymaginis vestigia veheme
nter impressa. et evidentius expressa.
non dubitamus. Quid itaque aliud est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cherubim vultus suos in propiciatorium vertere quia in divinarum rerum spectacione et investigacione racionalem creaturam attendere. Et ex inspecta similitudine ad divinitatis intelligenciam aliquam proficere. Si miraris quomodo ille omnium opifex deus tot et tam varias rerum species quando voluit in ipso mundi exordio in actum ex nichilo produxit: cogita quanta sit humane anime facultas omni hora quaslibet rerum figuras per ymaginacionem fingere et quasdam sui generis creaturas quociens placet voluit sine preiacenti materia et velud ex nichilo formare: et incipiet nunquam esse mirabile quod prius forte videbatur incredibile.

In quo et illud invenies valde notabile. quod rerum veritate qui summa veritas est reservavit sibi: rerum vero ymagines qualibet hora formandas sue concessit ymagini. Si miraris quomodo unus idemque deus possit esse omnibus in locis non per partes divisus sed ubique totus: attende quod una eademque anima sit per omnia corporis membra diffusa. sed in singulis tota et individua. Illo modo sicut se habet deus in mundo quem regit: eodem modo se habet anima pro modulo suo in corpore suo. Sicut est in suo minori mundo quem et ipsa regendum accepit. Si miraris quomodo deus omnia que in mundo sunt absque ulla contradiccione solo voluntatis nutu ad omne suum beneplacitum inclinat: considera quod et anima quelibet corporis sui membra pro solo voluntatis arbitrio movet. moderatur et ordinat. Unus itaque utrobique quantum ad similitudinem agendi modus: quamvis in equalitatis comparacione diversus.

In his omnibus primus cherub propiciatorium intendit: dum ex racionali creatura ad creatoris sui contemplacionem similitudinis racionem trahit. In hac ipsa racionali creatura si diligenter attendimus: aliquid ut credimus summe trinitatis vestigium invenimus.

Est enim ibi aliquid ex mente ipsa hoc est eius sapientia: et est ibi aliquid tam de mente ipsa quam de eius sapientia. scilicet dilectio sua. Mens enim mens sapientiam diligit: et ideo a sapientie sue amor ex utraque procedit. Est ergo sapientia a mente sola: amor vero ex mente pariter et sapientia. Sic filius hoc est patris sapientia a patre solo: spiritus sanctus autem hoc est utriusque amor a patre et filio. In hunc modum secundus cherub invenit quomodo in propiciatorium consideracionis sue vultum vertere possit: si in divinarum rerum spectacione similitudinis attestacionem querit. Notandum sane quod tria illa que in racionali anima consideranda occurrunt. personarum trinitatem non faciunt: quemadmodum tria illa in deo secundum proprietatum differenciam in tres personas dividunt. Vide ergo quod in his que per similitudinem adducta sunt in racionali anima: ad illam summam trinitatem maior dissimilitudo quam similitudo. Nec mirum tamen: quia secundus cherub dissimilitudinis latus in propiciatorio nec dum vix tangit: latus autem similitudinis quasi e longinquo respicit.

Si tamen mirum sit quomodo solus filius patris videlicet sapientia incarnatus sit. quomodo in carne ad nos venit. et tamen a patre non recessit: attende quod et in ymaginaria trinitate sola mentis sapientia voci humane incorporatur. et per vocem corporalem egreditur. egressa agnoscitur. agnita retinetur: et tamen ab illa de qua nata est mente non penitus separatur. Multa sunt eius in racionali mente: propter quod secundus cherub debeat in propiciatorium intendere. — Tercius

BIBLIOTECA PUBLICA

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per expositionem tenemus quod duo cherubi
ni dominici documenti geminae res
piciunt sancti: tenemus nihilominus quod
hoc vel utilitate vultus suos in propiciato
rium vertere.

**Quod frequentacionem trium novissi
marum speculacionum semper comita
tur frequencia divinarum revela
cionum. xxi.**

Illud quoque non negligendum nisi sine
intelligenti consideracione prete
reundum: quod dominica voce promittitur
cum ad moysen dicitur. Inde loquar ad
te: super propiciatorio videlicet. et de medio
duorum cherubim. Cogita quam magnum
sit vel quale omni hora cum opus fuit
eum consulere. et in qualibet necessitate
cum oportuit divinum consilium querere et
accipere: et tunc considera potius quam sit
necessarium vel utile. hos tres novissimos
speculacionum modos familiares habere.
Inde inquit loquar ad te. De quo queso
loco. vel unde? Desuper propiciatorio
inquit: et de medio duorum cherubim. Si
vult ergo familiare habere divinum oraculum.
ascendat sed ad cor altum et mente
transcendens eciam illud propiciatorium.
teneat duorum illorum cherubim medium:
ut per secretum contemplacionis genus aspi
rat ad orientem et septentrionem. Quasi super
propiciatorium elevata mens in medio
duorum cherubim stat: quando contempla
tiva cum non modo corporalem. verum eciam
spiritualem creaturam sublimi consideracione
transcendens. in summe unitatis et

trinitatis admiracione suspenditur. Quasi
per desuper propiciatorium in huius admiracionis
speculum erigimur: quando ex divine crea
ture inspeccione. divineque ymaginis con
sideracione. ad divinitatis agnicionem al
cius promovemur. Verum inter propiciatorium
et duo cherubim medii discurrimus: quando
ex mutua trium novissimarum speculacionum
collacione ad singularum perfeccionem plenius pro
ficimus. Debemus itaque inter hec tria
speculacionum genera libenter discurrere:
et per summe trinitatis et unitatis speculum
et ymaginem ad eiusdem trinitatis et uni
tatis gloriam speculandam profundius pe
netrare. Si illud quod de racionalis crea
ture dignitate sit et illud quod de creatoris
dignacione vel claritate agnovimus
libenter retractamus. frequenter in conside
racionem et admiracionem adducimur. mere
mur et illa circa eadem speculacionum genera
ex divina revelacione agnoscere. que antea
nullatenus potuimus intelligere. Hoc est
quod tibi promittitur cum dicitur. Inde loquar ad
te. Pensa ergo quam sit utile fidei nostre
sacra sepe retractare. et in frequenti
memoria habere: quando quidem ex eiusmodi
studio divinarum revelacionum frequenciam
potimus obtinere. Si igitur illa que de personarum
trinitate. et de substancie unitate in deo cre
dimus. per mentis excessum videre. et
perspicaci puraque intelligencia capere ne
quimus: nihilominus tamen ea que inde
catholica tradicione accepimus. fide
tenemus. prout nobis possibile est in frequen
tem consideracionem adducamus. ut

ex eiusmodi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ex cuiusmodi studio diuinarum reuelacionum
copiam promereri possimus. Puto siqui
dem quod diuinarum consolacionum non modo pregna
erit eis. qui diuinorum sacrorum archana
fidei oculo tam frequenter quam libenter as
piciunt. quanto magis illis maiorum familia
ris erit. qui ea intelligencie oculo assi
due contemplando et per mentis excessum
sepe videndo desiderio suo satisfacere
non possunt. Qui igitur moysi officium gerit.
qui curam pastoralem suscepit. cui de
nique ex diuino precepto incumbit populum
dei de domo seruitutis educere. per loca so
litudinis traducere. in terram promissionis in
troducere. Debet utique inter predicta illa
ta contemplacionum genera. libero volatu
circumferri. ut possit semper digne inueniri.
qui digne debeat tam de sciencia quam de populi
ignorancia quociens opus fuerit ex diuino ora
culo instrui. et super quolibet incerto certifi
cari. Si igitur agnoscere cupis ex inspira
cione diuina quid sit voluntas dei benepla
cens atque perfecta. esto ergo promptus et gnarus
ad nouissima ista tria spectaculorum ge
nera. Huius exemplar intuens inueheris for
tasse promissionis illius ciuitatem probare.
inde loquar ad te.

Quod in omni contemplacionis genere con
tingat contemplantem mente ex
cedere. xxiii.

Quamuis autem familiare sit et
quasi proprium videatur duobus no
uissimis contemplacionum generi
bus per mentis excessum videre. contingit
autem quatuor prioribus quasi domesticum est et
pene velud singulare. sine ulla animi

aliena. in contemplacionem assurgere. putant
tamen omnia atque solent in utroque contingere.
Nam ex illis que primis contemplacionum
generibus subiacent. possumus quedam ex
diuina reuelacione cognoscere. et per mentis ex
cessum contemplacionis oculo cernere. et
ea item que ad duo nouissima contempla
cionum genera pertinent. solemus prout nouimus
et valemus per communem animi statum
consideracionem adducere. et per contemplacionem
videre. Sed quia illa ex que ad duo no
uissima pertinent humane mentis perspi
caciam excedunt. cum ea usque consuetum
animi statum in consideracionem adducat.
seu econtra ut aliquis in his perspicacius
et limpidius cernere possit. ipsa mens hu
mana semetipsam excedit et in abalie
nacionem transit. apte quidem eadem
ipsa non tam humana effigie quam angelica
forma mistice exprimi oportuit. Quod
autem hec omnia ex contemplacionum
genera possint per extasim cerni. mistico
moysi exemplo tenemus. quia vero sine ullo
mentis excessu possint in contemplacionem
adduci. ex tipico illo beseleel opere ha
bemus. Ut enim moyses archam
et utrumque cherubim ex diuina reuela
cione videre potuisset montem ascen
dit. nebulam subintrauit. Ut autem
beseleel misticum illud opus operare
tur et intueretur. nec montem nec ne
bulam quesisse vel subisse legitur.
Quid est autem montem subire. nisi per
supplicam sentenciam ad cor altum ascen
dere. Cuiusmodi vero monte nubes
tunc tegit. cum exteriorum omnium memoria

(c) 2006 Ministerio de Cultura

menti excedit. In hoc monte Moyses
sex diebus moratur: et in septimo de
medio nubis ad domini colloquium vocatur.
Sex diebus ut notum est opera nostra pa
gimus: et in septimo requiescimus. Qui
sex ergo dies transigimus in hoc monte: quando
cum multo labore magnaque animi indus
tria in eiusmodi sublimitate assistimus
diuinis permanens. Tunc autem quasi ad septi
mum diem venitur: quando tanta mentis sub
levacione menti in oblectamentum vertitur. et
sine ullo labore subitur. Quasi ad sep
timum iam diem pertingitur quando in illo
sublimitatis statu tandem aliquando ad
summam animus tranquillitatem componitur.
ut non solum omnem curam et sollicitudi
nem deponat: immo universas pene hu
mane passibilitatis metas excedat.
Ad colloquium domini domino voca
te admittitur: quando ex divina inspira
cione et revelacione in illam divino
rum iudiciorum abissum intromittitur.
In medium nebule Moyses ingredi
tur. quando humana mens ab illa divini
luminis immensitate absorta summa sui
oblivione sopitur: ita ut mirari va
leas et mirari debeas. quomodo con
cordet ibi nubes cum igne. et ignis cum
nube. nubes ignorancie cum igne illu
minate intelligencie. ignorancia et obli
vio notorum et expertorum cum revelacione
et intelligencia pariter ignotorum et eousque
inexpertorum. Nam uno eodemque tempore
humana intelligencia et ad divina illu
minatur: et ad humana obnubilatur.
Hanc sublevati animi pacem. obnu
bilacionem et illuminacionem. psalmista

paucis verbis comprehendit cum dicat.
In pace in idipsum: dormiam et requi
escam. Veraciter anima tunc pacem inve
nit: quando supra semetipsam ducta. huma
ne passibilitatis molestias omnino non sentit.
In hac pace obdormit: quando ad sum
mam tranquillitatem consopita. quicquid so
bria cogitare consueverat eius in oblivio
nem venit. Qui enim dormit: que cir
ca ipsum sunt. immo et semetipsum omnino non no
vit. Recte ergo per soporem mentis aliena
cio exprimitur. per quam ab assuetis ab
sentatur: et quasi per sompnium occupata a
rebus humanis divinarum rerum contemplacione
peregrinatur. Et tunc quidem in idipsum ob
dormit quando in eo per contemplacionem et admira
cionem requiescit. Hic unum idemque est esse omne
quod est: qui solus veraciter dicere potest. Ego
sum qui sum. Quod ergo Moyses desig
nat per septimum diem: hoc David apertius no
minat pacem. Et quod apud illum est
ingredi medium nebule: hoc apud istum
est obdormire. Et quod unus re
quiescit in idipsum: hoc est quod alius vo
catur. accedit et moratur apud dominum.
Quasi ad Moysi itaque similitudi
nem montis verticem ascendens me
dium nebule ingreditur. et archam ia
dictam designatosque cherubim domi
no revelante videt et contemplatur:
quando per mentis sublevacionem
et alienacionem quibus in sublimia
raptus ad illa sex. que descrip
simus contemplacionum genera
ex divina inspiracione pro
movetur.

Moysi namque dictum est. Vide ut omnia facias secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Sed ei in monte a domino monstrata sunt omnia: quod non solum cherubin sed eciam archa. Hoc est quod superius iam dixi: quia ad quodlibet contemplacionum genus pertinencia pertinent domino revelante per mentis excessum videri. Sed ex beseleel opere nichilominus potest perpendi: quia quelibet homo absque ullo mentis excessu pertinent et solent in contemplacionem adduci. Quid enim queso est archam fabricare. auro vestire. coronamque angere. propiciatorio tegere. cherubin adiungere: nisi gradatim quidem in ista contemplacionum genera arte comparare. et multo studio atque labore aliud post aliud addiscere. et in usum adducere. et tandem aliquid opus consumare. et ad ultimum in omnibus perfectum esse. Sed ut de archa taceam. quod vel de ipsis cherubin dicam. Numquid ut eos formaret vel formatos videret. legitur vel montem ascendisse vel nubem intrasse. Unde et manifeste datur intelligi quia et illa novissima duo contemplacionum genera quibus quod supra rationem est videtur per mentis excessum exerceri: solent tamen hucusque infra humane comprehensibilitatis metas cohiberi. Omnia itaque sex contemplacionum genera pertinent in utroque fieri: et in per mentis excessum. in sine aliquo mentis excessu solent exerceri.

Quod excedendi donum alii habent fortuitum. alii qui ex virtute possident. xxiiii.

Horum autem qui suis contemplacionibus supra semet ipsos ducuntur. et usque ad mentis excessum rapiuntur. alii hoc expectant et accipiunt usque ad hoc vocante gratia sola: alii vero ut hoc possint sibi comparant. cum gratia tamen cooperacione ex magna animi industria. Et illi quidem hoc donum quasi fortuitum habent: isti vero iam velud ex virtute possident. Quasi fortuitum autem est: quod cum vult. vel prout vult. nullo modo potest. Velud fortuitum quidem hoc habent qui in hoc nichil ex propria industria valent: sed solam vocantis gratie horam expectant. Iam vero velud ex virtute eiusmodi gratie efficaciam habere dicendi sunt: qui ex magna iam parte id pertinent cum volunt. Utriusque rei figuram habemus in moyse: altero autem in aaron sacerdote. Nam ei moyses in monte per nubem archam videre meruit. sola revelantis gratia domini fuit: ita ut eam pro arbitrio videret. in sua non potestate non fuit. Aaron autem iam ex magna parte in potestate habebat: quociens id ipsum credo vel eo poscebat in sancta sanctorum intrare. et intra ipsum velum archam domini videre. Satis itaque constat: quia sancta sanctorum in tabernaculo federis tenebant intimum et secretissimum locum. Sic ergo per vertucem mentis intelligimus summum mentis: sic per sancta sanctorum intelligimus humane mentis intimum. Sed in humano procul dubio animo idem est summum quod intimum: et intimum quod summum. Idem itaque intelligimus per verticem mentis: et per oraculum tabernaculi federis. Quid est ergo mentis verticem vel intimum tabernaculum subire. quod summum et intimum mentis sinum ascendere. apprehendere

et tenere. Per primum namque tabernaculum illum quem omnes novimus intelligimus animi statum communem: per secundum vero intelligimus illum quem pauci ad modum noverunt. qui fit per mentis excessum. Ad illum maxime pertinet sensus realis: ad istum vero sensus intellectualis. In illo sane spectamur invisibilia nostra: in isto contemplamur invisibilia divina. Sed sunt utrumque statum. unum videlicet omnibus notum. alium autem paucis expertum: dividit et secludit densum oblivionis velum. Cum enim per mentis excessum supra sive intra nosmetipsos in divinorum contemplacionem rapimur: exteriorum omnium statim. ymo non solum eorum que extra nos. verum etiam eorum que in nobis sunt omnium obliviscimur. Et item cum ab illo sublimitatis statu ad nosmetipsos redimus: illa que prius supra nosmetipsos vidimus. in ea veritate vel claritate qua prius perspeximus. ad nostram memoriam revocare omnino non possumus. Et quamvis inde aliquid in memoria teneamus. et quasi per medium velum. et velud in medio nebule videamus: nec modum quidem videndi nec qualitatem visionis comprehendere vel recordari sufficimus. Et mirum in modum reminiscentes non reminiscimur: dum videntes non pervidemus. et aspicientes non perspicimus. et intendentes non penetramus. Vides quomodo humana mens sive in illud intimum archanorum secretarium introeat. sive de illo ad exteriora exeat: vides inquam quod utrobique eam velum oblivionis expectat. Idem itaque est nubem intrare: et semel intra velum ingredi. Sed quamvis ad unum respiciat et illud quod moyses gerebat. et

illud quod aaron actitabat. differt tamen hoc maxime. quod uterque agebat. quia ille ad aliud in solummodo beneplaciti in horam respiciebat: iste qui pro officio suscepit: et magna ex parte pro voluntate gerebat. Sed ut aaron ydonee posset et promptum haberet intra velum intrare. cum vellet et oporteret: pontificalem habebat ornatum et habitum in eo officio ydoneum comparavit atque possidebat. Quid autem est habitum in eo officio ydoneum habere nisi illa virtutum iura comparare per que possit eius gratie officium in usum habere. Oportet autem non in solo pontificali ornatu. verum etiam cum aromatum fumi obnubilatione iuxta divinum preceptum incedere. qui vult ad interiora velaminis penetrare. ut introgressionis sue hora tanta celestium desideriorum exalacione et quasi aromatum fumi exestuacione effervescat: quatinus ei in despectu veniat. et omnino quasi ex nichilo reputet quicquid de interioris hominis ornatu placere poterat. Forte autem idem est moysen turbam ad pedem montis relinquere. et aaron ante ingressum tabernaculi communem habitum deponere. Idem autem moysen cum senioribus israel montem ascendere. et aaron cum pontificali ornatu in interiora tabernaculi intrare. nec forte aliud et aliud est illum senioribus in ascensu relictis cum solo Josue verticem montis apprehendere. et istum cum aromatico incenso in sancta sanctorum penetrare: et idem nichilominus sit illum semel in nebulam. istum semel intra velum ingredi. Ut hoc solum inter utrumque actum quo ad misticam tradicionem differat. quod uterque ex sola

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Domini vocatione. Alter ex propria deliberatione ad secretum illud divine revelationis alloquium subintrabat.

De tribus modis in gratia contemplationis proficimus. Capitulum primum.

196.167

Modis autem tribus in gratiam contemplationis proficimus. Aliquando ex sola gratia, aliquando ex adiuncta industria, aliquando ex aliena doctrina. Horum trium typum vel exemplum habemus si eorum gesta consulimus. Moyses primo archam in monte et nube sine ullo industrie labore ex sola Domini revelatione vidit. Beseleel quam videre potuisset proprio labore formavit. Aaron autem archam aliena iam operatione formatam videre consuevit. In morem Moysi archam Domini sine aliqua humana industria videmus, cum ex sola Domini revelatione radium contemplationis accipimus. Sed tunc quasi vice Beseleel exemplar in idipsum proprio ex opere proficimus, cum mediante gratia nostro studio et labore artem cooperamus. Tunc autem ut archam Domini videre possimus quasi ex aliena operatione accipimus, quando ex aliena traditione eius gratie usum assuescimus. Sed quod de industrie operatione dicimus, non sic accipi volumus quasi sine gratie cooperatione aliquid horum possimus, cum quelibet nostra industria non sit nisi ex gratia. Sed aliud est contemplationis gratiam divinitus percipere atque aliud est eius donum Dei quidem cooperatione proprio exercitio comparare. Modis autem tribus hanc gratiam obtinemus. Et modo quidem ex divina inspiratione, modo ex propria exercitatione, modo autem ex aliena traditione. Illud vero notandum quod quidam ad hanc gratiam propria industria et sine alicuius doctrine magisterio promoventur, qui tamen in suis contemplationibus sepe usque ad mentis excessum assurgunt. Hinc est quod Beseleel archam quidem fabricasse, non tamen ad illam intrasse legitur. Aaron vero ad archam aliena iam operatione fabricatam, intra velum collocatam ex more intrasse non dubitatur. Ecce nos in hoc opere quasi Beseleel officium suscepimus, qui te ad contemplationis studium instructorem reddere et quasi in arche operatione desudare curavimus. Longe tamen meipsum in hac gratia precedis, si ex his que audis adiutus intrare prevaleas usque ad interiora velaminis, si illud quod quasi in capitulo laboramus et usu communi usum comprehendimus et assignamus, tu prevalueris per mentis excessum perspicere et quasi intra velum videre. Notandum quod quidam ea que per mentis alienationem conspiciunt, ad semetipsos reversi usu communi ne animi statum nullo modo capere vel recolligere possunt. Hinc est quod rex Nabuchodonosor somnium vidit, sed excussus a somno visum somnium ad memoriam revocare non potuit. Alii quod per excessum considerant, post modum facile retractant. Alii ut hoc possint multo labore desudant. Hinc est quod rex Pharao somnium vidit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

disimo retinuit: econtra autem rex Nabuchodonosor amissum gazophilacium multa instantia recuperavit. Et Moysi quidem archa domini ex divina revelatione et in monte ostensa: postmodum autem in valle familiaris et nota, et frequenter visa. Alii autem item quod rarum et valde fortuitum habent in suis videlicet contemplationibus mente conscendere: incipiunt aliquando familiare habere. Hinc est quod Moyses ad archam domini intra velum familiariter tandem intravit: quam ad solam domini vocationem et revelationem prius per nubem videre accepit. Multa sunt in his omnibus pensanda: que modo non possunt nec debent tractari per singula.

Quibus modis soleat omnis contemplatio contingere. mentis scilicet dilatatione. mentis sublevatione. mentis alienatione. ii.

Tribus autem modis ut michi videtur: contemplationis qualitas variatur. Modo enim agitur mentis dilatatione, modo mentis sublevatione: aliquando autem mentis alienatione. Mentis dilatatio est quando animi acies latius expanditur. et vehementius acuitur: modum tamen industrie humane nullatenus supergreditur. Mentis sublevatio est quando intelligentie vivacitas divinitus irradiata humane industrie metas transcendit. non tamen in mentis alienationem transit: ita ut et supra se sit quod videat et tamen ab assuetis penitus non recedat. Mentis alienatio est quando presentium memoria menti excidit: et in peregrinum quendam et humane industrie in divinum ammissa statum. divine operationis transfiguratione transit. Hos tres contemplationis modos experiuntur: qui usque ad summam eius gratie arcem sublevari merentur. Primus surgit ex industria humana, tertius ex sola gratia divina: medius autem ex utriusque permixtione. humane videlicet industrie et gratie divine. In primo gradu quasi archam nostro labore fabricamus: quando contemplandi arcem nostro studio et industria comparamus. In secundo gradu archa supportandum humeris sublevatur. et quasi precedentis nubis vestigia sequitur: cum industria satagente et revelationis gratia cooperante et quasi precurrente. contemplationis radius dilatatur. In tertio gradu archa in sancta sanctorum infertur. et quasi intra velum collocatur: quando contemplantis anime ad intimum mentis sinum colligitur. et ab exteriorum memoria oblivionis et alienationis velo excluditur. Primus itaque gradus pertinet ad arche fabricationem. secundus ad arche evectionem: tertius ad eiusdem introductionem. velique obductionem. De primo illud recte intelligitur: quod Abraham a domino dicitur. Leva oculos tuos et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et ad meridiem: ad orientem et ad occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo. De secundo illud recte intelligitur: quod de Moyse scribitur. Ascendit Moyses de campestribus Moab super montem Nebo in verticem Fasga contra Iericho: ostenditque ei dominus omnem terram Galaad. Ad tertium autem respicit quod dominus transfigurationis sue testes in montem excelsum ductos nube lucida obumbravit: et sic iam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

supra dictum est quod moyses in monte per
medium nebule ad dominum ascendit.
Et in primo quidem. abraam nec
iubetur monte ascendere. nec ei legitur
ibi dominus aliquid ondisse: sed in loco in quo
erat iubetur oculos suos leuare. et
terram quam accepturus erat circumspi
cere. Nulla mencio ascensionis vel
ostensionis ibi legitur: in quibus vel sub
leuate mentis exaltacio: vel diuine re
uelacionis demonstracio designetur.
A loco in quo sumus vel esse consueui
mus oculos nostros leuamus: quando in con
templacionis nostre spectaculis comunem
et consuetum animi statum non deseri
mus. Comprehensibilitatis nostre mo
dus: locus est in quo naturam per intellige
nciam sumus. Hereditatis accipien
de amplitudinem consideramus: quando ad
quantam perfeccionis latitudinem ducendis
nostris affectibus tandem aliquando pertingere
possimus. contemplacionis nostre oculis lon
ge ante preuidemus. Nichil itaque in
his scripture verbis innuitur quod huma
nam industriam excedere videatur: vnde
et recte ad primum illum contemplan
di gradum accomodatur. Sed quod moy
ses iubetur monte ascendere. quod dominus
dicitur illi terram promissionis ondisse: atten
de quam expresse videatur secundum contemplan
di gradum designare. Quid est illa
Moysi montana ascensio: nisi huma
ne mentis supra humane possibilita
tis planum quedam in superna eleua
cio? Quid autem est dicta illa ondisio:
nisi intime aspiracionis infusa illuminacio:

Terram autem promissionis ad diuina de
monstracionem pertinere est. future retribu
cionis plenitudinem ex diuine illustra
cionis reuelacione cognoscere. et eius contemplacioni
insiste. Humane videtur industrie quod moy
ses in montana ascendit: gracie diuine
quod dominus ei terram promissionis ostendit.
Verumtamen et hoc scripture testimonium: ad secundum
quem diximus gradum respicere se innuit.
Quod autem Moyses in montem ascendens
ad dominum per medium nebule legitur accessisse:
quomodo ad tercium contemplandi modum
vel gradum respiciat: ex supradictis satis
possumus colligere. Quid enim est ad di
uine vocacionis accessum nebulam intra
re nisi mente excedere: et per obliuionis
nebulam quasi in adiacencium memoriam men
te caligare? Ad idem respiciat: quod dis
cipulos nubes lucida obumbrauit.
Vnde itaque et eadem nubes et lucendo ob
umbrauit. et obumbrando illuminauit:
quia et illuminauit ad diuina. et obnu
bilauit ad humana. His itaque tribus
modis omnis contemplacio solet contingere:
mentis dilatacione. mentis subleuacione. mentis
alienacione. Leua in circuitu oculos tuos et
vide. Ecce de illo contemplacionis genere:
quod fit mentis dilatacione. Qui sunt isti qui
ut nubes volant. Ecce de mentis sub
leuacione. Ego dixi in excessu meo: omnis
homo mendax. Ecce de mentis alienacione.

De mentis dilatacione vnde sole at accrescere. iii.

Iste autem contemplacionis modus
qui fit mentis dilatacione: tribus so
let gradibus excrescere: arte.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

exercitatione. attentione. Arte nobis ad
aliquid comparamus: qua quo aliquid agen
dum sit veraci traditione. Seu etiam
sagaci investigatione addiscimus. Exercitatio
est autem quando id quidem quod arte percipimus
in usum adducimus: et in eius officiis exer
citatione nos ipsos promptos et expedi
tos efficimus. Attentio est: quando studio
quod exequimur summa diligentia insisti
mus. Primum itaque est cuiuslibet discipli
ne artem comparare. secundum in usum ad
ducere: tertium in eo ad quod eruditi et exer
citati sumus cum summa vivacitate insistere.
His itaque tribus ut dictum est gradibus
sinus mentis dilatatur: et ad omnem
eruditionem vel disciplinam capacior
efficitur. Certe quanto amplius quanto
felicius aliquid didisceris: tanto ad am
pliora et profundiora capienda copio
sius dilataris. Sed et illud quidem nichi
lominus constare videtur: quia quelibet dis
ciplina eruditione percepta. usu et exerci
tatione roboratur. dilatatur. atque per
ficitur. Item quis est qui in uno eodemque stu
dio in quo eruditi et exercitati sumus in
tentius, non perspicacius videmus: non secundum
eundem modum attentionis crescit dilatatio
et perspicacia mentis. Primus gradus
huius est. artis ipsius perceptio. Secundus eius
dem frequens exercitatio. Tertius ipsius
exercitii diligens et studiosa intentio. Ad
primum itaque dilatationis sue gradum mens
humana admonetur: cum ei per prophetam
dicitur. Statue tibi speculam: pone tibi ama
ritudines: dirige cor tuum in viam di
rectam in qua ambulasti. De secundo au
dis cum legis. Super custodiam meam
stabo. et figam gradum super municionem:
et contemplabor quid dicatur mihi. De ter
tio illud. Transite ad insulas cethim
et videte: et in cedar mittite et conside
rate vehementer. Aliud est autem speculam
statuere: aliud contemplandi peritiam compa
rare. Ad hoc enim speculam erigimus:
ut in longinquum videre. et visum nostrum
in omnem partem dilatare possimus. Recte
itaque illa mentis dilatatio in his verbis de
signatur: in qua contemplationis studium
erigitur: et eius studii peritia comparatur.
Aliud est autem super custodiam stare et gra
dum figere: aliud spectandi peritiam usu fir
mare. Quam enim unus vocat speculam:
hanc alius dicit custodiam. Ob publi
cam enim seu privatam custodiam spe
culas solemus erigere: ut inde appropinquan
tes possimus imminentia pericula longe
ante precavere. Sic et nos contempla
tionis gratiam quasi spiritualem speculam erigi
mus: ut temptatoris insidias preve
nire possimus. Aliud est autem speculam
statuere vel ascendere: atque aliud
est in ipsa stare seu etiam gradum figere.
Illud est discipline comparande: istud disci
pline exercende. Quam autem vehementer
considerare iubemur: quis queso non
videat quoniam ad tertium illum dilatationis
nostre modum pertineat. In cedar mit
tite et considerate vehementer. Et
recte quidem hoc dicitur atque precipitur:
quia ex vehementia considerationis et atte
ntionis. crescit et dilatatur capacitas
mentis. Si his itaque tribus complacentibus
gradibus diligenter insistis: ad mag
na perspicacie profectionem magis magisque
dilataberis. Magna in his mentis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dilatacio: sed non minor delectacio.

De mentis sublevacione quibus soleat gradibus surgere. iiii

Nichilominus autem ille contemplationis modus qui mentis sublevatione accidit: tribus gradibus accrescit. Intelligentia namque humana divinitus inspirata et illo celesti lumine irradiata aliquando sublevatur supra scientiam: aliquando etiam supra industriam: aliquando etiam supra naturam. Supra scientiam mentis sublevatio ascendit: quando quilibet verum tale aliquid ex divina revelatione cognoscit, quod modum proprie scientie vel intelligentie excedit. Supra industriam mentis sublevatio erigitur: quando ad illud humana intelligentia divinitus illuminatur, ad quod nulla sua scientia sufficiat: nec ulla quantumcumque intimum habet, nec ulla sua industria comparare valet. Supra naturam mentis sinus dilatatur: quando humana intelligentia divina aspiratione afflata, non utique hominis secundum qualitatem tantum humane nature modum industrieque metas transgreditur. Supra scientiam spectantis animus elevatur: cum expletur quod dicitur: Accedat homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Tunc siquidem deus in conspectu sublevate mentis exaltatur: quando deo revelante ei aliquid de divine magestatis celsitudine ostenditur, quod catenus habite scientie modum excedere videatur. Divinitatis namque illa celsitudo quantum in se ipsa quomodo crescere vel exaltari valeat non habet: cotidie in nostra cogitatione crescere et contemplationis nostre appetitibus sublimior apparere valet. Supra industriam autem mens sublevata attollitur: quando in ipsa impletur quod dicitur: Expandit alas suas et assumpsit eum: et portavit in humeris suis. Certe non est industrie humane per aera iter legere. Sed quo ire non possumus: supportancium aliis ferri possumus. Supra industriam itaque non autem supra naturam videtur esse: per aera iter ire. Supra industrie itaque sue metas contemplativa anima ascendit: quando divina dignatione archanorum suorum manifestatione et quasi alarum suarum expansione vel sublevatione in illud supereminentis scientie fastigium attollit, quo nulla umquam sua industria ire possit. Sed illa mentis sublevatio humane quasi nature ut videtur modum transcendit: ad quam propheta suspirat cum dicit. Quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo et requiescam? In idem respirat quod dominus per Ysayam promittit. Qui confidunt in domino mutabunt fortitudinem: assument pennas ut aquile. Supra humanam naturam est propria pennas habere: et pro voluntatis arbitrio ad alta volare. Quid est pennas quasi contra naturam [autem] accipere: nisi miram quandam contemplandi efficaciam ex virtute possidere, qua possis cum volueris in secretioris scientie ardua et omni humane industrie invia perspicacie tue penna penetrare. Pennata itaque animalia sunt tunc esse maxime? quando gracie munere in ipsum divinitatis archanum contemplationis humane condicionis metas contemplationis nostre volatu transcendimus. Omne autem genus prophetie si tamen fuerit sine mentis alienacione: videtur ad hunc tercium sublevacionis gradum pertinere. Non enim supra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

humanā nām ē videre de preteritis qđ iam nō est. videre de futuris qđ nō dum ē. videre de p̄ntibꝰ qđ ſēſibus abſens ē. videre de alienis cordis ſecretis qđ nulli ſēſui ſubiectū ē. videre d diuinis qđ ſup̄ ſenſum ē. Reſtat adhuc illud q̄rere quibꝰ videlz cauſis ſoleat humane mētis exceſſus accidere: vel quibꝰ eciam ſoleat gradibus excreſcere.

Qđ triplici ex cauſa fieri ſoleat humane mentis exceſſus. V.

Tribus autē de cauſis vt m̄ videtur in mētis alienacōm adducim. Nam m̄ premagnitudine deuocōis. m̄ premagnitudine ammiracōis. m̄ vō premagnitudine exultacōis fit vt ſemetipſam mens omnio nō capiat: et ſup̄ ſemetipſam eleuata in abalienacōm tranſeat. Magnitudine deuocōis mens humana ſupra ſemetipſam eleuatur qn tanto celeſtis deſiderij igne ſuccenditur. vt amoris intimi flāma vltra humanū modum excreſcat. q aiam humanā ad cere ſimilitudinem liqfactam a p̄ſtino ſtatu penitꝰ reſoluat. et ad inſtar fumi attenuata in ſupna eleuet. et ad ſumma emittat. Magnitudine amiracōis aīa humana ſup̄ ſemetipſam ducitur: qn diuino lumine irradiata et in ſumme pulcritudinis amiracōe ſuſpenſa. tam vehementi ſtupore concutitur vt a ſuo ſtatu funditꝰ excuciatur. et in modum fulguris coruſcantis quanto profundiꝰ p deſpectum ſui inuiſe pulcritudinis reſpectu in yma deicitur: tanto ſublimius p ſummorum deſideriorum reuberata et ſup ſemetipſam rapta in ſublimia eleuatur. Magnitudine iocunditatis et exultacōis mens hominis a ſemp̄a alienatur: qn intima illa interne ſuauitatis abundancia potata. ymo plene inebriata. q ſit. q fuit penitꝰ obliuiſcitur. et in abalienacōis exceſſū tripudij ſui inuietate traducitur: et in ſupmundanum quoddam affectum ſub quodam mire felicitatis ſtatu raptim tranſformatur. Vnde huiꝰ exceſſus in nobmetipſis minime ſentimus. q aliud quam quod ſupiꝰ prelocuti ſumus de nob ſentire debemꝰ. niſi quam minus diligimus. niſi q minus diligimus. Si enim quiſquis es plene pfecteque diliges. forte dileccōis tue intimetas eſtuantiſſime deſiderij amplitas in eiꝰ te rapet exceſſus: quales tibi ſupiꝰ ex pte deſcripſimus. Item ſane ſi diuina dileccione plene dignꝰ extitiſſes ſi tanta dignacōe te ydoneum exiberes: forte tanta luminis ſui claritate intelligencie tue oculos irradiaret. tanta intime dulcedinis ſue ſuauitate cordis tui deſiderium inebriaret. q te ipm ſupra temetipſum rapet. et p mētis exceſſū in ſupna eleuaret. Hos aūt tres anagogicos exceſſionum modos. eodē quo hic illos ordine poſuimꝰ: miſtice quidem deſcriptos in canticis canticorum vt arbitror inuenimꝰ. De p̄mo quidē recte illud intelligitur. Que ē iſta q aſcendit p deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibꝰ mirre et thuris. et vniuſi pulueris pigmentarij. De 2o. aut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

illud recte intelligimus: quod longe post
in eisdem canticis legimus. Que est
ista que progreditur quasi aurora con-
surgens. Ad tercium autem recte illud ac-
comodatur: quod in novissimis legitur.
Que est ista que ascendit de deserto de-
licijs affluens. innixa super dilectum suum.

Ut primus excedendi modus sur-
gat ex magnitudine devocionis.
vi.

Vultis autem melius nosse quam
convenienter primum illud ad pri-
mum excedendi modum possi-
mus accomodare. Primus utique men-
tis excessus fit. ut superius audistis ex
desiderij amplitudine: et magnitudine de-
vocionis. Fumus autem semper fugit ab ig-
ne. Quis autem neget amorem spiritualem
ignem esse. Recte itaque illa mentis in super-
na elevacio. que ex fervore dileccionis ori-
tur: fumo nisi fallor comparatur. Quid
autem intelligimus per eius fumum: nisi devote
mentis desiderium. Quasi quidam fumus
anima in superna ascendit: quando dileccione fer-
vente. et in hoc ipsum urgente. suum de-
siderium super semetipsam rapit. Est
autem virgula ut omnes novimus. et graci-
lis et recta. Ut igitur virgule similitudinem
in se trahat ascensio tua: sit [illegible]
sit vivacium desiderium tuum. et surgens
ex intencione recta. Si autem per mirram
carnis contricionem. per thus cordis devo-
cionem. per universum autem pigmentarij
pulverem. virtutum omnium intelligimus
consummacionem: attende quomodo hec omnia
in eandem sentenciam concurrunt.

quod omnia per se facile intelligi possunt. Nam
hoc satis constat quod quisquis carita-
te plenus est. certa virtutum insignia non
habere non potest. Si enim apostolo creditur:
consummacio virtutum est caritas. Illud
sane notandum quod anima sancta tunc velut
virgula fumi per desertum ascendit: quando ex
hijs que in semetipsa invenit seu bo-
nis seu malis. affectum suum in celes-
tis sponsi desiderium accendit. Ali-
ter autem secundum quantum ad mentem videtur
esse mentis elevacio. que favente quidem
gracia surgit ex intencione et industria propria.
aliter illa que surgit ex sola revelacione
vel aliqua inspiracione divina. Ut
igitur celestis digna inveniatur. sed anima ab
eius ascensione incipe: et primo quam per des-
ertum ascendere. Desertum ut eadem ipsa
velut virgula fumi fiat. quamvis per desertum
fieri incipiat: sed ut super ipsum desertum
assurgat. Alioquin mens ipsa in mentis
excessum non rapitur. nisi super semetipsam
elevetur. nisi semetipsam in primo deserat.
et seipsam descendendo desertum faciat: quod
deserto in morem fumi magis magisque
in sublimia contendat.

Ut primus excedendi modus quandoque
fiat ex sola ferventis desiderij
exestuacione. vii.

Solet autem eiusmodi mentis
excessus interdum fieri ex sola desi-
derij ferventis exestuacione: modo
tamen eius exestuacione quandoque ex adiuncta sed divi-
na revelacione. Cum enim spiritualis ille
et interior ignis divine dileccionis candere

(c) 2006 Ministerio de Cultura

BIBLIOTECA PÚBLICA

dum in spiritualibus non obtineat. quam ignis iste corporeus in rebus corporalibus habere consueuit. Satis nouimus quod ignis iste corporeus in vasis cuiuslibet modico liquore plenu sis operari soleat. Et primo quidem incipit liquorem ipsum ab imo ciere. postea vero nunc in hanc nunc in illam partem. nunc sursum. nunc deorsum iactare. et paulatim quidem ad superiora attollere. totumque vas ex quouis modico vsque ad summum replere. tandem autem super ipsum attollere. et cum violencia quadam interiora euacuare et foras effundere. fortiusque eiicere. Sic sic plane animus humanus diuino igne succensus. vt sepe in seipso contra semetipsum feruens et fremens. estuans et spumans. sibi ipsi irascens. seipsum despiciens. sibi ipsi vehementer indignans. semetipsum vehementer conculcans. summis inhians et in supermundana gestiens. et dum eius estu diuius vritur. multum iactatur. dum per misteriorum contemptum ab infimis repellitur. et per supernorum desiderium ad superiora trahitur. fit sepe vt in impetu ipso impellente desiderio extra semetipsum et super semetipsum eiectus. sui penitus oblitus. et in extasi subleuatus. totus in superiora subleuatur. In hunc modum celestis desiderii ardor cum vehementer exestuat. animam humanam diuino amore feruidam super semetipsam leuat. Et sic superiori exemplo probare possumus. quilibet pigmentarii pulius aromaticus igni iniectus. in quo aroman flamma non consumit. pre tenuem quidem vt pote fumigabundam exalacionem per violenciam ardoris in supra emittit. Vides obsecro quomodo nata introgata. vel scriptura consulta. vnum eundemque sensum pari loquuntur concordia. Ex solo itaque feruentis desiderii estu fieri valet et solet diuinitus inflammare mentis excessus. quemadmodum superius prelocuti sumus.

De primo excedendi modo quomodo fiat tam ex estuanti deuocione. quam ex adiuncta sibi diuina reuelacione. viii.

Fit eciam aliquando eiusmodi mentis alienacio occurrentibus sibi nunc hic estuantis anime desiderio. illinc mirando aliquo diuine reuelacionis spectaculo. quod ex illo abrahe primo egressu colligere possumus de quo superius aliquam locuti sumus. Quid enim de eo dicit scriptura. Apparuit autem ei dominus sedenti in conualle mabre. sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei. Cumque eleuasset oculos. apparuerunt ei viri stantes prope eum. Quos cum vidisset. occurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui. Si per tabernaculum humane mentis habitaculum intelligimus. quid erit eiusmodi egressus nisi humane mentis excessus. Duobus namque modis extra nosmetipsos ducimur. nam in extra nosmetipsos sed infra nosmetipsos descendimus. in extra nosmetipsos sed supra nosmetipsos leuamur. In illo ad mundana captiuamur. in isto ad supermundana reducimur. Sed sic est gemina digressio. sic vtique est gemina reuersio. ab vtroque egressu quo ad conuisionis nostre habitaculum reuertimur. quem per mundana negocia. vel per celestium

(c) 2006 Ministerio de Cultura

contemplandum spectacula, ad circumspectionem morum nostrorum mentis nostre oculos reducimus: et intima nostra discutientes, quales ipsi simus studiosa retractatione perscrutamur. De prima reversione recte intelligitur: quod de prodigo illo filio in evangelio legitur, quod in se reversus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo. De secunda reversione nichilominus recte intelligimus: quod de apostolo petro alio loco legimus. Petrus ad se reversus dixit. Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum etc. Ecce uterque ad se reversus legitur, sed nec hoc nisi quia a seipsis prius exisse videbantur. Nam unus longe a se in longinquam regionem ducitur: alter angelico ducatu supra communem humane possibilitatis statum mentis alienatione levatur. In primo itaque egressu descenditur ad yma: in secundo levatur ad summa. In primo domino elongamur: in secundo domino appropinquamus. Quid ergo est ille egressus per quem domino occurrimus, nisi humane mentis excessus per quem supra semetipsam rapta in divine contemplationis archana sustollitur. Sed ergo egressionis eius causam querimus: cito invenimus. Nam visio que exterius apparuit: procul dubio eum ad exteriora traxit. Apparitionis autem divine causam latentem innuit: in eo quod dominus apparuisse dicitur in ipso fervore diei sedenti quidem in ostio tabernaculi sui. Vides certe quia calor diei fervebat: cum ei dominus apparebat. Quis ergo iste fervor diei nisi estuantis ardentis desiderii. Amor itaque ille qui tenebras diligit: amor utique qui lucem odit: diei fervor dici non debet. Scimus autem quia qui male agit: odit lucem. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius: quia in deo facta sunt. Quid itaque aliud est fervor diei nisi fervidus amor veri, desiderium veri et summi boni. Sub quali fervore patriarcha tunc temporis estuabat: qualiter denique eum a domesticis suis repellebat, et eum in ostio et in otio sedere, tamen vacare et videre cogebat ambientem et optantem absque dubio divine apparitionis auram capere. Desideriique sui estus illius afflatu temperare. Pendis ut arbitror quo ille sub quo tunc estuabat fervor illuc eum trahebat, unde illos tres perspicere potuisset: quos iure adorandos non dubitaret. Forte si tunc domesticis suis intenderet et tabernaculi sui intima teneret, adorandas illas personas minime vidisset: et si non vidisset, tunc temporis fortassis non exisset. Duo ergo in unum occurrunt, que egressionis illius occasionem prebuerunt: immensitas fervoris et novitas visionis. Iuxta huius rei similitudinem sepe in mente humana agitur, ut dum nimio celestis desiderii incendio uritur: aliquid ex divina revelatione videre mereatur. Unde ad illos theoricos excessus adiuuet.

De gradus excedendi modus fieri soleat ex magnitudine ammirationis.

·ix·

Hec intimus ille mentis excessu dicta sunt qui surgit ex magnitudine devotionis: nunc de illo dicendum videtur qui surgere solet ex magnitudine ammirationis. Quis autem nesciat in ammiratione: cum aliquid cernimus preter spem et supra estimationem. Novitas itaque visionis et rei vix credibilis adducere

BIBLIOTECA PÚBLICA DE TOLEDO

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Solet admiracio mentis quandoque a re aliqua incipit videri quam vix credi possit. Ille igitur mentis excessus qui ex admiracione oritur: attende quam convenienter describatur in eo quod dicitur: Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens? Quid est aurora nisi lux nova tenebrisque permixta? Et unde queso admiracio: nisi ex inopinato incredibilique spectaculo? Habet itaque ipsa admiracio lucem subitam tenebrisque permixtam: lucem visionis cum quibusdam reliquiis incredulitatis ambiguitatisque tenebris: ita ut miro modo in mirabilibus mens absque dubio videat quod credere vix valeat. Sed rei novitatem quanto magis miramur, tanto diligencius attendimus: et quanto attencius perspicimus, tanto plenius cognoscimus. Crescit itaque ex admiracione attencio: et ex attencione cognicio. Mens itaque velud aurora consurgit: que ex visionis admiracione paulatim ad incrementa cogniciones proficit. Aurora siquidem paulatim elevatur: elevando dilatatur: dilatando clarificatur. Sed miro modo dum tandem in diem desinit, per incrementa sua ad defectum venit: et hoc incipit ut major sit. inde ei accidit. tandemque accidit ut omnino non sit. Sic utique sic humana intelligencia divino lumine irradiata. dum intellectibilium contemplacione suspenditur. dum in eorum admiracione distenditur: quanto semper ad alciora vel mirabiliora ducitur. tanto amplius tanto copiosius dilatatur: et unde infirmius remocior. inde in semetipsa purior et ad sublimia subtilior invenitur. Sed in ejus sublevacione dum mens humana semper ad alciora crescit. dum diu crescendo tandem aliquando humane capacitatis metas transcendit: fit demum ut a semetipsa penitus deficiat. et in supermundanum quendam transformata affectum. tota supra semetipsam eat. Et sic matutina crescendo desinit. non quidem esse lux. sed esse lux matutina: ut ipsa aurora jam non sit humana. dum in mirabili intelligencia ex dilatacionis sue magnitudine accipit ut ipsa jam non sit ipsa: non quidem ut non sit intelligencia. sed ut jam non sit humana. dum miro modo incomprehensibilique efficitur plusquam humana: dum gloriam domini speculando in eandem ymaginem transformatur a claritate in claritatem: tanquam a domini spiritu. Ex his ergo perpendis ut arbitror: quam apte quamque expresse ille mentis excessus qui ex admiracionis magnitudine oritur. ex mistica descripcione designatur. in eo quod dicitur. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens?

Tercius excedendi modus quandoque a sola admiracione incipit. et in ferventissimum devocionis desiderium desinit.

:x:

Notandum sane quod sicut ille superior excessionis modus de quo superius locuti sumus ex devocione surgit: sic e contrario iste tercius de quo nunc loquimur non tam a devocione incipit quam in ipsam desinit. Ibi ex nimio veritatis desiderio ad veritatis contemplacionem assurgitur: hic ex veritatis revelacione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eius contemplacione ad deuocionem animus
inflammatur. Videte ne forte hoc
nobis scriptura mistice innuat: cum eis que
supra posuimus verbis subsequentibus adiun
gat. Dicto enim que est ista que progreditur
quasi aurora consurgens: statim adiun
git. pulcra ut luna. electa ut sol. Ne
mo hoc loco a me horum vel aliorum que po
suimus vel posituri sumus verborum plenam
exposicionem expectet vel expetat: non
quantum presentis materie racio ex veritatis testi
monio expostulat. Aurora itaque et
luna lucem habent. sed calorem non habent: sol
autem utroque pollet. Quid enim sole lu
cidius? quid sole feruencius? Videtis
ergo quod illa mentis ascensio que hoc loco
designatur. cuius extrema soli comparatur.
videtis inquam quod non in qualemcumque sed in
summam quandamque deuocionem desinat? cuius
a sola claritate veritatisque illustracione
incipiat. Sic enim in illa superiore ex
imio deuocionis sue feruore incitur se
pe sublevari ad summe contemplacione
veritatis: sic mista exmiranda qua
dam atque stupenda veritatis contempla
cione paulatim promouetur tandemque i
flamatur ad deuocionem. Consideremus
ergo in orbe solis magnitudinem claritatis atque
caloris: indeque colligamus in huius men
tis sublevacionis ascensionis promocionem. pro
mocionisque consummacionem. quequidem
quasi ab aurora incipit: et tandem ali
quando in se solis similitudinem trahit.

Quod sextus excedendi modus a sola am
miracione inchoat et in eodem tenore
perseuerat. XI.

Neque tamen dicamus in hac secunda men
tis excessione humane promo
cionis modum semper et ubique eun
dem consummacionis exitum habere. Vide
mus in rebus exterioribus: quod de rebus
interioribus estimare debeamus. Si enim
vas aque solis radiis supponas. ipsam mox
aquam videbis luminis splendorem
ex se in superiora refundere: et clarita
tem quidem. absque calore tamen in summa
leuare. Sic multi plane diuine reuelacio
nis radios suscipiunt: sed non inde eque
omnes ad eandem vim dilectionis assurgunt.
Ut enim bonorum omnium auctor gracie sue
in nobis dona commendet: ex eadem re
diuersos in diuersis in temporibus. non parvos
nos exhibet effectus. Inde obsecro
ex proposito exemplo quisquis sequitur legis vel au
dis. quod ille in nobis diuine reuelacionis
etiam luminis radius efficiat. quo
humana intelligenciam ex infusionis
sue illustracione supra semetipsam leuat:
attende qualiter hec proposita exem
pli formula. hunc de quo modo loquimur
humane mentis excessum ex qualitatis
sue similitudine exponat. Quid est aqua
nisi cogitacio humana que semper ad inferiora la
bitur: nisi sub discipline magne mode
ramine cohibeatur. Aqua in vase collec
ta. cogitacio meditacioni intenta: et per inte
cionem destricta. Aque collectio: cor
dis meditacio. Tunc aque solis ra
dius se infundit: cum diuina reuelacio
meditacioni occurrit. Sed cum aqua radium
in se superni luminis accipit. fulgorem quasi
luminis et ipsa ut diximus ad superiora emit
tit: et mirum in modum illud utique ra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

divini luminis ex se levat, quo ipsa per se nullo ascendere valet. Et cum tanta sit differentia aque et luminis, et tamen que de se luminis radio emittit, non nichil sue dissimilitudinis imprimit: ita ut tremula tremulum, quieta quietum, purior puriorem, diffusior diffusiorem efficiat. Iuxta hanc sane similitudinem cum inaccessibilis illius et eterni luminis revelatio cor humanum irradiat, humanam intelligentiam supra semetipsam, ymo supra humanum modum levat ipsam, et illuc intelligentie radius divini luminis infusione admirationisque reverberatione de ymis ad summa resilit, ubi nulla ingenii perspicacia, ubi nulla artis industria humana ratiocinatio ascendere sufficiat. Et quando mentem hominis divine claritatis splendor profundius penetrat, eo altius stuporis sui magnitudine excussa et per extasim sublevata, in divinorum archanorum sublimibus sublimius resultat. Illud autem omnino constare debet, quia quanto plenius atque perfectius ad intima animus pace et tranquillitate corporis se recolligit, tanto firmius, tanto tenacius in hac sublevatione summe lucis per contemplationem inherebit. Et proculdubio quanto purior ad integritatem, quanto diffusior ad caritatem, tanto perspicacior tanto capacior invenitur ad supermundanorum et supercelestium contemplationem.

Item modo excedendi ubi quandoque divina revelatio nostre meditationi occurrit.

XII.

Notandum sane quod ille divine revelationis splendor quandoque prevenienti meditationi occurrit. Quandoque ipsam humanam meditationem prevenit, et modo querentem adiuvat, modo excitat torpentem, vel dormientem evigilat. Hinc est quod regina austri regem Salomonem questionibus pulsat, et propositis enigmatibus universa ab eo didicit que illi proponebat. Hinc est quod virum tunc primum angelus cum luce visitans a torporis sui sompno excitat et educit. De qua enim loquitur scriptura? De regina austri que venit audire sapientiam Salomonis. Numquid non docuit eam Salomon omnia verba que proposuerat? Que est ista regina austri et illius calide regionis inhabitatrix et domina, et videndi Salomonis desiderio succensa? Quomodo est ista regina nisi quelibet anima sensibus et appetitibus carnis, cogitationibus et affectibus mentis fortiter presidens, et summi regis verique pacifici Salomonis dilectione fervens, videndique desiderio ardens? Quomodo regina summe sapientie regem propositis enigmatibus et frequentibus interrogationibus impetit? Quando quelibet anima devota de divino adiutorio presumens investigande veritatis studio vehementer insistit. Audit quod querit, quando et illa ad que ex propria industria non sufficiat, sepe inter orationum suspiria divina ex revelatione cognoscit. Videamus adhuc quid de eadem regina divinus adhuc sermo proponat, cui iterum subiungens dicat: Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis, et domum quam edificaverat, et cibos mense eius, et habitacula servorum et ordinem ministrantium, vestesque eorum, et holocausta que offerebat in domo domini, non habebat ultra spiritum. Videns, inquit, regina Saba. Ecce iam videns describitur, que prius proponens et querens proponebat. Vide tamen quid viderit, et intellige quanta intellexerit. Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis etc. Ecce quanta, ecce qualia anime devote, anime

(c) 2006 Ministerio de Cultura

studiose audierat ex divina revelatione cognoscere. Perpende quam magna, attende quam miranda videndo divinitus cognovit: que diu videndo multumque mirando tandem pre ammirationis magnitudine ad semetipsam suum defectum venit. Ecce quo ordine processit, vel ad quem tandem exitum venit. Prius querit et audit, postea videt et intelligit, tandem autem obstupescit et deficit. Interrogat quod discat, contemplatur quod miretur, stupet ut mente excedat, mente excedat. Primum est meditationis, secundum contemplationis, tertium extasis. Ecce quibus processionum gradibus sublevatur animus humanus. Meditatione prosilit in contemplationem, contemplatione in ammirationem, ammiratione in mentis alienationem. Manifeste ut arbitror exemplo iam tenetis quod ex magnitudine ammirationis vadat homo in excessum mentis. Quid enim aliud illi fuit spiritum non habere nisi mente excedere, vel unde ei hoc accidit nisi ex multa ammiratione? Quoniam ergo regina ista sine spiritu fuit, nisi quia ipsa a semetipsa alienata fuit? Sed illud hoc loco in memoriam redit quod de semetipso alius quidam dicat: Ego Johannes fui in spiritu. Ecce Johannes esse se in spiritu attestatur, ecce regina austri spiritum non habere asseritur. Quid ergo? Ille in spiritu fuit, ista sine spiritu. Et quis ad hec respondeat? Si Johannes in spiritu fuit, quis mihi exponat utrum secundum carnem, utrum secundum spiritum ibi fuit? Sed quomodo secundum carnem in spiritu esse potuit, cum corpus quod nisi in corporali loco esse non possit? Si ergo secundum spiritum ibi esse creditur, quis edisserat quomodo spiritus in spiritu esse dicatur? Quid autem de regina austri dicturi sumus? Nunquid nam cor eius eam remansit que spiritum non habere iam cepit? Quis hoc dicat, quis nisi amens hoc astruere audeat? Caro ergo regine non tunc temporis sine spiritu fuit, que sine spiritu vivere non potuit. Quid ergo? Nunquid nam spiritus sine spiritu fuit? Edisserat ergo qui potest, et quomodo sit, quoniam spiritus sit in spiritu vel spiritus sine spiritu. Sic virum illum de Johanne creditur, aliud de regina putatur. An forte hoc est spiritum in spiritu esse, semetipsum intra semetipsum totum colligere, et ea que circa carnem seu circa ea in carne geruntur interim penitus ignorare? An et spiritum sine spiritu esse est semetipsum ex semetipso totum effundere, et que sub ipso vel in ipso fiunt omnino interim ignorare, et illius divinitatis archanum totum intrare? Nonne spiritus ipse est tunc recte assistit quod exteriorum omnium obliviscitur penitus, et ignarus corporum omnium que in corpore corporaliter aguntur, illis solis inest per memoriam vel intellectum que in spiritu vel circa spiritum actitantur? Tunc nimirum recte dicatur spiritus semetipsum non habere quando incipit a semetipso deficere, et a suo esse in supermundanum quendam et vere plusquam humanum statum transire, et mirabili transfiguratione spiritus ille ab humano videatur in divinum deficere, ita ut ipse iam non sit ipse, eo duntaxat tempore quo Domino incipit aliquo inherere. Qui enim adheret Deo unus spiritus est. Et psallere potest qui eius est: Defecit in salutare tuum anima mea. In spiritu itaque est qui summum mentis ascendit, et qui a suo spiritu deficit quasi summum mentis transcendit. Sed melius eruditio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ribus animis plenius distinguenda relinquamus.

Quomodo in ardore excedendi in divina revelacio quandoque etiam nostram meditacionem prevenit. xiii.

Illud in considerentur quod divina revelacio soleat quandoque etiam meditacionis nostre studia prevenire et humanum animum infra communem etiam humane libertatis statum erigere, vim et ultra humane possibilitatis metas levare. Sepe namque humana mens per multa exercitiorum suorum insignia importuna temptacionum infestacione pulsatur, vehementerque concussa de illa sublimi securitatis et tranquillitatis sue arce deicitur, ne quidem de ipsa fortitudine ut continuos virtutum successus tam mirabiliter quam manifeste gloriet. Hinc est quod beatus Petrus apostolorum precipuus per iniuria tirannorum sublimia tenetur, ligatur, includitur, sed angelo assistante non minus mirabiliter eripitur, quam crudeliter prius a crudelitatis ministris trucidabatur. Multis autem huius vincula sentire, quod solent mentes mitius etiam sublimes quandoque graviter irretire. Quis nesciat irritamenta voluptatum modo a foris, modo ab intus surgere? A foris ex delectacione, ab intus ex suggestione; per delectacionem in carne, per suggestionem in mente. Modo namque sordida titillacione caro inflammatur, modo vero feda cogitacione animus sordidatur. Quasi quidem carcerales tenebras incurrimus quando his concupiscencie nexibus irretiti, confusionis nostre caliginem declinare volumus nec valemus. Sed illa sane mens divine consolacionis revelacionem meretur, que non tam propria corporis ignavia quam aliene malignitatis perversitate has confusionis sue tenebras patitur. Eius autem sancta anima ad divine legacionis adventum eripitur, quando ex divine inspiracionis gracia et revelacionis luce ab oppressionis sue pondere relevatur. Angelus sane nuncius dicitur. Et procul dubio angelus est nuncius, non quilibet sed divinus: nuncius per quem divine voluntatis beneplacitum cognoscimus, nuncius per quem ad eternorum cognicionem illuminamur, per quem ad eorum desiderium inflammamur. Sed nunquid novit nuncius iste celestia sola? An non et terrena? Sed qui maiora novit, quomodo minora ignorare possit? Bona sane legacio ista que sufficiat ad omnia non solum docenda, verum etiam persuadenda. Magis tamen voluit ille qui mittit. Vultis audire quale legacionem apostolus noster Iohannes promittat et dicat? Unccio magis eius docet nos de omnibus. Sed quid est unccio ista nisi inspiracio divina? Hic est ille nuncius quem dudum querebamus. Hec est legacio vere potens, vere sufficiens animum humanum ad omnem veritatem inducere, ad omne divine voluntatis beneplacitum inclinare. Quid ergo mirum si talis nuncius oppressam animam a concupiscencie sue nexibus absolvit, ab ignorancie sue tenebris evolvit, que celestium et eternorum cognicionem parit et amorem, in quantum voluit et quantum potuit statim infundit. Tales nuncios in sua erepcione expertus fuerat, qui dicebat: Misit de celo et liberavit me. Sed forte adhuc queris scire, qualis legacio illa fuit, per quam de anime sue captivitate evasit. Misit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

des ingr̄ miam. s. 2. b. 8. et. c. a. m. Ange
lus cum luce veniens: diuine missacōis
opa°. vitatem infundens. Misicor
dia vitate adducens: vnccio docens.
Quid ē at do miam et vitate mitte
et hoiem a sua captiuitate eripe. n
mine sue opa°. vitate inspirare verita
tisq̄ inspirā°. ad robur vtutis solida
re. Et quis vnq̄ anime sue pida
plene euasit. si huiq legacōis benefi
cio priri no mult. Et vix Petro qui
nō solum mult ab anglo eripi: vmet
angelum erepto sequi. Puto q̄ nō
omīs qui ab angelo eripiuntur: ange
lica eciā vestigia comittant. Lego car
cē positos aplos. ab angelo eductos:
nō tn̄ secutos. Petro aūt ab ipo suo
ereptore anglo precapitur: vt ipm
sequatur. Quid hoc ēē dicimus. qntum
hoc ēē putamus anglica vestigia leg.
pº celestia pennata q̄ animalia ire.
Cogita si potes que illa precedentis
angli vl subseqūtis psecucio seu pmo
cio fuit. quorp trāsitum nec carcera
lis custodia nec ferrea porta cohibē
vel retardare potuit. Quid hoc nō
noui. q̄ hoc nō miru. Vē anglicā.
et vē plusq̄ humanu. humane passi
bilitatis tenebrosum 2 horridum cōi
re: 2 p comunis impossibilitatis ardu
um 2 artum trāsire. Cogita illum cōi
tum que pmus homo huit anteq̄ pecca
uit. vel quem hō adhuc heret si oīo nō
peccasset. p que sane exitum quociens
oporteret 2 facilem transitum here
potuisset. de mundanis ad supmudana.
de visibilibus ad inuisibilia. de trāsito

rys ad eterna: cum heret pmptū cotidie
celi ciuibus p contemplacōm intercedun
nis illis se secretis licent ingere. 2i.
intuum dni sui gaudium dignant intra
re. Cogita consequnt quom et istum
puu prius comeandi transitum diuina
p° pnā seuitas dire nauitatis valuis.
impossibilitatisq̄ repagulis obstruxe. 2
obserauit. cogita hec mg. et forte
s° cogitando inuenies q̄ de illa ferrea
porta sentire debeas vel affirmare
audeas. Quare tu si minus sufficit ad
ista nō quidem a nob. qui potius ab illis
quibus forte hec porta ferrea p frequē
tem transitum familiarit ē nota: et
quibus forte iuxta similitudinē pet. an
gelo preeunte ducatiq̄ prebente sepe
vltro ē apta. Illud sane vt arbitror
nō impudent dixim q̄ longe sup ho
mine fuit. q̄ longe a semetipo 2 sup
semetipm recessit: qui hec omia pexp
rienciam didicit. Alioqn nō erat vn̄
postea in se reuteretur: vel vn̄ de eo
terte perberetur. Et petrus in se re
uersus dixit. Nunc scio vere 2c. Mul
ta s̄ que sup pnti capitulo dici potu
issent: si hoc loco dici debuissent. Sz
sufficit nob illud qd proposuimus ex eius tes
timonio sufficient probasse. quod diuina
gracia reuela°. solcat meditacōis nre
studia preuenire. torpenteq̄ animu
excitare: 2 sub semetipo deiectu eād
sup semetipm leuare.

Qd tercius excedendi modus fieri
soleat ex magnitudine iocunditatis.
.xiiii.

r Restat adhuc tercio loco quo.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ex iocunditatis exultacionisque magnitudine humana mens soleat in extasim cadere et semetipsam excedere. Hic sane excessionis modus michi videtur satis convenienter expressus in illis quidem verbis que de canticis canticorum tercio loco posuimus. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum? Per desertum recte intelligitur cor humanum. Quid erit iste de deserto ascensus nisi mentis humane excessus? Qua si de deserto humanus animus ascendit, quando supra semetipsum mentis alienacione trahitur, quando semetipsum in ymo deserens et ad celum usque pertransiens, solis divinis se totum per contemplacionem et devocionem immergit. Sed huius ascensionis causa consequenter annectitur in eo quod hec que ascendit deliciis affluere describitur. Quid est deliciis affluere nisi spiritualium gaudiorum plenitudine abundare? Quid magis est hec deliciarum affluencia nisi vere et interne suavitatis abundancia, celitusque data ubertimque infusa leticia? Harum deliciarum copiam sicut nec verum gaudium fallaces divicie numquam exhibere possunt. Alioquin fallaces non essent si vas illas in ymo et earum affluencia vaant exhiberent. Numquam nam delicias habere ne dicerent (?) cum affluere viderent divicie possunt, que secundum Iob felicitatem sub sentibus esse delicias putant. Has sane exteriores fallacesque divicias eciam impii habere possunt, qui tamen verum gaudium omnino habere non possunt, nisi forte mendacem eum fuisse credimus quem propheta vandem (?) contemplantem audivimus: Non est impiis gaudere dicit dominus. Quoniam

itaque mentis usque deliciis careas. Ecce si exterioribus diviciis abundes, cum propheta valeas psallere potes: quoniam inops et pauper sum ego. Numquid non rex potens et dives, prophetarumque precipuus erat qui ista dicebat? Quales quoque erunt ille divicie vel quales divicias poterunt conferre, mentem quarum copiam oportet inopem fore, verumque gaudium aliorsum mendicare? Ego autem mendicus sum et pauper, dominus sollicitus est mei. Hanc itaque deliciarum affluenciam, verorumque gaudiorum abundanciam non est unde sperare debeas, non est unde habere valeas, nisi ex intima illa animi iocunditate, divinitusque infusa dulcedine. Que est ista inquit que ascendit de deserto deliciis affluens? Non dicit delicias habens, sed deliciis affluens: eo quod non quelibet harum deliciarum experiencia, sed earum affluencia huius ascensum qui de deserto fit signat atque perficiat. Constat autem quod generaliter quoque omnium (?) has delicias in hac dumtaxat vita continuas habere non possumus. Eo itaque tempore quo eius affluencia anima caret, ad hunc de quo loquimur ascensum assurgere non valet, quia in suo ascensu deliciis affluere oportet. Puto autem quod aliud est et aliud sit affluente ascendere, et ascendente affluere. Sicut est aliud affluenciam esse causam ascendendi, et ipsum ascensum esse causam affluendi. Deliciarum itaque affluencia ascensionis tue causa existit, quando ex illa divine dulcedinis infusione qua in intimis sentit se anima [ipsam] tota pre gaudio et exultacione non capit, immo tantum ut exultacionis et iocunditatis sue magnitudine eam extra semetipsam effundat et supra semetipsam rapiat. Hic sane sic

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vehemens immensaque letitia dum super hu-
manum modum excrevit, hominem super
hominem attollit, et super humana suble-
vatum in sublimibus suspendit. Huius sane
rei formam etiam in animalia cotidie pos-
sumus perpendere. Solent namque in suis lusibus
saltus quosdam dare, et sua corpora quanti-
cumque in aera suspendere. Sic sepe
et pisces dum in aquis ludunt supra
aquas exiliunt, et nature illius habitatio-
nis sue terminos excedunt, dum seipsos vel
ad modicum per inane suspendunt. Sic pro-
culdubio anima sancta dum interno quodam
tripudii sui applausu a semetipsa ex-
citatur, dum supra semetipsam ire mentis
alienatione urgetur, dum in celestibus tota
suspenditur, dum angelicis spectaculis to-
ta immergitur, nature possibilitatis terminos
supergressa videtur. Hinc est illud quod per
prophetam dicitur: Montes exultaverunt ut ari-
etes, et colles sicut agni ovium. Quis non videat super
naturam vel preter consuetudinem naturam esse, montes
vel colles instar arietum vel agnorum luden-
cium similitudine saltus quosdam in su-
periora dare, et terram a terra resilire, et
seipsam per inane librare? Nonne velut
terra a terra suspenditur, quando homo super homi-
nem ducitur? Cui per exprobrationem voce
dominica dicitur: Terra es et in terram ibis. Qua-
tumcumque igitur virtutis magnitudine excrescat, quan-
tumvis ad collium seu vel multum ad mon-
tium similitudinem in alta assurgat, terra
utique est, et terra dici recte potest, quamdiu lute-
as inhabitat domos et terrenum habet
fundamentum. Unde illud sapientis: Ut
quid superbit terra et cinis? Si igitur simplici ex-
positione contenti sumus, sufficiat fortassis

illud dicere, quia hoc est montes et colles ad
arietum et agnorum similitudinem exulta-
re, in summis et infimis viris huma-
nam naturam ultra humanam naturam ascen-
dere, et pre nimia iocunditatis et exul-
tationis abundantia supra semetipsam
mentis alienatione transire. Hoc ut
arbitror aperto iam exemplo docuimus, quod
pre magnitudine exultationis quandoque contingat
humane mentis excessus. Sed sicut
fortassis hoc quod de adiuncta ovium si-
militudine diximus minus sufficiat, et
circa singulorum expressionem curiosius in-
sistat, illas nonaginta novem oves ad
memoriam reducat, quas summus pastor
in summis reliquit, quando illam que perierat
in terris quesivit. Cogitet ergo qui potest
quantum sit vel quale huius nostre terre mo-
tana ad earum similitudinem impetu io-
cunditatis sue in alta exiliret, et hanc
nostram naturam exultationis sue applausum
instar angelice similitudinis tripudia for-
mare. Si autem in arietibus superiores
illos angelorum ordines, in agnis vero
inferiores quosque intelligimus, nichilomi-
nus quod et illud agnovimus quando eius arie-
tes dicti videlicet summi angelorum ordi-
nes, cum miris illis iocunditatis sue
lusibus contemplationisque excessibus super
semetipsos eunt, cum se in suis superio-
ribus suspendunt, nil aliud quam creat-
orem omnium creaturam super seipsos aspiciunt,
nichil in quo eius potentiam vel sapientiam qua-
si in seipsos contemplari vel mirari va-
leant inveniunt. Sed minores illi ange-
lorum ordines qui in agnis designari
videntur, cum super semetipsos feruntur,
illos utique supra se quos omni dignitatis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

prerogativa preeminentie conspiciunt. Quoddam quoque adhuc speculum in hac sua sublevatione inveniunt: in quo summam magestatem mirabilem eterne et adhuc quasi per speculum videre prevaleant. Si igitur per montes viri contemplativi, per colles speculativi recte intelliguntur: vide quam recte montes ad similitudinem arietum, et colles ad similitudinem agnorum exultare dicantur. Opus enim contemplationis et speculationis communicare potius soleant, et in hoc ipso sepe sibi figure sue proprietatem obnubilent et involvant. Apertius tamen et expressius speculationem dicimus quando per speculum cernimus: contemplationem vero quando veritatem sine aliquo involucro umbrarum sine velamine in sui puritate videmus. Colles itaque ad agnorum similitudinem exultant, quando immensa illa intime solemnitatis tripudia eos eo usque supra semetipsos levant: ut celestium secretorum archana saltem per speculum et in enigmate videre valeant. Montes vero quasi ad instar arietum exultant quando maiores in iocunditatis sue excessibus in pura et simplici veritate vident: quod minores veritatem iam dictam per speculum et in enigmate videre valent.

Quod quidam mentis excessus humane industrie vel meriti modum excedit. xv.

Nemo autem tantam cordis exultationem vel sublevationem de suis viribus presumat: vel suis meritis ascribat. Constat hoc sane non meriti humani: sed muneris esse divini. Unde et illa quedam que anima que de deserto ascendisse describitur: dilecto suo innixa perhibetur. Quid est ei dilecto suo inniti: nisi virtute illius et non propriis viribus promoveri. Quid magis est dilecto suo incumbere: quam de propria virtute pro hac parte nichil omnino presumere. Quid tamen videtur nichil de propria industria, nichil de propria prudentia recte presumit: presertim in eo loco ubi de deserto ascenditur: sed in deserto quidem quando per desertum itur. Scit hoc sane ipse dilectus huius, et ideo deducit eam in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis. Quis enim sustinet pondus diei et estus: nisi in umbra illius quem diligit anima sua. Vel quis ei locus tutus a timore nocturno, presertim cum in loco horroris et vaste solitudinis: nisi ipse emittat lucem suam et veritatem suam. Denique non haberet quo ab estu concupiscentie temperaret se: nisi virtus altissimi obumbraret illi. Nichilominus illi deesset unde ignorantie sue tenebras illuminaret: nisi in lumine eius videret lumen. Unde et propheta dicit. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras meas. Accipit itaque dilecta ex munere dilecti sui et beneficio sponsi sui duo remedia contra duo principalia mala, refrigerii nubem contra concupiscentiam carnis: et revelationis lucem contra ignorantiam mentis. Quod sepe homo viam veritatis agnoscat nec tamen incipit: ut potest a concupiscentia sua abstractus et illectus. Et hic quidem intimam diem cognitionis habet: sed refrigerantis gratie nubem non habet. Et quod multi sepe zelum quidem habent:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui tamen sermonem non habent. Et hi forte nul
los interim concupiscencie estus senciunt:
sed qui sub noctis refrigio quiescendo
respirant. Et vident quidem qui eius
sub nocte habere: sed igne illuminatis habere non
habere. Bonum ergo est sperare in domino: et non
presumere de se ipso. Vere beati illi qui
bus fuit in velamento diei. et in luce
stellarum in nocte: expandens nubem in
protectionem eorum. et cetera. Non
est enim volentis neque currentis: sed mi
serentis dei. Dat hec dilecta. et ideo
dilecto suo innititur. Unde de ea recte
scribitur. Que est ista que ascendit de de
serto delicijs affluens: innixa super
dilectum suum.

Quod in tercio maxime excedendi
modo totum ex divino pendet bene
ficio. xvi.

Sane cum hec sponsi sui dilecta.
semper et vere dilecti sui adiuto
rio egeat ita ut sine ipso nichil
facere valeat. nusquam tamen cooperatione gracie ve
hemencius innititur vel inherere eorum. quam eo
loco ubi de deserto ascendit: tunc tempo
ris maxime cum delicijs affluit. Si enim
per desertum recte intelligitur cor huma
num: quid erit de deserto ascendere nisi supra
semet ipsum ire. Quid ergo homo ibi posset
ubi homo super hominem ascendit: nisi humana
natura humane possibilitatis metas
transcendit. Nullo tamen tempore dilecto suo
vehemencius innititur: quam cum spiritualibus
delicijs circa se affluere videtur. Co
gitemus ergo puellam quandam tenera et
delicatam ut pote in multa deliciarum
affluencia educatam. sed et multo vino
iam madidam. ut pote in cellam vi

naria introducta et torrente voluptatis
potata: et quam premimia teneritudine vix
posse incedere: et premimia ebrietate
viam qua tenere debeat nullomodo posse discernere.
Nonne sub tali schemate consideranda
sponsa? hec que delicijs affluere et dilecto
suo innixa describitur. Quid vero mirum
si deliciarum affluencia delicatam reddit.
Vultis audire quam dilectam efficere con
suevit. Pene super id quod credi possit.
In tantum denique ut nulla exterior delectatio
possit ei aliquatenus sapere. nec aliqua
huius seculi gloria aliquid consolacionis afferre: ita
ut vix audeat presumere et dicere. Renuit
consolari anima mea: eo quod vix sentiat
et pro certo diffiniat quia omnis caro fenum. et
omnis gloria eius quasi flos feni. Denique tedet
animam suam vite sue: quociens non datur
consuetas delicias pro voto habere. Vita itaque
ipsa ei in tedium immo in odium vertitur:
quociens ei illa sua interne solennitatis
gaudia aliquamdiu subtrahuntur. Cogita
ergo quale sit eius delicijs assuetam. eorum
que delectant nichil in propria potestate habere.
et sine quibus nullam possit omnino consola
cionem recipere: et que nulla sua industria. nul
la sua prudencia possit acquirere.
Quitquid ad eius consolacionem. quicquid ad eius
iocunditatem valet: ex alieno arbitrio.
ex alieno beneficio pendet. Recte ergo
illius viribus innititur: de cuius magnificen
cia totum recte presumitur. quod spe
ratur. desideratur. amatur. Unde quo
ciens sub hoc statu dicitur illi: et iuxta prophe
ticam comminacionem vertitur ei in verbum domini. Man
da remanda. manda remanda: expecta
reexpecta. expecta reexpecta: modi
cum ibi. modicum ibi. Expectare itaque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et recexpectare cogitur dum eius desiderium sepe diu multumque differtur: Dum delicias suas non pro voto habere non ab eiusmodi solacij presencijs animum suum possit temperare. Ex his ut arbitror apparet quam longe supra hominem sit modumque humanum excedit: quod in hoc mentis excessu agitur vel sentitur.

Quomodo adhuc eiusmodi gratie gradum perfecerit. et inde in id ipsum adiuvari possit. xvii.

Verumptamen qui ad hanc gratiam perfeciat. cum eam sibi ultra solitum subtrahi iam sentit. et quid facere debeat. unde ad eam reparandam multum per omnem modum adiuvari valeat: et unde animum suum in id negocij sui quam in se est ydoneum efficiat. Debet itaque animus qui eius est capax meditacionibus cordis, in se exultacione reparare et in spe ... divinorum beneficiorum munera ante recordacionis sue oculos revocare: et eiusmodi recordacione se ipsum ad profundam et devotam gratiarum actionem instigare: et tandem aliquando intimum illud spiritualis armonie organum ex intimo affectu in divinas laudes laxare. Dum itaque huius studijs intima cordis affectio in divine confessionis magnificencia plena devocione resolvitur: quid aliud quam quoddam ut ita dicam spiraculum aperitur. per quod in illud cordis nostri vasculum celestis dulcedinis emanacio divineque suavitatis abundancia infundatur. Hinc est quod Heliseus propheta verbum domini requisiturus cum se prerensisset spiritum prophetie tunc temporis non habere. fecit sibi psaltem adduci. Quo psallente

atque psallente statim spiritum prophecie hausit: os suum eiusque in verba prophetie relaxavit. Forte aliquis in ista historia querat quid sibi velit quod propheta domini psaltem quesivit: vel quod ipso psallente spiritum prophetie recepit. Illud autem in commune novimus quod dulcis armonia soleat cor hilarare. et ei gaudia sua ad memoriam revocare. et absque dubio quo unusquisque animum suum amor vehemencius afficit. eo profundius audita armonia affectum tangit: et quo profundius per affectum tangitur tanto efficacius ad sua desideria renovatur. Quid ergo aliud de prophetico viro sentiri oportet. nisi quod exterior armonia interiorem illam et spiritualem armoniam ei ad memoriam reduxit. et audita melodia audientis animum ad assueta gaudia revocavit atque levavit. Cur autem de spirituali et vera delectacione non sentiamus. quod de corporali et vana delectacione cotidiano experimento comprobamus. Quis enim nesciat quomodo sola carnalis delectacionis memoria, carnalem mentem in delectacionem rapiat. Cur non eandem quin potius maiorem efficaciam in similibus vicibus spiritualis delectacio habeat. Audita itaque melodia prophete non quidem quedam scala fuit que eum ad assueta gaudia levavit: et quod carnalibus causa ruine esse soleat huic occasio ascensionis exstitit. Cogitet qui potest quam profunde quam intime. cum sepius excepte illius supercelestis dulcedinis memoria ad vocem psallentis tetigit: qui ipsum super semetipsum rapuit. et prophetiam spiritum vel spiritum prophetie eius reparavit.

occasio

Quid maxime soleat valere ad invocacionem eiusmodi gratie. xviii.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Sed et tu quoniam es anima
que soles huius spiritualibus deli
ciis affluere. et dilecto tuo inni
xa sepe de deserto ascendere et ad the
oricos quosdam excessus subitaneo
quodam et inopinato. immo inopinabi
li gaudiorum tripudio sublevari. et qui
quibusdam propheticis intellectibus vel reve
lacionibus divinitus sublimari. propheticos
ostende excessus quid tu facere debeas. ut sub
necessitatis articulo si ad manum habes quo
animum tuum ad assuetas delicias repa
re valeas. fforte non erit inutile. et
te sub simili necessitate psaltem adducere.
et psallentem audire. Sed ut de hac re
quod sentimus breviter absolvamus.
quid aliud dicamus psaltem istum quam exul
tacionem cordis in deum. Cuius psaltem
presentem habere nos voluit. qui dixit. Leta
mini in domino et exultate iusti. et g. o.
r. c. Quid est autem eius psaltem ad
ducere nisi quadam meditacione cordis exul
tacionem reparare. et ex divinorum benefi
ciorum vel promissorum recordacione cordis de
vocionem excitare. Hunc tunc psaltem dum
psaltem psallere facimus. cum ex mag
no cordis tripudio in divina preconia
iubilamus. et in graciarum accionem assurge
tes ex intimis visceribus in divinas lau
des cum magno cordis clamore re
boamus. Hec itaque agentes. quid aliud quam
viam struimus. per quam venientem visi
tantemque nos deum excipiamus. Sac
rificium inquit laudis honorificabit me.
et i. i. q. o. i. s. dei. Psallendo itaque
atque laudando iter domino paratur. per
quod ad nos venire et internis quibusdam
misteriorum suorum revelacionibus revelari

dignetur. Hinc item alio loco dicitur. Cantate
domino psalmum dicite nomini eius. iter facite ei
q. a. s. o. Queris forsitan quid sit
super occasum ascendere. Iam sane nosti
in regione qua sol occidit. lux quasi diur
na deficit. unde usus dicere consuevit occasum.
Quid ergo rectius intelligimus per occasum. quam
quam humane intelligencie defectum. Ibi enim
intelligencie sol quasi occasum patitur.
et cognicionis sue radios abscondit. et
diei lumen quodammodo in tenebras noctis cali
gine vertit. ubi humanis affectibus omnia
subduntur. cum humanus animus in mentis aliena
cionem cadit. et a corporis sensu deficiens. et in ex
cessum mentis raptus. quid in se vel circa se agatur.
penitus nescit. Quid est autem deum in con
sideracionis nostre oculis ascendere. nisi mag
nitudinis sue revelacione cognicionis nostre augmen
ta multiplicare. Quanto enim sublimio
ra nobis de magnitudinis sue altitudine
revelat. tanto ad celsiora intelligencie
nostre obtutus elevat. Super occasum vero
tunc deus ascendit. cum hominem supra
semetipsum rapit. cum ei corporum omnium quasi
usus comune sensum novit memoria sub
ducit. et ei hec de maiestatis sue celsi
tudine per mentis excessum ostendit. que usu
comune vite huius statum et humane
capacitatis modum nullo unquam modo con
prehendere possit. Studeamus cum magna
mentis alacritate in domino gaudere. sata
gamus coram ipso cum intima devocione
psallere. ut sit quibus dignetur super
occasum ascendere. Hec agentes qua
lem vero psaltem adducimus. et qualiter
expedit psallentem audimus. Ad eius
psaltis vocem spiritualis animus medul
litus tangitur. et virtute in eo spiritu spiritualiter

spiritus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

afflatus et dum ad divina inspiracionem intellectualis spiritus aperitur spiritalis quodammodo in eo gratia reparatur. Ad eius itaque psalmodiam spiritualem atque armoniam anima contemplativa spiritualibus theoriis assueta incipit tripudiare, et pre gaudii immensitate suo tripudio quodammodo gestire, et spirituales quosdam et subtiles saltus dare, et cuncta terrena transitoriis omnibus suspendere, et ad celestium contemplacionem tota mentis alienacione transire. Hoc ergo est ut diximus quod ad mentis innovacionem valet; hoc est quod ad amisse gratie reparacionem maxime valere solet.

Omnibus gradibus excrescat humane mentis excessus. xix.

Dictum est quibus de causis mentis alienacio accidere soleat; nunc illud adiciendum videtur quibus eciam gradibus ascendat. Ascendit autem aliquando supra sensum corporalem, aliquando eciam supra ymaginacionem, aliquando vero eciam supra racionem. Quis autem illam que supra sensum corporeum, seu illam que supra ymaginacionem est negare audeat? Quia vero illam eciam que supra racionem est aperta illa auctoritas convincat: Scio hominem sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit: raptum huiusmodi usque ad tercium celum. Forte quia humanam racionem mentis alienacio transierat, quomodo ea se plenius ageretur penitus discernere nequibat. Sed hunc locum plenius explanandum melius est eruditoribus ingeniis relinquere quam de tanta materia supra vires nostras temere aliquid presumere. Melius in hoc nos illorum peritia instruit quos ad sacie huius plenitudinem non tam aliena doctrina quam propria experiencia provexit. Ad illam itaque materie nostre summam quam in primo libro sucincta brevitate perstrinximus, ista in subsequenti opere latiori explicacione adiciamus; ubi ut superius premisimus onoso onosis loquuti sumus.

Explicit liber Magistri Ricardi de contemplacione.

Deo gracias.

Sanctus Effrem monachus in quadam homelia de Christo sic ait: Si non erat deus, Gabriel quem filium altissimi vocabat? Si non erat homo, quem Maria in ventre portabat? Si non erat deus, Helisabet quem psallabat? Si non erat homo, in presepio quis iacebat? Si non erat deus, angeli quem glorificabant? Si non erat homo, Maria quem lactabat? Si non erat deus, magi quem adorabant? Si non erat homo, Joseph quem circumdabat? Si non erat deus, columba quem testabat? Si non erat homo, a Johanne quis baptizabatur? Si non erat deus, mari et ventis quis imperabat? Si non erat homo, in mari quis dormiebat? Si non erat deus, in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus quis ieiunabat? Si non erat homo, quis esuriebat et aliquando famescebat?

Vis videre quare David incepit istum modum magis quam alium ad impetrandum dei misericordiam dicendo: Miserere mei deus, declarat beatus Augustinus super istum versum Miserere mei deus dicens sic [illegible] verbis quibus dat modum petendi misericordiam: Audite peccatores orate peccatorem et qualiter pro peccatis petere orare debens discite. Videte quod dicit: Miserere mei deus; ipse causam suam diligenter considerat et videt quod iudex suus falli non potest quia sapiens est, nec corrumpi potest quia iustus est, nec preveniri quia omnipotens est, nec declinare quia ubique; videns igitur nullum alium excusacionis locum adesse, solam misericordiam flagitandam ostendit dicens: Miserere mei deus. Brevis quidem sermo sed in fine bonitatis continet pelagus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Fumal de ventrell es si no pot retenyr la vianda experimentum ...

℞ pulveris diagalange pulveris aromatici rosati 2 dyantos ana ʒ j.
sophie viol. ros. 2 capilli veneris ana ʒ iij. Corticis citri conditi et zucaro ʒ ij.
2 aque ros. ʒ s. cum parum zucari quod sufficienter fiat electuarium
in tabullis

It. ℞ aque absinthii 2 feniculi ana ʒ iij. 2 misceatur

La p.a divisio es quant la cantoria baxa en bemi y nomes avall, ço es que y devalla.
cessant se fa fa en bemi

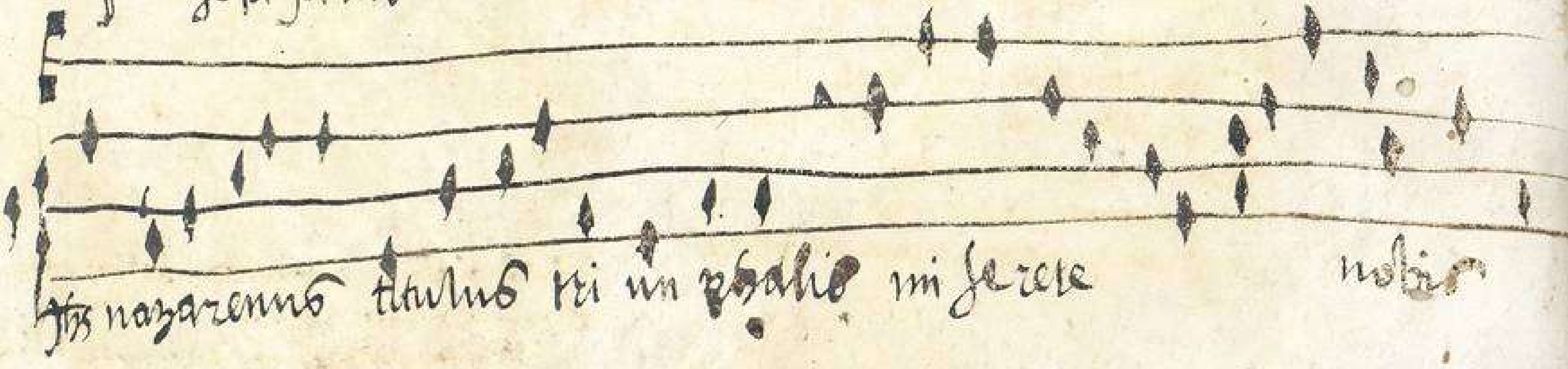

(c) 2006 Ministerio de Cultura

© 2006 Ministerio de Cultura

115.

OPERA
MA
RICHARD

182

Ministerio de